

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์

โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

โดย

นายสมพงษ์ ประสารการ

นายอุทิศ เนื้ออ่อน

นายสุรียา ประสงค์ผล

นางสาวชวารี เนื้ออ่อน

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สัญญาเลขที่ RDG53S0002

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

โดย

นายสมพงษ์	ประชากร
นายอุทิศ	เนื้ออ่อน
นายสุริยา	ประสงค์ผล
นางสาวชวารี	เนื้ออ่อน

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทที่ 1	
บทนำ	
บทที่ 2	
บริบทชุมชนและคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางคืบ	
บทที่ 3	
วิธีการดำเนินการวิจัย	
บทที่ 4	
ผลการวิจัย	
บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
ภาคผนวก 1	
ประวัตินักวิจัย	
ภาคผนวก 2	
บันทึกเนื้อหาเวทีประชุม	
ภาคผนวก 3	
- กล้วยไม้ไทย	
- กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร	
- กล้วยไม้ครัวเรือนที่มีในท้องถิ่น	
- กล้วยไม้ครัวเรือนที่นำมาจากท้องถิ่นอื่น	
- กล้วยไม้ป่าชายเลน	
- กล้วยไม้ป่าต้นน้ำ	
ภาคผนวก 4	
ภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการ	

บทคัดย่อ

กล้วยไม้ หรือ เอื้อง เป็นพืชดอกที่มีความหลากหลายมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง โดยมีประมาณ 880 สกุล และประมาณ 22,000 ชนิด ที่มีการยอมรับ (อาจมากกว่า 25,000 ชนิด) คิดเป็น 6–11% ของพืช มีเมล็ดมีการค้นพบราวๆ 800 ชนิดทุกๆปี มีสกุลใหญ่ๆคือ *Bulbophyllum* (2,000 ชนิด), *Epidendrum* (1,500 ชนิด), *Dendrobium* (1,400 ชนิด) และ *Pleurothallis* (1,000 ชนิด) สายพันธุ์ของกล้วยไม้ที่ขึ้นและเติบโตในป่าเรียกว่า กล้วยไม้ป่า

กล้วยไม้จัดอยู่ในกลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว อยู่ในวงศ์กล้วยไม้ มีลักษณะการเติบโตแบบต่างๆ ได้แก่ กล้วยไม้อากาศ คือ กล้วยไม้ที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้อื่น โดยมีรากเกาะอยู่กับกิ่งไม้หรือลำต้น กล้วยไม้ดิน คือ กล้วยไม้ที่ขึ้นอยู่ตามพื้นดินที่ปกคลุมด้วยอินทรีย์วัตถุ และ กล้วยไม้หิน คือ กล้วยไม้ที่ขึ้นตามโขดหิน

กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ในวงศ์ Orchidaceae เป็นไม้ตัดดอกยอดนิยม เนื่องจากมีลักษณะดอกและสีสันลวดลายสวยงาม เป็นไม้ตัดดอกที่มีอายุการใช้งานได้นาน กล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของไทย เพราะเป็นไม้ส่งออกขายต่างประเทศทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายร้อยล้านบาท การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในประเทศไทย จากการสำรวจในอดีตพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีกล้วยไม้อยู่ในป่าธรรมชาติไม่ต่ำกว่า 1,000 ชนิด ทั้งประเภทที่พบอยู่บนต้นไม้ บนพื้นผิวของภูเขาและบนพื้นดิน สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศไทยเอื้ออำนวยแก่การเจริญงอกงาม ของกล้วยไม้เป็นอย่างมาก

จากการศึกษาของคณะทำงาน โครงการวิจัยการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้โดยคณะกรรมการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ พบชนิดพันธุ์กล้วยไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นธรรมชาติบ้านบางดิบ มี 67 ชนิด โดยแยกเป็นกล้วยไม้ระดับครัวเรือน 34 ชนิด กล้วยไม้ป่าต้นน้ำ 15 ชนิด และกล้วยไม้ป่าชายเลน 18 ชนิด และบางส่วนนำมาปลูกจากพื้นที่อื่นๆ มี 28 ชนิด จากการศึกษารวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆพบว่า เทคนิควิธีการเพาะขยายพันธุ์จะแตกต่างกันออกไปตามแต่ละชนิดกล้วยไม้ การดูแลรักษาก็จะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิดพันธุ์และวัสดุปลูก บางชนิดชอบความชื้นสูง บางชนิดไม่ชอบแสง เป็นต้น แต่สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญจากการที่ได้ทำการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ คือ เป็นการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นเอาไว้ สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ให้กับคนในชุมชนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของกล้วยไม้ รวมทั้งลดการนำกล้วยไม้ออกจากป่า เพราะกล้วยไม้บางชนิดได้สูญหายไปจากระบบนิเวศแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ดำเนินงานวิจัยโดยชุมชนบ้านบางดิบ หมู่ที่ 6 ตำบลบางวัน อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา ได้ดำเนินงานวิจัยมาตั้งแต่ (01 พฤษภาคม 2553- 30 เมษายน 2554) ซึ่งเกิดผลกระทบจากการที่กล้วยไม้ในท้องถิ่นลดลงและบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ และค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการอนุรักษ์ร่วมกัน

เป็นที่มาของ ‘โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ’ โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เน้นการสร้างศักยภาพของคน เช่น ทีมวิจัย เด็กนักเรียน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้การทำงานของทีม มีการพาเด็กนักเรียน เยาวชน ในชุมชน ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลในชุมชนร่วมกัน ฝึกความกล้าแสดงออกของเด็กๆ โดยได้รับแรงหนุนเสริมจากพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาและระนอง ที่ช่วยกันถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับทีมวิจัยและเด็กนักเรียน ให้ได้เรียนรู้ร่วมกัน

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ นายอำเภอกุระบุรี, ชุมชนบ้านบางดิบ, โรงเรียนบ้านบางดิบ, ชมรมกล้วยไม้บ้านบางแฉะและชมรมกล้วยไม้จังหวัดกระบี่, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดกระบี่, เครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา-ระนอง, อบต.บางวัน, สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ, สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, IUCN ฯลฯ ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมด้วยกันทุกครั้งกับทีมวิจัยบ้านบางดิบตลอดมา รวมกันนี้ต้องขอขอบพระคุณศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา-ระนองและ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ได้ทำให้บ้านบางดิบเป็นที่รู้จักและสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนมากมาย

ทีมวิจัยบ้านบางดิบ

บทที่ 1 บทนำ

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์ โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

ที่มา / หลักการและเหตุผล

บ้านบางดิบ ต.บางวัน อ.กระบุรี จ.พังงา มีพื้นที่สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบและเนินเขา ซึ่งมีพื้นที่ติดอ่าวทะเลอันดามัน และมีความหลากหลายทางชีวภาพของป่าบกและป่าชายเลน ป่าไม้ดิบชื้น ป่าดิบ มีต้นไม้อายุหลากหลายชนิดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีแนวป่าชายเลนหน้าทิวเป็นบริเวณพื้นที่กว้าง มีความหนาแน่นของชนิดพันธุ์ไม้ในระบบนิเวศป่าชายเลนที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้มานานชนิด มีการประกอบอาชีพทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนผลไม้และอาชีพทำประมงพื้นบ้าน สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี

ในอดีตที่ผ่านมาของชุมชนบ้านบางดิบ ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนตนเองเรื่อยมาอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ.2549 ชาวบ้านบางดิบได้รับโอกาสจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา (สกว.) ให้ทุนอุดหนุนโครงการวิจัย เรื่องกระบวนการศึกษาการเพาะกล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดิบ ด้วยกระบวนการเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้าน เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดิบ ซึ่งมีทีมวิจัยชาวบ้าน นำโดยนายสมพงษ์ ประสารการ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมาคณะนักวิจัยชาวบ้านได้ทดลองเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้วานหางช้างแบบเทคโนโลยีชาวบ้านแบบเชิงปฏิบัติการ ได้รวบรวมองค์ความรู้วิธีการเพาะเลี้ยง การเพาะขยายพันธุ์ กล้วยไม้วานหางช้าง เทคนิควิธีการของชาวบ้านโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้เพื่อศึกษาอัตราการแตกหน่อ การเจริญเติบโตและการยึดของลำต้น รวมทั้งการดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การกระตุ้นการแทงช่อดอก ในการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้าง และพยายามส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้างไว้จำหน่ายเป็นสินค้าชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกันในการวางแผนการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแบบยั่งยืนในอนาคตด้วยการจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการงานวิจัยลง ช่วงปลายเดือนมิถุนายน 2552 นับได้ว่าเป็นสัญญาณที่ดียิ่ง เมื่อกล้วยไม้วานหางช้างหรือที่เรียกว่า “วานเพชรหึง” จำนวน 80 กระถาง ของทีมวิจัยได้แทงช่อดอกและเบ่งบานสะพรั่ง เกินกว่าครึ่งของกล้วยไม้วานหางช้างที่เลี้ยงไว้ทั้งหมด จึงทำให้นักวิจัยได้เก็บศึกษาข้อมูลการออกดอกไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มคนรักกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบต่อไป เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้างให้ออกดอก เป็นเรื่อง

ที่กลุ่มคนรักกล้วยไม้ชนิดนี้ตั้งข้อสังเกตร่วมกันว่าจากประสบการณ์ที่เคยเลี้ยงอยู่ตามครัวเรือนนั้น กว่าจะออกดอกต้องอาศัยระยะเวลาหลายปี ชุมชนบ้านบางคืบได้อาศัยความรู้การเพาะขยายพันธุ์ว่านหางช้างได้ไปพร้อมกับกระบวนการเรียนรู้งานวิจัยท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพคนมีส่วนร่วมจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่นและสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านบางคืบอย่างหน้าชั้นหาความรู้ใกล้ตัวด้วยความตื่นเต้นและตื่นตัวในการวางแผนรักษาทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างควบคู่กัน โดยสามารถเชื่อมโยงสู่กระบวนการเรียนการสอน ในโรงเรียนบ้านบางคืบ บรรจุลงในตารางการเรียนการสอน สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ผลที่เกิดขึ้นนักเรียนที่เข้าสู่กระบวนการงานวิจัยมีพฤติกรรมสนใจว่านหางช้าง การตั้งข้อสังเกต ซึ่งการเรียนรู้นอกสถานที่ ทำให้เด็กๆ มีความสนใจ ใฝ่รู้มากกว่าการเรียนรู้แบบอ่านให้ฟังเพียงอย่างเดียว การเขียนตามคำบอก ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นอกสถานที่ทำให้เด็กๆ ได้เปิดจินตนาการ เปิดความคิดมองเห็นสิ่งที่อยู่รอบตัวในชุมชนท้องถิ่นตนเอง กิจกรรมวาดภาพช่วยให้เด็กได้ฝึกสมาธิ การขยายผลจากโรงเรียนบ้านบางคืบสู่โรงเรียนอื่นๆ ในเขตอำเภอกระบุรีเข้ามาเรียนรู้และใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เช่น โรงเรียนกระบุรีชัยพัฒน์ โรงเรียนบ้านครูด โรงเรียนโชคอำนวย และโรงเรียนบ้านตำหนัง

จากประสบการณ์การดำเนินโครงการดังกล่าว ทางทีมวิจัยและชุมชนจึงได้คิดยกระดับจากการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ว่านหางช้างเพียงชนิดเดียว มาสู่การค้นหาแนวทางการจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่น ประกอบกับในระหว่างที่ผ่านมา มีบุคคลภายนอก หรือพ่อค้า มีการเข้ามาเก็บหาของป่า และเก็บหากล้วยไม้ท้องถิ่น เช่น หางกระรอก มัจฉา รองเท้านารี สิงโต จนบางชนิดใกล้สูญพันธุ์ โดยที่คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่รู้คุณค่าและความสำคัญของกล้วยไม้ในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้ง “คณะกรรมการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ” ที่มีสมาชิกทั้งหมด 8 คน และได้กำหนดเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ ประกอบกับสมาชิกในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียงส่วนหนึ่งมีประสบการณ์ และภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยง ขยายพันธุ์กล้วยไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ กันอยู่เดิม ที่พอจะเป็นองค์ความรู้ชุดหนึ่งในการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นที่กำลังสูญพันธุ์ หรือลดการนำกล้วยไม้ออกมาจากป่า และสามารถที่พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจของชุมชนอีกทางหนึ่ง

ทางคณะกรรมการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบจึงเกิดแนวคิดที่จะศึกษา รวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางคืบอย่างเป็นระบบ ร่วมกับการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มเพื่อให้ชุมชน และเยาวชน(ผ่านทางโรงเรียน) หันมาให้ความสำคัญต่อกล้วยไม้ท้องถิ่น ซึ่งคาดหวังว่าการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น จะสร้างความตระหนักของชุมชนให้เห็นความสำคัญของฐานทรัพยากรพันธุกรรมท้องถิ่น ซึ่งเชื่อมโยงสู่แนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้และต้นน้ำโดยชุมชนในระยะยาว

โจทย์ / คำถามวิจัย

แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ และการจัดการอนุรักษ์กล้วยไม้พันธุ์ท้องถิ่น โดยคณะกรรมการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ ควรเป็นอย่างไร?

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจข้อมูลและรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบางดิบจากอดีต – ปัจจุบัน
2. ศึกษาบทบาทของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ และการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบจาก อดีต – ปัจจุบัน ร่วมกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ เพื่อยกระดับให้เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน
3. เพื่อหาแนวทางและสร้างกลไกในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบางดิบ
4. เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกล้วยไม้ท้องถิ่นให้มีบทบาทในการอนุรักษ์กล้วยไม้

พื้นที่ศึกษา

หมู่ที่ 6 ตำบลบางวัน อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้เรื่องสถานะของพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านบางดิบ จาก อดีต-ปัจจุบัน
2. เกิดองค์ความรู้ท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์และการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ โดยบูรณาการ ชุดประสบการณ์ท้องถิ่นร่วมกับการประยุกต์ใช้องค์ ความรู้ใหม่
3. คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ เกิดกระบวนการทำงาน ในการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่น ที่เป็นระบบ
4. ชุมชนเห็นคุณค่าของกล้วยไม้ท้องถิ่น เกิดความรักและหวงแหนกล้วยไม้ท้องถิ่น
5. เยาวชนและนักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบและเกิดการเชื่อมโยงกล้วยไม้ท้องถิ่นเป็นหลักสูตรท้องถิ่น
6. สามารถผลักดันกล้วยไม้ท้องถิ่นเป็นวาระท้องถิ่น

บทที่ 2 บริบทชุมชนและคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ

ประวัติความเป็นมาของชุมชน (หมู่บ้าน)

บ้านบางดิบ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางวัน อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา เริ่มก่อตั้งเป็นหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2524 โดยแยกออกจาก หมู่ที่ 5 บ้านครูด ตำบลบางวัน อำเภอกุระบุรี เดิมทีชาวบ้านเรียกพื้นที่บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านบางดิบหรือบ้านบางดิด” เนื่องจากมีพื้นที่เป็นป่าบกและพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลอันดามัน มีป่าชายเลนเป็นแนวกว้าง เนื้อที่ประมาณ 6,000 ไร่ ซึ่งชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัย ได้ค่อย (กะเทาะ) หอยดิบเป็นอาหาร ซึ่งหอยดิบหอยชนิดหนึ่งที่กินอร่อย รสหวาน ตัวเล็กเกาะติดกับหิน เปลือกมีความคม มีอยู่ทั่วไปในบริเวณชายฝั่งทะเลบ้านบางดิบ และอีกชื่อที่เรียกว่า “บ้านบางดิด” เนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรทางทะเลในการขนถ่ายแร่ดีบุกจากเขาบา ผ่านเส้นทางท่าเรือที่ใช้ในปัจจุบัน เรือที่เข้ามาจะติดเกยตื้นเป็นประจำ เลยเรียกกันต่อมาว่า “บ้านบางดิด” แต่ทั้งสองชื่อ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเรียกชื่อว่า “บ้านบางดิบ” จนกระทั่งถึงปัจจุบัน คนกลุ่มแรกที่อพยพมาตั้งถิ่นฐาน เป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ นายเพิ่ม สารกิจ พร้อมพรรคพวก เข้ามาจับจองที่ดินทำกินตั้งรกรากในบ้านบางดิบ เมื่อปี พ.ศ. 2510 ประกอบอาชีพตัดหวาย หาของป่า และทำประมง เนื่องจากบ้านบางดิบมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทั้งทางบกและทางทะเล

พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านบางดิบ

ยุคบุกเบิกพื้นที่สร้างชุมชน (พ.ศ.2509 – พ.ศ.2519)

พ.ศ. 2509 ชาวบ้านกลุ่มแรกได้เข้ามาบุกเบิกพื้นที่ว่างเปล่าบริเวณอาณาเขตติดต่อกับหมู่ที่ 5 บ้านครูด โดยมีนายเพิ่มและพรรคพวกรวม 13 คนในจำนวนคนที่เข้ามากลุ่มแรกนั้นมีทั้งที่อพยพมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช พังงา และภาคอีสาน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งได้เข้ามาปักหลักบุกเบิกตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มแรก ตั้งแต่บริเวณนี้ยังมีการให้สัมปทานทำไม้และประทานบัตรทำเหมืองแร่ดีบุกอยู่(เหมืองสัมชล)

โดยเข้ามาตากถางในพื้นที่ที่เจ้าของสัมปทานไม้ตัดไม้ไปแล้ว และเหลือสภาพพื้นที่เป็นป่าหญาคารกว้าง เหตุผลหลักๆ ที่คนกลุ่มนี้เลือกตั้งถิ่นฐาน ณ บริเวณนี้มีสามประการคือ

ประการแรก เป็นพื้นที่ที่สัมปทานตัดไม้ไปแล้วเหลือแต่เพียงป่าหญาคารร้าง กับต้นไม้ขนาดเล็กที่เหลือจากการสัมปทานซึ่งง่ายต่อการบุกเบิกตากถางเป็นพื้นที่ทำกิน

ประการที่สอง บริเวณนี้ใกล้เคียงกับเส้นทางคมนาคม กล่าวคือขณะนั้นเริ่มมีการสำรวจตัดถนนสายเพชรเกษม ช่วงระนอง-ตะกั่วป่าแล้ว พร้อมกันนั้นเส้นทางคมนาคมที่ชาวบ้านใช้มีอีกสองเส้นทางคือ เส้นทางที่สัมปทานใช้ชักลากไม้ซุงมาเข้าโรงเลื่อย และเส้นทางที่เหมืองแร่บนเขาเขาใช้ลำเลียงแร่มาลงเรือ ลักษณะของเส้นทางคมนาคมทั้งสองสายในขณะนั้นเป็นเพียงแ่งทางเกวียน

ประการที่สาม พื้นที่ดังกล่าวอยู่ระหว่างป่ากับทะเล ซึ่งมีป่าชายเลนอันกว้างใหญ่อยู่ติดกับหมู่บ้าน เป็นแหล่งหาอาหารและรายได้ให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างดีในระยะที่เข้าอยู่แรกๆ

คนในบ้านบางติดยุคแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานนั้นนอกจากจะตากถางพื้นที่ทำสวนสมรม(สวนผลไม้ที่ปลูกพืชหลายๆ ชนิดในที่เดียวกัน) แล้วยังประกอบอาชีพตัดหาขาย และปลูกข้าวไร่ไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือนด้วย เมื่อเริ่มตั้งถิ่นฐานกันชัดเจนแล้วจำนวนครัวเรือนก็เริ่มเพิ่มขึ้นจากการที่คนเข้ามาบุกเบิกรุ่นแรกได้ไปบอกต่อ ๆ กันตามหมู่เครือญาติ ปัญหาของชาวบ้านในระยะเริ่มแรกที่สำคัญมีเพียงประการเดียวคือ ไข้มาลาเลีย เพราะพื้นที่เป็นมามีไข้มาลาเลียชุกชุมมาก ซึ่งการรักษาพยาบาลส่วนใหญ่มักจะไม่นับการทำให้มีคนเสียชีวิตไปด้วยโรคนี้ค่อนข้างมาก การแก้ปัญหาของชาวบ้านก็ใช้วิธีการเพียงแค่การก่อกองไฟเพื่อใช้ควันไฟไล่ยุงเท่านั้น นอกจากนั้นบางช่วงก็มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาจับกุมชาวบ้านที่ตากถางพื้นที่ใหม่ ในสมัยนั้นถ้าใครถูกจับจะถูกปรับเป็นเงินคนละ 100 บาท

พ.ศ.2513 รัฐบาลได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติครอบคลุมถึงบริเวณที่ชาวบ้านเข้ามาบุกเบิกเป็นที่ทำกิน เมื่อชาวบ้านทราบข่าวจึงได้รวมตัวกันลงชื่อคัดค้านการประกาศเขตป่าสงวนดังกล่าวที่อำเภอ เพราะกลัวว่าที่ทำกินของตัวเองที่ลงแรงบุกเบิก ปลูกสร้างเป็นสวนไว้แล้วจะถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนด้วย โดยการนำของนายสมาน ซึ่งปัจจุบันเป็นโต๊ะอิหม่ามของหมู่บ้าน ขณะนั้นนายอำเภอรับปากว่าจะช่วยเหลือให้ ชาวบ้านจึงไม่ได้ติดตามต่อเพราะคิดว่าไม่มีปัญหาแล้วคงจะทำกินได้เหมือนเดิม

ยุคได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการ (พ.ศ.2519 – พ.ศ.2524)

พ.ศ.2519 รัฐบาลเริ่มมีนโยบายออกเอกสารสิทธิที่ดินให้ประชาชน โดยให้เจ้าหน้าที่ดินมาออกสำรวจรังวัดที่ดินให้แก่ชาวบ้านเพื่อออกเอกสารสิทธิให้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ดีใจที่จะได้เอกสารสิทธิ ทั้งหมู่บ้านได้ไปลงชื่อในเอกสารแจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินต่อเจ้าหน้าที่ที่ดินอำเภอกันถ้วนหน้า และก็มีมีการรังวัดที่ดินของชาวบ้านทุกคนเป็นที่เรียบร้อย และเมื่อ พ.ศ.2522 อำเภอได้ประกาศผ่านผู้ใหญ่บ้านให้ชาวบ้านไปรับเอกสารสิทธิที่ดิน (นส.3.ก) ที่ได้สำรวจรังวัดไว้แล้ว แต่เมื่อชาวบ้านนำหลักฐานไปรับเอกสารปรากฏว่าเจ้าหน้าที่เรียกเก็บเงินค่าเอกสารกับชาวบ้าน(คนละ 750 บาทในสมัยนั้น) ถ้าใครไม่จ่ายเงินเจ้าหน้าที่ก็อ้างว่า

เอกสารยังไม่เรียบร้อยบ้าง นายอำเภอยังไม่ได้เซ็นชื่อบ้าง ท้ายที่สุดชาวบ้านทั้งหมู่บ้านก็มีผู้ที่ได้รับเอกสารเพียงประมาณ 20 คนเท่านั้น และผู้ที่ไม่ได้รับเอกสารสิทธิในตอนนั้นปัจจุบันก็ยังไม่สามารถออกเอกสารสิทธิที่ทำกินของตัวเองได้แต่อย่างใด

พ.ศ.2524 อาณาเขตของพื้นที่บ้านบางดิบได้แยกตัวออกจากเดิมที่อยู่ในเขตบ้านคูรอด หมู่ที่ 5 มาตั้งเป็นบ้านบางดิบ หมู่ที่ 6 ตำบลบางวันโดยมีนายสุทิน ร่วมใจ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก นอกจากนั้นแกนนำสำคัญในการแยกหมู่บ้านยังประกอบด้วย นายมุฮัมหมัด บุตรสา และนายสันต์ อัสนี เป็นต้น ด้วยเหตุที่ชาวบ้านคิดว่าถ้าเป็นหมู่บ้านเองแล้ว การทำงานหรือการพัฒนาหมู่บ้านจะทั่วถึงกว่าเดิม ขณะเดียวกันกลุ่มชาวบ้านจากภายนอกก็ยังมีกรอพยพมาเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลที่ไม่แตกต่างกันนักคือ การแสวงหาที่ทำกินใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์

ด้านการศึกษา พ.ศ.2517 มีการสร้างโรงเรียนบ้างบางดิบขึ้นโดยนักศึกษาจากกรุงเทพฯ ที่มาออกค่าอาสาพัฒนา ร่วมกับชาวบ้านช่วยกันก่อสร้างเป็นอาคารเรียนแบบง่ายๆ ให้เด็กๆ ของหมู่บ้านบางดิบได้มีที่เรียนหนังสือ ซึ่งก่อนหน้านั้นเด็กๆ ในบ้านบางดิบต้องไปเรียนที่โรงเรียนบ้านคูรอด ซึ่งตั้งอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง(บ้านคูรอด)เด็กต้องเดินไปโรงเรียนเป็นระยะทางกว่า 5 กิโลเมตรตามทางที่ใช้ชักลากไม้หรือที่เรียกว่าทางเกวียน เมื่อมีการสร้างโรงเรียนจึงทำให้เด็กๆ ในหมู่บ้านบางดิบไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนเป็นระยะทางไกลๆ เหมือนเช่นเคย โรงเรียนที่ก่อสร้างขึ้นก็คือโรงเรียนบ้านบางดิบในปัจจุบัน

ที่ตั้ง

อาณาเขตของหมู่บ้าน

- ทิศเหนือ ติดต่อกับหมู่ที่ 5 ตำบลบางวัน อำเภอคูระบุรี จังหวัดพังงา
- ทิศใต้ ติดต่อกับหมู่ที่ 5 ตำบลบางวัน อำเภอคูระบุรี จังหวัดพังงา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับหมู่ที่ 5 ตำบลบางวัน อำเภอคูระบุรี จังหวัดพังงา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลอันดามัน และหมู่ที่ 4, 9 ตำบลบางวัน อำเภอคูระบุรี จังหวัด พังงา

ลักษณะภูมิประเทศ (ภูมิอากาศ/ฤดูกาล)

บ้านบางดิบ มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและเนินลาดลงไปสู่ทะเลอันดามันทางทิศตะวันตก ซึ่งเป็นอ่าวและป่าชายเลน มีการทำสวนผลไม้ สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และทำประมง สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป มีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนพฤศจิกายน

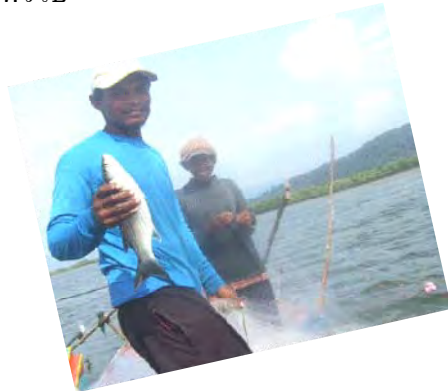
ลักษณะของประชากร (อัตราความหนาแน่น/โครงสร้างประชากร)

จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 183 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 676 คน แยกเป็น ชาย 336

คน หญิง 340 คน (ข้อมูล จปฐ. ปี 2553) อัตราความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 143 คน/ตารางกิโลเมตร (พื้นที่รวมของหมู่บ้าน 46 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อยู่อาศัย/ที่ทำกินของประชากร 5.6 ตารางกิโลเมตร)

ลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชน (การเกษตร อุตสาหกรรม รับจ้าง ฯลฯ)

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนผลไม้ สวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน ทำประมง และรับจ้างทั่วไป

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้าน (Gross Village Product : GVP)

30,842,886.00 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 48,524.26 บาท (ข้อมูล จปฐ. ปี 2553)

ข้อมูลศิลปะ / วัฒนธรรม

ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งใช้มัสยิดเป็นสถานที่ซึ่งเป็นศูนย์รวมทาง ศิลปวัฒนธรรม

ประเพณี / เทศกาลประจำปี

เทศกาล/ประเพณีถือศีลอด ในเดือนรอมฎอนของชาวไทยมุสลิม รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในช่วงวันสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ และทำบุญเดือนสิบของชาวไทยพุทธ

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากสรุปผลการจัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ระดับหมู่บ้าน (จปฐ.2) ประจำปี 2553 ปรากฏว่า

- ผ่านเกณฑ์ จำนวน 40 ตัวชี้วัด
- ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 1 ตัวชี้วัด
- ไม่มีข้อมูล จำนวน 1 ตัวชี้วัด

- ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค)

จากสรุปผลข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ประจำปี 2552 ปรากฏว่า

- ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3
- สภาพปัญหาของหมู่บ้าน มีปัญหามาก จำนวน 2 ตัวชี้วัด
- สภาพปัญหาของหมู่บ้าน มีปัญหปานกลาง จำนวน 4 ตัวชี้วัด - สภาพปัญหาของหมู่บ้าน

มี ปัญหาน้อย จำนวน 18 ตัวชี้วัด

ข้อมูลสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และบริการพื้นฐานของชุมชน

- 1) โรงเรียน จำนวน 1 แห่ง
- 2) มัสยิดและบ่อน้ำ จำนวน 2 แห่ง
- 3) ศูนย์อบรมจริยธรรม จำนวน 1 แห่ง
- 4) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน) จำนวน 1 แห่ง
- 5) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ด้านกองทุนหมู่บ้าน / กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ฯลฯ)
- 6) ประเพณีที่สำคัญของชุมชนสำหรับมุสลิม ได้แก่ การละหมาดวันศุกร์ การถือศีลอดในเดือน

รอมฎอล พิธีเข้าสู่นัศฮัม และวันฮารีรายอทั้งสอง สำหรับไทยพุทธ ได้แก่ ประเพณีนิยม เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ ฯลฯ

ประวัติศาสตร์ชุมชนเมืองกระบี่

เมืองนางย่อน เป็นชื่อเรียกของ อำเภอกระบี่ จังหวัดพังงา ตำนานเมืองนางย่อนเป็นตำนานเรื่องเล่าที่สืบทอดมาแต่อดีต โดยในเรื่องราวที่เล่าต่อกันมาได้ปรากฏชื่อของหมู่บ้าน ตำบล และสถานที่สำคัญต่างๆ ของอำเภอกระบี่ ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้เรียกอยู่ในปัจจุบัน

“ตำนานรักนางดำ”

กาลครั้งหนึ่งมีบุรุษหนึ่งนามว่า “พ่อตารัศมี” มีนิวาสสถานสถิตอยู่บนยอดเขาซึ่งอยู่ต่อแดนระหว่าง อ.กระบี่ กับ จ.สุราษฎร์ธานี “พ่อตารัศมี” เป็นคนรูปร่างงาม ผิวพรรณหน้าตาดี และร่าเริงจึงทำให้มีสาว ๆ สนใจ และแอบหลงรักเป็นจำนวนมาก

ขณะนั้นมีหญิงสาวนางหนึ่งนามว่า “นางดำ” อยู่ในละแวกใกล้เคียงกันเป็นคนรูปร่างหน้าตาไม่สวย ผิวพรรณดำคล้ำ ได้เกิดหลงรักพ่อตารัศมี และด้วยวิสัยเจ้าชู้ของฝ่ายชาย ทั้งสองจึงแอบได้เสียกัน แต่ “พ่อตารัศมี” ก็ยังคงคิดพินหญิงสาวอื่นๆ อีก ทำให้ “นางดำ” ต้องได้รับความขมขื่นใจเป็นอย่างยิ่ง

“นางขาวผู้เลอโฉม”

ขณะนั้นในหมู่บ้านอีกตำบลหนึ่ง มีหญิงงามชื่อว่า “นางขาว” เป็นหญิงรูปร่างน่ารัก มีกริยาอ่อนหวานสุภาพเรียบร้อย เป็นที่กล่าวขานไปทั่วสารทิศ ทำให้เป็นที่หมายปองของชายทั่วไป จึงมีชายหนุ่มไปสู่ขอกันเป็นจำนวนมาก แต่ “นางขาว” ก็ไม่ยอมรับรักชายใด

“ไฟรักในอากาศ”

กิตติศัพท์ความงามของ “นางขาว” ได้ยินไปถึงหูของ “พ่อตารัศมี” ทำให้เกิดหลงรักนางทั้งๆที่ยังไม่เคยเห็นหน้า จึงประสงค์จะแต่งงานกับนาง และได้อ้อนวอนพ่อแม่ของตนให้ไปสู่ขอ “นางขาว” ให้กับตน

“จัดเตรียมขบวนขันหมาก”

ฝ่ายพ่อแม่ของ “พ่อตารัศมี” อยากให้ลูกเป็นฝั่งเป็นฝา จึงได้จัดเถาแก่และขบวนขันหมาก

ประกอบด้วยขบวนช้างหลายเชือก เดินทางบุกป่าฝ่าดงไปเพื่อสู่ขอ “นางขาว” และได้แห่หยุดพักเพื่อจัดเตรียมขบวนขันหมากที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งต่อมาหมู่บ้านแห่งนั้นได้ชื่อว่า “บ้านเตรียม” สืบมาถึงปัจจุบัน

ขบวนขันหมากได้เคลื่อนออกจาก “บ้านเตรียม” เดินทางมุ่งหน้าลงทางทิศใต้ แล้วแห่หยุดพักที่ภูเขาสูงหนึ่ง มีการสร้างที่พัก และสร้างคอกสำหรับช้างซึ่งต่อมาภูเขาสูงนั้นมีชื่อเรียกว่า “เขาคอก” สืบมาจนถึงปัจจุบัน (ปรากฏอยู่ด้านหน้าหมวดการทางกระบี่ในปัจจุบัน)

“พิธีสู่ขอ”

ในวันต่อมา ขบวนขันหมากเดินทางไปถึงบ้านของ “นางขาว” พิธีสู่ขอเป็นไปด้วยบรรยากาศแห่งมิตรภาพ ฝ่ายหญิงให้การต้อนรับด้วยน้ำใจอันอบอุ่น

ผลของการเจรจาสู่ขอ ปรากฏว่า “นางขาว” ปฏิเสธอย่างนัมนวล ไม่รับรักของ “พ่อตารัศมี” เพราะได้ทราบมาว่าฝ่ายชายเป็นคนเจ้าชู้ เคยมีคนรักมาก่อนเป็นจำนวนมาก และยังเคยได้เสียกับหญิงอื่นมาก่อน

“นางขาว” จึงปฏิเสธ และตั้งสัตย์ปฏิญาณตนที่จะบำเพ็ญความดี ไม่คิดชิงรักหักสวาทกับใครเพราะกลัวว่าจะต้องทุกข์โศกจากความรักในภายหลัง นางจึงปฏิเสธเหมือนเช่นที่เคยปฏิเสธชายหนุ่มจำนวนมากมาก่อน

“หายไปในความมืด”

แม้จะถูกปฏิเสธ ไม่รับรัก “พ่อตารัศมี” ก็ยังคงเฝ้าติดตามขอความรักจาก “นางขาว” อยู่ต่อไปฝ่าย “นางขาว” เมื่อถูกติดตามหนักเข้า ก็คิดว่าหากปล่อยให้เป็นเช่นนี้คงห้ามใจตนเองไม่ได้เข้าสักวัน คำสัตย์ปฏิญาณที่ให้ไว้ว่าจะสิ้นสลาย จึงคิดจะหนีไปอยู่ที่อื่น

ในความมืดของคืนวันหนึ่ง “นางขาว” จึงแอบหนีไป โดยไม่มีใครรู้ว่าไปอยู่ที่ไหน วันรุ่งขึ้น “พ่อตารัศมี” จึงสั่งให้คนออกตามหา “นางขาว” แต่ไม่มีใครพบหรือได้ข่าวทำให้ “พ่อตารัศมี” เกิดความเสียใจเป็นอันมาก และเฝ้ารอการกลับของ “นางขาว” อยู่เป็นเวลาหลายปี โดยไม่ยอมกลับบ้านเดิม

“ถือศีลบำเพ็ญพรตชั่วชีวิต”

“ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์” คำกล่าวนี้คงเป็นความจริง เมื่อความรักแท้ไม่เป็นผล สร้างความเศร้าให้กับ “พ่อตารัศมี” เป็นอันมาก พ่อแม่พยายามอ้อนวอนให้กลับบ้านก็ไม่ยอมกลับ

เมื่อ “พ่อตารัศมี” เห็นว่า “นางขาว” ไม่กลับมาแน่นอนแล้ว จึงตัดสินใจกลับบ้าน และได้ตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า ชาตินี้จะไม่รักใคร่อีก โดยจะขอบวชถือศีลบำเพ็ญพรตชั่วชีวิต เพื่อเป็นการทดแทนล้างบาปในความผิดที่ตนได้ก่อไว้ในอดีตและจะเป็นการสร้างสมความดี เพื่อจะได้พบกัน “นางขาว” ในภพชาติต่อไป

“พ่อตารัศมี” จึงให้บริวารยกขบวนกลับบ้านส่วนตนเองถือศีลบำเพ็ญพรตอยู่บนภูเขาสูงลูกหนึ่ง ภูเขาสูงนั้นจึงได้ชื่อว่า “เขาพระหมี่” สืบมาจนถึงปัจจุบัน

“ทุ่งนางคำ”

ฝ่าย “นางคำ” เมื่อ “พ่อตารัศมี” สลักรักไปรักนางขาว ก็เกิดความเสียใจและอับอายผู้คนที่ตนประพฤติดิถีประเพณีอันดีงาม

“นางคำ” จึงตัดสินใจไปตั้งหลักฐานทำกินอยู่ในที่ห่างไกลจากผู้คน โดยไปอาศัยอยู่ในบริเวณทุ่งแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ติดกับ “บ้านหินลาด” จนกระทั่งนางเสียชีวิตลง บริเวณแห่งนั้นจึงมีชื่อเรียกว่า “ทุ่งนางคำ” (หาดทุ่งนางคำในปัจจุบัน)

“นางย่อน”

ฝ่าย “นางขาว” ได้ติดตามข่าวคราวตลอดมา จนได้ทราบว่าเรื่องราวต่างๆ สงบลง คนที่เคยทำความผิดก็หันมาปฏิบัติความดีทดแทน “นางขาว” จึงย้อนกลับมาที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง คนทั้งหลายได้เห็นรูปโฉมงดงามของนางอีกครั้งก็เกิดเสียงเล่าลือกล่าวขานทั่วไปเป็นเสียงเดียวกันว่า “นางย่อน” กลับมาแล้ว หมู่บ้าน “นางขาว” ย้อนกลับมาปรากฏกายจึงได้ชื่อว่า “บ้านนางย่อน” ซึ่งต่อมาแผลงเป็น “บ้านนางย่อน” อันเป็นชื่อเรียกสามัญของอำเภอคุระบุรีอยู่ในปัจจุบัน

“เขาแม่นางขาว”

จากนั้น “นางขาว” ก็เดินทางไปพักอาศัยถ้ำถ้ำเพื่อพรตบนภูเขาแห่งหนึ่งจนตลอดชีวิต ภูเขาภูคนั้นจึงได้ชื่อว่า “เขาแม่นางขาว” สืบมาจนถึงปัจจุบันและเป็นชื่อเรียกของตำบล “แม่นางขาว” อยู่ในปัจจุบัน

ตำนานชื่อหมู่บ้านในอำเภอคุระบุรี

เหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา ได้จารึกอยู่ในความทรงจำของคนทั้งหลาย วันเวลาได้ผ่านล่วงเลยมาจนกระทั่ง

“บ้านห้วยทรัพย์”

มีชายคนหนึ่งนามว่า “ตา ยมดิ่ง” มีอาชีพรับซื้อโค(วัว) เพื่อนำไปขายโดยเดินทางรับซื้อเรื่อยมาจากอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง เพื่อนำไปขายที่ “เมืองตะโกลา” (ปัจจุบันคือ อำเภอตะกั่วป่า) ได้เดินทางผ่านมาถึง “บ้านห้วยทรัพย์” ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือสุดของอำเภอคุระบุรี และของจังหวัดพังงา ต่อเขตกับกิ่งอำเภอสุดสำราญ จ.ระนอง บริเวณนั้นมี “ห้วยน้ำซับ” ซึ่งเกิดจาก “น้ำตกโดนจิก” จึงได้ชื่อว่า “ห้วยซับ” และแผลงมาเป็น “ห้วยทรัพย์” ซึ่งเป็นชื่อของหมู่บ้าน ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

“บ้านหินลาด”

“ตา ยมดิ่ง” ดอนฝูงโคผ่าน “บ้านห้วยทรัพย์” เข้าสู่เขต “บ้านเดริยม” (บ้านที่ตั้งชันหมากของ “พ่อตารัศมี”) ผ่านเข้าสู่เขตหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งระหว่างทางจะมีภูเขาก้อนกลาง การเดินทางเป็นไปด้วยความ

ยากลำบาก ต้องปีนป่ายผ่านแนวหินที่ทอดลาดเป็นทางยาว หมู่บ้านนั้นจึงได้ ชื่อว่า “บ้านหินลาด” สืบมาจนถึงปัจจุบัน จากนั้นจึงเดินทางมุ่งเข้าสู่เขต “บ้านนางย่อน”

“โคเริ่มป่วย”

ก่อนเข้าสู่ “บ้านนางย่อน” มีลำคลองลึกก้นขวางอยู่ ซึ่งเคยเป็นเส้นทางผ่านเข้า – ออก ของเรือใหญ่ในอดีต น้ำในลำคลองนั้นใสและเย็นจัด “ตา ยมดิ่ง” ต้องใช้ความพยายามไล่ต้อนฝูงโคให้ว่ายน้ำผ่านคลองด้วยความลำบาก แต่เนื่องจากฝูงโคเดินทางมาไกล จึงเหนื่อย ประกอบกับอากาศที่ร้อนจัดเมื่อลงน้ำที่เย็นจัดในทันที โคจึงไม่สามารถปรับตัวได้ทัน โคจำนวนมากจึงล้มป่วยลง “ตา ยมดิ่ง” พยายามต้อนฝูงโคเดินทางต่อไป และได้แวะพักที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง เช้าวันรุ่งขึ้นโคมีอาการป่วย น้ำมูกไหล จีตาเกรอะกรัง และมีอาการ “อาเจียน” (ภาษาใต้เรียกว่า “ราก”) สร้างความตกใจให้ “ตา ยมดิ่ง” เป็นอย่างมาก หมู่บ้านแห่งนั้นจึงได้ชื่อว่า “บ้านคุระ” ซึ่งแผลงมาจาก “โคราก” ตามอาการที่โคป่วย เป็นชื่อของหมู่บ้านหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ข้อสันนิษฐานอีกอย่างหนึ่ง คือคำว่า “คุระ” เป็นคำภาษามลายู แปลว่า “ต้นสมอทะเล” เพราะพื้นที่บริเวณนั้นมีต้นสมอทะเลเกิดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งที่บริเวณ “บ้านคุระ” และ “คลองนางย่อน”

“โครอดชีวิต”

หลังจากได้หยุดพักที่ “บ้านคุระ” ฝูงโคเริ่มเดินทางต่อทุกๆ ที่ไม่สบายจนกระทั่งถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง “ตา ยมดิ่ง” จึงให้ฝูงโคหยุดพัก เช้าวันรุ่งขึ้น โคมีอาการดีขึ้น หายป่วยเป็นปกติ ดังเดิม ทำให้ “ตา ยมดิ่ง” ดีใจมาก รีบต้อนฝูงโคเดินทางต่อ หมู่บ้านที่โคหายป่วยนั้นจึงได้ชื่อว่า “บ้านโครอด” ซึ่งแผลงเป็น “บ้านคุรอด” ดังปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านอยู่ในปัจจุบัน

“โคคลุ้มคลั่ง”

ฝูงโคเดินทางผ่านป่าดง จนไปถึงหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง อาการป่วยของโคเริ่มทรุดลงอีกและมีอาการ “คลุ้มคลั่ง” เป็นบางครั้ง ส่งเสียงร้องโหยหวนในบางขณะ และมีน้ำตาไหลเป็นทาง “ตา ยมดิ่ง” ทุกข์ใจเป็นอย่างมาก ได้เตรียมต้อนฝูงโคให้เดินทางถึงจุดหมายโดยเร็วที่สุด... หมู่บ้านที่โคเกิดอาการคลุ้มคลั่งนี้ ต่อมาได้ชื่อว่า “บ้านบางครั้ง” ซึ่งแผลงมาเป็น “บ้านบางครั้ง” ดังปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านอยู่ในปัจจุบัน

“โคล้มตาม แล่หนังโคขาย”

ฝูงโคที่กำลังป่วยหนักถูกต้อนให้เดินทางไปด้วยความลำบาก จนถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งโคไม่สามารถทนพิษจากโรคร้ายได้อีกต่อไป พวกมันล้มตายลง “ตา ยมดิ่ง” เสียใจเป็นที่สุด ที่ไม่สามารถช่วยชีวิตโคได้ จึงช่วยกันกับชาวบ้านแล่หนังโคออก และทำการ “ทุบ ดี นวด” หนังโค (ซึ่งภาษาใต้เรียกว่า การ “ตำ” หนัง) หมู่บ้านแห่งนั้นจึงได้ชื่อเรียกว่า “บ้านตำหนัง” ดังปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านสืบมาจนถึงปัจจุบัน

“แดดออกเป็นบางวัน”

หลังจากเล่าหนังสือ “ตา ยมดิ่ง” ให้คนช่วยหาหนังสือเดินทางต่อเพื่อนำไปที่เมืองตะโกลา จนถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เห็นมีแดดออกดี จึงหยุดพักเพื่อทำการตากหนังสือ ปรากฏว่าแดดที่เคยออกดี กลับออกเป็น “บางวัน” ในบางวันกลับมีครึ้ม หนังสือที่ตากแล้วจึงแห้งช้า ทำให้มี “แมลงวัน” และมาตอมหนังสือที่ตากไว้เป็นจำนวนมาก จากการที่มีแดดออกเป็น “บางวัน” และมี “แมลงวัน” มากหมู่บ้านนี้จึงได้ชื่อว่า “บ้านบางวัน” หรือบ้านบางดิบ ดังปรากฏเป็นชื่อหมู่บ้านอยู่ในปัจจุบัน

“ชีวิตเร่ร่อน”

“ตา ยมดิ่ง” เดินทางต่อไปจนถึง “เมืองตะโกลา” (อำเภอตะกั่วป่าในปัจจุบัน) ก็หยุดเพื่อขายหนังสือ แต่ก็ต้องขาดทุน ไม่มีทุนพอที่จะซื้อโคมาขายได้อีก “ตา ยมดิ่ง” จึงเดินทางเร่ร่อนต่อไป จนหลายปีต่อมาได้เดินทางไปถึงเมืองพังงา ได้พักอาศัยอยู่กับ “ตาโจงโตง” ช่วยเหลือทำงานอยู่กับ “ตาโจงโตง” อยู่ที่เมืองพังงานั่นเอง

ตำนานเมืองนางย่อนเป็นตำนานเรื่องเล่าที่สืบเนื่องมาแต่อดีต โดยในเรื่องราวที่เล่าต่อกันมาได้ ปรากฏชื่อของหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้เรียกอยู่ในปัจจุบัน เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมานั้น จะเป็นจริงหรือไม่ ไม่มีใครสามารถยืนยันได้แต่ก็นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การสืบทอดไปสู่อนุชนรุ่นหลัง

คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ

เพื่อให้กลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ ได้ส่งเสริมและเผยแพร่ และจัดการดูแลกล้วยไม้บ้านบางดิบ และกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ รวมทั้งหาวิธีการและส่งเสริมความรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น ตลอดจนการฟื้นฟูและส่งเสริมคืนป่า และการอนุรักษ์ การสงวนรักษากล้วยไม้ท้องถิ่น ควบคุมการนำกล้วยไม้ป่าออกจากท้องถิ่น เพื่อให้สมาชิกเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ การสงวนรักษากล้วยไม้ท้องถิ่น และส่งเสริมให้เกิดการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน โดยการจัดตั้งและส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อตกลงที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการชุดที่ 1 ครั้งที่ 1 วันที่ 8 พฤษภาคม 2551 ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบว่าด้วยกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ พ.ศ 2551”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

“กลุ่ม” หมายถึง กลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

“คณะกรรมการบริหารกลุ่ม” หมายถึง คณะกรรมการบริหารกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่น
บ้านบางดิบ

“คณะกรรมการดำเนินการ” หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการกล้วยไม้ท้องถิ่น
บ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ การจัดตั้งกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อจัดการดูแลกล้วยไม้วานหางช้างและกล้วยไม้ท้องถิ่น
- (2) เพื่อหาวิธีการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น
- (3) เพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมปลูกป่า
- (4) เพื่อการเผยแพร่ความรู้การเพาะ ขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น
- (5) เพื่อควบคุมการนำกล้วยไม้ป่าออกจากชุมชน

กระบวนการการจัดตั้งกลุ่มกล้วยไม้

ข้อ 5 การจัดตั้งกลุ่มให้คณะกรรมการดำเนินการ พิจารณาจัดตั้งกลุ่มโดยรวบรวมหรือ
สนับสนุนให้ บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ หรือบุคคลในครอบครัวสมาชิก หรือ
บุคคลที่น่าเชื่อถืออยู่ในชุมชนเดียวกันกับกลุ่มสมาชิกกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ มาเป็นสมาชิกกลุ่ม
โดยมีการพิจารณาดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามความต้องการของสมาชิก และดำเนินกิจกรรมตามแผนงานซึ่งที่
ประชุมกลุ่มนั้นได้กำหนดไว้ แต่ควรมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกลุ่มต่างๆ
ในชุมชนตามเหมาะสม

ข้อ 6 เมื่อคณะกรรมการดำเนินการได้พิจารณาเห็นว่าสมาชิกที่รวบรวมได้ในเบื้องต้น มี
ความพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมแล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ จัดให้มีการ
ประชุมสมาชิกกลุ่ม เป็นประจำเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานสถานการณ์ของกลุ่ม และทบทวนหรือกำหนด
ระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานของกลุ่มร่วมกัน การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มตามความคิดเห็นของ
สมาชิกกลุ่ม และมอบหมายกิจกรรมทั้งปวงของกลุ่มให้คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ดำเนินการต่อไป

ข้อ 7 หากกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม และ
คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ได้รายงานปัญหานั้นต่อคณะกรรมการและสมาชิก ให้ พิจารณาวินิจฉัยและ
ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาตามที่เห็นสมควร

การบริหารจัดการกลุ่ม

รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ

1. นายสมพงษ์ ประสารการ	ประธานกลุ่ม
2. นายวิโรจน์ แดงหน้า	รองประธาน
3. นายสุริยา ประสงค์ผล	เลขานุการ
4. นายสมเกียรติ เพชรขาว	การเงิน
5. นายอุทิศ เนื่ออ่อน	ประชาสัมพันธ์
6. นายโสธร จันดี	การตลาด
7. นายสมนึก วรนุช	การตลาด
8. นายสมาน คำดี	กรรมการ

พัฒนาการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ

จากกระบวนการจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ที่ผ่านมา ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปในแนวทางที่อยู่ในเกณฑ์ดี โดยแยกจากกระบวนการดูแลกล้วยไม้ว่านหางช้างและกล้วยไม้ท้องถิ่น และวิธีการเพาะขยายพันธุ์ ซึ่งจะมีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามแต่ละชนิดพันธุ์ เช่น การขยายพันธุ์ด้วยวิธีการแยกหน่อ การเพาะเมล็ด การปักชำ การค้นพบวิธีการขยายพันธุ์แบบใหม่ๆ คือ การทดลองเพาะเมล็ดว่านหางช้างในกาบดินปาล์ม โดยหลักเกณฑ์ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด การทดลองเพาะเมล็ดไก่อแดงในดิน ไม้ผุ หรือขุยมะพร้าวในกระถาง เป็นต้น

การฟื้นฟูกล้วยไม้ในท้องถิ่นและการคืนกล้วยไม้สู่ถิ่นหรือป่าธรรมชาติ ทางคณะกรรมการกลุ่มได้ดำเนินการนำกล้วยไม้ที่ทำการเพาะขยายพันธุ์ไปปลูกในป่าสาธารณะในชุมชนและแบ่งปันชนิดพันธุ์กล้วยไม้ให้กับสมาชิกและชาวบ้านในชุมชนได้นำไปปลูกและขยายพันธุ์ตามครัวเรือน เป็นกรณีศึกษาและเป็นการเพิ่มปริมาณกล้วยไม้ในชุมชนให้มีปริมาณมากขึ้น

การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มเกี่ยวกับกล้วยไม้ จะใช้วิธีการบอกกล่าวปากต่อปาก การบอกเล่าของคนในชุมชน เวทีประชุมต่างๆ โดยเปิดเป็นวาระการประชุมของหมู่บ้าน และการแจกจ่ายชนิดพันธุ์กล้วยไม้ให้กับสมาชิกและคนชุมชน

การควบคุมการนำกล้วยไม้ออกจากป่าชุมชนของกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางติบ จะใช้วิธีการเฝ้าระวัง โดยการชี้แจงให้ชุมชนรับทราบเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มในที่ประชุมหมู่บ้าน เพื่อให้คนในชุมชนได้ช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการดูแลกล้วยไม้ร่วมกันกับกลุ่มกล้วยไม้ นอกจากนี้การนำกล้วยไม้ไป

ปลูกในป่าสาธารณะก็จะมีสมาชิกของกลุ่มสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปดูแลตลอดเวลา รวมทั้งทุกคนในหมู่บ้านด้วย

การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้

มีการจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบขึ้นมา โดยเริ่มต้นด้วยกระบวนการด้วยการรับสมัครสมาชิกกลุ่มกล้วยไม้ โดยหลักเกณฑ์การรับสมัครไม่ได้กำหนดคุณสมบัติใดๆทั้งสิ้น แต่คนที่เข้ามารวมกลุ่มเป็นคนที่มีใจรักและชื่นชอบ รักการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้เป็นทุนอยู่ก่อนแล้ว โดยการเข้าเป็นสมาชิกครั้งแรก สมาชิกต้องทำการลงหุ้น 100 บาทต่อหนึ่งคน เป็นเงินสะสมของกลุ่มเพื่อว่าเงินจำนวนนี้จะสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเลี้ยงกล้วยไม้ของกลุ่ม กรณี เช่น การจัดซื้อกล้วยไม้ อุปกรณ์ปลูกเลี้ยงและใช้เป็นสวัสดิการของกลุ่มถ้าสมาชิกกลุ่มเดือดร้อนเรื่องอื่นๆเช่น ค่าเล่าเรียนลูก เจ็บป่วยฉุกเฉิน ก็สามารถนำเงินส่วนนี้ไปใช้ได้ โดยสมาชิกต้องนำเงินที่ยืมไปมาส่งคืนเป็นรายเดือนโดยดูจากยอดเงินที่ยืมไปรายละไม่เกิน 5,000 บาท หลังจากการลงหุ้นในครั้งแรก 100 บาทแล้ว เดือนต่อไปสมาชิกต้องทำการออมเงินเดือนละ 50 บาท ทุกเดือน เพื่อเป็นเงินสวัสดิการกลุ่ม

การบริหารจัดการกลุ่มจะจัดให้มีการดูแลกล้วยไม้วันทางช้างและกล้วยไม้อื่นๆ ในท้องถิ่น ส่งเสริมสมาชิกกลุ่ม ชุมชน เพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น ติดตามเฝ้าระวัง ตักเตือนการเก็บหาของป่า สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับ เด็กเยาวชน และสมาชิกในชุมชน จัดทำเอกสารการเผยแพร่ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี การจัดประชุมประจำเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มให้เป็นไปตามมติของสมาชิกกลุ่ม และจัดให้มีการเฝ้าระวัง รักษากล้วยไม้ เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อป้องกันการสูญหายกรณีนำกล้วยไม้คืนสู่ป่าสาธารณะในหมู่บ้าน โดยมีผู้ดูแลตลอด และเพื่อนุรักษ์กล้วยไม้ตามครัวเรือนไว้ให้กับอนุชนรุ่นหลังได้มีจิตสำนึกการอนุรักษ์ เรียนรู้ รู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรท้องถิ่นเอาไว้ และมีการจดบันทึกการประชุมทุกครั้งเพื่อใช้เป็นหลักฐานการประชุมกลุ่มกล้วยไม้

สำหรับหลักเกณฑ์การรับสมัครใหม่ต้องยอมรับกฎระเบียบของกลุ่มและต้องผ่านการยอมรับจากคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อสร้างศักยภาพของกลุ่มให้เข้มแข็งและสร้างการยอมรับจากบุคคลภายนอก

ผลที่เกิดขึ้น

จากการรวมกลุ่มคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ที่เกิดขึ้น ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และมีจิตสำนึกการอนุรักษ์ หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เด็กๆและเยาวชน รู้จักชนิดพันธุ์กล้วยไม้ สร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนกับเด็ก ชุมชนกับสมาชิกกลุ่ม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน

จำนวน ชนิดพันธุ์กล้วยไม้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากทุกคนหันมาสนใจและให้ความสำคัญ ชาวบ้านในชุมชนหันมาปลูกเลี้ยงกล้วยไม้กันมากขึ้น เนื่องจากทางกลุ่มฯได้มีการเพาะขยายพันธุ์และ

ดำเนินการแจกให้กับสมาชิกกลุ่มและชาวบ้านในชุมชนด้วย มีการแลกเปลี่ยนชนิดพันธุ์ต่างๆกันเพื่อนำไปขยายพันธุ์

จุดอ่อนของคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้

เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่มเอง ที่บางครั้งทุกคนมีเวลาที่แตกต่างกัน การกิจส่วนตัวต่างกัน เวลาเรียกประชุมมักจะมาไม่ครบหรือเข้าร่วมประชุมไม่พร้อมกัน ข้อมูลที่รับทราบจึงต่างกัน เมื่อความเข้าใจไม่ตรงกันปัญหาจึงเกิดขึ้น

จุดแข็งของคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้

ต้นทุนของกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากบ้านบางดิบมีทรัพยากรที่สมบูรณ์ ชนิดพันธุ์กล้วยไม้มีจำนวนค่อนข้างมาก บุคลากรมีความพร้อมสูง เนื่องจากเป็นงานอิสระ ทำเมื่อมีเวลาว่าง และทุกคนทำงานด้วยใจรัก

ปัญหาอุปสรรคของการทำงาน

อุปสรรคของการทำงานร่วมกัน คือ ทุกคนมีเวลาและอาชีพที่แตกต่างกัน เวลาว่างที่มีจึงไม่ค่อยตรงกัน การเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งทุกคนมักมาไม่พร้อมกัน การรับรู้ข้อมูลแต่ละครั้งจึงไม่ตรงกัน การดำเนินการกลุ่มจึงมีปัญหา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทางกลุ่มพยายามดำเนินการแก้ไข ด้วยการประชุมนัดหมายกันล่วงหน้าก่อน อย่างเช่นที่บ้านบางดิบ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ก็จะใช้เวลาที่ทุกคนว่างหรือเสร็จจากการทำสวนยางตรงนั้นเป็นวันนัดการประชุม ก็เป็นการช่วยแก้ปัญหากลุ่มได้อีกทางหนึ่งที่ใช้ได้ผลดี

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

บ้านบางดิบ ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา มีพื้นสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบและเนินเขา ซึ่งมีพื้นที่ติดอ่าวทะเลอันดามัน และมีความหลากหลายทางชีวภาพของป่าบกและป่าชายเลน ป่าไม้ดิบชื้น ป่าดิบ มีต้นไม้ใหญ่หลากหลายชนิดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีแนวป่าชายเลนหนาทึบเป็นบริเวณพื้นที่กว้าง มีความหนาแน่นของชนิดพันธุ์ไม้ในระบบนิเวศป่าชายเลนที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้มานานชนิด มีการประกอบอาชีพทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนผลไม้และอาชีพทำประมงพื้นบ้าน สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี

ในปี พ.ศ.2549 ชาวบ้านบางดิบได้รับโอกาสจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดพังงา (สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น) ให้ทุนอุดหนุนโครงการวิจัย เรื่องกระบวนการศึกษาการเพาะกล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดิบ ด้วยกระบวนการเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้าน เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดิบ ซึ่งมีทีมวิจัยชาวบ้าน นำโดยนายสมพงษ์ ประสารการ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งจากประสบการณ์ที่คณะนักวิจัยชาวบ้านได้ทดลองเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้วานหางช้างแบบเทคโนโลยีชาวบ้านแบบเชิงปฏิบัติการ ได้รวบรวมองค์ความรู้วิธีการเพาะเลี้ยง การเพาะขยายพันธุ์ กล้วยไม้วานหางช้าง เทคนิควิธีการของชาวบ้าน โดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้เพื่อศึกษาอัตราการแตกหน่อ การเจริญเติบโตและการยึดของลำต้น รวมทั้งการดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การกระตุ้นการแทงช่อดอก ในการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้าง หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการงานวิจัยลง ช่วงปลายเดือนมิถุนายน 2552 นับได้ว่าเป็นสัญญาณที่ดียิ่ง เมื่อกล้วยไม้วานหางช้างหรือที่เรียกว่า “วานเพชรหึง” จำนวน 80 กระถาง ของทีมวิจัยได้แทงช่อดอกและแบ่งบานสะพรั่ง เกินกว่าครึ่งของกล้วยไม้วานหางช้างที่เลี้ยงไว้ทั้งหมด จึงทำให้นักวิจัยได้เก็บศึกษาข้อมูลการออกดอกไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มคนรักกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบต่อไป เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้างให้ออกดอก ชุมชนบ้านบางดิบจึงได้นำองค์ความรู้การเพาะขยายพันธุ์วานหางช้างไปใช้ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมการจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่นและสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบ โดยเชื่อมโยงสู่กระบวนการเรียนการสอน ในโรงเรียนบ้านบางดิบ บรรจุลงในตารางการเรียนการสอน สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ผลที่เกิดขึ้นนักเรียนที่เข้าสู่กระบวนการงานวิจัยมีพฤติกรรมสนใจวานหางช้าง การตั้งข้อสังเกต ซึ่งการเรียนรู้นอกสถานที่ ทำให้เด็ก ๆ มีความสนใจ ใฝ่รู้มากกว่าการเรียนรู้แบบอ่านให้ฟังเพียงอย่างเดียว การขยายผลจากโรงเรียนบ้านบางดิบสู่โรงเรียนอื่นๆใน

เขตอำเภอคุระบุรีเข้ามาเรียนรู้และใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เช่น โรงเรียนคุระบุรีชัยพัฒน์ โรงเรียนบ้านครูด โรงเรียนโชคอำนวย และโรงเรียนบ้านคำหนัง

จากประสบการณ์การดำเนินโครงการดังกล่าว ทางทีมวิจัยและชุมชนจึงได้คิดยกระดับจากการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ว่านหางช้างเพียงชนิดเดียว มาสู่การค้นหาแนวทางการจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้ง “คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ” และได้กำหนดเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ประกอบกับสมาชิกในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียงส่วนหนึ่งมีประสบการณ์ และภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยง ขยายพันธุ์กล้วยไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ กันอยู่เดิม ที่พอจะเป็นองค์ความรู้ชุดหนึ่งในการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นที่กำลังสูญพันธุ์ หรือลดการนำกล้วยไม้ออกมาจากป่า และสามารถที่พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจของชุมชนอีกทางหนึ่ง

ทางคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบจึงเกิดแนวคิดที่จะศึกษา รวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางดิบอย่างเป็นระบบ ร่วมกับการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มเพื่อให้ชุมชน และเยาวชน(ผ่านทางโรงเรียน) หันมาให้ความสำคัญต่อกล้วยไม้ท้องถิ่น ซึ่งคาดหวังว่าการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น จะสร้างความตระหนักของชุมชนให้เห็นความสำคัญของฐานทรัพยากรพันธุ์กรรมท้องถิ่น ซึ่งเชื่อมโยงสู่แนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้และต้นน้ำโดยชุมชนในระยะยาว

สำหรับพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาทดลองค้นคว้าวิจัย คือ บ้านบางดิบ หมู่ที่ 6 ตำบลบางวัน อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา โดยวางกลุ่มเป้าหมายไว้ เป็น ทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เด็กและเยาวชน ชาวบ้านในชุมชน เป็นต้น โดยมีระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 ปี นับตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2553 ถึง 30 เมษายน 2554 แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเมื่อกระบวนการวิจัยได้เริ่มขึ้น ปัญหาจากเหตุการณ์สภาพดินฟ้าอากาศ ภารกิจส่วนตัว ของแต่ละคน ทำให้กิจกรรมที่มีไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาในสัญญาได้ จึงได้ดำเนินการขอทำเรื่องขยายเวลาออกไปอีก จนถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2555

กระบวนการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมการจัดทำแปลงเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นกรณีศึกษาตัวอย่าง
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นได้รู้จักชนิดพันธุ์กล้วยไม้ต่างๆ
2. เพื่อเป็นที่เก็บตัวอย่างกล้วยไม้แต่ละชนิด
3. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิธีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์กล้วยไม้แก่คนในชุมชน

และคนภายนอก

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย และชาวบ้านบางดิบ

สถานที่ บ้านของนักวิจัย

ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม 1 วัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

จากการที่หัวหน้าโครงการได้ประชุมทีมวิจัยเกี่ยวกับการจัดเตรียมสถานที่เพื่อจัดทำแปลงเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้และได้มีความเห็นร่วมกันว่าจะจัดทำแปลงเพาะขยายพันธุ์เป็น 3 แปลง หลังจากนั้นทางทีมวิจัยก็ได้ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่ ช่วยกันเก็บเศษไม้ ตัดหญ้า เพื่อที่จะได้จัดทำแปลงเพาะขยายพันธุ์ ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ทางทีมวิจัยได้แปลงเพาะขยายพันธุ์ จำนวน 3 แปลง คือ แปลงที่ 1 บ้านนายสุริยา ประสงค์ผล นักวิจัย แปลงที่ 2 บ้านนายอุทิศ เนื่ออ่อน นักวิจัย และแปลงที่ 3 บ้านนายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ หลังจากที่ได้จัดทำแปลงเพาะขยายพันธุ์เสร็จทีมวิจัยก็ได้ช่วยกันเคลื่อนย้ายพันธุ์กล้วยไม้ตัวอย่างเข้าไปในแปลงเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้เพื่อเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างต่อไป

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมที่มีอากาศร้อนมากขณะทำแปลงเพาะขยายพันธุ์ และปัญหาด้านการย้ายกล้วยไม้เข้าไปในแปลงเพาะทำได้ช้าและค่อนข้างลำบาก เพราะทีมวิจัยมีน้อย ทางทีมวิจัยจึงได้ประชุมวางแผนกันใหม่ว่าต่อไป ควรจะมีการวางแผนที่ดีกว่านี้เพื่องานที่ทำออกมาจะได้ประสบความสำเร็จและเพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 2 เวทีชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านบางดิบ
2. เพื่อให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของกล้วยไม้ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์กล้วยไม้ในท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 180 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย พี่เลี้ยง ชาวบ้าน นักเรียน ครู เครือข่ายนักวิจัยองค์กรภาครัฐ 10 คน

สถานที่ โรงเรียนบ้านบางดิบ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 1 วัน คือ วันที่ 21 กรกฎาคม 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

หลังจากที่ได้ประชุมวางแผนการดำเนินการจัดเวที ทีมวิจัยก็ได้แบ่งหน้าที่กันทำงาน และช่วยกันจัดเตรียมเวที เมื่อเวลาเริ่มประชุมมาถึง ชาวบ้านและผู้เข้าร่วมเวทีอื่นๆก็ได้ทยอยกันเดินทางเข้าร่วมเวทีเรื่อยๆ ซึ่งบรรยากาศภายในเวทีไม่ร้อนมากเวลา เมื่อประธานของงานเดินทางมาถึงทีมวิจัยได้ทำการต้อนรับและพิธีกรดำเนินรายการ คือ เด็กนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางดิบ ด.ญ. กาญจนา เขียวสด ได้กล่าวเชิญประธานประจำที่เวทีเปิดงานและได้กล่าวเชิญ นายไพฑูรย์ พิษขณ อบต. บางวัน กล่าวรายงาน จากนั้นนายก อบต. บางวัน ได้ชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ การศึกษาในปัจจุบัน

ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาและส่งเสริมให้เยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เยาวชน
ในท้องถิ่นสำนึกรักษ์บ้านเกิด จึงเชิญให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยหรือ สกว. มาให้ความรู้เรื่อง
กล้วยไม้และทีมวิจัยบ้านบางติบมาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ ทางตำบลบางวัน
โดยเฉพาะบ้านบางติบเป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติเรื่องป่าโดยเฉพาะเรื่องกล้วยไม้ที่เรียกกันว่า ว่าน
หางช้าง หรือว่าน เพชรหึง ทางกลุ่มได้ให้เด็กนักเรียนได้รู้จักธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในตำบล

ผอ.โรงเรียนบ้านบางติบ ก็ได้ชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ “ โรงเรียนได้ทำงาน
เกี่ยวกับการอนุรักษ์มีการเปิดให้ดูผลงานที่ผ่านมาของนักเรียนได้ทำงานร่วมกับทีมวิจัยว่านหางช้าง ก็คือ
ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดกระบวนการคิดกระบวนการคิดของนักเรียน พยายามใช้ความรู้ที่
หลากหลาย เช่น ให้นักเรียนลงไปปฏิบัติจริงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เรื่องการศึกษาของเราจะศึกษาในเรื่อง
ต่างๆไปในเรื่องภูมิประเทศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา ทำให้เด็กกล้าแสดงออกกล้าพูดใน
สิ่งที่ถูกต้อง

หัวหน้าโครงการ นาย สมพงษ์ ประสารการ ก็ได้ชี้แจงเวทีต่อที่ประชุมถึงที่มาของ
โครงการที่กำลังทำอยู่ เดิมแล้วบ้านบางติบเรามีอยู่ 2 ป่า คือ ป่าบกและป่าชายเลน เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก
แต่ตอนนี้มันไม่เหมือนเมื่อก่อนทางทีมจึงได้ปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรให้ป่าของเรากลับมาอุดมสมบูรณ์
เหมือนเดิมอย่างที่เคยมีในอดีต ที่ตอนนี้ได้สูญหายไปแล้วก็ให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมเราก็เลยจัดตั้งทีมวิจัย
ชุดนี้ขึ้นมาทาง สกว. ก็เลยให้งบประมาณมาก่อนหนึ่งเพื่อจะได้มาช่วยกันคิดช่วยกันหาแนวทางเพื่อจะได้
ฟื้นฟูกล้วยไม้ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์เหมือนเมื่อก่อน หมู่บ้านบางติบของเรามีอยู่อย่างหนึ่งคือ เพราะเราอยู่
เชื่อมต่อกัน 2 หมู่บ้าน คือหมู่ 6 และ หมู่ 9 ผมจึงคิดว่าเราน่าช่วยกันดูแลทรัพยากรเราได้เราต้องรักษาไว้เรา
จึงเชื่อมโยงกับทางโรงเรียนจึงร่วมกันเรียนรู้ร่วมกัน

คุณ สุขกิจ นาคตาขุน หัวหน้าศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา ก็ได้ขึ้นพูดต่อ
บนเวที ใจความว่า “ การที่เด็กจะเรียนรู้ได้ก็ต้องเริ่มมาจากผู้ใหญ่ ทำไมเราไม่ทำให้หมู่บ้านของเราเป็น
หมู่บ้านกล้วยไม้ เพราะ ทุกๆบ้านหรือทุกๆครัวเรือน ต่างก็มีกล้วยไม้กันอยู่แล้วและเราจะหาวิธียังงี้ที่จะ
นำเอากล้วยไม้ที่เรามีอยู่นั้นมาขยายพันธุ์ ”

นาย สมพงษ์ ประสารการ ก็ได้พูดคุยกับผู้เข้าร่วมประชุมและแจ้งว่ายังมีเวทีแลกเปลี่ยนกับ
นักวิชาการอีกหนึ่งเวทีที่จะนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอนของนักเรียนและเวทีนำเสนอข้อมูลฯ
หลังจากนั้นก็จะทำรายงานความก้าวหน้าฉบับ 6 เดือนและก็ยังอีกหลายๆเวทีที่จะต้องขอความร่วมมือกับพี่
น้องชาวบ้านบางติบด้วย สุดท้าย ผอ. โรงเรียนบ้านบางติบก็กล่าวปิดเวที

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

จากการดำเนินงานทำให้รู้ว่าปัญหาในวันนี้คือ ชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานวิจัย
เพื่อท้องถิ่นและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ผู้เข้าร่วมประชุมจึงมีค่อนข้างน้อย กลุ่มชาวบ้านในชุมชน
ขาดกระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้รู้ว่าในอนาคตต่อไป ควรมีการแจ้งชาวบ้านล่วงหน้า แต่สิ่งที่ดีที่เกิดขึ้น

คือ ทำให้เรารู้ว่างานวิจัยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน นักเรียนและ ทีมวิจัยได้รู้ งานวิจัยชุมชน ชาวบ้านได้รู้ว่ากล้วยไม้มีมากและหลากหลายในชุมชนบ้านบางดิบ และบางชนิดก็ใกล้สูญพันธุ์ ทำให้ทุกคนในชุมชนต้องรู้จักรัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเองเอาไว้

กิจกรรมที่ 3 ประชุมทีมวิจัยร่วมกับคณะครูเพื่อกิจกรรมออกแบบแบบฟอร์มเพื่อลงพื้นที่สำรวจ กล้วยไม้ระดับครัวเรือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบแบบฟอร์มสำรวจกล้วยไม้ของนักเรียน
2. เพื่อออกแบบแบบฟอร์มสำรวจกล้วยไม้ของทีมวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย ครู และพี่เลี้ยง

สถานที่ โรงเรียนบ้านบางดิบ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 1 วัน คือ วันที่ 2 กรกฎาคม 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

หลังจากมีการติดต่อประสานงานกับพี่เลี้ยงเพื่อให้มาประชุมพร้อมกันที่โรงเรียนบ้านบางดิบ ทางทีมวิจัยก็ได้เตรียมอุปกรณ์สำหรับการประชุม เช่น กระดาษ ปากกา ดินสอ และหลังที่ทีมวิจัยและทางโรงเรียนได้พูดคุยก็ได้ช่วยกันออกแบบแบบฟอร์มสำหรับออกสำรวจกล้วยไม้ ดังนี้

แบบฟอร์มโรงเรียน

ขั้นตอน

1. สำรวจกล้วยไม้ที่มีอยู่แต่ละท้องถิ่น

- 1.1 ชื่อกล้วยไม้
- 1.2 จำนวน
- 1.3 การนำเข้า
- 1.4 ชื่อเจ้าจากบ้านที่มีกล้วยไม้

2. สรุป

- ชื่อของกล้วยไม้
- จำนวนต้น
- จำนวนครัวเรือน
- นำเสนอแบบตาราง

3. นักเรียนเลือกพันธุ์ไม้ที่ชอบที่สุด (ห้ามซ้ำ)

- วาดภาพ
- อธิบาย

- บอกชื่อกล้วยไม้
- การปลูก – การดูแลรักษา
- การขยายพันธุ์

4. เชิญวิทยากรมาให้ความเข้าใจ

5. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม/ห้องสมุด/อินเทอร์เน็ต/ถามผู้รู้

- ชื่อวิทยาศาสตร์
- ชื่อสามัญ
- การขยายพันธุ์/การอนุรักษ์
- การตลาด/การเพิ่มมูลค่า

6. จัดทำรูปเล่ม

แบบฟอร์มทีมวิจัย

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	จำนวน	ที่มา	ที่อยู่อาศัย

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

สภาพอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าว ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมบางคนมีอาการหงุดหงิด ประกอบกับผู้เข้าร่วมที่เป็นครูบางคนยังให้ความร่วมมือได้ไม่ดีพอ ไม่สนใจงประชุม และนักวิจัยบางคนเดินทางเข้าร่วมประชุมช้า ทำให้ต้องอธิบายการประชุมก่อนหน้านี้ใหม่เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน และทำให้รู้ว่าทีมวิจัยต้องรักษาเวลาและมีความรับผิดชอบให้มากกว่านี้ ส่วนทางโรงเรียนก็ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับงานวิจัยให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้นำไปเสนอแนะและเป็นแนวทางเพื่อใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนต่อไป

กิจกรรมที่ 4 ประชุมทีมวิจัยเพื่อเตรียมกิจกรรมพาดักนกเรียนลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในทีมวิจัย
2. เพื่อได้รู้กลุ่มเป้าหมายที่จะลงไปสำรวจ

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย และพี่เลี้ยง

สถานที่ 95 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. คุระบุรี จ. พังงา (บ้านบังเอิญ)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 1 วัน คือ วันที่ 16 สิงหาคม 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ประสานงานกับทีมพี่เลี้ยงเพื่อนัดประชุมและจากการประชุมทีมวิจัยก็ได้ลงความเห็นกันว่าแบ่งกลุ่มนักเรียนและพี่เลี้ยงเป็น 6 กลุ่มเพื่อที่จะลงสำรวจตามฐานการเรียนรู้ซึ่งเราได้แบ่งเป็น 6 ฐาน ดังนี้

- ฐานที่ 1 บ้านนาย สุทิน ตุลา
- ฐานที่ 2 บ้าน หวามาดี
- ฐานที่ 3 บ้านนาย สุริยา ประสงค์ผล
- ฐานที่ 4 บ้านนาย อาสัน เกษมาน
- ฐานที่ 5 บ้านนาย อุทิศ เนื้ออ่อน
- ฐานที่ 6 บ้านนาย สมพงษ์ ประสานการ

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

นักวิจัยบางคนไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมและมาช้า ทำให้คนอื่นต้องรอนาน เกิดอาการไม่พอใจกันเกิดขึ้น ดังนั้นในการทำงานบางครั้งก็ต้องมีความยืดหยุ่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่แสดงอารมณ์ออกมาทางสีหน้าเพราะจะทำให้บรรยากาศของที่ทำงานเสียไปด้วย และคนที่มาสายบ่อยๆก็ควรมีการปรับปรุงตนเอง หากมาช้าก็ควรแจ้งสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไรเพื่อที่คนอื่นจะได้เข้าใจและช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นๆให้จบไปให้ได้ก่อน

กิจกรรมที่ 5 ลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือนร่วมกับเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านบางติบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้
2. เพื่อจะได้รู้แหล่งที่มาของกล้วยไม้
3. เพื่อจะได้รู้ว่ากล้วยไม้ในพื้นที่หมู่บ้านบางติบมีกี่ชนิด
4. เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้จักกล้วยไม้ในท้องถิ่นของตนเอง
5. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์กล้วยไม้ในท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 70 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย พี่เลี้ยง ครู และนักเรียน

สถานที่ หมู่ 6 ต. บางวัน อ. คุระบุรี จ. พังงา

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 17 สิงหาคม 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

หลังจากมีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียน และชี้แจงวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้เข้าใจแล้ว ทางทีมวิจัยก็เตรียมอุปกรณ์ เช่น กระดาษ ปากกา สมุดบันทึก แบบฟอร์ม และยานพาหนะเพื่อที่จะพานักเรียนไปยังฐานการเรียนรู้ต่างๆ เมื่อเดินทางไปถึงโรงเรียน ก็ลงทะเบียนและชี้แจงวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้เข้าใจและได้แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มจากนั้นก็พานักเรียนไปตามฐานการเรียนรู้ต่างๆนักเรียนก็ได้

สำรวจกล้วยไม้ก็ได้สอบถามข้อมูลจากเจ้าของบ้านตามฐานการเรียนรู้ที่ได้วางไว้ซึ่งเจ้าของบ้านตามฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
ซึ่งฐานการเรียนรู้ทั้ง 6 ฐาน มีดังนี้

1. ฐานการเรียนรู้ที่ 1

ชื่อ - สกุล หมดดี พริกคำ อายุ 55 ปี เพศ ชาย
อยู่บ้านเลขที่ 35/1 หมู่ 6 ตำบล บางวัน อำเภอ กระบุรี จังหวัด พังงา
อาชีพ ประมง สมาชิกในครอบครัว 4 คน (ผู้ให้สัมภาษณ์)
วันที่ 17 สิงหาคม 2553 สัมภาษณ์/เก็บข้อมูล
ผู้สัมภาษณ์ กลุ่มที่ 1 ด.ช ภาณุวัฒน์ เลิศวงหัทธ

2. ฐานการเรียนรู้ที่ 2

ชื่อ - สกุล สุทัศน์ ตูลา อายุ 36 เพศ ชาย
อยู่บ้านเลขที่ 10 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา
อาชีพ รับจ้าง สมาชิกในครอบครัว 4 คน ผู้ให้สัมภาษณ์

3. ฐานการเรียนรู้ที่ 3

ชื่อ-สกุล สุริยา ประสงค์ผล อายุ 32 ปี เพศ ชาย
อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 21/2 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา
อาชีพ ทำสวน สมาชิกในครอบครัว 4 คน ผู้ให้สัมภาษณ์

4. ฐานการเรียนรู้ที่ 4

ชื่อ-สกุล อาสัน เกศมาน อายุ 53 ปี เพศ ชาย
ที่อยู่อาศัย 126 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา
อาชีพ ทำสวน สมาชิกในครอบครัว 4 คน ผู้ให้สัมภาษณ์

5. ฐานการเรียนรู้ที่ 5

ชื่อ -สกุล อุทิศ เนื่ออ่อน อายุ 37 ปี เพศ ชาย
ที่อยู่อาศัย 95 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา
อาชีพ ทำสวน สมาชิกในครอบครัว 7 คน ผู้ให้สัมภาษณ์

6. ฐานการเรียนรู้ที่ 6

ชื่อ-สกุล สมพงษ์ ประสารการ อายุ ปี เพศ ชาย
ที่อยู่อาศัย 102 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา
อาชีพ ทำสวน สมาชิกในครอบครัว 7 คน

และจากการลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือน ทำให้ได้ข้อมูลการสำรวจ เป็นดังนี้

1. กล้วยไม้ที่สำรวจพบตามบ้านเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มี 34 ชนิด
2. กล้วยไม้ที่สำรวจพบตามบ้านเรือน ที่ได้มาจากนอกพื้นที่ มี 28 ชนิด ดังนี้

วิธีการเพาะเลี้ยง/แหล่งที่มา/โรคที่เจอ/ปัญหาและอุปสรรค

การเพาะเลี้ยง

วิธีการเพาะเลี้ยง

- * วัสดุที่ใช้ปลูก มี ถ่าน ไม้ผุ กาบมะพร้าว ใสกระถาง
- * ปลูกและขยายพันธุ์โดยใช้หน่อ เพาะเมล็ด ซึ่งได้จำนวนน้อย

แหล่งที่มา

- * โดยการหามาจากป่า บนภูเขา ป่าโกงกาง แลกเปลี่ยนกับเพื่อน การซื้อจากร้านขายกล้วยไม้ และการขอ

โรคที่เจอ

- * ส่วนมากจะเป็นเชื้อรา เช่น ราดำ ราแป้ง ราสนิม โรคใบไหม้

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยง

- * ส่วนมากเกิดจากฝนตกมากทำให้รากเน่า เป็นโรคเน่า กล้วยไม้บางชนิดเช่น รองเท้านารี ต้องการดูแลเป็นพิเศษ เลี้ยงยากยิ่งทำให้ตายง่าย ทั้งหมดนี้เกิดจากชาวบ้านขาดความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงอย่างถูกวิธี

แหล่งที่อยู่อาศัย

มีทั้งอาศัยอยู่บนต้นไม้และบนพื้นดิน แต่ส่วนมากที่ชาวบ้านนิยมเอามาเลี้ยงจะอาศัยอยู่บนต้นไม้เพาะเลี้ยงง่ายและมีจำนวนมากจึงหาได้ง่ายกว่าชนิดที่อาศัยอยู่บนดิน

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

วันนี้สภาพอากาศร้อนมากและตรงกับช่วงเดือนรอมฎอนหรือพิธีถือศีลอดของศาสนาอิสลามทำให้นักเรียนและทีมวิจัยรู้สึกเหนื่อยง่าย จากเหตุการณ์ในวันนี้เกิดบทเรียนสำหรับการทำงานว่า ถ้ามีหากการลงพื้นที่สำรวจครั้งต่อไปควรจะลงสำรวจช่วงเช้าเพราะอากาศไม่ร้อนมาก เด็กๆจะได้สนุกกับการลงพื้นที่สำรวจจริง และควรให้เตรียมให้กับน้องๆนักเรียนเรื่องอุปกรณ์เครื่องเขียนให้พร้อมกว่านี้

กิจกรรมที่ 6 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงองค์ความรู้ในมรดกกล้วยไม้ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจะรู้ว่ากล้วยไม้ในท้องถิ่นใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง
2. เพื่อจะรู้ปริมาณกล้วยไม้จากอดีต-ปัจจุบัน
3. เพื่อจะรู้ว่ากล้วยไม้ชนิดไหนที่ใกล้จะสูญพันธุ์

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 7 คน ประกอบด้วย นักวิจัย และพี่เลี้ยง

สถานที่ ชุมชนบ้านบางดิบ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 2 วัน คือ วันที่ 19-20 กันยายน 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

หลังจากประชุมทีมวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยก็ได้เตรียมอุปกรณ์ เช่น สมุดบันทึกปากกา ของที่ระลึกและ เตรียมยานพาหนะเพื่อใช้ในการลงพื้นที่สำรวจ จากนั้นก็ไปปรับเขาวงกตยังที่นัดหมาย ก่อนออกเดินทางลงพื้นที่สำรวจจริงและจากการที่ทีมวิจัยและทีมเขาวงกตได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านก็ได้ข้อมูลว่า กล้วยไม้ในท้องถิ่นที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด ดังนี้ โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ตาพร หรือ สมพร กาญจนพันธ์ อายุ 67 ปี ซึ่งเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน มีอาชีพเป็น หมอยาแผนโบราณ และจากการที่ทีมวิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนก็รู้ว่ากล้วยไม้ในปัจจุบันตอนนี้มีกล้วยไม้บางชนิดที่ได้สูญหายไปจากป่าแล้ว ซึ่งข้อมูลนี้ได้มาจาก บังสัน หรือ อาสัน เกศมาน อายุ 53 ปี มีอาชีพทำสวน และเคยเป็นนักวิจัยว่านหางช้างด้วย

กิจกรรมที่ 7 ลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ป่าชายเลน ,ป่าต้นน้ำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาชนิดพันธุ์กล้วยไม้ ป่าชายเลน ป่าต้นน้ำ ที่มีอยู่
2. เพื่อศึกษาที่อยู่อาศัยของกล้วยไม้แต่ละชนิด
3. เพื่อศึกษาปริมาณกล้วยไม้แต่ละชนิดที่มีอยู่

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย พี่เลี้ยง และ เขาวงกต

สถานที่ ป่าชายเลนบ้านบางดิบ , ฝายน้ำล้นคลองหลูโตน

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 2 วัน คือ วันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนลงพื้นที่เก็บข้อมูล แล้วจัดเตรียม อุปกรณ์ เช่น กระดาษ ปากกา กล้องถ่ายรูป สมุด อาหารและเครื่องดื่ม เครื่องมือเก็บตัวอย่าง ยานพาหนะ พร้อมลงพื้นที่สำรวจและจากการลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ที่ป่าชายเลน พบกล้วยไม้ จำนวน 18 ชนิด กล้วยไม้ป่าต้นน้ำ มีจำนวน 15 ชนิด และจากการลงพื้นที่สำรวจ ทั้ง 2 วัน พบว่ากล้วยไม้ป่าชายเลนและป่าต้นน้ำมีปริมาณลดลงเป็นจำนวนมากจากการสังเกตของนักวิจัยพบว่ากล้วยไม้บางชนิดได้สูญหายไป เช่น ช่อนางคลี่ ว่านหางช้าง เอื้องชะนี มัจฉา ลานเท เข็มม่วง ฯลฯ

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

จากสภาพพื้นที่ที่มีลักษณะหินลึ้น ต้องเดินทางด้วยความระมัดระวัง และปัญหาที่สำคัญ คือนักวิจัยที่นอกเหนือจากหัวหน้าโครงการแล้ว ทีมวิจัยอื่นๆ และเยาวชนไม่รู้จักชื่อกล้วยไม้เลย รวมทั้งชื่อดันไม้ที่กล้วยไม้อาศัยอยู่ด้วย รวมทั้งไม่มีกล้องส่องทางไกลไว้ดูกล้วยไม้ที่อาศัยอยู่บนต้นไม้สูงใหญ่บริเวณเรือนยอด ดังนั้นจึงเป็นบทเรียนที่ว่าโอกาสต่อไปเมื่อจะมีการลงพื้นที่สำรวจชนิดกล้วยไม้อีก ควรจะมีการเรียนรู้ชนิดพันธุ์ไปก่อนล่วงหน้าก่อนลงพื้นที่จริง เพื่อความชัดเจนของข้อมูล และควรเตรียมตัวในการเดินทางให้พร้อม เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ลื่นล้ม แผลงกัศค้อย เป็นต้น

กิจกรรมที่ 8 ประชุมทีมวิจัยกล้วยไม้บ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

1. สรุปข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้บ้านบางดิบ
2. วางแผนการจัดเวทีนำเสนอข้อมูล
3. เพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงาน

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย และพี่เลี้ยง

สถานที่ 95 ม. 6 ต. บางวัน อ. คุระบุรี บ้านบังเอิญ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 16 ธันวาคม 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ทางทีมวิจัยได้ติดต่อประสานงานกับทีมพี่เลี้ยงเพื่อนัดประชุม เพื่อประชุม สรุปข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้บ้านบางดิบ โดยมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้ สำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือน สำรวจกล้วยไม้ป่าชายเลน สำรวจกล้วยไม้ป่าต้นน้ำ และเรื่องการสัมภาษณ์รายบุคคล / ผู้รู้ในชุมชน / ปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับเรื่อง (องค์ความรู้รายปัจเจกในมติดกล้วยไม้) โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดเวที คือ

1. นำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
4. เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
5. เพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของคนในชุมชน

จากนั้นจึงแบ่งหน้าที่กันทำงาน เพื่อจัดเตรียมสถานที่และความพร้อมเวที

กิจกรรมที่ 9 ประชุมทีมวิจัยเตรียมเวทีนำเสนอข้อมูลงานวิจัยต่อชุมชนบ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

1. สรุปข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้บ้านบางดิบ
2. วางแผนการจัดเวทีนำเสนอข้อมูล
3. เพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงาน

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยบ้านบางดิบ และพี่เลี้ยงนักวิจัย

สถานที่ 9 ม. 6 ต. บางวัน อ. คุระบุรี (บ้านบังเอิญ)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือวันที่ 11 มกราคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ประสานงานกับทีมพี่เลี้ยงเพื่อนัดประชุม เตรียมอุปกรณ์เช่น กระดาษ ปากกา สมุดบันทึก จากนั้นจึงดำเนินการเรื่องหนังสือเชิญ บอร์ดนิทรรศการ เนื้อหาข้อมูลเวที รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม เตรียมความพร้อมสถานที่และเวที ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมที่ 10 ประชุมร่วมกับคณะครูโรงเรียนบ้านบางดิบเพื่อเตรียมเวทีนำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้และถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อจัดสถานที่
- 2 เพื่อวางหมายกำหนดการ
3. เพื่อเตรียมอุปกรณ์ต่างๆในการจัดเวที

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย พี่เลี้ยง และครู

สถานที่ โรงเรียนบ้านบางดิบ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 26 มกราคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ประสานงานกับทีมพี่เลี้ยงเพื่อนัดประชุมรวมทั้งประสานงานกับครูในโรงเรียนบ้านบางดิบ เพื่อประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนเวทีนำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้และถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ ท้องถิ่นบ้านบางดิบ จากนั้นจึงเป็นการสรุปยอดกลุ่มเป้าหมายกันอีกครั้ง รวมทั้งการวางตัวพิธีกรเวทีกันไว้คร่าวๆ รวมถึงสิ่งที่ต้องเตรียม เช่น ของที่ระลึก เอกสารประกอบเวที การเงิน นิทรรศการ และการจัดทำกำหนดการเวที เป็นต้น จากการที่ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงได้ร่วมประชุมกันก็ได้เขียนหมายกำหนดการเพื่อที่จะใช้ในวันจัดเวทีและได้เตรียมข้อมูลเพื่อที่ทีมวิจัยจะได้นำเสนอในเวทีและก็ได้พูดคุยกับทางโรงเรียนว่าเราจะสะดวกในการใช้สถานที่บริเวณใดในการจัดเวที หลังจากนั้นทางทีมก็ได้ไปขออนุญาตมาเพื่อจัดเตรียมสถานที่ในบางส่วนหลังจากนั้นเราก็แบ่งหน้าที่กันว่าวันจัดเวทีใครมีหน้าที่รับผิดชอบส่วนไหนหลังจากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้านการประชุมดำเนินไปได้ด้วยดี

กิจกรรมที่ 11 เวทีนำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้ และถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

1. นำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้บ้านบางดิบ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
4. เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
5. เพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของคนในชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 120 คน ประกอบด้วย นายอำเภอคุระบุรี นายก อบต.บางวัน ทีมวิจัยบ้านเกาะนก ทีมวิจัยบ้านบางเนาะ ทีมวิจัยบ้านบางซอย ทีมวิจัยบ้านบางกล้วยนอก เกษตรทางเลือก ผอ.ครู-นักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบ ทีมวิจัย พี่เลี้ยง และชาวบ้าน ในชุมชน

สถานที่ ณ โรงเรียนบ้านบางดิบ

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 27 มกราคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

บรรยากาศภายในเวทีในช่วงเช้าอากาศค่อนข้างร้อนตรงจุดลงทะเบียนตอนเช้าหลังจากนักเรียนเลิกแถวหน้าเสาธง เสร็จก็เริ่มทยอยกันมาลงทะเบียนหลังจากนั้นชาวบ้านในชุมชน องค์กรหน่วยงานต่างๆ ก็เริ่มทยอยกันเดินทางมาเข้าร่วมประชุมหลังจากนั้นประมาณ 08.45 น. นายอำเภอประธานของงาน ก็เดินทางมาถึงทางทีมวิจัยทำการต้อนรับ และพิธีกรดำเนินรายการคือ อาจารย์สาโรจน์ จันทรวัดน์ ได้กล่าวเชิญประธาน ประจำแสดนต์ เวทีกล่าวเปิดงานและได้กล่าวเชิญนายนิภัคดี รักบำรุง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน กล่าวรายงานการดำเนินงานภายในเวทีฯ ท่านนายอำเภอ ก็กล่าวเปิดเวที นาย สมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ กล่าวชี้แจงเวที ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางดิบ ชี้แจงสาระท้องถิ่นทางโรงเรียนที่เข้าร่วมกับทีมวิจัยหลักสูตรท้องถิ่นของเราก็มีที่มาที่ไปว่าการจะพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้ การปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่ 2 ก็เป็นปี พ.ศ. 2552-2561 ก็เป็นปีแห่งการปฏิรูปการศึกษาอีกรอบหนึ่ง ก็โดยจะเน้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียน 70% และนอกห้องเรียน 30% โครงการนี้ก็เป็นโครงการอันดีที่ทางโรงเรียนได้มาเข้าร่วมก็คิดว่าเป็นตัวเล็กของทีมวิจัย คุณสมพงษ์ ประสารการ เราก็ได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจากสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยเราจะนำมาบูรณาการกับทุกๆวิชา ก็จะมี 6 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ค่ะ

1. มารูจักกล้วยไม้กันเถอะ
2. กล้วยไม้มาจากไหน
3. ประเภทของกล้วยไม้
4. การเลี้ยงกล้วยไม้ง่ายนิดเดียว

5. กล้วยไม้สวยรยสดางค์

6. กล้วยไม้กินถิ่น

ก็คิดว่าการศึกษาได้ลงภาคสนาม ภาคปฏิบัติ ถือว่าเป็นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ที่มีผลและเกิดขึ้นถาวร เพราะเป็นแหล่งที่อยู่ของเขา เป็นรากฐานชีวิตของเขา นั่นคือหน้าที่ของเราที่จะต้องบ่มเพาะเด็กเหล่านี้ ให้เป็นต้นไม้ที่แข็งแรงและพัฒนาชุมชนของเราต่อไป

หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ออกมาชี้แจงผลงานการวิจัยที่ได้ลงพื้นที่ไปสำรวจชนิดกล้วยไม้ต่อที่ประชุม เริ่มต้นด้วยทีมวิจัยท่านแรก นางสาวชวารี นี้อ่อน นำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ป่าชายเลน ซึ่งพบชนิดพันธุ์ กล้วยไม้จำนวน 18 ชนิด ถัดมา นักวิจัยท่านที่สอง นายสุริยา ประสงค์ผล นำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ป่าต้นน้ำ จากการสำรวจพบว่ากล้วยไม้ที่อาศัยอยู่ในป่าต้นน้ำมี 15 ชนิด และนอกจากนี้ ยังมีกล้วยไม้หลายชนิดที่ทางทีมสำรวจพบแต่ไม่รู้ชื่อซึ่งก็จะทำการสำรวจต่อไป ต่อมาเป็นการนำเสนอข้อมูลผลการสำรวจชนิดกล้วยไม้ระดับครัวเรือน ซึ่งนำเสนอโดยนักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบ คือ เด็กหญิง กาญจนา เขียวสด จากการที่พวกเราได้ลงกลุ่มเป็น 6 กลุ่มเพื่อไปสำรวจกล้วยไม้ที่มีการเพาะเลี้ยงเป็นจำนวนมากปรากฏว่ากล้วยไม้ส่วนมากจะนำเอามาจากป่าซึ่งจะนำมาขยายพันธุ์กันเองโดยกล้วยไม้ที่พบเป็นจำนวนมากคือ ว่านหางช้าง หางสิงห์ แปรงสีพื้น หางกระรอก เอื้องคำ เอื้องสาย หม้อข้าวหม้อแกงลิง ซึ่งจากการสำรวจครั้งนี้ทำให้เราพบว่าชุมชนบ้านบางดิบ มีพันธุ์กล้วยไม้มากมาย มีแหล่งที่อยู่อาศัย 2 ประเภทคือ บนพื้นดินและบนต้นไม้ จากนั้นก็เข้าสู่เวทีเสวนาโดยมี จ๊ะสาว (คุณฝาสีหะ ผดุงชาติ) ทีมวิจัยเครือข่ายบ้านบางกล้วยนอก เป็นพิธีกรดำเนินรายการ และผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา คือ นายพงศ์ศักดิ์ บัญชาญ ทีมวิจัยไม้ดอกไม้ประดับบ้านบางแฉะ นายคมไพร นิลรัตน์ ทีมวิจัยไม้ดอกไม้ประดับบ้านบางแฉะ และนายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้บ้านบางดิบ เป็นการพูดคุยเสวนากันเกี่ยวกับภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ โดยทาง คุณพงศ์ศักดิ์ บัญชาญ นักวิจัยบ้านบางแฉะ ได้กล่าวว่า ทางกลุ่มของทีมวิจัยไม้ดอกไม้ประดับบ้านบางแฉะเริ่มแรกก็คิดเลี้ยงกล้วยไม้ก็เริ่มมาจากการที่ความชอบส่วนตัวก่อน พอมาเริ่มเลี้ยงก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกล้วยไม้ดอกไม้ประดับว่ามีคุณค่าเหมือนกล้วยไม้เราก็เปรียบเหมือนอัญมณี เราเห็นความสวยงามพอเราแลเห็นถึงความสวยงามเราจะทำอย่างไรไม่ให้หมดไปจากป่า แรกๆที่เราเริ่มเลี้ยงกล้วยไม้เราก็เหมือนเป็นนักล่า เพราะเราไม่รู้เก็บมาแล้วก็เลี้ยงรอดบ้าง ตายบ้าง บางทีเก็บมาก็ตายหมด เราก็รู้สึกเสียดายก็เลยคิดรวมกลุ่มกันศึกษาวิธีการเจริญเติบโต การขยายพันธุ์ ตอนนั้นก็ได้ขยายพันธุ์เองบางชนิดเราก็ได้จำหน่ายบ้างแล้วและต่อมาเราก็ได้รู้จักกับคุณ สุขกิจ นาคตาขุน ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา หลังจากเราได้ทำงานวิจัย เราก็ได้รู้จักการพัฒนาแบบยั่งยืนทำให้เราได้สร้างรายได้จาก ของที่มีอยู่ในป่าก็ไม่สูญหายไปทางด้านนายคมไพร นิลรัตน์ นักวิจัยบ้านบางแฉะ / วิทยากรรับเชิญ ผมนายคมไพร นิลรัตน์ เป็นทีมวิจัยบ้านบางแฉะ ถ้าจะให้พูดถึงการทำงานของทีมวิจัยของเรา แรกๆมันก็เหมือนที่น้องเคียบอกเริ่มจากความชอบส่วนตัว ต่อมาก็เก็บมาเลี้ยง และศึกษามองหาแนวทางการขยายพันธุ์ หลังจากการที่พวกเราได้

ทำงานวิจัยเราก็ได้คิดมากขึ้น การศึกษาวิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้จากกล้วยไม้ที่เราพบเพื่อวิธีการขยายพันธุ์แบบธรรมชาติเหมือนพันธุ์ไม้จำพวกสกุลหวายมันจะขยายพันธุ์เองโดยธรรมชาติกล้วยไม้นี้สามารถแตกตะเกียงออกมาเองได้นั่นคือส่วนที่เราจะนำมาขยายพันธุ์เองได้โดยที่เราจะได้ไม่ต้องไปรบกวนธรรมชาติเพราะฉะนั้นเราจะหาแนวทางยังงี้ให้กล้วยไม้ก็ยังอยู่เราก็จะต้องเก็บมาเพื่อที่จะขยายพันธุ์เพื่อที่มันจะได้อยู่คู่กับท้องถิ่นของเราตลอดไปจากที่ทางทีมวิจัยของเราได้สำรวจก็ได้จำแนกออกเป็นหลายประเภทก็มีประเภทที่แตกกอมีลำลูก กล้วยไม้แตกขยายออกไปเรื่อยและอีกชนิดหนึ่งก็คือที่เจริญทางยอดจำพวกเอื้องกุหลาบ ไอยเรศ มันไม่สามารถแตกกอได้ก็จริงแต่เราก็สามารถนำมาขยายพันธุ์ได้จากที่เราเลี้ยง 1 ต้น ก็กลายเป็น 2 ต้น เราก็จะได้ขยายพันธุ์ไปได้เรื่อยๆ จากนั้นนายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ ก็ได้กล่าวว่า การทำงานวิจัยมันมีอุปสรรคอะไรบ้างเกิดอะไรบ้างมันก็มีอุปสรรคตั้งแต่เริ่มทำมาตั้งแต่เริ่มมีงานวิจัยเข้ามาในหมู่บ้าน โครงการแรกก็เพิ่มปริมาณปุ๋ย ผมก็มีส่วนร่วมผมก็ได้เรียนรู้มาเรื่อยผมก็รู้จริงๆแล้วงานวิจัยไม่ใช่ทำได้เฉพาะนักวิชาการแต่ชาวบ้านไม่เข้าใจมันก็จะตั้งคำถามต่างๆที่ยังไม่ได้เริ่มทำงานเลย ผมก็อยากให้ชาวบ้านลองทำดูก่อนแล้วถ้าเกิดเราทำไม่ได้ก็ค่อยว่ากันการทำงานทุกอย่างมันก็ต้องมีอุปสรรคเป็นธรรมดาทรัพยากรของบ้านเราถ้าเราไม่ดูแลแล้วใครจะดูแลผมก็เลยคิดว่าเราทำงานร่วมกับโรงเรียนเด็กนักเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักสิ่งที่อยู่ในบ้านเกิดเรารู้จักห่วงแหนก็จะทำให้ทรัพยากรในท้องถิ่นของเราอยู่กับเราไปนานๆ หลังจากนั้นพิธีกรก็เชิญ ผอ. โรงเรียนบ้านบางดิบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัย ผอ. โรงเรียนบ้านบาง ของส่วนใหญ่ที่มันมีอยู่มากเรามักจะไม่ให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่กับเรา แต่ถ้าวันหนึ่งวันใดที่มันจากเราไปแล้วเราก็จะเห็นคุณค่ามันขึ้นมาเราจะมาเห็นค่าของมันในวันที่สายแล้วพวกเราจะอยากให้ถึงวันนั้นหรือเปล่า ในยามที่เรามีทรัพยากรอยู่เราก็ควรที่จะห่วงแหนไว้แล้วลูกหลานของเราที่อยู่ตรงนี้เป็นที่ทำมาหากินของเรา เป็นระบบนิเวศของเรา ถ้ามันยังคงอยู่อะไรมันก็จะยังคงอยู่ต่อไปให้เราได้ทำมาหากินเราอย่าไปหวังกับระบบเศรษฐกิจเราอย่าไปหวังกับมันเพราะมันจะอยู่กับเราไม่นาน หลังจากนั้นก็เป็นการพูดคุยให้ความรู้เล่าประสบการณ์ของเกษตร ถ้าพูดถึงการทำงานก็จะทำงานร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด แต่ละชุมชนก็จะมีต้นทุนของตัวเองต้นทุนที่ว่านี้ส่วนหนึ่งก็คือคนในชุมชนจากมุมมองที่ได้มานั่งฟังการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็จะเล็งเห็นว่าชุมชนแต่ละชุมชนก็จะมีปัญหาในเรื่องการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมต่างๆมันจะเริ่มมาจากจุดสนใจขับเคลื่อนงานของเราให้เป็นรูปเป็นร่างในหมู่บ้านบางดิบเองก็มีต้นทุนเยอะเหมือนกันเช่น วานหางช้าง หรือ กล้วยไม้เราก็จะต้องยกระดับความรู้เพื่อที่จะได้เกิดความห่วงแหนอนุรักษ์อนุรักษ์ในที่นี้ไม่ใช่ว่าเราจะใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้วเราจะอนุรักษ์ยังงี้ให้เกิดประโยชน์ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันเราก็ต้องใส่ใจในการทำงานด้วย หลังจากนั้นหัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ ก็ได้พูดคุยเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมเวที นาย ชานินทร์ ธิยาพันธุ์ หัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ รู้สึกดีใจมากๆที่ทางกลุ่มกล้วยไม้ได้แสวงหาจุดร่วมและจัดตั้งเป็นคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นนะครับและก็สร้างกลไกการเรียนรู้และก็มีการศึกษาสถานะของพืชของกล้วยไม่ว่าในปัจจุบันว่ามีมากมีน้อยหรือว่ามันจะสูญพันธุ์ เราจะได้หาวิธีป้องกัน ณ ตรงนี้สวนพฤกษ

ศาสตร์ ก็มีบทบาทส่วนหนึ่งที่จะมาร่วมได้ช่วยอนุรักษ์ช่วยเพาะขยายพันธุ์ได้และการใช้ประโยชน์ต่อไป จากนั้นเป็นการพูดคุยของภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่เข้าร่วมเวทีและร่วมพูดคุยกับเรา คุณยายคลาด จากบ้านบางกล้วย ยายก็ถูกลูกหลานลากตัวมา บอกว่าแก่แล้วจะทำอะไรได้ ก็ไม่ยอม ต้องมาให้ได้ วันนี้ก็ไม่มีอะไรมาขยายก็ขออวยพรให้โรงเรียนบ้านบางคืบ เจริญรุ่งเรือง รู้ลึกประทับใจ ผอ. โรงเรียน ที่คุยยังหนุ่ม (ยังดูสาว ไม่แก่) ขออวยพรให้เจ้าหน้าที่โครงการ คนทำงานทุกคนจงประสบผลสำเร็จในการทำงานในทุกๆเรื่อง สำเร็จไปได้ด้วยดีทุกประการ

ต่อจากนั้น คุณอำนาจ นาวารักษ์ ทีมวิจัยบ้านเกาะนก / ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกาะนก ก็ได้ออกมาพูดคุยร่วมกัน คุณอำนาจ นาวารักษ์ ทีมวิจัยบ้านเกาะนก / ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกาะนก จากที่ได้นั่งฟังทีมวิจัยแล้วก็ท่านหลายๆคนที่ออกมาเสนอความคิดเห็น พูดคุยร่วมกัน สำหรับตัวผมก็เห็นด้วยนะครับที่ว่า การทำงานทุกอย่างก็มีประโยชน์กับตัวเราเอง บ้านเราเอง มันไม่ใช่เรื่องง่ายที่เราจะมายืนตรงจุดนี้ได้ ทางบ้านผม บ้านเกาะนก ก็มีการทำงานวิจัยเช่นเดียวกัน แต่เป็นประเด็นเกี่ยวกับที่ดิน โครงการที่ทำก็ยังดำเนินการอยู่ กระทั่งตอนกระแทก แต่เราก็ต้องทำ ต้องสู้ เพื่อให้งานของเราบรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อให้ คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ตรงจุดนี้ต่อไป จากนั้นเจ้าหน้าที่จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ก็ได้ออกมาเสนอแนวคิดร่วมกัน เจ้าหน้าที่จากสถาบันสิ่งแวดล้อม หลังจากที่ได้เข้ามาทำงาน เรียนรู้ ในหมู่บ้านบางคืบ ตอนนี้เป็นเวลา 5 เดือน แล้ว ก็ว่าได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนนี้ค่อนข้างเยอะเหมือนกันค่ะ ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม รู้ลึกขึ้นชม และได้เห็นถึงการอนุรักษ์ รับรู้ถึงความชอบ ของคนที่ทำงานเกี่ยวกับกล้วยไม้ ว่านหางช้าง ในการเพาะเลี้ยง ก็อยากให้ชุมชนช่วยอนุรักษ์ตรงส่วนนี้เอาไว้ เพราะต่อไปถ้าเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์เราอาจจะไม่ได้เห็นกล้วยไม้ท้องถิ่น และกล้วยไม่ว่าหางช้างหูช่อ ออกดอกสวยสะพรั่งเช่นนี้แล้วก็ได้

หลังจากนั้นก็พักรับประทานอาหารเที่ยงหลังจากรับประทานอาหารเที่ยงประมาณ 1 ชั่วโมง ก็เริ่มเข้าสู่เวทีวิเคราะห์ข้อมูลชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านกล้วยไม้ โดยเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ คุณวันทนี นุ้ยจันทร์ เจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะ วันนี้เป็นโอกาสดีที่ได้ทำความรู้จักท้องถิ่นมากขึ้น และในวันนี้จะมาพูดในเรื่องของกล้วยไม้นะคะ ไม่ว่าจะเป็นกล้วยไม้ประจำถิ่นหรือกล้วยไม้ที่ควรอนุรักษ์เรามาพูดถึงว่านหางช้างก่อนซึ่งถือได้ว่าเป็นกล้วยไม้ที่มีศักยภาพของที่นี่ ก็ถือว่าว่านหางช้างเป็นกล้วยไม้ที่พบเห็นง่ายในภาคใต้ แต่มันจะมีหลายลักษณะแล้วแต่ที่อยู่อาศัยถิ่นกำเนิดกล้วยไม้บางชนิดเวลาถูกน้ำมากมันก็จะทำให้ช้ำน้ำมากทำให้ลำต้นเน่าได้ ถ้าถามว่าการปลูกว่านหางช้างเราปลูกในตะกร้ากับท่อซีเมนต์ อันไหนดีกว่าเราก็ต้องมองในเรื่องของวัสดุที่ใช้ในการเพาะปลูกถ้าจะให้ดีจริงๆเราก็จะต้องถามคนที่คลุกคลีกับมันนะค่ะเราก็ขออธิบายนิดหนึ่งค่ะว่าทางสวนพฤกษศาสตร์ของเราจะอธิบายให้ได้แค่เป็นมุมกว้างแต่ถ้าจะเจาะจงเป็นแต่ละชนิดมันก็ไม่ได้ จากการที่เราได้ดูผลงานของคุณ สมพงษ์ เขาก็ได้ทำเป็นกระบวนการดี หาสิ่งที่ดีที่สุดมาใช้เป็นวัสดุเพาะปลูกที่หาได้ในท้องถิ่นมาใช้แต่ถ้าเป็นเชิงวิชาการเราก็บอกได้กว้างๆค่ะการเลี้ยงกล้วยไม้เราต้องอาศัยการสังเกต การเอาใจใส่เป็นอย่างดี

ช่วงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน / ถามมา ตอบไป

คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ ในช่วงฤดูฝนกล้วยไม้จะเป็นเชื้อรา มีวิธีการแก้ไขอย่างไรบ้าง ?

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ มียาที่เป็นสารเคมี ใช้ฉีดป้องกันได้ แต่กล้วยพวกนี้จะไวต่อสารเคมี ก็ไม่ขอแนะนำให้ใช้ค่ะ นอกจากนี้ก็ต้องใช้วิธีการสังเกต และภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าช่วยนะคะ ดังนั้นถ้าจะให้ได้ดีคำตอบที่ถูกต้องโดยตรงก็ต้องถามจากผู้ทำการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้จะดีกว่าค่ะ เพราะคำตอบทางวิชาการ บางครั้งก็นำมาใช้ไม่ได้ผลค่ะ ”

คุณดลก้องเสริม ผดุงชาติ หัวหน้าโครงการสามวงล้อมบ้านบางกล้วยนอก “ ระหว่างท่อซีเมนต์ กับ ตะกร้า ปลูกว่านหางช้าง วัสดุชนิดไหนดีกว่ากันในการนำมาปลูกว่านหางช้าง ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ ใช้วัสดุแบบกลางๆ เช่น ขุยมะพร้าวสับ ใบไม้แห้ง เลียนแบบธรรมชาติ แต่ถ้าจะให้เข้าใจ และแน่นอนที่สุดต้องถามจากผู้ทำการเพาะเลี้ยงค่ะ เพราะต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะตัวบุคคล ถ้าคำตอบในทางวิชาการจะพูดได้ในวงกว้างกว่าค่ะ ดังนั้นต้องถามคุณสมพงษ์ จะดีกว่าค่ะ ”

คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ วัสดุปลูก กี่อย่างๆ ไม่มีอะไรมาก ใช้วัสดุเหลือใช้จากครัวเรือน เช่น ถ่าน มูลสัตว์ (จี้วัว) ที่ใช้รองกันตะกร้า กากมะพร้าว เศษไม้แห้ง ส่วนวัสดุที่ใช้ ตะกร้า กับ ท่อปูนซีเมนต์ จะต่างกันคนละแบบ อย่างตะกร้า จะปลูกได้ดีในหน้าฝน รากไม่เน่า เพราะสามารถระบายน้ำออกได้ แต่ท่อปูนซีเมนต์ จะใช้ปลูกได้ดีในหน้าแล้ง เก็บความชุ่มชื้นได้ แต่ถ้าหน้าฝนจะทำให้รากเน่าเพราะมีความชื้นเยอะ คีคนละแบบ แล้วแต่ฤดู และลักษณะของภาชนะที่ใช้ปลูก ”

คุณดลก้องเสริม ผดุงชาติ หัวหน้าโครงการสามวงล้อมบ้านบางกล้วยนอก “ สังเกตการเจริญเติบโตได้อย่างไร ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ วิธีการดูแลรักษากล้วยไม้ อย่างที่บอกว่า ถ้าดูแลดีก็งอก ไม้ดูแลเลยก็ตาย ต้องสังเกตและเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา ”

เจ้าหน้าที่เกษตรทางเลือก “ อะไรคือแรงดึงดูดใจให้สวนพฤกษศาสตร์เกาะระเข้ามีส่วนร่วมกับการทำงานของทีมวิจัยบ้านบางดิบ ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ จริงๆก็อยากเข้าร่วมงานกับทุกๆ โครงการที่ทำงานร่วมกันอยู่ แต่ต้องขอชี้แจงก่อนเลยว่า จริงๆแล้วสวนพฤกษศาสตร์ของเราเคยมีการขอจัดตั้งที่กระบรีมาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ไม่สำเร็จ แต่สาเหตุที่เรามาเลือก เกาะระ เพราะว่ามันมีความเหมาะสมและมีความหลากหลายทางชีวภาพมาก เหมาะแก่การศึกษาด้านพืช จึงลงความเห็นว่าที่นี่มีความเหมาะสมที่สุด ”

นายสุริยา ประสงค์ผล นักวิจัยบ้านบางดิบ “ ปุ๋ยเคมีที่ใช้ป้องกันรากเน่ามีอะไรบ้าง ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ จริงๆแล้วปุยที่ใช้สำหรับป้องกันรากเน่ามีอยู่หลายอย่างด้วยกัน แต่ที่อยากแนะนำ แนะนำให้เป็นน้ำหมักชีวภาพจะดีกว่า ปุยชีวภาพเป็นปุยหมักธรรมชาติ จะดีกว่าปุยเคมี ”

หลังจากนั้นจะเป็นช่วงวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบางดิบ โดยนักวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม เริ่มต้นด้วย

คุณคมไพโร นิลรัตน์ นักวิจัยจากบ้านบางแนะ “ สำหรับการดำเนินงานของทีมวิจัยของผม จะทำเกี่ยวกับเรื่องไม้ดอกไม้ประดับทั่วไป แต่สำหรับของหวาสันทำเกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้โดยตรง สำหรับการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นผมมองว่ามองปัญหาให้ตรงจุดไปเลยว่าต้องการแบบไหน ตัวไหนต้องการอนุรักษ์ ตัวไหนต้องการขยายพันธุ์ ไปศึกษาให้ตรงจุด ตรงประเด็น ให้ตรงตัวกล้วยไม้ชนิดนั้นๆ แล้วถอดออกมาเป็นบทเรียน ให้ชาวบ้านหรือทีมวิจัยทำความเข้าใจกันง่ายขึ้น

คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ น้ำส้มควันไม้ เป็นตัวช่วยยัง ปลวก เชื้อรา บางตัวไม่ให้กินกล้วยไม้ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปฉีดในแปลงผักได้ด้วย ป้องกันปลวก เชื้อรา และเพลี้ยไฟ ไรแดงในหน้าร้อน เพราะสัตว์บางตัวแพ้กลิ่นควันไม้ และหลักหนีไป ”

ต่อจากนั้น จะสาวพิธีกรเวทีได้กล่าวสรุปและขอบคุณผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่าน ต่อมา พี่จ๊อบ ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา ได้ออกมากล่าวสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดของการประชุม

คุณสุกกิจ นาคตาขุน ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา “ สำหรับการดำเนินงานวิจัยของบ้านบางแนะทำเกี่ยวกับกล้วยไม้แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับท้องถิ่นต่างๆไป น้อยกว่าบ้านบางดิบที่ทำเกี่ยวกับกล้วยไม้โดยตรง ส่วนคลอรงนาคาทำประเด็นเกี่ยวกับพลับพลึงธาร ถ้าพูดถึงพลับพลึงธารต้องนึกถึงระนอง พันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทำให้ต้องกลับมาคิดว่า ทำไมคนที่เข้ามาศึกษาเรื่องกล้วยไม้วานทางช้าง ต้องมาศึกษา มาเยี่ยมชม ที่บ้านบางดิบ เพราะสิ่งที่เค้าเหล่านั้นต้องการศึกษา คือ ความรู้ วิธีการทำ วิธีการพัฒนาความรู้ด้วยขีดความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อลดการแย่งชิงจากชนนมหาชาติ และในปัจจุบัน การวิจัยเรื่องพืชท้องถิ่นเราจะพึ่งทางวิชาการไม่ได้ เราต้องพึ่งพาความรู้เครือข่ายอื่นร่วมด้วย แต่การวิจัยเรื่องวานทางช้าง ประสบความสำเร็จเกินคาดเพราะว่าเกิดจากคนท้องถิ่นสร้าง มีวิธีการดำเนินงานที่เห็นได้ชัดเจน ดังนั้นเราต้องช่วยกันปกป้อง ถ้าเราทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งได้ ก็จะทำให้ประเทศมีภูมิคุ้มกันและสามารถผ่านปัญหาและอุปสรรคอื่นๆต่อไปได้ง่าย และในตอนนี้ทางนายกรัฐมนตรีได้เห็นความสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นว่า เป็นงานที่มีลักษณะคือ เป็นงานที่สามารถร่วมพูดคุยปัญหาาร่วมกันได้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัวตั้ง แต่ตอนนี้เราต้องช่วยกันให้ท้องถิ่นดูแลตัวเอง กำหนดทิศทางความเป็นอยู่ของตัวเองให้ได้ คนท้องถิ่นต้องช่วยกันดูแลเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกสิ่งทุกอย่างเอาแน่เอานอนไม่ได้ เหตุการณ์ต่างๆยังไม่นิ่ง ทำให้เขาเห็นว่าเรามีอำนาจต่อรองกับเขาได้ ”

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางติบ “คนเราต้องอยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คนเราไม่ว่าจะเรียนจบอะไร สถาบันไหน เรียนเก่งอย่างไร ก็ไม่สำคัญเท่ากับรากฐานที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกที่แท้จริงของแต่ละคนไปได้ ชาวบ้านที่เรามองว่าไม่ได้เรียนหนังสือ (ไม่ได้ว่านะค่ะ) เรียนบ้างไม่เรียนบ้าง แต่หากเขามีรากฐานชีวิตที่ดี ทำให้ได้ข้อคิดในวันนี้ว่า การศึกษาไม่สำคัญเท่ากับรากฐานการดำรงชีวิตของคนเราได้ ถ้าเรามีหลักการดำเนินชีวิตที่มั่นคง ถูกต้อง ก็สามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตลอดไป

ปัญหาและอุปสรรคการทำงาน

สภาพอากาศรวมทั้งสถานที่ ค่อนข้างร้อน อากาศอบอ้าว ไม่มีร่มเงาของต้นไม้ ชาวบ้านให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีภารกิจซ้อน (การทำผ้าบาติก) และขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ทั้งๆที่มีการวางแผนล่วงหน้าหลายวันแล้วก็ตาม ส่วนเรื่องการนำเสนอข้อมูลของนักวิจัย บังหรีน มีอาการตื่นเต้นแต่ก็รวบรวมสมาธิได้ ส่วนน้องซู ตื่นเต้น ประหม่า แต่ก็รวบรวมสมาธิได้ ข้อมูลไม่พร้อม ทำให้ข้อมูลที่เสนอไปดูไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าไรนัก ส่วนเรื่องความร่วมมือของคณะครู ครูผู้น้อยไม่ค่อยให้ความร่วมมือมากนัก ไม่ค่อยสนใจรายละเอียด รวมทั้งไม่ค่อยกระตุ้นเด็กๆให้ออกมาแสดงความคิดเห็นเท่าไรนัก บอร์ดกิจกรรมของนักเรียนไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน เนื่องจากครูรอแต่ข้อมูลจากนักวิจัยไม่มีการ เก็บข้อมูลเป็นของโรงเรียน ชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เนื่องจากเหตุผลที่ได้ยินบ่อยๆว่าทำไปทำไม เพื่ออะไร ทำไปก็ไม่ได้เงิน จุดนี้คือปัญหา ที่ทางทีมวิจัยต้องไปหาคำตอบว่าทำไมชาวบ้านจึงคิดแบบนี้และต้องหาทางแก้ไขปัญหานี้ให้ชาวบ้านเข้าใจ

ส่วนข้อปรับปรุงสำหรับกิจกรรมต่อไปคือ สถานที่จัดประชุมอยากให้หาสถานที่ที่เหมาะสมกว่านี้ เช่น อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไปเพราะสถานที่ค่อนข้างแคบ เดินชนกัน ควรมีการประชาสัมพันธ์กับชาวบ้านล่วงหน้าก่อนดำเนินการเปิดเวที และทีมวิจัยควรมีข้อมูลที่แน่นกว่านี้ และควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้าเพื่อความชัดเจนในการออกมาชี้แจงผลการทำงาน การทำความเข้าใจกับคณะครูของโรงเรียนใหม่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการร่วมงานกันก็เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ เพราะขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมเวที ทำให้งานดำเนินออกมาไม่ดีเท่าที่ควร

กิจกรรมที่ 12 ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม งวดที่ 2

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อดูว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้างใน งวดที่2
- 2.เพื่อเตรียมความพร้อมการดำเนินงาน งวดที่2

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย และพี่เลี้ยง

สถานที่ บ้านนักวิจัย (บ้านบังเอียด)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 30 กรกฎาคม 2555

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ประสานงานกับทีมพี่เลี้ยงที่จะประชุมวันไหนหลังจากมีการประชุมกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทางทีมพี่เลี้ยงได้ชี้แจงวาระการประชุมร่วมกัน เช็กกิจกรรมที่ยังไม่ได้ดำเนินการในงวดที่ 2 ซึ่งมีทั้งหมด 5 กิจกรรม และจากการที่ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงได้ประชุมร่วมกันก็ได้วางแผนคร่าวๆว่าเวทีแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักวิชาการเราจะจัดเวทีแลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยบ้านบางเนาะวันที่ 5 กันยายน 2554 และกิจกรรมศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้/พืชพันธุ์แนวทางการอนุรักษ์ช่วงปลายเดือนกันยายนและอีก3เวทีเราจะรวมเป็นเวทีเดียวเพื่อจัดเป็นเวทีปิดโครงการ

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

เนื่องจากระยะเวลาของโครงการดำเนินการไม่เสร็จสิ้นตามกรอบระยะเวลาในสัญญาทางทีมวิจัยจึงต้องดำเนินการจัดกิจกรรมวิจัยที่ยังคงเหลืออยู่แบบรวบรัดเวที สาเหตุหลักๆเกิดจากปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ ที่มีฝนตกลงมาก่อนข้างจะทั้งปี ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ทำกิจกรรมได้ให้เสร็จตามกรอบสัญญา ทางทีมวิจัยจึงได้ปรึกษากับทางพี่เลี้ยงว่าจะขอดำเนินการทำเรื่องขอขยายเวลาโครงการ

กิจกรรมที่ 13 ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนกิจกรรมแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักวิชาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนเกี่ยวกับกำหนดการศึกษาดูงาน
2. เพื่อกำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะไปแลกเปลี่ยน
3. เพื่อจัดเตรียมความพร้อมในการทำดำเนินกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ทีมวิจัย และพี่เลี้ยง 2 คน

สถานที่ บ้านนักวิจัย (บ้านบังเอิญ)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 2 กันยายน 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

จากการที่ทีมพี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ประชุมร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นและสถานที่ในการศึกษาดูงานได้ข้อสรุปคือ กำหนดศึกษาดูงาน วันที่ 6 กันยายน 2554 โดยวางกลุ่มเป้าหมายไว้ที่ 17 คน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ไว้ ดังนี้ เพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและนักวิชาการ จากนั้นเป็นการวางแผนกำหนดการ กำหนดผ้าขาวม้าโดนกลอยเป็นของที่ระลึก

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

ปัญหาที่พบบ่อยๆคือ ทีมวิจัยบางคนมาช้า ควรจะนัดเวลาให้ชัดเจน

กิจกรรมที่ 14 เวทีแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชน

และนักวิชาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและนักวิชาการ

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ทีมวิจัย พี่เลี้ยง เยาวชน นักเรียน และทีมวิจัยบ้านบางเนาะ

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้กล้วยไม้บ้านบางเนาะ จังหวัดพังงา (กมไพร นิลรัตน์)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือวันที่ 6 กันยายน 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

พร้อมกัน ณ จุดนัดหมาย คือ บ้านของนายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ เพื่อที่จะได้ออกเดินทางพร้อมกัน จากนั้นเริ่มออกเดินทางกัน เวลา 08.30 เราก็ได้ออกเดินทางเราใช้รถปิ๊กอัพในการเดินทางระหว่างการเดินทางอากาศค่อนข้างร้อนมากเวลาประมาณ 10.00 น. เราก็ได้เดินทางถึงที่หมาย จากนั้นเราก็ได้แนะนำตัวกับทีมวิจัยบ้านบางเนาะพร้อมทั้งชี้แจงจุดประสงค์ในการมาทำกิจกรรม จากนั้นหัวหน้าโครงการแนวทางการเพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นเศรษฐกิจชุมชน จากนั้นเราก็ได้ทำกิจกรรมโดยการลงไปที่ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 โดย คุณคมไพร นิลรัตน์ (โกล้าน)

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 โดยมีคุณคมไพร นิลรัตน์ เป็นผู้ดูแล มีชนิดพันธุ์กล้วยไม้ 18 ชนิด เช่น รองเท้านารีเหลืองกระบี่ พญาไร้ใบ กุหลาบกระบี่ เขากวางอ่อน เป็นต้น
2. ไม้ดอกหอม(ไม้ยืนต้น) โดยมีคุณพงศักดิ์ บัญชาญ เป็นผู้ดูแล มีชนิดพันธุ์กล้วยไม้ 5 ชนิด เช่น ปาหนันช้าง สาวสะตู่ ต้นเลือด จำปูน แจก้นทอง (ซึ่งได้จากการเพาะเมล็ด)

หลังจากที่เราทำความรู้จักกับกล้วยไม้ในศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เสร็จคุณคมไพร นิลรัตน์ก็ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์รองเท้านารีดังนี้

วิธีการปลูกรองเท้านารี

วัสดุที่ใช้ในการปลูก

- กระถาง - หินปูนจากภูเขา
- โฟม - อีเอ็มยู
- ถ่าน

วิธีการปลูก

หักโฟมใส่ในกระถางทำให้รับรองน้ำได้ดีสามารถใช้อินทรีย์วัตถุได้แต่อย่าเยอะมากไปเอาดินไม้มาล้างน้ำให้สะอาดและนำมาแช่น้ำปูนใสอีกครั้งแล้วใส่อีเอ็มยูเข้าไปรดน้ำวันละครึ่งตอนเช้าสถานที่ไว้ไม่ควรให้โดนแดดมากควรมุงหลังคาด้วยผ้าใบเส้น 60 % เหลืองกระบี่ขยายพันธุ์แบบสปอร์ ต้องเลี้ยงเป็นเวลา 6 ปีกว่าจะออกดอกแต่ถ้าเป็นวิธีการแยกหน่อ 1 หรือ 2 ปีก็จะออกดอก

การขยายพันธุ์แบบผ่ากอ

เทกล้วยไม้ออกจากกระถางแกะโฟมออกให้หมดถ้าจะให้ดีต้องเอาไปแช่ในน้ำให้โฟมออกก่อน วิธีการแช่ในน้ำคือจุ่มระหว่างโคนต้นแช่ในน้ำมันจะได้ล้างรากเน่าด้วยต้องเลี้ยงกว่า 2 ปี จะขยายพันธุ์ได้ นับต้นอ่อนสุดเข้าไปในกอดต้องบิออกห้ามใช้มีดตัด อย่างน้อยต้อง 2-3 หน่อผ่าได้ทุกชนิดการขยายพันธุ์เบื้องต้นจะขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว ผ่าเสร็จแล้วก็เอาไปปลูก

วิธีการให้ปุ๋ย

1. ห้ามให้ปุ๋ยเคมีทุกชนิด
2. ใช้ปุ๋ยชีวภาพได้บางชนิด
3. ใช้ปุ๋ยเฉพาะที่ใช้ปลูกดอกไม้

3. **ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3** เรื่องเฟิร์น ให้ข้อมูลโดย คุณอุเทน สุขปาน (โกโป้ง) พันธุ์ไม้ของศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเฟิร์นมี 18 ชนิด เช่น หางสิงห์ ช่อนางคลี่ โห่หย่าเกลียวสวาท จุกูหนิ พญาจักรทัน เอื้องผึ้ง พังงา เป็นต้น

การขยายพันธุ์ของกล้วยไม้ชนิดเฟิร์น

-เอาตะเกียบไปหุ้มกับก้ามมะพร้าวแล้วนำไปปลูก

อุปกรณ์ที่ใช้

- ข้าวห่อสีดำ
- ก้ามมะพร้าว
- ไม้ผูก
- กล้วยไม้จำพวกเฟิร์นชอบความชื้น

วิธีการผ่ากอ

-เอามีดผ่าแล้วปลูกได้เลย

หลังจากที่เราได้เรียนรู้พันธุ์กล้วยไม้ได้ 2 ศูนย์การเรียนรู้ก็เป็นเวลาเที่ยงพอดีเราก็ได้ออกไปรับประทานอาหารเที่ยงกันที่ปั้ม ปตท. (ราชพฤกษ์) หลังจากรับประทานอาหารเที่ยงเสร็จเราก็ได้กลับมาทำกิจกรรมกันต่อ

4. **ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4** ไม้ดอกหอม ให้ข้อมูลโดยคุณอุเทน สุขปาน (โกโป้ง) และคุณคมไพโร นิลรัตน์ (โกล้าน) คือ ไม้ดอกหอมแต่ในศูนย์มีไม้ดอกหอมชนิดเดียวคือมะลิदानเนื่องจากที่ทางทีมวิจัยบ้านบางเนาะเพิ่งได้เริ่มดำเนินการก็เลยยังไม่ได้ข้อมูลเท่าที่ควรส่วนมากจะเป็นกล้วยไม้ทั่วไปเช่น เขากวางอ่อน พุดนางชี ไก่แดง รองเท้านารีเหลืองกระบี่ ปะหลัด (ปะหลัดคือชื่อของกล้วยไม้ที่เจ้าของตั้งขึ้นเอง) เฟิร์น ข้ำหลวง รองเท้านารี เหลืองตรัง

จากการที่ทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักวิชาการก็ทำให้เราได้รู้จักกล้วยไม้มากขึ้นและกล้วยไม้บางชนิดที่เราได้ไปเรียนรู้มาจากทีมวิจัยบ้านบางเนาะในพื้นที่ของเราก็มีเหมือนกัน และก็ยังได้เรียนรู้วิธีการเพาะขยายพันธุ์รองเท้านารี และจากการที่ได้แลกเปลี่ยนก็ทำให้เราได้รู้อีกว่าไม่ว่าจะในชุมชนไหนเรื่องการอนุรักษ์ก็มักจะประสบ

ปัญหาเดียวกันคือคนนอกพื้นที่เข้ามาทำลายเนื่องจากคนในชุมชนยังไม่เห็นคุณค่ามากเท่าที่ควรและในเรื่องของการตลาดเนื่องจากทางทีมวิจัยบ้านบางเนาะมีตลาดที่แน่นอนจึงทำให้ง่ายที่จะจะสร้างเป็นเศรษฐกิจชุมชน

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

อุปกรณ์ไม่พร้อม เช่น กล้องถ่ายรูป อุปกรณ์บันทึกเสียง และขาดการวางตัวผู้ที่จะดำเนินเรื่อง เด็กนักเรียนขาดการจดบันทึก

กิจกรรมที่ 15 ประชุมทีมวิจัยเพื่อกิจกรรมไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ /พันธุ์พืช และแนวทางการอนุรักษ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตกลงเรื่องสถานที่ที่จะไปดูงาน
2. เพื่อที่จะประสานงานเกี่ยวกับเรื่องรถ
3. เพื่อวางแผนกำหนดการ

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ประกอบด้วยทีมวิจัย และพี่เลี้ยง

สถานที่ บ้านนักวิจัย (บ้านบังเอิญ)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือวันที่ 7 ตุลาคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

จากการที่ได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่าจะไปดูงานกันที่ไหน สุดท้ายทุกคนก็ลงความเห็นกันว่าจะไปที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ จากนั้นจึงประสานไปยังศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ ประเด็นศึกษาดูงาน เมื่อแจ้งวันและเวลาไปแล้วทางทีมวิจัยและพี่เลี้ยงจึงได้ช่วยกันสร้างกำหนดการ เตรียมความพร้อมสำหรับการเดินทางรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการประชุมให้พร้อม เตรียมของที่ระลึก วันนี้การประชุมผ่านไปด้วยดีไม่มีปัญหาอะไร คิดแค่ปัญหาการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไม่ชัดเจน อาจเป็นเพราะทีมวิจัยมีน้อย ทำให้บทบาทหลายอย่างทุกคนต้องรับไปในคนเดียว

กิจกรรมที่ 16 ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้/พันธุ์พืชและแนวทางการอนุรักษ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายพันธุ์กล้วยไม้
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพร
4. เพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 23 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย เยาวชน นักเรียน ผอ.โรงเรียนบ้านบางดิบ พี่เลี้ยง และ ทีมวิจัยบ้านบางเนาะ

สถานที่ ม.1 ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่)และ
29/5 ม.2 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ. กระบี่ (ชมรมกล้วยไม้กระบี่)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 20 ตุลาคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

เดินทางถึงศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่เวลา 10.30 น. วิทยากรแนะนำสถานที่และแนะนำตัว วิทยากรหลังจากนั้นก็ได้ลงพื้นที่ศึกษาแปลงสมุนไพรมีพื้นที่ทั้งหมด 1,279 ไร่ทำวิจัยเกี่ยวกับยางพาราและ วิจัยเกี่ยวกับพืชสมุนไพรมีเนื้อที่ 60 ไร่มีสมุนไพรมากกว่า 1,000 ชนิดซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการสร้างสวน สมุนไพรคือสร้างเพื่อถวายนายหลวงและเป็นตัวแทน 14 จังหวัดของทางภาคใต้และมีขนาดใหญ่ที่สุดของ ภาคใต้

จากการที่ได้ลงพื้นที่แปลงสมุนไพรมีทำให้ทราบว่าธาตุในร่างกายของคนเรามีสมุนไพรมากในแต่ละธาตุอยู่ ดังนี้สมุนไพรมีประจำธาตุคือน้ำคือ พริกขี้หนู, ธาตุน้ำคือ ใบชะพลู, ธาตุลมคือ เกาสะท้าน, ธาตุไฟคือ เห็ดตะบูร เพลิง ขิงแห้ง และการใช้พืชสมุนไพรต้องดูอายุพืช อายุคน สัดส่วนของพืช รสของสมุนไพรมีชนิดของพืช สมุนไพรมี ซึ่งแต่ละชนิดก็มีสรรพคุณต่างกันไป เช่น หนุ้าพองลม, ช่วยขับปัสสาวะ ว่านน้ำ, แก้ลมหรือ ขับลม บัวหลวง, แก้หลอดเลือด ส้มเสี้ยว, ใช้ใบช่วยฟอกเลือดได้ ใบเน่า, เป็นยาบำรุงกำลัง กระเทียมบ้าน, แก้ปวดท้อง เป็นต้น

โครงการอนุรักษ์พืชกล้วยไม้รองเท้านารีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกระบี่หลักการและ เหตุผลของการที่ได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นมาหลักการและเหตุผลที่ได้จัดทำโครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ รองเท้านารีอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ขึ้นมาเนื่องจากการที่ได้มีการบุกรุกทำลายป่าไม้เพื่อบุกเบิกที่ทำกิน ตลอดจนการเร่งรัดดำเนินการบางโครงการเช่นตัดถนน ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่า โดยไม่คำนึงถึงความ เสียหายที่จะเกิดขึ้นทำให้กล้วยไม้ต่างๆที่มีอยู่รวมทั้งกล้วยไม้รองเท้านารีที่พบในจังหวัดกระบี่ที่มีหลายชนิด จากอดีตที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ที่ได้จัดทำโครงการนี้ก็เพื่อเป็นการอนุรักษ์อนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีของ กระบี่ไม่ให้สูญพันธุ์และเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไปเกิดความหวงแหนทรัพยากรพันธุ์พืช ของชาติและเพื่อรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีและเป้าหมายที่ได้จัดทำโครงการนี้ก็เพื่อรวบรวมรักษา พันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีที่พบในภาคใต้ในประเทศไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้า นารีเหลือกระบี่ปีละ 2,000 กระถางและปลูกคืนป่ากล้วยไม้รองเท้านารีเหลือกระบี่ปีละ 1,500 กระถางและ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับกล้วยไม้รองเท้านารี

สถานที่ดำเนินการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่สำนักเขตวิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่เขตที่ 7 กรมวิชาการเกษตรระยะเวลาของการดำเนินการเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา วิธีการ ดำเนินงานคือ

1.การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีในสภาพโรงเรือนได้ดำเนินการรวบรวม และอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้า นารีที่พบได้ 10 ชนิดคือ

- ร่องเท้าหน้ารีเหลืองกระบี่
- ร่องเท้าหน้ารีเหลืองตรัง
- ร่องเท้าหน้ารีขาวสตูล
- ร่องเท้าหน้ารีคางกบใต้
- ร่องเท้าหน้ารีอินทนนท์ลาว
- ร่องเท้าหน้ารีเหลืองเลย
- ร่องเท้าหน้ารีเหลืองปราจีน
- ร่องเท้าหน้ารีเหลืองอุดร
- ร่องเท้าหน้ารีอินทนนท์
- ร่องเท้าหน้ารีเหลืองพังงา

2.การขยายพันธุ์กล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีเหลืองกระบี่โดยวิธีการแยกหน่อปัจจุบันทางโครงการ สามารถทำการเพาะขยายพันธุ์ร่องเท้าหน้ารีเหลืองกระบี่ปีละ 2,000 กระถาง

3.การปลูกคืนป่ากล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีเหลืองกระบี่

4.มอบให้ส่วนราชการต่างๆไปขยายพันธุ์

5.ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักถึงคุณค่าของกล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีและช่วยกันอนุรักษ์

หลังจากที่เราได้รู้ถึงที่มาของโครงการวิทยากรก็ได้แนะนำและให้ทำความรู้จักกับกล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารี กล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีสกุล *paphiopedilum* มีชื่อสามัญว่า lady's หรือ venus'slip เนื่องจากลักษณะดอกที่มีกลีบงอแงเป็นกระเปาะคล้ายรองเท้าแตะของผู้หญิงเป็นกล้วยไม้ที่มีการเจริญเติบโตในธรรมชาติ ทั้งแบบที่ขึ้นตามแอ่งผาและซอกหินที่มีใบไม้ผู้ทับถม บางชนิดขึ้นอยู่ในดินร่วนบางชนิดขึ้นอยู่ในหิน พวกนี้เป็นจำพวกรากดินและจำพวกกึ่งรากดิน เช่นร่องเท้าหน้ารีเหลืองกระบี่ และพวกที่ขึ้นตามคาคบไม้และเปลือกไม้ พวกนี้เป็นพวกรากอากาศ ได้แก่ร่องเท้าหน้ารีเมืองกาญจน์และร่องเท้าหน้ารีอินทนนท์ ดังนั้นการเพาะเลี้ยง กล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีแต่ละชนิดจึงต้องคำนึงถึงถิ่นกำเนิด และการเจริญเติบโตตามธรรมชาติร่วมพิจารณาในการปลูกเลี้ยงด้วย

การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารี ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นมีความจำเป็นที่จะต้องปรับสภาพการปลูกเลี้ยงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของกล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารี จึงต้องคำนึงถึงโรงเรือน เครื่องปลูก แสงแดด ความชื้น อุณหภูมิ ภาชนะเพาะปลูก ต้องมีความเหมาะสม จึงจะสามารถเพาะเลี้ยงให้เจริญเติบโตได้อย่างสมบูรณ์และออกดอกได้สามารถปลูกลงแปลงได้ แต่นิยมปลูกในกระถางดินเผาหรือกระถางพลาสติกมากกว่าปลูกกล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีต้องการความชื้นสูงแต่ไม่ชอบแฉะ

1.เครื่องปลูก สำหรับกล้วยไม้ร่องเท้าหน้ารีสามารถใช้ส่วนในการปลูกได้หลากหลายขึ้นอยู่กับความสะดวกและวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เจริญเติบโตได้บนดินควรใช้เครื่องปลูกที่เก็บความชื้นได้ดี มีส่วนผสมของดิน และวัสดุอื่น ที่ทำให้ดินโปร่งเช่น ดินผสมใบไม้ผสมขี้เถ้าหรือผสมเปลือกถั่วลิสงก็ได้ แต่ที่สำคัญคือควรรองก้นกระถางด้วยวัสดุที่จะช่วยระบายน้ำ โดยใส่ลงก่อนจะใส่ส่วนผสมของเครื่องปลูกประมาณ 2 ใน 3 ส่วนของกระถาง เช่น หักโฟมเป็นชิ้น อิฐมอญทุบหือหินเกล็ดก็ได้ (แต่จะทำให้กระถางหนักไม่เหมาะแก่การเคลื่อนย้าย) ขนาดให้เหมาะสมกับขนาดของกระถางหรือขนาดของต้นไม้ ถ้า

เป็นไม้เล็กควรวีกระถางเล็กและวัสดุรองก้นก็ควรเล็กตามไปด้วย ส่วนพวกที่เป็นรากอากาศเครื่องปลูกหรือภาชนะปลูกควรโปร่งน้ำไหลผ่านได้สะดวกแต่เก็บความชื้นได้ดี

2.โรงเรือน เราสามารถสร้างโรงเรือนเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีได้โดยง่าย ตามความต้องการและงบประมาณที่มีอยู่ทั้งเรื่องขนาดโรงเรือนและรูปแบบ โดยข้อสำคัญที่สำคัญคือแสงแดดส่องถึงประมาณ 30 % ฝนควรมุงด้วยพลาสติกใสเพื่อกันการกระแทกของเม็ดฝนที่จะทำให้กล้วยไม้ช้ำได้โดยสูงจากพื้นดินประมาณ 4 เมตรโดยรอบๆควรมีวัสดุที่สามารถกันลมได้ไม่ควรวางกระถางกล้วยไม้รองเท้านารีลงบนพื้นดินโดยตรง ควรมีวัสดุอื่นรองขึ้นอยู่กับสะดวก อาจจะก่ออิฐบล็อก ทำชั้นวางหลายระดับลดหลั่นกันได้ และพื้นโรงเรือนไม่ควรมีวัชพืช อาจปูด้วยทรายหยาบหนา 10 ซม. ควรมีทางเดินเพื่อความสะดวกในการดูแลรักษากล้วยไม้ได้

3.การปลูก เตรียมกระถาง วัสดุรองก้นกระถาง แลเครื่องปลูก เริ่มจากหาเศษกระถางแตกมาอุดรองก้นกระถาง ใส่วัสดุรองก้นกระถางประมาณ 2 ใน 3 ส่วนของกระถาง ใส่เครื่องปลูกที่ผสมคลุกเคล้ากันดีแล้วตามลงไปพอประมาณ เมื่อวางกล้วยไม้ลงแล้วให้บริเวณโคนต้นกล้วยไม้สูงจากกระถางและเครื่องปลูกเล็กน้อย ซึ่งจะช่วยให้กล้วยไม้แตกหน่อได้ดีและไม่เกิดโรคเน่าได้ง่าย นำต้นกล้วยไม้ลงบนเครื่องปลูกแล้วใส่เครื่องปลูกกลบรากโดยรอบ จากนั้นโรยหินเกร็ดทับเพื่อป้องกันดินกระเด็นเวลารดน้ำ

โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ

1.โรคเน่า มักเกิดกับกล้วยไม้ที่ได้รับน้ำมาก เครื่องปลูกแฉะมีการระบายน้ำไม่ดี ใบจะเน่าและทั่วทั้งต้นควรพ่นยาเพื่อป้องกันโดยใช้โนมิลคิวแอตตรา 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตรฉีดทุกๆ 7 วันในช่วงฤดูฝน

2.โรคใบจุด ลักษณะอาการ แผลเป็นรูปยาริกคล้ายกระสวย มีคุ่มนูนสีน้ำตาลดำ เมื่อลูบดูจะรู้สึกสากมือ ป้องกันโดยรวบรวบใบที่เป็นโรค ไปเผาทำลายหรือพ่นยาประเภทคาร์เบนดาซิม

3.เพลี้ยไฟ ทำลายโดยการดูดน้ำเลี้ยงจากส่วนที่อ่อนๆมักพบ เพลี้ยไฟเข้าทำลายกล้วยไม้ในฤดูร้อนและฤดูฝน ในระยะที่ดอกตูมและดอกบาน ป้องกันโดยการพ่นอะบาเม็กติกแอตตรา 10 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

การดูแลรักษา

1.การให้น้ำ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ปกติควรให้น้ำวันละ 1 ครั้ง ในตอนเช้า แต่ถ้าเครื่องปลูกยังชุ่มอยู่ควรงดให้น้ำ

2.การให้ปุ๋ย นิยมใช้ปุ๋ยเม็ดละลายช้าสูตรเสมอ เช่น 14-14-14 ผสมวิตามิน บี 1 ด้วยก็ได้ อัตรา 5 กรัมต่อกระถาง ทุก 3 เดือน (แล้วแต่ขนาดของกระถาง) ถ้าใกล้ถึงระยะที่ออกดอกควรให้ปุ๋ยที่มีปริมาณฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูงเพื่อกระตุ้นให้เกิดดอก หลังจากออกดอกแล้วจึงให้ปุ๋ยไนโตรเจนสูงแทนเพื่อบำรุงต้นให้แตกหน่อใหม่ขึ้น

3.การฉีดยา ให้ใช้เท่าที่จำเป็น เมื่อพบการระบาดของโรคหรือแมลงเท่านั้น แต่ไม่ควรผสมยาแบบเข้มข้น เพราะจะทำให้กล้วยไม้ชะงักการเติบโตได้

4.การเปลี่ยนเครื่องปลูกและกระถาง เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับ กล้วยไม้รองเท้านารี โดยเฉพาะต้นที่มีพุ่มแน่น เครื่องปลูกเสื่อมคุณภาพ ทำให้การระบายน้ำไม่ดี ต้นจะเติบโตไม่เต็มที่ดังนั้นควรเปลี่ยนเครื่องปลูกทุกปี ไม่ควรเปลี่ยนในช่วงฤดูออกดอกเพราะจะทำให้ต้นไม่ออกดอกได้ และเปลี่ยนกระถางให้ใหญ่ขึ้น โดยดูขนาดให้เหมาะสมกับขนาดต้น ไม่ควรใหญ่มากเกินไปและนำไปไว้ที่แสงรำไรจนกว่าต้นแข็งแรง จึงนำกลับไปเลี้ยงในสภาพปกติได้หรือหากต้องขยายพันธุ์ก็สามารถนำต้นที่มีพุ่มแน่นแล้วมาแยกหน่อได้ โดยเฉพาะเหลือกิ่งกระบี่สามารถขยายพันธุ์ได้ง่าย โดยนำกล้วยไม้้ออกจากกระถางเขย่าเครื่องปลูกออก โดยใช้มือแยกหน่อออกจากแต่ต้องมีหน่อเก่าติดมาด้วย ให้กอหนึ่งมี 2-3 หน่อ แล้วปลูกในกระถาง ตามวิธีที่ได้อธิบายมาแล้วก่อนหน้านี้

หลังจากที่ได้ศึกษาดูงานและได้รับความรู้มากมายจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ จากนั้นก็ได้ออกเดินทางไปสู่บ้านอ่าวน้ำ ตำบลแหลมสัก จังหวัดกระบี่ ชมรมกล้วยไม้แหลมสัก เป็นหมู่บ้านที่มีกล้วยไม้อยู่ทุกบ้านทุกครัวเรือนจะมีการเลี้ยงกล้วยไม้คนในหมู่บ้านจะทำอาชีพประมงและเลี้ยงกล้วยไม้ไปด้วยเป็นรายได้เสริมเขาจะเก็บกล้วยไม้มาจากป่าเพื่อที่จะขยายพันธุ์และเมื่อเขาขยายพันธุ์ได้มากเขาก็จะขายการเลี้ยงกล้วยไม้ของเขาเป็นการเลี้ยงด้วยความรักและกล้วยไม้ของเขาทุกต้นมีค่ามากถ้าเขาขายกล้วยไม้หนึ่งต้นเขาจะสร้างบ้านได้หนึ่งหลังซึ่งกล้วยไม้แต่ละชนิดส่วนมากจะเป็นของจังหวัดพังงาซึ่งคนจังหวัดพังงาเองก็ไม่ได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นของตัวเองรองเท้านารีของเขากระถางละเป็นหมื่นบางกระถางเป็นแสนก็มีและเขาก็ได้ไปแข่งกล้วยไม้ระดับประเทศและก็ได้ที่หนึ่งด้วยนั่นก็เป็นเพราะว่าเขาตั้งใจจริงแล้วเขาก็รู้คุณค่าของกล้วยไม้

ผลจากการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของพืชสมุนไพรมีความหลากหลายซึ่งทำให้พบว่ากล้วยไม้หลายชนิดที่เป็นพืชสมุนไพร เช่น นางครวญ ค้างคาวดำซึ่งเป็นกล้วยไม้ประเภทกล้วยไม้ดินเป็นต้นสำหรับแปลงเพาะรองเท้านารีกับกิจกรรมอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีเหลือกิ่งกระบี่ซึ่งมีกิจกรรมปลูกคืนสู่ป่าซึ่งจะจัดให้มีการปลูกสู่ป่าปีละ 1,500 กระถางเป็นประจำทุกปี จากการที่ได้แลกเปลี่ยนกับวิทยากรพบว่าไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากปัญหาตรงจุดนี้ที่ทีมวิจัยเห็นว่าเนื่องจากทางภาครัฐขาดความร่วมมือกับชุมชนสร้างการมีส่วนร่วมกิจกรรมคืนกล้วยไม้สู่ป่าซึ่งชุมชนยังไม่รู้จักหวงแหนและยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

สำหรับชมรมกล้วยไม้เกิดขึ้นเพราะความชอบส่วนตัวจึงเกิดการแสวงหาเพื่อนมาสะสมเลี้ยงดูและขยายพันธุ์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะขยายพันธุ์และยังมีการพัฒนาเทคนิคการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารี ขาวพังงาและเหลือกิ่งกระบี่และเขากวางอ่อนจึงส่งผลให้ได้รับรางวัลอันดับหนึ่งของชมรมกล้วยไม้ระดับประเทศจนส่งผลให้เกิดเป็นเศรษฐกิจชุมชนทำให้เกิดรายได้ให้กับครัวเรือน และชุมชนของตัวเอง

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

จากปัญหาของการเดินทางที่พวกเราได้เดินทางไปแล้วเกิดหลงทางเนื่องจากป้ายบอกระยะทางมีความซับซ้อนไม่ชัดเจนทำให้คณะศึกษาดูงานหลงทางจึงทำให้ เสียเวลาในการเดินทาง ทำให้รู้ว่าโอกาสต่อไปเมื่อมีการเดินทางต้องมีการศึกษาเส้นทางให้ดีเสียก่อนหรือไม่ก็ควรมีแผนที่บอกระยะทางติดรถไปด้วย เพื่อป้องกันปัญหาแบบนี้ไม่ให้เกิดขึ้นอีก และอีกอย่างหนึ่งคือ ระยะเวลาศึกษาดูงานค่อนข้างน้อย อย่างน้อยควรมีสัก 2 วัน เพื่อจะได้เพิ่มเติมข้อมูลให้ได้มากกว่านี้

กิจกรรมที่ 17 ประชุมเตรียมเวทีคั่นกล้วยไม้สู่ถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางหมายกำหนดการ
2. เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
3. เพื่อจะดูสิ่งที่ต้องเตรียม

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย และพี่เลี้ยง

สถานที่ 95 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. คุระบุรี จ. พังงา

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือวันที่ 20 ธันวาคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

หลังจากได้ประชุมพูดคุยกันระหว่างพี่เลี้ยงและนักวิจัย ได้วางกลุ่มเป้าหมายไว้ที่ 250 คนจากนั้นเป็นการจัดเตรียมสิ่งที่ต้องเตรียม เช่น วัสดุเครื่องเขียน ของที่ระลึก เอกสารการเงินต่างๆ เอกสารประกอบเวที เป็นต้น แล้วก็ต่อยอดด้วยเรื่องหมายกำหนดการ โดยกำหนดเวลาไว้ตั้งแต่เวลา 09.30น.-16.00น. สำหรับการประชุมในวันนี้ไม่มีปัญหาอะไร

กิจกรรมที่ 18 เวทีคั่นกล้วยไม้สู่ถิ่น....บ้านบางดิบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้ทำมา
2. เพื่อคั่นกล้วยไม้สู่ถิ่น
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กับนักเรียน
4. เพื่อให้ให้นักเรียนและคนในชุมชนรู้จักหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นของตน

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 250 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย พี่เลี้ยง ครู เครือข่ายนักวิจัย นักเรียน อบต.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สวนพฤกษศาสตร์ IUCN นายอำเภอ และชาวบ้านในชุมชน

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้านบางดิบ (มัสยิดบ้านบางดิบ)

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 วัน คือ วันที่ 22 ธันวาคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน

สรุปใจความสำคัญจากเวทีคั่นกล้วยไม้สู่ถิ่น เริ่มจากการกล่าวรายงานโดยผู้ใหญ่บ้านบางดิบ คุณประชา คาวจิตร และกล่าวเปิดเวทีโดยท่านนายอำเภอนายมานิต เพียรทอง

นายประชา คาวจิตร ผู้ใหญ่บ้านบางดิบ

การอนุรักษ์โดยคณะกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนงานวิจัย ส.ก.ว ฝ่ายวิจัยเพื่อถิ่นการศึกษากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของกล้วยไม้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชั้นตอนนับตั้งแต่โครงการระยะที่ 1 คือ โครงการศึกษาวิจัยปลูกกล้วยไม้กับระบบนิเวศป่าชายเลนแบบยั่งยืนและโครงการที่ 2 คือโครงการร่นทางช้างหรือที่เรียกกันว่าเพชรหึงโดยเทคโนโลยีชาวบ้านและโครงการที่ 3 คือการวิจัยความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบซึ่งกระบวนการนี้ได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วจึงได้มีเวทีวันนี้เพื่อจะคั่นข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยที่ผ่านมาให้กับทีมวิจัยด้วยกันและทีมที่มาจากระนองและผู้ร่วมการศึกษาวิจัยช่วงแรกก็คือเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนบ้านบางดิบซึ่งถือว่าโครงการศึกษาชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมากมายและลดการหากกล้วยไม้เพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่าซึ่งอันนี้ก็คือเป็นจุดประสงค์หนึ่งซึ่งได้ทำโครงการศึกษาวิจัยกล้วยไม้ซึ่งเวทีวันนี้ก็สรุปเพื่อที่จะคั่นข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อที่จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่ง

นายมานิต เพียรทอง นายอำเภอกระบุนรี ยินดีที่ได้มาร่วมงานก็ได้อ่านประวัติการทำงานแล้วก็ขอชื่นชมครับขอชื่นชมที่ท่านคิดเรื่องนี้ขึ้นมาว่าทางช้างก็ถือว่าเป็นกล้วยไม้ที่นิยมชมชอบสำหรับผู้ที่เลี้ยงกล้วยไม้ผมก็อยู่พังงามา 20 ปี ก็เพิ่งรู้ว่าทางช้างเขาวิจัยกันที่บ้านบางดิบเข้าใจว่าทางช้างมันอยู่ที่ไม้ใหญ่พื้นที่สูงลักษณะความเป็นอยู่ของเขาวันนี้เรามาทำงานวิจัยแล้วก็ได้ทำการเพาะเลี้ยงกันเองมันก็เป็นการลดอย่างที่ท่านผู้ใหญ่ว่ามันเป็นการดูแลทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมไปด้วยในตัวและที่สำคัญที่สุดที่ผมขอชื่นชมก็คือว่าท่านนำเด็กนักเรียนเข้ามาร่วมการปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับเยาวชนมันเป็นเรื่องที่ดีงามมากลูกหลานของพวกเราจะได้เข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติอย่างลึกซึ้งซึ่งนับมันเป็นการปลูกฝังความรู้สึกรักความหวงแหนที่จะมีต่อสมบัติอันล้ำค่าของท้องถิ่น การทำงานเครือข่ายกลุ่มท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ การรักษาสิ่งแวดล้อมประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้านเอาไว้ ซึ่งนับวันมันจะสูญหายไปเรื่อยๆ ในหลายสิ่งหลายอย่างมันมีหลายประเภทมีหลายกรณีสิ่งที่มียู่คู่บ้านคู่มืองมันถูกลืมเลือนไปวันนี้บ้านบางดิบได้เอาสิ่งที่ผมเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีเป็นเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติท่านทำได้หลายสิ่งหลายอย่างลูกหลานของพวกเราที่จะเติบโตขึ้นมาในอนาคตก็จะมีความรักหวงแหนต่อท้องถิ่นบ้านเกิดของตัวเองยังมีโครงการอีกหลายโครงการที่เราได้เริ่มคิดและจัดทำไว้ในพื้นที่ที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนของพวกเราได้ก็น่าจะทำให้ลูกหลานของเราเติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพพวกเราก็คือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ถ่ายทอดความรู้ที่ดีให้ลูกหลานของเรานะครับนอกจากความรู้ทางวิชาการอีกทั้งครูอาจารย์ได้สอน ผู้นำชุมชนก็ได้ดึงเรื่องดีๆเข้ามาให้ลูกหลานของเราด้วยก็จะเป็นการเพิ่มคุณค่าและเพิ่มศักยภาพของเราซึ่งผมมั่นใจเหลือเกินว่าเด็กบ้านบางดิบจะเติบโตขึ้นไปอย่างมีคุณภาพเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคตบ้านบางดิบน่าจะพัฒนาไปได้ไกลกว่านี้ จากนั้น นายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ ก็

ได้กล่าวชี้แจงเวที ที่จริงแล้วผมก็เริ่มทำงานวิจัยมาก็ 3 โครงการแล้วโครงการแรกก็โครงการวิจัยปุ๋ยคอกเพื่อเพิ่มปริมาณและฟื้นฟูป่าโกงกางโครงการที่ 2 ก็คือโครงการวิจัยว่านหางช้างที่ต่อยอดมาจากโครงการแรกว่านหางช้างก็เริ่มต้นมาจากการปี 2549 การดำเนินการก็ใช้เวลา 2 ปี โครงการที่ 3 ก็คือโครงการวิจัยความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีของวันนี้ก็คือชี้แจงก็เพื่อให้รู้ว่าการดำเนินการมาตั้งแต่ปีแล้วไม่ว่าจะเป็นการสำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ไม่ว่าจะเป็นระดับครัวเรือน ป่าต้นน้ำหรือว่าป่าชายเลนก็จะให้สมาชิกในทีมชี้แจงการทำงานและข้อมูลที่ได้มาให้ชุมชนได้รับรู้ จากนั้นเป็นการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัย เริ่มต้นด้วย นางสาวซูวารีย์ เนื่ออ่อน นักวิจัย จากการที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ป่าต้นน้ำก็พบชนิดพันธุ์กล้วยไม้ทั้งหมด 15 ชนิด และจากการที่ได้ไปสำรวจป่าชายเลนก็พบกล้วยไม้ที่ยังมีอยู่ 17 ชนิด

ก็จากการที่ทีมวิจัยได้ไปสำรวจกันทั้งป่าต้นน้ำและป่าชายเลนก็มีทั้งหมด 33 ชนิด ต่อจากนั้น นางสาวกาญจนา สุขเกื้อ พี่เลี้ยงนักวิจัย ก็ได้เสนอข้อมูลต่อไป ที่จริงแล้วกล้วยไม้ที่เราไปสำรวจมาทั้งป่าต้นน้ำและป่าชายเลนก็เป็นชนิดที่ซ้ำๆกันคะเมื่อก่อนอาจจะมียะเอะแต่ตอนที่เราไปสำรวจมันอาจจะสูญพันธุ์ไปแล้วหรืออาจจะออกจากป่าแล้วไม่ได้คืนที่เหลือนั่นก็เลยมีอยู่แค่กล้วยไม้หลักๆแล้วก็มีความหางช้างที่เป็นตัวหลักที่สร้างชื่อให้กับบ้านบางดิบเป็นกล้วยไม้ที่พบทั้งป่าชายเลนและป่าต้นน้ำเป็นกล้วยไม้ประเภทอิงอาศัย ออกดอกช่วงเดือน เมษายน-พฤษภาคม จะออกดอกเป็นช่อซึ่งทางบ้านบางดิบก็ได้ทำวิจัยให้มันออกดอกนอกฤดูกาลซึ่งปกติแล้วใช้เวลานานกว่าจะออกดอกแต่บ้านบางดิบใช้เวลาแค่ 2 ปีก็ออกดอก และก็เอื้องสายน้ำผึ้งอันนี้ก็พบตอนที่ลงพื้นที่สำรวจป่าเขาจะออกดอกเป็นสีม่วงอมส้ม ก็จะออกดอกช่วงเดือน ธันวาคม-มกราคม และดอกบัวผุดซึ่งก็เป็นความโชคดีของทางทีมวิจัยที่ได้เจอดอกบัวผุดด้วยกำลังบานเลยคะบนบริเวณป่าต้นน้ำ พบบนภูเขาสูงออกดอกประมาณเดือน ธันวาคม-มกราคม คางกบเผือก หางกระรอกเผือก เอื้องหงอนไก่ เป็นกล้วยไม้อิงอาศัยพบได้บริเวณป่าชายเลนและป่าต้นน้ำออกดอกช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

นายดุสิต ปู่ทอง เครือข่ายนักวิจัยปลูกไผ่ด่านพระยาพิพิธ

“ ครับผมดุสิต ปู่ทอง เป็นนักวิจัยไม้ไผ่จังหวัดพังงา จะขอเสนอแนะเรื่องข้อมูลโดยละเอียดเรื่องข้อมูลการใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้นะครับส่วนหนึ่งผมก็เห็นว่าเราได้เก็บข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นผมอยากให้ข้อมูลเจาะลึกกว่านี้ นะครับกลุ่มที่เขาทำมาแล้วจะได้นำเอาข้อมูลตัวนี้ไปขยายในเชิงแพทย์นะครับถ้าเรามองไปที่มหาลัยที่เขาทำกล้วยไม้ หรือว่าเรื่องสมุนไพรเพื่อสุขภาพที่เป็นความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้เอามาเผยแพร่ทางเว็บไซต์ทางหนังสือมันก็มีหลายชนิดที่บ้านเราก็มียุคนี้การรวบรวมข้อมูลมันยังแคบไปอยากจะให้ขยายกว้างกว่านี้ ถัดมาเป็น คุณสุริยา ประสงค์ผล เป็นทีมวิจัยกล้วยไม้บ้านบางดิบ ได้นำเสนอเกี่ยวกับ 1.ช้างกระและหางช้างครับกล้วยไม้ตระกูลช้างเป็นกล้วยไม้ที่มีรากอากาศขนาดใหญ่ต้องปลูกไว้ในกระถางที่มีขนาดใหญ่และมีลักษณะโปร่งวิธีการปลูกควรนำรากไปแช่น้ำเพราะจะทำให้ง่ายต่อการตัดแต่งรากไว้ในกระถาง วัสดุที่ใช้ปลูกได้แก่ เศษไม้ ถ่าน กาบมะพร้าว ในการเลี้ยงควรมีการล้างใบบ้างด้วยน้ำ

แรงดันสูงเพื่อจะให้คราบตะกอนหลุดออกเพื่อที่ขอดจะได้แตกออกมาวิธีที่จะเลี้ยงกล้วยไม้ตระกูลช้างไม่ให้ เป็นโรคคือนำปูนแดงมาผสมกับน้ำตั้งไว้ให้น้ำใส น้ำที่ได้นำไปรดบนยอดของใบจนถึงกาบใบและลำต้นจะ ช่วยฆ่าเชื้อราดูที่ออกดอกจะออกช่วงเดือน สิงหาคม-มกราคม ระยะเวลาออกดอกประมาณ 3-4 สัปดาห์ 2.อ้วนวลจันทร์ ตามบ้านจะเรียกว่ากาลานเทล่าต้นคล้ายกล้วยน้ำเต้าใบเรียวยาวออกดอกเป็นช่อมีกลีบดอกสี ขาวบ้างสีแดงบ้างเป็นบางดอกวัสดุที่ใช้ปลูกได้แก่ดิน ถ่าน กาบมะพร้าว เศษไม้พูนมาใส่กระถางโรคที่ พบได้แก่โรคราใบไหม้ รา ซึ่งทำให้ต้นเน่าวิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้ทำได้ 2 วิธีคือ การแยกหน่อ การเพาะ สปอร์ จากนั้นเป็นการสาธิตวิธีการขยายพันธุ์แบบเพาะสปอร์

1. วิธีการขยายพันธุ์แบบเพาะสปอร์

วัสดุที่ใช้ มี เมล็ดของกล้วยไม้ที่เราจะขยายพันธุ์(หางกระรอกเผือก) ถุงพลาสติก กระถาง เฟิร์น เศษไม้ผุ

เริ่มจากการที่เอาหนัวยางมามัดไว้ที่ถุงพลาสติกหลังจากนั้นก็เอาน้ำใส่ในถุงที่เราผูกไว้หลังจากนั้นก็ เอา เศษไม้ผุใส่ในกระถางจนเกือบเต็มหลังจากนั้นก็เอาเฟิร์นมาใส่ไว้ข้างบนพรมน้ำนิดหน่อยเพื่อจะเก็บ ความชื้นได้ดีหลังจากนั้นก็เอาสปอร์มาใส่ได้เลยครับ , ผมขอถามนิดหนึ่งว่าเราได้รู้ได้ว่าฝักไหนที่เอามา ขยายพันธุ์ได้แล้ว,เราก็ดูจากสีของมันจะครบจากฝักสีเหลืองมาเป็นสีน้ำตาล,แล้วตัวอย่างที่ได้ทำมามีบ้าง ไหมครับมีก็เปอร์เซ็นต์ที่รอด,ก็ประมาณร้อยละ60ครับสำหรับหางกระรอก หลังจากนั้นก็ในถุงที่เราได้ เตรียมไว้แล้ว เราก็ใส่กระถางอีกใบมาคว่ำไว้แล้วเอากระถางที่เราใส่กล้วยไม้เพื่อเพาะขยายพันธุ์ใส่ลงไป แล้วเป่าลมเพื่อให้อากาศเข้าไปจากนั้นก็ผูกหนัวยางไว้ก็เป็นอันเรียบร้อยครับใช้เวลา3-4 เดือนกว่าจะแตกหน่อ ออกมา

วิธีที่ 2 การขยายพันธุ์แบบแยกหน่อ เราจะสาธิตวิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีกันครับ

วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ดินผสมถ่าน เศษไม้ผุ โฟม นำโฟม ลงในกระถางเพื่อให้รากได้กินอากาศทางดิน ด้วย แล้วก็ใส่เศษไม้ ผลงไปเป็นชั้นที่ 2 แล้วก็ใส่ดินเป็นชั้นที่ 3 ไม่ต้องเยอะมากและก็ทำการแบ่งต้นกล้าที่ เราจะเพาะจะใช้วิธีการจิกเพราะถ้าใช้มีดตัดจะทำให้ส่วนอื่นเสียหายไปด้วยจากนั้นก็ให้เอาต้นรองเท้านารี ลงไปในกระถางไม่ต้องตัดรากเพราะถ้าตัดรากโอกาสรอดจะมีน้อยจากนั้นก็นำดินใส่ไปอีกครั้งเพื่อปิดราก ไม่ต้องใส่ดินมากออกมานิดหน่อยก็เสร็จแล้วครับ วิธีการรักษา ควรให้อยู่ในที่ร่มโดนแดดประมาณ 20% เพราะกางกบเป็นกล้วยไม้ที่ไม่ชอบแดดถ้าโดนแดดมากจะทำให้ใบเหลืองไม่สวยเป็นโรคง่ายด้วยครับ โรคที่เจอในรองเท้านารีก็จะมีโรคใบจุดและโรคเน่าถ้าเป็นโรคแล้วจะแก้ไขยากถ้าใช้สารเคมีก็อาจจะช่วยได้ บ้างหรือถ้าไม่อย่างนั้นคือส่วนที่เป็นโรคให้ตัดทิ้งใครมีอะไรจะถามไหมครับ, กล้วยไม้ที่ขยายพันธุ์แบบ สปอร์เก็บรักษาอย่างไรครับ,เก็บไว้ในที่ร่มอย่าให้โดนแดดมากและกล้วยไม้ที่ได้ทดลองขยายพันธุ์แบบสปอร์ ไปแล้วก็มี 4-5 ชนิด เช่น ไก่แดง หางกระรอก กะเรกะร่อน ลานเท เป็นต้น

ลำดับต่อมาเป็นการตั้งวงเสวนาแนวทางการสนับสนุนการขับเคลื่อนและบทบาทผู้ที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง การอนุรักษ์และการจัดการกล้วยไม้บ้านบางคืบในส่วนนี้จะมีผู้ดำเนินรายการโดย คุณสุกกิจ นาคตาขุน

ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาและมีผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนตัวแทนสวนพฤกษศาสตร์ เกาะระ ตัวแทนโรงเรียนบ้านบางดิบ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 คุณประชา คาวจิตร อ.ประดิษฐ์ จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและก็เครือข่ายนักวิจัยจังหวัดพังงาและระนอง บางซอย บางเนะ โตนกลอย ในอีก4ปีข้างหน้าเราสามารถเดินทางไปได้ทุกประเทศในประชาคมอาเซียนด้วยกันโดยไม่ต้องทำใบอนุญาตใน อีก4ปีเราจะไปลาว มาเลเซีย บรูไนร์ ไปสิงคโปร์ ได้แบบเสรี นี่คือข้อที่หนึ่งที่จะบอก ข้อที่2 คือ เราสามารถขายสิ่งค้า การเกษตรระหว่างประเทศโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตไม่ต้องจ่ายภาษี ถ้าถามว่ามันเกี่ยวอะไรกับน้องๆเพราะน้องๆยังเรียนหนังสืออยู่ถ้าเกิดเราพูดภาษาเขาไม่ได้ฟังภาษาเขาไม่ได้เราก็เสียเปรียบเราจะทำการค้ากับเขาไม่ได้เราก็ไปเที่ยวประเทศเขาไม่ได้ถ้าเราพูดภาษาเขาไม่ได้เราก็ไปมาเลเซียไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาไหนก็แล้วแต่มันก็มีความสำคัญเหมือนกัน ไม่ใช่แค่ภาษาไทยภาษาอะไรก็ได้แต่ที่เราใช้สื่อสารกันได้มันก็มีความสำคัญเหมือนกันหมดและประเทศพม่าเป็นประเทศที่ประเทศไทยกลัวที่สุดเรื่องอภัยภูมิของเขาก็ดีกว่าของประเทศไทยการท่องเที่ยวเกาะเขาก็สวยกว่าของไทย และก็เรื่องกล้วยไม้ประเทศไทยสงวนไว้ว่าถ้าประเทศอื่นนำเข้าก็ต้องเสียภาษีและก็ทำให้เห็นแล้วว่าทำไมเด็กบ้านบางดิบถึงมีเด็กพม่ามาเรียนด้วยเพราะบ้านบางดิบอยู่แนวชายแดนติดกับพม่าเพราะฉะนั้นภาษาเป็นเรื่องสำคัญถ้าถามว่าเรื่องกล้วยไม้มันเกี่ยวอะไรกับเด็กมันเกี่ยวกับบทเรียนหรือว่าวิชาอะไรมันเป็นพื้นฐานสำหรับการใช้ชีวิตอีก4ปีข้างหน้าถ้าตอนนี้ น้องเรียนอยู่ ป.6อีก4ปีข้างหน้าก็จะเรียนอยู่ ม.4และม.4ก็โตพอที่จะผจญภัยในหลายๆเรื่องเพราะประเทศไทยเป็นประเทศ ที่ส่งออกกล้วยไม้เป็นอันดับต้นๆของโลก 1.ส่งออกกล้วยไม้ระดับโลก 2.ประเทศไทยมีผู้เชี่ยวชาญด้านกล้วยไม้เป็นอันดับต้นของโลก 3.ประเทศไทยเก่งในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์กล้วยไม้คือสามารถสร้างกล้วยไม้อื่นใหม่ได้ถือว่ามีความสำคัญมากอยากถามว่าที่น้องๆได้เห็นที่มิวเซียมทำไปนั้นมันเป็นพื้นฐานที่จะให้น้องๆไว้ใช้คิดทำอย่างอื่นต่อในวันข้างหน้าเหมือนกับว่าถ้าเกิดเราอ่าน ก.ไก่ไม่ออกก็ผสมคำไม่ได้ถ้าเกิดเราอ่าน A B C ไม่ได้เราก็ผสมคำไม่ได้นี่ก็เป็นพื้นฐานพื้นฐานจะทำให้เราเก่งขึ้นเราจะเห็นว่าบ้านบางดิบเริ่มทำกล้วยไม้มาแต่่วนทางช้างแล้วก็มาถึงโครงการนี้ก็จะเน้นนักเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญ

ตัวแทนจากสวนพฤกษศาสตร์เกาะระจังหวัดพังงา ถ้าพูดถึงกล้วยไม้มันก็ขึ้นอยู่กับความชอบของบุคคลและก็เป็นกลไกการตลาดด้วยที่เขาจะทำให้ชนิดไหนเป็นที่สนใจ มีค่า แต่สำหรับพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นมันจะไม่เหมือนพันธุ์ที่ปรับปรุงใหม่มันจะมีคุณค่าทางธรรมชาติมากกว่า ช่วยในการวัดความสมบูรณ์ของป่าของธรรมชาติไม่เหมือนกล้วยไม้ที่เขาขายตามท้องตลาดซึ่งมันมีการปรับปรุงพันธุ์มาแล้ว ถ้าเราพูดถึงเรื่องคุณค่าว่ากล้วยไม้ท้องถิ่นนี้มันมันอยู่ได้ด้วยตัวของมันเองด้วยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม กล้วยไม้มันไม่ได้มีแค่ความสวยงามอย่างเดียวมันเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนสังคมได้ เพราะว่าพันธุ์ในเมืองไทยก็มีหลากหลายสายพันธุ์ที่ทั่วโลกไม่มีก็พวกเราควรที่จะอนุรักษ์และดูแลรักษาให้มันคงอยู่สามารถที่จะสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยต่อไปได้ จากนั้น ศิริพงษ์ ศรีชนสาร หัวหน้าโครงการวิจัยคลองนางย่อนได้เสนอความคิดเห็น ดีใจที่ชุมชนหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาทำชุมชนเพียงส่วนหนึ่งของทั่วประเทศที่คิดเรื่องนี้

เพราะที่เห็นกล้วยไม้ท้องถิ่นของเรามีโอกาสสูญพันธุ์ค่อนข้างเยอะและหลายชนิดก็สูญพันธุ์ไปแล้วจำได้เมื่อ 20 ปีก่อนเรื่องกล้วยไม้ในป่าใหญ่จะไม่มากเหมือนบ้านเราที่เป็นป่าผสมสมัยก่อนกล้วยไม้ไม่ได้ขึ้นทุกชนิดไม้เช่นเมื่อก่อนจะเห็นไม้ต้นที่ไม่สะเมาเป็นสวนมีกล้วยไม้ขึ้นมาซึ่งไม้เหล่านี้จะอาศัยอยู่ริมป่าบ้านเราแต่ปรากฏว่าการทำการเกษตรการใช้พื้นที่มากก็โคนไม้กล้วยไม้ก็ว่าไม่รู้หายไปไหนเมื่อก่อนช่วง ธันวาคม กุมภาพันธ์ เราก็จะเห็นเอื้องเงิน ออกดอกเต็มไปหมดตามต้นไม้ บางคิบบำเรื่องนี้ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีได้ปลูกฝังให้เด็กเพื่อจะไปบอกพ่อบอกแม่ บ้านบางคิบบำแบบจริงจังทำได้ต่อไปเชื่อว่านานห่างช้างจะไม่สูญพันธุ์ถ้าเลี้ยงเป็นเชิงธุรกิจด้านความสวยงามถ้าดูแลไม่ดีก็ไม่เป็นไรแต่ถ้าเลี้ยงชั่วครู่ชั่วยามเดี๋ยวก็ทิ้งปล่อยให้ตายไปเองคนบ้านเราถ้ามีญาติพี่น้องที่มาจากอื่นเห็นกล้วยไม้ไม่ได้จะต้องขอทุกครั้งที่มาเขาบอกว่าชอบจะเอาไปเลี้ยง จากนั้นคุณคุณสิริ บุญทอง ก็ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ว่า ความจริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้มันมีความหมายและความสมบูรณ์ในตัวมันอยู่แล้วอยู่ที่ว่ามันจะอยู่ถูกเวลาหรือไม่คนเราถ้าอยู่ถูกที่ถูกเวลาและรู้จักบริหารจัดการให้มันถูกต้องสังคมจะน่าอยู่ ผู้ใหญ่ประจำว่าหมู่บ้านบางคิบบำทำเรื่องกล้วยไม้จะทำได้ยังงี้บ้าง ผมก็ไม่ใช่นักวิจัยแต่ใส่เสื้อนักวิจัยแต่ไม่ใช่นักวิจัยตอนนี้ผมก็สวมบทบาทผู้นำชุมชนและก็ต้องมองผ่านทรัพยากรในหมู่บ้านว่าตอนนี้ที่เราได้มาทำโครงการการวิจัยปลูกช่วงที่2ก็วิจัยว่าห่างช้างช่วงที่3เราก็ได้วิจัยความหลากหลายของกล้วยไม้สิ่งที่นักวิจัยบ้านบางคิบบำได้ทำสะท้อนให้เห็นว่า 1) เราได้สร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนอันดับที่ 2) เราได้สร้างนักวิจัยให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านอันดับที่ 3) เราได้อนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ที่กำลังจะสูญพันธุ์จากบ้านบาง เรื่องนี้เมื่อก่อนชาวบ้านหลายคนไม่ได้ดำเนินการถึงเรื่องนี้หลายคนบอกว่าเป็นเรื่องไร้สาระและเขาไม่รู้เลยว่าความไร้สาระนี้แหละที่จะช่วยสืบทอดเจตนารมณ์ของคนคิดไกลคนที่จะทำวิจัยได้เขาไม่ได้คิดแค่วันพรุ่งนี้แต่เขาคิดย้อนไปว่าจะทำยังไงให้พืชพันธุ์ธรรมชาติคงอยู่ต่อไป คู่กับบ้านบางคิบบำตลอดไป อันนี้คือข้อคิดหนึ่งว่ามันควรจะดำเนินต่อ การทำงานไม่จำเป็นว่าจะต้องเห็นด้วยกับเราเดี๋ยวนักวิจัยหรือทีมงานจะท้อ และที่สำคัญที่สุดที่เราจะคืนกล้วยไม้สู่ป่าได้เราก็จะต้องปลูกฝังในเรื่องของจิตสำนึกก่อน จากนั้นหัวหน้าโครงการก็ได้พูดเสริมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งว่า การทำงานวิจัยจะต้องจบปริญญาตรีหรือต้องเรียนจบสูงๆหรือถ้าในความรู้สึกเมื่อก่อนก็คิดอย่างนั้นเพราะเราไม่เข้าใจโจทย์ของงานวิจัยทำเพื่ออะไรมันเกิดคำถามวิจัยจากที่ได้สัมผัสงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น บางครั้งบางเรื่องพื้นฐานมันไม่ได้อยู่ที่การศึกษามันอยู่ที่ว่าเราจะทำความเข้าใจยังไง โจทย์งานวิจัยคืองานวิเคราะห์ที่มีวิธีคิดงานคือคนงานคือของที่สัมผัสสิ่งที่เราทำความรู้สึกอย่างนั้นกระบวนการงานวิจัยเริ่มต้นเราต้องตั้งโจทย์อะไรสักอย่างจากการที่ได้ทำปลูกว่า ห่างช้างหรือว่าความหลากหลายของงานวิจัยที่ทำมาความรู้แค่ 1.4 คนจบแค่ 1.4 ยังทำได้ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยก็ได้กล่าวต่อไป ว่า ดีใจที่ได้เห็นน้องๆเยาวชนรุ่นใหม่ลุกขึ้นมาอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกับที่บ้าน รู้ไหมว่าถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบนิเวศหายไปมันจะมีผลกระทบกับลูกๆไหมถ้าพูดถึงตอนนี้มูลค่ามหาศาลของกล้วยไม้ที่ลูกๆได้ยื่นคือ 1.เพื่อความสวยงาม 2.เป็นยารักษาโรค และนอกจากนี้กล้วยไม้ยังช่วยรักษาระบบนิเวศที่รักษาชีวิตมนุษย์คนสัตว์ธรรมชาติให้อยู่กันได้อย่างสมดุลถ้าคนสัตว์ธรรมชาติอยู่อย่างไม่สมดุลหนูรู้ไหมว่าจะเกิดอะไรขึ้น

หนูเคยเห็นน้ำท่วมไหมมีภัยธรรมชาติหลายอย่างเกิดขึ้นใกล้ตัวเราเป็นเพราะการรักษาระบบนิเวศไม่สมดุล เพราะฉะนั้นวันนี้เราอาจจะอนุรักษ์กล้วยไม้และไม่ได้กล้วยไม้แต่ได้ระบบนิเวศที่สมดุลมาแทน

และจากการที่ได้จัดเวทีคืนกล้วยไม้สู่ถิ่นทำให้ได้เห็นถึงความสำคัญของกล้วยไม้ว่ากล้วยไม้มีความสำคัญต่อระบบนิเวศเป็นอย่างมากเพราะกล้วยไม้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศถ้ากล้วยไม้ไม่มีอยู่ในระบบนิเวศก็จะทำอากาศไม่สมดุลกันเพราะกล้วยไม้ช่วยสร้างสมดุลทางธรรมชาติและก็ไม่ใช่แค่กล้วยไม้ที่มีความสำคัญไม่อะไรบนโลกใบนี้ก็ล้วนแต่มีความสำคัญในตัวเองและก็มีการสาธิตวิธีการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางให้กับนักเรียนได้คิดที่จะเริ่มต้นทำในหลายสิ่งหลายอย่างต่อไป

และในการจัดเวทีในวันนี้ก็ได้มีนักเรียนโรงเรียนบ้านบางคืบเข้าร่วมเวทีด้วยเพื่อที่เราจะได้สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และก็เพื่อให้เด็กรุ่นหลังมีความรู้สึกรักรู้สึกลงใจในทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง

ปัญหาและบทเรียนการทำงาน

การทำงานร่วมกับเด็กบางครั้งต้องใช้ความอดทนสูง เพราะเด็กก็คือเด็ก ไม่ห้าม ไม่ดุก็ไม่หยุดส่งเสียงดัง ปัญหาสำหรับการจัดเวทีในวันนี้ คือ เด็กนักเรียนเยอะเกินไปและอีกอย่างเด็กๆที่เข้าร่วมประชุมทางโรงเรียนไม่คัดเลือกเด็ก หมายความว่าเลือกมาเฉพาะเด็กช่วงชั้น ป.4-6 ขึ้นไป เพราะเด็กช่วงนี้จะสามารถรับฟังและมีส่วนร่วมกับเวทีประชุมได้ดีกว่าเด็กตัวเล็กที่ส่วนใหญ่จะสนใจอย่างเดียว แต่ก็เป็นการดีที่เราแนะนำเด็กๆ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและเพื่อส่งเสริมให้น้องๆหนูมีความกล้าแสดงออก และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ให้กับพวกเขาตั้งแต่เด็กๆเพื่อที่เด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นไปในวันหน้าแล้วซึมซับสิ่งดีๆเอาไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเขาต่อไปได้ด้วยดี ไม่สร้างภาระให้กับสังคม

ส่วนปัญหาอีกอย่างหนึ่งคือ ทางโรงเรียนไม่ได้เตรียมเด็กมานำเสนอข้อมูล(อาจเป็นเพราะว่าในวันนั้นทางผู้อำนวยการโรงเรียนติดประชุมเลยไม่ได้เข้าร่วมเวทีด้วย)และเมื่อถึงเวลาที่ให้ทางโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมกับเวทีทางครูก็ขาดข้อมูลในการนำเสนอ ดูเหมือนไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าที่ควรโดยบอกว่าเพิ่งรู้ช่วงเช้าว่าจะมีการจัดเวทีซึ่งเป็นข้ออ้างที่ผิดเพราะเรื่องเวทีเราประชุมร่วมกันมาก่อนหน้านั้นแล้วและทางโรงเรียนก็รับรู้ว่าต้องให้เด็กๆทำอะไรบ้าง ทั้งที่ช่วงเช้าทางนายอำเภอคณะบุรีก็กล่าวชื่นชมกับการที่นำเด็กๆเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีคืนกล้วยไม้สู่ถิ่น เพราะเด็กๆคืออนาคตของชาติ ถ้าตอนนี้เด็กๆไม่ได้รับการปลูกฝังแต่สิ่งดีๆโตขึ้นพวกเขาเหล่านั้นจะเป็นคนดีที่เก่ง ได้อย่างไร

และจากเวทีนำเสนอข้อมูลงานวิจัยดังกล่าวจบลง ทำให้เราได้เรียนรู้ว่าการทำงานร่วมกับชุมชนดูเหมือนจะง่าย แต่บทเรียนจากหลายๆเวทีที่ผ่านมาพบว่าชาวบ้านในชุมชนยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วม ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานวิจัย ทั้งที่บ้านบางคืบผ่านงานวิจัยมาแล้ว 3 โครงการ แต่จากเวทีในทุกๆครั้งก็พบว่าชาวบ้านเข้าร่วมประชุมน้อยมาก แต่บางครั้งอาจเป็นเพราะภารกิจส่วนตัวและอีกส่วนหนึ่งคือไม่เห็นด้วยเพียงเพราะคิดว่าทำไปแล้วได้อะไร นี่ก็คือโจทย์วิจัยอีกหนึ่งข้อที่ทางทีมวิจัยต้องกลับมาทบทวนกันว่าทำอย่างไรถึงจะสร้างความเข้าใจในทางที่ดีให้กับชาวบ้านกลุ่มนี้ได้เข้าใจว่ากระบวนการ

ทำงานวิจัยทำไปแล้วได้อะไร แต่สิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าสิ่งที่ได้จากงานวิจัยคือ บ้านบางดิบกลายเป็นชุมชนตัวอย่าง ในหลายๆด้าน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม รางวัลต่างๆที่ได้รับเป็นตัวการันตีได้ว่าเหล่านี้เกิดจากกระบวนการ ทำงานวิจัยทั้งสิ้น ดังที่ตัวผู้ที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ได้บอกมาทุกครั้งที่ได้รับรางวัล โดยดูตัวอย่างจาก ผู้ใหญ่บ้าน นายประชา คาวจิตร เป็นต้น

จากบทเรียนดังกล่าว ทำให้เราต้องกลับมานั่งคิดทบทวนกันว่าหากโอกาสต่อไปได้ทำงานร่วมกัน อีกทั้งกับโรงเรียนและชุมชน เราควรมีแนวทางในการทำงานอย่างไรเพื่อลดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ดังกล่าวลงได้ การประชุมพูดคุยกันก็มีส่วนสำคัญในการติดต่อประสานงานร่วมกัน ควรมีการปรับปรุงและ วางแผนให้ดีขึ้นก่อนการตั้งวงประชุมกัน สร้างความพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ให้รับรู้ร่วมกันทั้งสองฝ่าย เพื่อที่ ข้อมูลที่ได้ไม่เกิดการคลาดเคลื่อนดังที่ผ่านมาอีก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากกระบวนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาตลอดทั้งโครงการวิจัย ทางทีมวิจัยได้ใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการเช่น การจดบันทึก การเก็บภาพนิ่ง การวาดภาพ การบันทึกวิดีโอและ บันทึกเสียง รวมทั้งวิธีการสอบถามและการสัมภาษณ์ตัวบุคคล ซึ่งก็คือ ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน หรือผู้รู้ในชุมชน เอง ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูลจากผู้รู้หรือผู้เฒ่าผู้แก่เป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างหนึ่ง ที่ ได้ผลดีทีเดียว เพราะบางครั้งเด็กๆ เยาวชน หรืออาจรวมทั้งทีมวิจัยเองก็ตามทั้งๆที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน พื้นที่ เดียวกัน บ้านใกล้เคียงกัน ยังไม่คุ้นเคยกันเลย ใช้วิธีการนี้ก็เป็นการสร้างจิตสำนึกเยาวชนให้รู้จักมี สัมมาคารวะ รู้จักความอ่อนน้อมถ่อมตน การเข้าหาผู้ใหญ่และวิธีการพูดคุย อีกอย่างเป็นการทำให้ผู้ใหญ่ คน แก่ๆบางท่านรู้สึกอบอุ่น มีเด็กๆไปมาหาสู่ ชวนพูดคุยกันในเรื่องของสมัยอดีต ทำให้เขามีความสุขในการ บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ เด็กๆก็จะได้รับรู้ประวัติความเป็นมาของบ้านตนเอง รู้จักรักและหวงแหนใน ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือยู่ของท้องถิ่นตนเองและที่สำคัญเป็นความสุขและความสนุกอีกอย่างหนึ่งที่ได้ เรียนได้รู้สิ่งต่างๆรอบตัวที่นอกจากในรั้วโรงเรียนแล้วเด็กๆจะได้รู้ว่าความรู้สามารถหาได้ทุกที่ทุกเวลาและ อยากออกมาผจญภัยนอกห้องเรียนบ้าง สิ่งสำคัญคือ การสร้างความกล้าแสดงออกให้เด็กๆได้ดี

และจากการที่ได้ทำกิจกรรมลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเกี่ยวกับกล้วยไม้ระดับครัวเรือน ซึ่ง ดำเนินการร่วมกับเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบ คณะครู ทีมวิจัย พี่เลี้ยง ผู้ปกครอง ชาวบ้าน และผู้เฒ่าผู้ แก่ในชุมชน เพื่อสำรวจชนิดกล้วยไม้ แหล่งที่มา ทั้งกล้วยไม้ท้องถิ่นที่มีอยู่ในบ้านบางดิบเองและกล้วยไม้ที่ เลี้ยงไว้แต่มาจากนอกถิ่นหรือนอกพื้นที่รวมทั้งวิธีการดูแลรักษา และเลี้ยงดูกล้วยไม้แต่ละชนิด ซึ่งมีวิธีการที่ แตกต่างกันไป ดังนี้

1. **ฐานการเรียนรู้ที่ 1** เป็นชนิดกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ เช่น มัจฉา ที่มีการขยายพันธุ์ โดยวิธีการแยกหน่อ รองเท้านารี รองเท้านารีเหลืองกระบี่ ข้าหลวงหลังลาย ช้างแดง หางกระรอก คางภบ ว่านหางช้าง เป็นต้น และผู้ที่ให้ข้อมูลกับเด็กๆในวันนี้ คือ นายхмаดดี พรักคำ อายุ 55

ปี อยู่ที่บ้านเลขที่ 35/1 หมู่ 6 ตำบล บางวัน อำเภอ กระบุรี จังหวัด พังงา ประกอบอาชีพ
ประมง ผู้สัมภาษณ์ คือ กลุ่มที่ 1 ด.ช ภาณุวัฒน์ เลิศวงหัทธ วันที่ 17 สิงหาคม 2553

1. **ฐานการเรียนรู้ที่ 2** เป็นชนิดพันธุ์กล้วยไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำมาจากถิ่นอื่น(ซื้อขาย)
ส่วนใหญ่จะเป็น เอื้องมัจฉาเฟิน ศรีพังงา อินทนิล หางกระรอก รองเท้านารี เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูล
คือ สุทัศน์ ตูลา อายุ 36 ปี อยู่ที่บ้านเลขที่ 10 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา
ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป
2. **ฐานการเรียนรู้ที่ 3** เป็นศูนย์การเรียนรู้กล้วยไม้ของนักวิจัยเอง คือ บ้านของนายสุริยา ประสงค์ผล
เลขที่ 21/2 ม.6 ต.บางวัน อ.กระบุรี จ.พังงา ประกอบอาชีพ ทำสวน และเป็นหนึ่งในทีมนักวิจัย
กล้วยไม้บ้านบางดิบ ซึ่งกล้วยไม้ที่อยู่ในแปลงของศูนย์การเรียนรู้ มี คาลันเท วานหางช้าง หาง
สิงห์ เอื้องคำ แวมมูรา เอื้องเงิน ธิบับัน จันผา หวายแดง แปรงสีฟัน ฯลฯ
3. **ฐานการเรียนรู้ที่ 4** เป็นกล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยงตามบ้านเรือนของบ้านบางดิบ มีชนิดกล้วยไม้
หลากหลายชนิด เช่น วานหางช้าง จันผา เอื้องผึ้ง เอื้องสาย ม้าวิ่งขาว ม้าวิ่งชมพู เขากวางอ่อน ช้าง
กระ เข็มม่วง กระระร่อน เอื้องม่อนไข่ แคทลียา ฯลฯ ผู้ให้ข้อมูล คือนาย อาสัน เกศมาน อายุ
53 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 126 หมู่ 6 ต. บางวัน อ. กระบุรี จ. พังงา ประกอบอาชีพ ทำ
สวน
4. **ฐานการเรียนรู้ที่ 5** เป็นอีกหนึ่งศูนย์การเรียนรู้กล้วยไม้ของทีมนักวิจัย คือบ้านของนายอุทิศ
เนื่ออ่อน อายุ 37 ปี หนึ่งในทีมวิจัยอีกหนึ่งคนที่ประกอบอาชีพทำสวน และเป็นทีมวิจัย
กล้วยไม้บ้านบางดิบอีกคน สำหรับกล้วยไม้ที่ทำการเพาะเลี้ยง มี เข็มม่วง เอื้องคำ สิงโต หางหนู ดอก
ดิเหร์ เอื้องแปรงสีฟัน เข็มแสด รวงช้าง เอื้องผึ้ง ฯลฯ
5. **ฐานการเรียนรู้ที่ 6** เป็นศูนย์การเรียนรู้กล้วยไม้ของหัวหน้าโครงการเอง คือ นายสมพงษ์
ประสารการ มีชนิดกล้วยไม้หลากหลายสายพันธุ์ หลักๆจะเป็นวานหางช้าง นอกจากนั้นเป็นชนิด
กล้วยไม้พันธุ์ถิ่นของบ้านบางดิบ อาทิ เช่น เอื้องคำ เอื้องผึ้ง เอื้องสาย ช้องนางคลี่ จันผา หางกระรอก
คาลันเท หวายแดง ฯลฯ

และจากการลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือน ทำให้ได้ข้อมูลการสำรวจ เป็นดังนี้

1. กล้วยไม้ที่สำรวจพบตามบ้านเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มี 34 ชนิด
2. กล้วยไม้ที่สำรวจพบตามบ้านเรือน ที่ได้มาจากนอกพื้นที่ มี 28 ชนิด

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์

โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.กระบุรี จ.พังงา

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยง

ส่วนมากเกิดจากฝนตกมากทำให้รากเน่า เป็นโรคเน่า กล้วยไม้บางชนิดเช่น รองเท้านารี ต้องการดูแลเป็นพิเศษ เลี้ยงยากยิ่งทำให้ตายง่าย ทั้งหมดนี้เกิดจากชาวบ้านขาดความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงอย่างถูกวิธี

ผลสรุปจากการลงพื้นที่สำรวจชนิดกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ที่ปลูกเลี้ยงตามบ้านเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นชนิดพันธุ์กล้วยไม้ที่มีสายพันธุ์ซ้ำๆกัน เป็นกล้วยไม้ที่ได้มาจากท้องถิ่นของตนเอง และหาซื้อมาจากท้องถิ่นอื่น มีวิธีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ที่มีวิธีการคล้ายๆกัน คือใช้วิธีการแยกหน่อ เพาะเมล็ด และนำต้นแม่พันธุ์มาปลูกเลี้ยงเอง ส่วนปัญหาที่พบในการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ คือ โรคราดำ ราแป้ง โรคใบไหม้ และเน่าเปื่อย และค้นพบว่าวิธีการเพาะขยายพันธุ์ด้วยวิธีการแยกหน่อทำได้ค่อนข้างยาก และชนิดพันธุ์กล้วยไม้ที่มีอยู่ทั้งหมด เป็นทั้งกล้วยไม้ที่อาศัยอยู่บนต้นไม้และบนพื้นดิน แต่ส่วนมากที่ชาวบ้านนิยมเอามาเลี้ยงจะอาศัยอยู่บนต้นไม้เพาะเลี้ยงง่ายและมีจำนวนมากจึงหาได้ง่ายกว่าชนิดที่อาศัยอยู่บนดิน

และการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงองค์ความรู้ในมรดกกล้วยไม้ท้องถิ่นอีกครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อจะได้รู้ว่ากล้วยไม้ในท้องถิ่นใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง เพื่อจะได้รู้ปริมาณกล้วยไม้จากอดีต-ปัจจุบัน และเพื่อจะได้รู้ว่ากล้วยไม้ชนิดไหนที่ใกล้จะสูญพันธุ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ซึ่งจากการลงพื้นที่ดังกล่าวทำให้ทางทีมวิจัยได้ข้อมูล มาดังนี้

กล้วยไม้ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นสมุนไพร มีจำนวน 18 ชนิด เช่น เอื้องคำ ที่ใช้รักษาโรคเบาหวานเองสายน้ำผึ้ง ใช้รักษาโรคริดสีดวงดำไส้ รองเท้านารี ใช้รักษาโรคมะเร็ง กระเช้าสีดา ใช้รักษาโรคกระสับ ฯลฯ (สำหรับรายละเอียดและรูปกล้วยไม้จะอยู่ในภาคผนวกท้ายบท) สำหรับผู้ให้ข้อมูล คือ นายสมพร กาญจนพันธ์ หรือตาพร ของเค็กๆ อายุ 67 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 78 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา มีอาชีพเป็น หมอยาแผนโบราณ (หมอชาวบ้าน) และโต๊ะครูหม หรือ นายร่อหม อูมาสะ อายุ 74 ปี มีอาชีพทำสวนและเป็นครูสอนศาสนาในชุมชน

ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ทำให้เราได้รู้ว่าในอดีตชนิดพันธุ์กล้วยไม้ในท้องถิ่นมีเยอะและมีความอุดมสมบูรณ์มาก แต่ในปัจจุบันนี้ มีกล้วยไม้บางชนิดได้สูญหายไปจากป่าและบางชนิดก็ใกล้จะสูญพันธุ์แล้ว เช่น รองเท้านารีคางกบ มัจฉา ช้างกระ แวมยูรา หวายแดง เอื้องหนวดแมว แปรงสีพื้น สรรพบุรุษ เข้มเสด ไก่แดง สิงโตรวงข้าว ฯลฯ

และจากการได้สัมภาษณ์พูดคุยกันกับผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนทำให้เราได้ข้อคิดว่า ถ้าเราเยาวชนรุ่นหลังๆ ไม่ช่วยกันอนุรักษ์ชนิดพันธุ์กล้วยไม้เหล่านี้ไว้ต่อไปในอนาคตก็จะไม่มีกล้วยไม้ให้เราได้เรียนรู้อีก

เลย และที่สำคัญเป็นการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้กับเด็ก และเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อเยาวชนรุ่นหลังต่อไปอีกด้วย

ผู้ที่ร่วมปลูกจิตสำนึกร่วมกันกับเราในวันนี้ คือ นายอาสัน เกศมาน หรือบังสัน อายุ 53 ปี อาชีพ ทำสวน และเคยเป็นนักวิจัยของทีมกล้วยไม้ว่านหางช้างและอีกคน คือ นาย สุทัศน์ ตุลา หรือ บังเหม อาชีพ ทำสวน และเป็นนักวิจัยทีมว่านหางช้างเช่นเดียวกัน

การประชุมกลุ่มย่อย

หลังจากได้มีการลงพื้นที่สำรวจชนิดกล้วยไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านบางดิบ ทั้งกล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยงตามครัวเรือน กล้วยไม้ป่าชายเลน และกล้วยไม้ป่าต้นน้ำ ทางทีมวิจัยก็ได้มีการจัดประชุมทีมวิจัยกลุ่มย่อยร่วมกันกับพี่เลี้ยง เพื่อสรุปผลการสำรวจชนิดกล้วยไม้แต่ละกลุ่ม สรุปรายละเอียดเป็นดังต่อไปนี้

- กล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยงตามครัวเรือน มีทั้งหมด 34 ชนิด
- กล้วยไม้ระดับป่าชายเลน มีทั้งหมด 18 ชนิด
- กล้วยไม้ระดับป่าต้นน้ำ มีทั้งหมด 15 ชนิด

(ซึ่งรายละเอียดกล้วยไม้แต่ละชนิด จะอยู่ในภาคผนวกท้ายเล่ม)

การประชุมกลุ่มใหญ่

หลังจากมีการรวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์กล้วยไม้ทั้ง 3 ระดับแล้ว ทางทีมวิจัยก็ได้มีการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นและถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ โดยใช้โรงเรียนบ้านบางดิบเป็นสถานที่ประชุม เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเด็กนักเรียนกับการเรียนรู้กระบวนการงานวิจัยควบคู่กันไป เพื่อปลูกฝังให้เด็ก ๆ มีจิตสำนึกการอนุรักษ์และสร้างเสริมกระบวนการคิดควบคู่กันไปกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกเหนือจากความรู้ในห้องเรียน พบว่าเด็ก ๆ มีความสนุกสนานและให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนก็เริ่มเล็งเห็นความสำคัญและเข้าร่วมประชุมกันมากขึ้น เนื่องจากเกือบทุกครัวเรือนของบ้านบางดิบ มีการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ โดยเฉพาะว่านหางช้าง ที่เป็นกล้วยไม้สร้างชื่อให้กับชุมชนที่นี่

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากกระบวนการวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดของโครงการ ทำให้ทีมวิจัยได้เกิดกระบวนการและบทเรียนองค์ความรู้ เกี่ยวกับการทำงาน เกิดการเรียนรู้ วิธีการคิด การบันทึกจัดเก็บข้อมูลต่างๆ นำความรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัยมาปรับใช้กับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตการครองเรือน เกิดการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระเบียบแบบแผนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้การจดบันทึกการรับรายจ่ายของครัวเรือน การนำหลักเกณฑ์การดำเนินงานมาปรับใช้กับการทำงานด้านอื่นๆ โดยวิเคราะห์จากตัวนักวิจัยเองที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รู้จักคิด การสังเกต การวิเคราะห์ การวางแผนก่อนการ

ทำงาน การเข้าหาสังคม เกิดความกล้าแสดงออกกล้าแสดงความคิดเห็น ต่อที่สาธารณะมากขึ้น รู้จักวางแผนการใช้ชีวิตในทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

หลังจากกระบวนการวิจัยได้เสร็จสิ้นลง พบว่าชาวบ้านในชุมชนเกิดการตื่นตัวมากขึ้น คือ แต่ละครัวเรือนหันมาปลูกเลี้ยงกล้วยไม้กันมากขึ้น ให้ความสำคัญและสนใจกระบวนการเพาะเลี้ยงมากกว่าเก่า เข้าใจการทำงานของกระบวนการวิจัยมากขึ้น ขยายผลสู่โรงเรียน ตำบล และอำเภอ คูได้จากการที่นายอำเภอได้ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการประชุม และช่วยส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในที่ประชุมประจำเดือนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทุกครั้ง ช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านและคนในชุมชนรู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติกันมากขึ้น

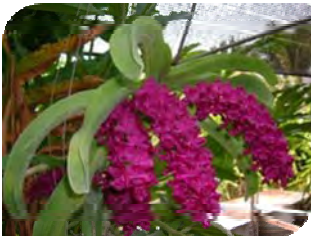
บทที่ 4 ผลการวิจัย

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1)

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
1	เอื้อง มัจฉา 	น้อย	ป่าต้นน้ำ และ ป่าชายเลน	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็น ไม้ดอกไม้ ประดับตาม บ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการ แยกหน่อ
2	รองเท้านารี 	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็น ไม้ดอกไม้ ประดับตาม บ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการ ปลูก
3	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ 	ไม่มี	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็น ไม้ดอกไม้ ประดับตาม บ้านเรือน	โรคราดำ	ต้องนำมาจากที่อื่น, ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการ ปลูก

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
4	ข้าหลวงหลังลาย 	ปานกลาง	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
5	ช้างแดง 	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
6	หางกระรอก 	ปานกลาง	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

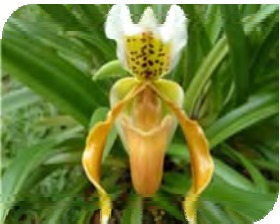
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
7	คางกบ 	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
8	ศรีพังงา	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
9	อินทนิล	สูญพันธุ์	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
10	 เฟิน	มาก	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
11	 ว่านหางช้าง	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคความชื้น โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
1	เอื้องมัจฉา 	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ
2	 กล้วยไม้รองเท้านารี	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ
3	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ 	ไม่มี	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
4	 ข้าหลวงหลังลาย	ปานกลาง	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ
5	 ช้างแดง	สูญพันธุ์	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ
6	 หางกระรอก	ปานกลาง	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
7	รองเท้านารีฉางกบ 	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ
8	ศรีพั่งงา	สูญพันธุ์	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ
9	อินทนิล	น้อย	ป่าต้นน้ำ ภูเขา, ซุ่มจากท้องถิ่น อื่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักชำ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2)

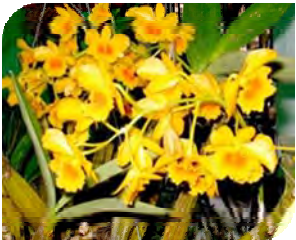
ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
10	 หวีหางช้าง	ปานกลาง	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ, ความชื้น	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
11	เฟิน 	มาก	ป่าต้นน้ำ ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราดำ	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
1	คาลันเท 	น้อย	ป่าต้นน้ำเขาตา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา โคน น้ำมากเกินไป	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
2	 ว่านหางช้าง	ปานกลาง	ในป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โคนแสงแดดมาก ไม่ได้	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
3	 หางสิงห์	น้อย	ในป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราแป้ง	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
 โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

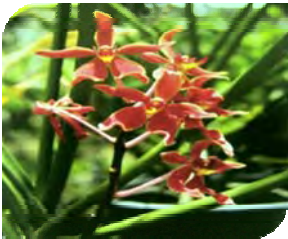
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
4	 เอื้องคำ	มาก	ในป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
5	 หางกระรอก	ปานกลาง	สวนยางพารา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
6	เอื้องแวมยุรา 	น้อย	ในป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

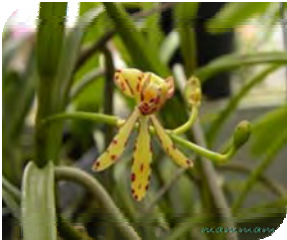
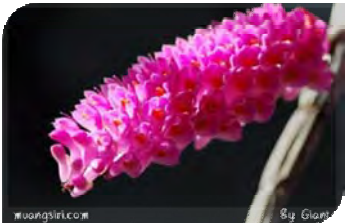
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
7	 เอื้องเงิน	ไม่มี	ในป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ต้องนำมาจาก ท้องถิ่นอื่น, ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
8	 รองเท้านารีคางกบ	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคใบไหม้ ไม่ ชอบแสงแดดจัด	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก และ นำมาปลูกจาก ท้องถิ่นอื่น
9	เฟินริบบิ้น 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคราน้ำค้าง เลี้ยงยากตายง่าย	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

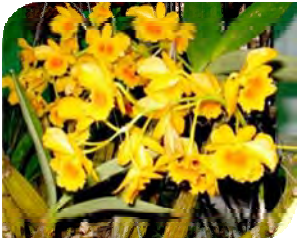
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
10	เอื้องจันทา 	ไม่มี	ภูเขาพังงา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการเพาะเมล็ด
11	 แวหางหนู	น้อย	ป่าต้นน้ำเขาชา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
12	หาวแดง 	น้อย	ป่าชายเลน ท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
13	หวายเหลือง 	น้อย	ป่าต้นน้ำ เขาชา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการเพาะเมล็ด
14	เอื้องเปรงสีฟัน 	น้อย	ป่าต้นน้ำเขาชา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
1	 หวีหางช้าง	ปานกลาง	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา ขยายพันธุ์ ค่อนข้างยาก	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
2	 เอื้องจันผา	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
3	เอื้องคำ 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
4	 เอื้องผึ้ง	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
5	 เอื้องสาย	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
6	 เอื้องมัจฉา	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
7	ม้าวีงขาว 	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็น ไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
8	ม้าวีงชมพู 	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็น ไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
9	เขากวางอ่อน 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็น ไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่4)

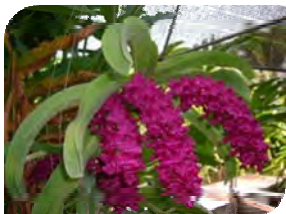
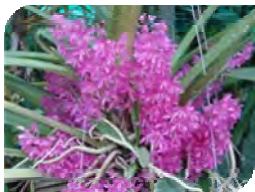
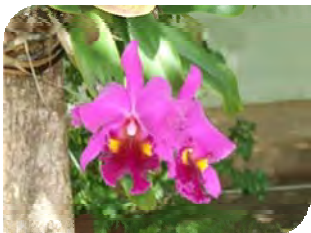
ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
10	คาลันเท 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
11	 รองเท้านารีคางกบ	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
12	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ 	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
 โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

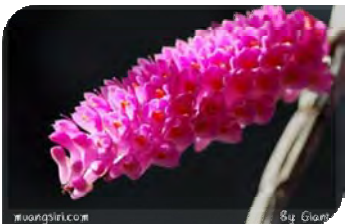
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
13	 ช้างกระ	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
14	 หางกระรอก	ปานกลาง	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการเพาะเมล็ด
15	 ช้างเผือก	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่4)

ลำดับ- ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
16	ช้างแดง 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
17	เอื้องเข็มม่วง 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
18	แคทรียา 	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ซื้อมาจากท้องถิ่น อื่นและขยายพันธุ์ ด้วยวิธีการแยก หน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
19	 กะเรกะร่อน	มาก	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
20	 เอื้องแปรงสีฟัน	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
21	เอื้องม่อนไข่ 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
22	 เอื้องแวมบูรา	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
23	 เข็มแสด	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
24	โกมาซุม 	ไม่มี	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
25	 สร้อยนางกรอง	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
26	 หางสิงห์	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
27	แกรμμαโต 	ไม่มี	ป่าชายเลน	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
1	เอื้องเข็มม่วง 	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
2	เอื้องคำ 	มาก	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
3	คาลันเท 	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

								
--	---	--	--	--	--	--	--	--

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
4	สิงโต 	มาก	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

5	 เอื้องสาย	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
6	แคทริยา 	ไม่มี	ซื้อมาจากท้องถิ่น อื่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5)

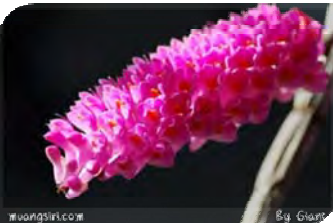
ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
7	 แหวหางหนู	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

8	 รองเท้านารีเหืองกระปี่	ไม่มี	ชื่อมาจากท้องถิ่น อื่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
9	 ดอติเหร์	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
10	 ม้าวัง	น้อย	ต้นไม้สูง	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

11	 หางกระรอก	ปานกลาง	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
12	 เอื้องแปรงสีฟัน	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

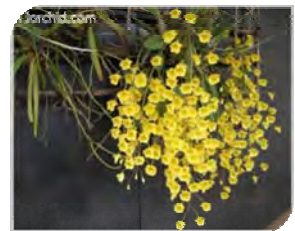
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
13	 ว่านหางช้าง	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

14	 หางสิงห์	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
15	 เข็มแสด	น้อย	ซื้อมาจากท้องถิ่น อื่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5)

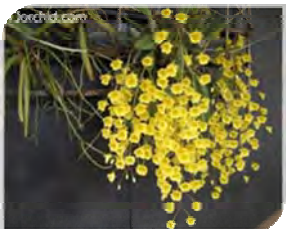
ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		

16	เอื้องมัจฉา 	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
17	 รวงข้าว	มาก	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
18	 เอื้องผึ้ง	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		

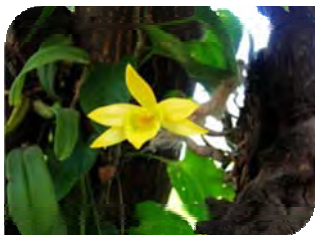
โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

1	 ว่านหางจระเข้	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา ขยาย พันธุ์ด้วยวิธีการ แยกหน่อ ค่อนข้างยาก	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
2	 เอื้องคำ	มาก	ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคโรคราเชื้อรา เชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
3	เอื้องผึ้ง 	น้อย	ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย ขยายพันธุ์ด้วย

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

4	 เอื้องสาย	น้อย	ปาก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
5	 ซ็องนางคลี่	น้อย	ป่าชายเลน ปาก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
6	เอื้องชะนี 	น้อย	ปาก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		

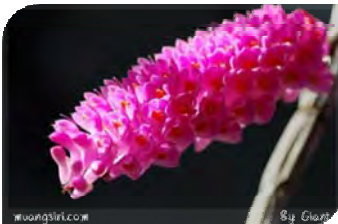
โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

7	 เอื้องจันผา	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
8	 หางกระรอก	ปานกลาง	ป่าบก ป่าชายเลน	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
9	 คาลันเท	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	โรคเชื้อรา	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

10	เอื้องสิงโต 	มาก	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
11	 เอื้องแปรงสีฟัน	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
12	รองเท้านารี कांगคอบ 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์	ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
-------	-------------------------	------------	------------	----------------	---------------	----------

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

ที่				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
13	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ 	ไม่มี	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
14	 หวายแดง	ปานกลาง	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
15	 หวายเขียว	ปานกลาง	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

16	เอื้องแมงปอ 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปลูก
17	 เอื้องกุหลาบ	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการเพาะเมล็ด
18	เขากวางอ่อน 	น้อย	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

ลำดับ	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์	ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
-------	-------------------------	------------	------------	----------------	---------------	----------

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

ที่				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
19	จิงเวหา	ปานกลาง	ภูเขา	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
20	คันเบ็ด	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
21	ศรธนู	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการปักกิ่ง เพาะชำ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
22	 เอื้องมัจฉา	น้อย	ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
23	 เอื้องแวมยุรา	น้อย	ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	--	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ
24	ตอดิเห่ 	น้อย	ป่าชายเลน	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

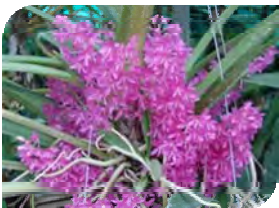
สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
25	กะเรกะร่อน 	มาก	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
26	 พญานัตร์ทัน	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
27	เอื้องราชินี	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
28	เฟินข้าหลวง 	น้อย	ป่าชายเลน ป่า บก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกสปอร์
29	 ช้างแดง	น้อย	ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
30	เข็มม่วง 	น้อย	ป่าท้องถิ่น	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

สถานการณ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ จากอดีตถึงปัจจุบัน (ศูนย์การเรียนรู้ที่ 6)

โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์
โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบ เลขที่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา

ลำดับ ที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้	จำนวนที่พบ	แหล่งที่พบ	การใช้ประโยชน์			ปัญหา/ผลกระทบ	หมายเหตุ
				ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านอื่นๆ		
31	เข็มแสด 	น้อย	ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด
32	แหวหางหนู 	น้อย	ป่าชายเลน ป่าบก	เลี้ยงเพื่อขาย	การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่ง ศึกษาเรียนรู้	เลี้ยงเพื่อความ สวยงาม เป็นไม้ ดอกไม้ประดับ ตามบ้านเรือน	-	ขยายพันธุ์ด้วย วิธีการแยกหน่อ และเพาะเมล็ด

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์กล้วยไม้

การค้นพบวิธีการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ด้วยเทคนิคใหม่ๆ เช่น การเพาะด้วยเมล็ด การปักชำ การแยกหน่อ

- วานหางช้าง มัจฉา เอื้องคำ ใช้วิธีการแยกหน่อ การควักเมล็ด การแยกวุ้น(การควักวุ้นหรือเพาะเนื้อเชื้อ) แต่วิธีการที่ดีที่สุด คือ การแยกหน่อ เพราะขยายพันธุ์ได้ดีกว่า การเจริญเติบโตดีกว่า เปอร์เซ็นต์การรอดมีมากกว่าการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการอื่น
- ไก่แดง สรณารายณ์หรือสรเทพ หางกระรอก ช้างกระ ช้างแดง เป็นต้น ใช้วิธีการปักชำ ควักเมล็ด และเพาะเมล็ด
- กล้วยไม้ตระกูลเอื้องและเฟินจะใช้วิธีการแยกหน่อ

1. องค์ความรู้ในการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของชุมชน

การนำกล้วยไม้คืนสู่ถิ่นของทิมวิชัย ที่มีการนำกล้วยไม้ไปปลูกไว้ในกุโบ(หรือสุสาน) ด้วยองค์ความรู้ที่ว่าถ้าเรานำกล้วยไม้ไปปลูกไว้ที่สุสานจะทำให้ไม่มีใครกล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือขโมยไปได้ เพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีผู้คนพลุกพล่าน ทุกคนต้องให้ความเคารพตามหลักศาสนาอิสลาม และการแจกจ่ายกล้วยไม้ให้กับเด็กและเยาวชนได้นำไปปลูกเลี้ยงที่บ้านเพื่อกระตุ้นผู้ปกครองให้หันมาสนใจและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์กล้วยไม้

2. การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ เพื่อยกระดับให้เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน

การพัฒนาการปลูกเลี้ยงและการดูแลรักษากล้วยไม้ เพื่อให้มีความเจริญเติบโตและสวยงามที่ดี ได้ด้วยกระบวนการเลี้ยงดูเลียนแบบธรรมชาติให้มากที่สุด ส่วนกระบวนการพัฒนาสายพันธุ์ชนิดกล้วยไม้เพื่อยกระดับให้เป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน ทางทิมวิชัยยังไม่ได้ดำเนินการทดลองแต่อยู่ในช่วงระหว่างทดลองดำเนินการอยู่

3. กลไกในการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของชุมชนบ้านบางดิบ

กลไกการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของบ้านบางดิบ ดำเนินการร่วมกันระหว่างทิมวิชัยร่วมกับโรงเรียนและชาวบ้านในชุมชนโดยใช้เด็กนักเรียนเป็นตัวเชื่อมโยง โดยการนำเด็กนักเรียนลงพื้นที่สำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นตามครัวเรือน แล้วพัฒนาไปสู่หลักสูตรการเรียนรู้อิงโรงเรียนบ้านบางดิบ จากนั้นเชื่อมโยงไปยังผู้ปกครองให้หันมาให้ความสนใจและเข้าใจกระบวนการทำงานวิจัยกันมากขึ้นโดยมีเด็กๆเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ

4. การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การทำงานร่วมกันของคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบจะดำเนินการร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ ทีมวิจัย ชาวบ้านในชุมชน โรงเรียน ดังนี้

1. การทำงานร่วมกับโรงเรียนบ้านบางดิบ ด้วยการเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ให้กับเด็กนักเรียน คณะครูในโรงเรียน
2. การออกสื่อทางทีวีกับบริษัททีวีบูรพา เรื่องว่านหางช้างกับกล้วยไม้ท้องถิ่นและคนในชุมชน
3. การทำงานร่วมกันกับเครือข่ายการอนุรักษ์ เช่น IUCN สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น
4. การทำงานร่วมกับนายอำเภอกระบุรี โดยการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ กระบวนการคิด ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและมีกำลังใจในการทำงานร่วมกัน
5. การทำงานร่วมกันกับองค์กรหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยการเชิญเข้าร่วมประชุมและเป็นวิทยากรเวที
6. การทำงานร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการเข้าร่วมเวทีและเป็นวิทยากรเวทีให้แก่อนุรักษ์และกัน

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปย่อผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และผลเชิงพัฒนา

จากข้อมูลการลงพื้นที่สำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่าในสมัยอดีต มีชนิดพันธุ์กล้วยไม้ที่อุดมสมบูรณ์และมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับปัจจุบันนี้ และจากการสำรวจพบว่า กล้วยไม้ท้องถิ่นตามธรรมชาติ โดยแยกออกเป็น 3 ระดับ พบว่า

- กล้วยไม้ระดับครัวเรือนที่มีอยู่ในท้องถิ่น มี 34 ชนิด และกล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือนที่ได้มาจากนอกพื้นที่ มีจำนวน 28 ชนิด
- กล้วยไม้ระดับป่าชายเลน มี 18 ชนิด
- กล้วยไม้ระดับป่าดงน้ำ มี 15 ชนิด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาองค์ความรู้การเพาะขยายพันธุ์และเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบการค้นพบวิธีการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ด้วยเทคนิคใหม่ๆ เช่น การเพาะด้วยเมล็ด การปักชำ การแยกหน่อ

- ว่านหางช้าง มังฆา เอื้องคำ ใช้วิธีการแยกหน่อ การควักเมล็ด การแยกงู้น(การควักงู้นหรือเพาะเนื้อเยื่อ) แต่วิธีการที่ดีที่สุด คือ การแยกหน่อ เพราะขยายพันธุ์ได้ดีกว่า การเจริญเติบโตดีกว่า เปรียบเทียบการรอดมีมากกว่าการขยายพันธุ์ด้วยวิธีการอื่น
- ไก่แดง สรณารายณ์หรือสรเทพ หางกระรอก ช้างกระ ช้างแดง เป็นต้น ใช้วิธีการปักชำ ควักเมล็ด และเพาะเมล็ด
- กล้วยไม้ตระกูลเอื้องและเฟินจะใช้วิธีการแยกหน่อ

สำหรับวิธีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ๆในการเพาะเลี้ยง อาจเป็นในแนวทางการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ซึ่งยังเป็นวิธีการที่ยังอยู่ในขั้นตอนกระบวนการคิด ยังไม่ได้ทดลองลงมือทำเนื่องจากค่าใช้จ่ายก่อนข้างสูงทางทีมวิจัยยังไม่มีศักยภาพที่เพียงพอสำหรับวิธีการนี้ ส่วนเป้าหมายการยกระดับกล้วยไม้บ้านบางดิบเป็นกล้วยไม้เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชน ดำเนินการได้ดีโดยมีกล้วยไม้ว่านหางช้างเป็นตัวแทนเรื่องและสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชนได้ดีเมื่อเทียบกับชนิดกล้วยไม้ชนิดอื่นๆ

กลไกการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของบ้านบางดิบ ดำเนินการร่วมกันระหว่างทีมวิจัยร่วมกับโรงเรียนและชาวบ้านในชุมชนโดยใช้เด็กนักเรียนเป็นตัวเชื่อมโยง โดยการนำเด็กนักเรียนลงพื้นที่สำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นตามครัวเรือน แล้วพัฒนาไปสู่หลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านบางดิบ จากนั้นเชื่อมโยงไปยังผู้ประกอบการให้หันมาให้ความสนใจและเข้าใจกระบวนการทำงานวิจัยกันมากขึ้น โดยมีเด็กๆเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์

การพัฒนาศักยภาพการทำงานร่วมกันกับคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบและทีมวิจัยจะดำเนินการร่วมกันกับโรงเรียนบ้านบางดิบ ด้วยการเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ให้กับเด็กนักเรียน คณะครูในโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนอื่นๆใกล้เคียง เช่น บ้านบางครั่ง บ้านครูด คุระบุรีชัยพัฒนาพิทยาคม การออกสื่อทางทีวี การทำงานร่วมกันกับเครือข่ายการอนุรักษ์ เช่น IUCN สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ การทำงานร่วมกับนายอำเภอคุระบุรี โดยการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ กระบวนการคิด ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและมีกำลังใจในการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันกับองค์กรหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยการเชิญเข้าร่วมประชุมและเป็นวิทยากรเวทีและการทำงานร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการเข้าร่วมเวทีและเป็นวิทยากรเวทีให้แกกันและกัน

บทเรียนการทำงานวิจัย

บ้านบางดิบ ต.บางวัน อ.คุระบุรี จ.พังงา มีพื้นที่สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบและเนินเขา ซึ่งมีพื้นที่ติดอ่าวทะเลอันดามัน และมีความหลากหลายทางชีวภาพของป่าบกและป่าชายเลน พื้นที่ไม้ดิบชื้น ป่าดิบ มีต้นไม้ใหญ่หลากหลายชนิดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีแนวป่าชายเลนหนาที่ป็นบริเวณพื้นที่กว้าง มีความหนาแน่นของชนิดพันธุ์ไม้ในระบบนิเวศป่าชายเลนที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้มานานาชนิด มีการประกอบอาชีพทำสวนยาง สวนปาล์ม สวนผลไม้และอาชีพทำประมงพื้นบ้าน สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี

ในอดีตที่ผ่านมาของชุมชนบ้านบางดิบ ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนตนเองเรื่อยมาอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ.2549 ชาวบ้านบางดิบได้รับโอกาสจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา (สกว.) ให้ทุนอุดหนุนโครงการวิจัย เรื่องกระบวนการศึกษาการเพาะกล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดิบ ด้วยกระบวนการเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้าน เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านบางดิบ ซึ่งมีทีมวิจัยชาวบ้าน นำโดยนายสมพงษ์ ประสารการ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งจากประสบการณ์ที่ผ่านมาคณะนักวิจัยชาวบ้านได้ทดลองเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้วานหางช้างแบบเทคโนโลยีชาวบ้านแบบเชิงปฏิบัติการ ได้รวบรวมองค์ความรู้วิธีการเพาะเลี้ยง การเพาะขยายพันธุ์ กล้วยไม้วานหางช้าง เทคนิควิธีการของชาวบ้านโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้เพื่อศึกษาอัตราการแตกหน่อ การเจริญเติบโตและการยืดของลำต้น รวมทั้งการดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การกระตุ้นการแทงช่อดอก ในการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้าง และพยายาม

ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ว่านหางช้างไว้จำหน่ายเป็นสินค้าชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกันในการวางแผนการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแบบยั่งยืนในอนาคตด้วยการจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ และในปัจจุบันโครงการนี้ได้ถูกต่อยอดงานวิจัยด้วยการจัดทำโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น เพื่อการจัดการอนุรักษ์โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ เพื่อสำรวจข้อมูลและรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบางดิบ ศึกษาบทบาทของความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ และการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ เพื่อยกระดับให้เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งจากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมาจากหลายโครงการ ทำให้ค้นพบว่าการทำงานร่วมกับคนในชุมชน ต้องทำความเข้าใจ อธิบายรายละเอียดต่างๆให้เข้าใจร่วมกันก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง ดังที่มีคำถามกันทุกครั้งที่ขอความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนว่า “ทำแล้วได้อะไร ค่าตอบแทนก็ไม่มี” เราต้องหาแนวทางว่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร แต่อย่างไรก็ตามโครงการของเราก็คงจะต้องเดินหน้าต่อไปเพื่อตอบโจทย์คำถามวิจัย และเพื่อพัฒนาชุมชนของเราให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

หลังจากที่การดำเนินงานโครงการผ่านมาแล้วในระยะที่ 1 ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2553 ถึง เมษายน 2554 ได้จัดกิจกรรมต่างๆ การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทีมนักวิจัย พี่เลี้ยง ชาวบ้าน คณะครู นักเรียน และหน่วยงาน องค์กรต่างๆในชุมชน ให้มีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำโครงการวิจัยมากขึ้น เกิดการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกัน และร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อสืบต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง และเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการ ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกันของทีมนักวิจัย เด็กเยาวชน องค์กร หน่วยงานต่างๆในท้องถิ่น ตลอดระยะเวลาของการทำงานร่วมกันเป็นทีม เกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆมากมาย ทั้งเรื่องของศึกษาค้นคว้า เก็บข้อมูลของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ ซึ่งเรียนรู้ว่าต้องทำอย่างละเอียด เก็บข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน แล้วนำมาวิเคราะห์ แก้ไขข้อมูลให้ตรงจุด

ส่วนทางด้านนักวิจัย ถึงแม้จะมีนักวิจัยในทีมน้อย แต่ทุกคนก็มีความตั้งใจและพร้อมที่จะก้าวเดินต่อไปด้วยกันสู่จุดหมายที่วางร่วมกันไว้ตั้งแต่แรกทำโครงการ บ่อยครั้งที่การประชุมขาดความพร้อม ข้อมูลไม่แน่น เนื่องจากแต่ละคนมีภารกิจส่วนตัว หน้าที่ที่แตกต่างกัน มีเวลาในการทำงานที่ไม่ตรงกัน ทำให้ต้องเรียนรู้ว่า ต่อไปเราต้องจัดสรรเวลากันใหม่ เพื่อความพร้อมกันในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

ทางด้านการเงินโครงการมีความคิดเห็นร่วมกันว่ามีความยุ่งยากในขั้นตอนของการเบิกจ่ายเงิน ที่ต้องมีผู้ร่วมเบิกอย่างน้อยสองคนขึ้นไป เพราะบางครั้งเวลาของคนสองคนไม่ตรงกัน ทำให้เสียเวลา ส่วนในเรื่องของการลงบิลการเงินยังมีปัญหาติดขัดเล็กน้อย ยังต้องเรียนรู้กันอีกต่อไป

ภาคีเครือข่ายอื่นๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ครู นักเรียน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ หวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง และร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูชนิดพันธุ์กล้วยไม้ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ มีการจัดการ โดยทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว

ปัญหาการวิจัย

ทางทีมวิจัยขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการศึกษา การจัดเก็บบันทึกข้อมูลที่ยังไม่มีความละเอียดเพียงพอ การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายงานวิจัย การก้าวเดินของทีมวิจัยที่นักวิจัยบางท่านเดินร่วมกันไปไม่ถึงจุดหมาย เกิดการท้อแท้ระหว่างการทำงาน ขอบเขตบทบาทของการเป็นนักวิจัยเพียงครั้งทาง ส่วนนักวิจัยที่เหลือมีจำนวนน้อย คือ 4 คน แต่ทั้งหมดก็มีความพยายามที่จะเดินต่อไปให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ แม้ว่าบางครั้งจะเกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาด้านสภาพดินฟ้าอากาศ ปัญหาเวลาว่างไม่ตรงกัน ปัญหาจากการกิจส่วนตัวต่างๆ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากทุกคนก็ต้องทำงานหาเลี้ยงชีวิตและครอบครัว งานวิจัยที่จะสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อว่างเว้นจากงานหลัก

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน นโยบายและการวิจัยในอนาคต

1. ทีมวิจัยต้องมีการศึกษาหาความรู้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้งานวิจัยให้เพิ่มขึ้น
2. ชุมชนควรหันมาให้ความสำคัญกับทรัพยากรท้องถิ่นให้มากขึ้น
3. หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างจริงจัง
4. การให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้กับชาวบ้านและคนในชุมชนควรทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกการอนุรักษ์
5. การวางเป้าหมายให้ชุมชนบ้านบางคืบเป็นหมู่บ้านกล้วยไม้ในอนาคตต้องกระตุ้นคนในชุมชน
6. การส่งเสริมการอนุรักษ์กล้วยไม้ในท้องถิ่นบ้านบางคืบ ควรให้ความสำคัญและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง ทีมวิจัย คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ เด็ก เยาวชน ชาวบ้านในชุมชน และองค์กรหน่วยงานท้องถิ่นต่างๆอย่างต่อเนื่อง

ภาคผนวก 1

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นายสมพงษ์ ประสารการ
 เกิดวันที่ 02 เมษายน 2501
 สถานภาพ สมรส
 ที่อยู่ 102 ม.6 ต.บางวัน อ. กระบุรี จ.พังงา
 เบอร์โทรศัพท์มือถือ 089-7283933
 การศึกษา โรงเรียนบ้านบ่อแสน
 วุฒิการศึกษา ป.4

เริ่มงานที่ สกว. 01 พฤษภาคม 2553
 ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการ
 รหัสโครงการ PDG53S0002
 ประสบการณ์ทำงาน - หัวหน้าโครงการศึกษา การเพาะกล้วยไม้วันหางช้างฯ
 - ประธานคณะกรรมการกลุ่มคนรักกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ
 - คณะกรรมการกลุ่มกองทุนพัฒนาสวนยางสงเคราะห์บ้านบางดิบ (ฝ่ายวิชาการ)
 - ประธานกองทุนฟื้นฟูทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบ้านบางดิบ

ชื่อ นายอุทิศ เนื่ออ่อน
 เกิดวันที่ 06 ธันวาคม 2517
 สถานภาพ สมรส
 ที่อยู่ 95 ม.6 ต.บางวัน อ. กระบุรี จ.พังงา
 เบอร์โทรศัพท์มือถือ 089-9725755
 การศึกษา โรงเรียนอ่าวลึกประชาสรรค์
 วุฒิการศึกษา ม.3
 เริ่มงานที่ สกว. 01 พฤษภาคม 2553
 ตำแหน่ง นักวิจัย
 รหัสโครงการ PDG53S0002

ประสบการณ์ทำงาน - ทีมวิจัยโครงการ ศึกษาการเพาะกล้วยไม้วันหางช้างฯ
 - คณะกรรมการกลุ่มคนรักกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นางสาวชวารีย์ เนื่ออ่อน
เกิดวันที่ 06 กุมภาพันธ์ 2537
สถานภาพ โสด
ที่อยู่ 95 ม.6 ต.บางวัน อ. คุระบุรี จ.พังงา
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 080-8922708
การศึกษา โรงเรียนดาริสลามวิทยา
วุฒิการศึกษา ม.3
เริ่มงานที่ สกว. 01 พฤษภาคม 2553
ตำแหน่ง นักวิจัย
รหัสโครงการ PDG53S0002

ประสบการณ์ทำงาน - ทีมวิจัยโครงการ ศึกษาการเพาะกล้วยไม้

ชื่อ นายสุริยา ประสงค์ผล
เกิดวันที่ 09 พฤษภาคม 2521
สถานภาพ สมรส
ที่อยู่ 21/2 ม.6 ต.บางวัน อ. คุระบุรี จ.พังงา
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 083-6904245
การศึกษา โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ
วุฒิการศึกษา ม.6
เริ่มงานที่ สกว. 01 พฤษภาคม 2553
ตำแหน่ง นักวิจัย
รหัสโครงการ PDG53S0002

ประสบการณ์ทำงาน - ทีมวิจัยโครงการ ศึกษาการเพาะกล้วยไม้
ว่านหางช้างฯ

- คณะกรรมการกลุ่มคนรักกล้วยไม้ท้องถิ่น
บ้านบางดิบ

ภาคผนวก 2

เนื้อหาเวทีประชุม

กิจกรรมที่ 2 เวทีชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านบางดิบ

วันที่ 21 กรกฎาคม 2553

สถานที่ โรงเรียนบ้านบางดิบ

เนื้อหาเวที

บรรยากาศภายในเวทีไม่ร้อนมากเวลา 13.00 น. ชาวบ้านและหน่วยงานต่างๆก็เริ่มทยอยกันเดินทางมาเข้าร่วมประชุมหลังจากนั้นประมาณ 13.20 น. นายก อบต. บางวัน ประธานของงานก็เดินทางมาถึงทางทีมวิจัยได้ทำการต้อนรับและพิธีกรดำเนินรายการเราได้เด็กนักเรียนของโรงเรียนบ้านบางดิบ คือ ด.ญ. กาญจนา เขียวสด ได้กล่าวเชิญประธานประจำที่เวทีเปิดงานและได้กล่าวเชิญ นายไพฑูรย์ พิษชน อบต. บางวัน กล่าวรายงาน ภายในเวทียารายงานเวทีชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ

นาย ไพฑูรย์ พิษชน อบต. บางวัน “ ขอขอบพระคุณท่านประธานที่ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดงานในครั้งนี้ การศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาและส่งเสริมให้เยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เยาวชนในท้องถิ่นสำนึกถึงภัยบ้านเกิด จึงเชิญให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยหรือ สกว. มาให้ความรู้เรื่องกล้วยไม้และทีมวิจัยบ้านบางดิบมาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ และบัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้วขอเรียนเชิญท่านประธานกล่าวเปิดงานครับ ”

นายก อบต. บางวัน ประธาน “ ผมในนามขององค์การบริหารส่วนตำบลบางวันขอสวัสดิ์ทุกท่าน ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ ซึ่งทางตำบลบางวันโดยเฉพาะบ้านบางดิบเป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติเรื่องป่าโดยเฉพาะเรื่องกล้วยไม้ที่เรียกกันว่า วานหางช้าง หรือ วาน เพชรหึง ตามที่ทางกลุ่มทำให้เด็กนักเรียนได้รู้จักธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในตำบลของเราได้มาเรียนรู้ได้มาทำความเข้าใจว่าสิ่งต่างๆเหล่านี้ที่เราทำการวิจัยอยู่ก็ถือเป็นสิ่งที่ดี ทำประโยชน์ให้แก่หมู่บ้านของเรา เราจึงต้องช่วยกันรักษาไว้ให้อยู่ไปนานๆ สำหรับวันนี้ก็ถือว่าเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาพบปะพี่น้องและได้มาเป็นประธานกล่าวเปิดงาน วันนี้ผมติดภารกิจอีกที่หนึ่ง จึงต้องขอตัวกลับก่อน ไว้โอกาสหน้าหวังว่าเราคงได้พบเจอกันอีกครั้ง และบัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้วกระผมขอเปิดงานในวันนี้ และให้ดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจกันไว้ในทุกประการ ”

หลังจากนั้น ผอ.โรงเรียนบ้านบางดิบ ก็ได้ชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ “ ในส่วนของโรงเรียนได้ทำงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์มีการเปิดให้ดูผลงานที่ผ่านมาของนักเรียนได้ทำงานร่วมกับทีมวิจัยวานหางช้าง บ้านบางดิบเป็นชุมชนที่โชคดีมากมีทั้งป่าบก ป่าชายเลน มีพันธุ์ไม้ที่หลากหลายเป้าหมายของเราก็คือส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดกระบวนการคิดกระบวนการคิดของนักเรียนก็ไม่มีอะไรมาก เราคิดอะไรกันง่ายๆ นั่นก็เป็นผลเนื่องจากการที่เราได้มาทำงานร่วมกับทางทีมวิจัย โดยง่ายๆ ทาง

โรงเรียนก็เลยปลุกรากปลูกฐานให้นักเรียน ทางโรงเรียนจึงพยายามใช้ความรู้ที่หลากหลาย เช่น ให้นักเรียนลงไปปฏิบัติจริงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เรื่องการศึกษาของเราก็จะศึกษาในเรื่องต่างๆ ไปในเรื่องภูมิประเทศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ว่ามีอะไรบ้าง ประวัติความเป็นมา การประกอบอาชีพ และสิ่งที่เราควรจะอนุรักษ์กันไว้ก็就会有มีการสำรวจกล้วยไม้ ว่ามีอะไรบ้าง ตอนนี้นักเรียนก็กำลังเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาเพื่อนำเสนออภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้เด็กกล้าแสดงออกกล้าพูดในสิ่งที่ถูกต้อง เราจะเชิญทีมวิจัยหรือวิทยากรที่มีความรู้มาให้ความรู้ค่ะ ”

จากนั้นหัวหน้าโครงการ นาย สมพงษ์ ประสารการ ก็ได้ชี้แจงเวทีต่อที่ประชุม

“ ผมก็ขอสวัสดิ์ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านผมจะขอเล่าถึงที่มาของโครงการ 2 โครงการที่ผ่านมาแล้วและกำลังดำเนินงานอยู่ บ้านบางคิบบเราได้ทำงานวิจัยท้องถิ่นของ สกว. มาที่ 3 โครงการแล้ว ทีมวิจัยของเราประกอบด้วย

- นาย สมพงษ์ ประสารการ (หัวหน้าโครงการ)
- นาย อุทิศ เนื่ออ่อน
- นาย สุริยา ประสงค์ผล
- นางสาว ชุวรีย์ เนื่ออ่อน
- นางสาว ลีลาษา ระวังงาน
- นาย วีระ ทองรอด
- นาย สุไลหมาน แดงหนา

ซึ่งทีมวิจัยทั้งหมดเป็นทีมใหม่ ผมก็ขอเล่าที่มาโครงการที่กำลังทำอยู่เดิมแล้วบ้านบางคิบบเรามีอยู่ 2 ป่า คือ ป่าบกและป่าชายเลน เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มากแต่ตอนนี้มันไม่เหมือนเมื่อก่อนทางทีมจึงได้ปรึกษากันว่าจะทำยังไงให้ป่าของเรากลับมาอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมอย่างที่เคยมีในอดีต ที่ตอนนี้ได้สูญหายไปแล้วก็ให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมเราก็เลยจัดตั้งทีมวิจัยชุดนี้ขึ้นมาทาง สกว. ก็เลยให้งบประมาณมาก่อนหนึ่งเพื่อจะได้มาช่วยกันคิดช่วยกันหาแนวทางเพื่อจะได้ฟื้นฟูกล้วยไม้ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์เหมือนเมื่อก่อน หมู่บ้านบางคิบบของเรามีที่อยู่อย่างหนึ่งคือ เพราะเราอยู่เชื่อมต่อกัน 2 หมู่บ้าน คือหมู่ 6 และ หมู่ 9 ผมจึงคิดว่าเราน่าช่วยกันดูแลทรัพยากรเราได้เราต้องรักษาไว้เราจึงเชื่อมโยงกับทางโรงเรียนจึงร่วมกันเรียนรู้ร่วมกัน ”

หลังจากนั้น คุณ สุขกิจ นาคตาขุน หัวหน้าศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา ก็ได้ขึ้นพูดต่อบนเวที ใจความว่า “ การที่เด็กจะเรียนรู้ได้ก็ต้องเริ่มมาจากผู้ใหญ่ ทำไมเราไม่ทำให้หมู่บ้านของเราเป็นหมู่บ้านกล้วยไม้ เพราะ ทุกๆบ้านหรือทุกๆครัวเรือน ต่างก็มีกล้วยไม้กันอยู่แล้วและเราจะหาวิธียังไงที่จะนำเอากล้วยไม้ที่เรามีอยู่นั้นมาขยายพันธุ์ ”

จากนั้นนาย สมพงษ์ ประสารการ ก็ได้พูดคุยกับผู้เข้าร่วมประชุมและแจ้งว่ายังมีเวทีแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการอีกหนึ่งเวทีที่จะนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอนของนักเรียนและเวทีนำเสนอ

ข้อมูลหลังจากนั้นก็จะทำรายงานความก้าวหน้าฉบับ 6 เดือนและก็ยังมียี่สิบหลายๆเวทีที่จะต้องขอความร่วมมือกับพี่น้องชาวบ้านบางดืบด้วย สุดท้าย ผอ. โรงเรียนบ้านบางดืบก็กล่าวปิดเวที

กิจกรรมที่ 11 เวทีนำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้ และถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดืบ

วันที่ 27 มกราคม 2554

สถานที่ ณ โรงเรียนบ้านบางดืบ

ผู้เข้าร่วม นายอำเภอกระบุรี , นายก อบต.บางวัน , ทีมวิจัยบ้านเกาะนกก1คน , ทีมวิจัยบ้านบางเนาะ4 คน , ทีมวิจัยบ้านบางซอย 6 คน , ทีมวิจัยบ้านบางกล้วย 3คน , เกษตรทางเลือก 1คน , ผอ.ครู-นักเรียนโรงเรียนบ้านบางดืบ 71คน , ทีมวิจัย6คน , พี่เลี้ยง 3 คน , ชาวบ้าน ในชุมชน 20 คน

วัตถุประสงค์

1. นำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้บ้านบางดืบ
2. เพื่อแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดืบ
4. เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดืบ
5. เพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นของคนในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการจัดเตรียมเวที
2. ประสานงานชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมเวที

4. เตรียมความพร้อมเวที

- สถานที่
- หนังสือเชิญ
- บุคคล
- หมายกำหนดการ
- เอกสารประกอบเวที
- คำกล่าวรายงานและกล่าวเปิดเวที
- นิทรรศการ
- ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ
- อุปกรณ์ประกอบเวที/สถานที่
- ของที่ระลึก

ผลการดำเนินงาน

บรรยากาศภายในเวทีช่วงเช้าอากาศค่อนข้างร้อนตรงจุดลงทะเบียนตอนเช้าหลังจากนักเรียนเลิกแถวหน้าเสาธง เสร็จก็เริ่มทยอยกันมาลงทะเบียนหลังจากนั้นชาวบ้านในชุมชน องค์กรหน่วยงานต่างๆ ก็เริ่มทยอยกันเดินทางมาเข้าร่วมประชุมหลังจากนั้นประมาณ 08.45 น. นายอำเภอประธานของงาน ก็เดินทางมาถึงทางทีมวิจัยทำการต้อนรับ และพิธีกรดำเนินรายการคือ อาจารย์สาโรจน์ จันทรวัดน์ ได้กล่าวเชิญประธาน ประจำเสวนา เวทีกล่าวเปิดงานและได้กล่าวเชิญนายนิภัคดี รักบำรุง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน กล่าวรายงานการดำเนินงานภายในเวที

นายนิภัคดี รักบำรุง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน “ผมในนามกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ขอขอบพระคุณท่านนายอำเภอที่ทำให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดงานวิจัยกล้วยไม้ท้องถิ่นของชมรมกล้วยไม้บ้านบางดิบและวันนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นของท้องถิ่นอยู่คู่ตำบล คู่อำเภอ คู่จังหวัดมานานซึ่งทางกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นได้จัดอบรมและสร้างจิตสำนึกให้ท้องถิ่นพร้อมประชาชนในพื้นที่ได้มีความรักธรรมชาติรักสิ่งแวดล้อมที่จะอยู่คู่กับหมู่บ้านของเราไปตลอดและเป็น好事ที่จะสร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชนที่ทางทีมได้จัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมาเป็นโครงการที่ 2 ที่สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นการรักป่าชายเลนการรักธรรมชาติซึ่งกล้วยไม้หลายๆพันธุ์ก็เหมือนกันที่ทำให้เกิดความห่วงแหนจึงได้ดำเนินโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อเป็นประโยชน์และการเรียนรู้และทำให้เป็นที่เรียนรู้แห่งหนึ่งของตำบล บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นสมควรแล้วผมก็ขอเรียนเชิญท่านนายอำเภอเปิดการอบรมและการเรียนรู้ร่วมกัน ณ บัดนี้ครับผม ” หลังจากนั้น ท่านนายอำเภอ ก็กล่าวเปิดเวที

นายอำเภอสุระบุรี นายสุรัตน์ อัครวิโรจน์กุล “ผมก็ขอขอบคุณท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางวัน หัวหน้าโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่น คณะครูโรงเรียนบ้านบางดิผู้นำศาสนา คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ หัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ คณะเจ้าหน้าที่จาก สกว. ทุกท่าน และผู้มีเกียรติ ที่เคารพ วันนี้รู้สึกเป็นเกียรติ ที่ได้มาเป็นประธานเปิดงานนำเสนอข้อมูลในเรื่องของกล้วยไม้ท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดีและมีความสำคัญ อีกเรื่องหนึ่งต่อท้องถิ่นบ้านเราโดยเฉพาะหมู่บ้านบางดิบ ตำบลบางวัน นั้นท่านที่อยู่ที่นี่คงทราบคืออยู่แล้วว่าเป็นพื้นที่หิ้งของอำเภอสุระบุรีที่มีความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่ตรงนี้มีคุณค่าสมบูรณ์ทั้งป่าบกและป่าชายเลนเพราะนั่นก็เนื่องต่อให้มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติในอดีตถ้าเราไม่สำรวจไม่รู้จักพันธุ์กล้วยไม้ที่มีคุณค่าก็จะถูกบุคคลภายนอกเข้ามาแสวงหาเพื่อไปค้ากำไร เพราะฉะนั้นการที่คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบได้รับโอกาสจากงานวิจัย สกว. ตั้งแต่ปี 2549 ก็ได้ดำเนินงานมาประสบความสำเร็จในปี 2552 จากงานวิจัยว่านหางช้างหรือ เพชรหึง ซึ่งในปัจจุบัน ผู้มีอันจะกินนายทุนหลายๆก็แสวงหาต้นหนึ่งๆ ถ้าอุดมสมบูรณ์ออกดอกออกช่อแบ่งปันก็จะมีมูลค่าจำนวนหลายสตางค์เพราะฉะนั้นก็ถือว่าทีมกล้วยไม้บ้านบางดิบได้เดินมาถูกทางเพราะว่าบ้านบางดิบแห่งนี้ ผู้ที่เข้ามาสัมผัสและที่พี่น้องที่อยู่ในพื้นที่ก็มีกลุ่มที่ห่วงแหนท้องถิ่นไม่ว่าการปลูกป่าชายเลนผมก็ได้มาเข้าร่วม ผู้ใหญ่บ้านที่มาก็มีกลุ่มต่างๆ ทีมวิจัยที่รักท้องถิ่นและผมก็ได้นำเสนอผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยมระดับจังหวัดก็ได้รับรางวัลชนะเลิศเพราะการ

ทำงานของผู้ใหญ่บ้านถึงแม้ว่าเป็นการทำงานในด้านต่างๆในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขและให้ความสำคัญตลอดจนการอนุรักษ์กล้วยไม้ในการหว่านแหนท้องถื่นเพราะในการนำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการทั้ง 4 ท่านมีความหลากหลายในเรื่องตรงนี้เพราะฉะนั้นก็ขอฝากคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ ว่าสิ่งที่ท่านกำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้ร่วมกับทาง สกว. และผู้ที่เกี่ยวข้องถือว่าเป็นเรื่องที่ดีเพราะในปัจจุบันทุกท่านคงทราบคืออยู่แล้วว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมต่างเข้ามาป็นเพื่อนในท้องถื่นอย่างมากมายสิ่งเหล่านี้จะทำให้ความหลากหลายเหลือน้อยลงทางท่านก็ถือเป็นการร่วมกลุ่มที่ดีและจะได้ประโยชน์อย่างยิ่งแก่นักเรียนจะได้รู้จักชนิดพันธุ์กล้วยไม้ว่านอกจากว่านหางช้างแล้วยังมีกล้วยไม้อีกหลากหลายและนักเรียนก็จะได้มีความรู้นำมาประยุกต์ใช้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ดังนั้นผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชนและคณะกรรมการกลุ่มก็จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานที่เป็นระบบโดยมีฝ่ายที่มีความรู้ด้านวิชาการให้ความรู้ที่พี่น้องประชาชนก็จะรักและหวงแหนท้องถื่นของเราว่าท้องถื่นของเรามีคุณค่าอย่างมากมายและบางเรื่องที่เรายังเสาะแสวงหาไม่พบและเมื่อพบแล้วเราจะทำอย่างไรให้สิ่งที่เราพบได้มีคุณค่าและได้เกิดประโยชน์ กล้วยไม้ต่างๆเหล่านี้ถ้าเราต่อยอดได้อย่างกว้างขวางมีคุณภาพก็จะสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มแก่ตนเองได้อย่างมากมายเพราะความต้องการของตลาดของผู้คนที่ต้องการเสาะแสวงหาไปไว้ประจำครัวเรือนของตนเองหรือในที่ทำงานของตนเองนั้นมีมากมาย ผมก็ต้องขอชื่นชมคณะกรรมการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้คณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ ขอบคุนทางโรงเรียนบ้านบางดิบ และพี่น้องประชาชนที่ให้ความสนใจมาร่วมกันรับฟังการนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคิดว่าตลอดระยะเวลาหนึ่งวัน ที่มีคุณค่าเพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่ไม่มากนักไม่มีความหลากหลายในการจัดเวทีในเรื่องที่มีคุณค่าอย่างการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ก็ขอฝากท่านทั้งหลายและในอีกประการหนึ่งการเชื่อมโยงกับทางกล้วยไม้อีกไม่ช้าเราก็จะมีพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์ไม้คือหัวหน้าส่วนพฤกษศาสตร์ที่ท่านคงจะได้มาประยุกต์ว่าเมื่อเกิดขึ้นในอำเภอกระบี่แล้วก็จะเชื่อมโยงในกลุ่มต่างๆเพื่อเป็นประโยชน์ในด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อจะเห็นคุณค่าของพันธุ์ไม้ต่างๆที่อยู่ในตำบลกระบี่ไม่ว่าจะอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลใด ก็จะเกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถื่นและจะทำให้ภาพกว้าง คือในสภาพภูมิประเทศได้รู้จักอำเภอกระบี่มากขึ้นว่าเรามีของดีมากมายที่รอการเจียระไนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางต่อไปก็ขออวยพรให้เวทีนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการขอให้ทุกท่านมีความสุขกับการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสร็จภารกิจนี้แล้วขอให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ พร้อมกันนี้ก็ใช้เวลาเหมาะสมสมควรแล้ว ก็ขอเปิดเวทีนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบ ณ บัดนี้ครับ ” จากนั้นท่านนายอำเภอก็เดินทางกลับเนื่องจากท่านติดภารกิจอีกที่หนึ่ง จากนั้นหัวหน้าโครงการ นายสมพงษ์ ประสารการ ก็ได้ชี้แจงเวที

นาย สมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ผมก็ขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลามาร่วมเวทีนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผมก็ขอชี้แจงเวทีก่อนอื่นขอ ท้าความย้อนหลังมาก่อนที่จะทำงานวิจัยแรกเริ่มผมก็ทำงานวิจัยมา 3 โครงการแล้ว โครงการแรกคือ โครงการเลี้ยงปูดำ โครงการที่สอง คือโครงการว่านหางช้าง ต่อมาโครงการที่สาม ก็คือโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถื่น

บ้านบางดิบ ซึ่งการทำงานมาทั้ง 3 โครงการนี้มักจะมีคำถามและมีคำตอบ ผมจะตอบให้สั้นๆ เล็กน้อยว่า งานวิจัยนั้นมักจะมีคำถามว่าทำงานวิจัยมาแล้วได้ไร ผมก็จะตอบว่าเราได้อะไรจากงานวิจัยการวิจัยปฐา พ.ศ. 2544 หนึ่งการค้นสำรวจการค้นประวัติหมู่บ้านบางดิบ ส่วนหนึ่งเราก็ได้องค์ความรู้ขึ้นมาเราก็ได้รู้ประวัติ หมู่บ้านบางดิบที่ได้เกิดคำว่าบางดิบเกิดมาจากอะไรที่ได้ชื่อว่าบางดิบ ข้อสอง ที่ปฐาเหลือน้อยชาวบ้านได้รู้ ว่าเกิดจากอะไร หนึ่ง ไม่หมดไป สอง การทำมาหากินแบบทำลายล้างมันมีหลายรูปแบบก็เลยน่าจะช่วยกัน อนุรักษ์ช่วยกันดูแลช่วยกันรักษา ก็เลยมีผลมาจากปี 2548-2549 ก็ได้วิจัยว่านหางช้างก็ได้ตั้งชื่อโครงการว่า วิจัยว่านหางช้างด้วยเทคโนโลยีเพื่อสร้างเศรษฐกิจชาวบ้าน พอโครงการนี้ชาวบ้านก็ถามอีกว่าชาวบ้านได้ อะไร ทีมงานได้อะไร ได้งบประมาณมาแต่ไม่ได้ค่าแรง ได้แต่ค่าอาหารค่าวัสดุบางส่วนแต่ทีมงานทำ ทำ เพราะอะไร ทำให้เพื่อ ให้ชาวบ้านได้รู้ว่านหางช้างนี้เดิมทีแล้วมันอยู่ในพื้นที่บ้านบางดิบ อยู่ในจังหวัด พังงา อยู่ในพื้นที่ที่เป็นตัวหลัก ก็คือตำบลเกาะพระทอง แต่มันเริ่มสูญหายไปเมื่อปี พ.ศ. ไหนเราก็ไม่ ทราบ รู้แต่ตอน พ.ศ. 2523 ผมได้เดินทางมาอยู่หมู่บ้านบางดิบ ยังมีอยู่อีกมากแต่มาหมดไปเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2530 พอมีคนรู้จักคำว่าว่านหางช้าง พยายามหาว่านหางช้างก็หมดไปแล้วในหมู่บ้านบางดิบ ขาดไป ในระบบนิเวศเลย ทำให้คนรุ่นหลังไม่รู้เลยว่าว่านหางช้างอยู่ในหมู่บ้านบางดิบ อยู่ในพื้นที่จังหวัดพังงา บนเกาะพระทอง ลักษณะลำต้นเหมือนต้นอ้อย ในปัจจุบันก็ได้หมดไปเราก็เลยคิดว่าโครงการว่านหางช้างทำ แล้วชาวบ้านได้อะไร ก็ได้รู้ว่านบ้านบางดิบเรามีทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาลอันดับหนึ่งของโลก ผมก็เลย เชื่อมโยงกับทางโรงเรียน โครงการแรกก็ว่านหางช้างว่าจะทำยังไงให้เยาวชนรุ่นหลังได้รู้ว่านบ้านบางดิบของ เรา มีทรัพยากรที่มีคุณค่าดัดแปลงได้ทั้งหมดเลย อีกทั้งยังเป็นสมุนไพรอีกด้วยผมก็เลยค้นด้วยงานวิจัยจะว่า ประสพผลสำเร็จร้อยเปอร์เซ็นต์ผมก็ไม่มั่นใจ ให้คำตอบยังไม่ได้ แต่ว่าค้นพบด้วยแฟนของตัวเองด้วยการ หมักคอกว่านหางช้าง หมักก้าน หมักลูก หมักต้น หมักประมาณ 3 เดือน จากที่เมื่อก่อนแฟนผมเดินไม่ค่อย ได้กลับมาเดินได้ปกติ กินอยู่ประมาณ 3-4 เดือน ตอนนี่ว่านหางช้างเป็นที่ต้องการมากตามท้องตลาด ถ้าเรา คิดจะขายก็คงขายไม่พอตอนนี้ราคาขึ้นถึงลำละ 1,000 บาท แล้วเขาก็มาติดต่อซื้อแต่เราก็แบ่งขายให้ไม่ได้ เพราะโครงการว่านหางช้างนี้ผมทำเพื่อให้คนในชุมชนได้รู้ว่านทรัพยากรนั้นมีคุณค่าเรานำมาขายพันธุ์เพื่อ ป้องกันการเอาออกจากป่าเพราะในอำเภอกระบี่ตอนนี้มีอยู่น้อยมากแล้วระบบนิเวศของเราจะกลับมา เหมือนเดิมถ้าเราช่วยกันดูแลผมก็ขอชี้แจงไว้เท่านี้ก่อน ก่อนที่ท่านจะพบกับทีมวิจัยก็ขอเชิญพบ ผอ. โรงเรียนบ้านบางดิบ ท่านจะมาชี้แจงสาระท้องถิ่นกับการอนุรักษ์กล้วยไม้ในครั้งนี้ด้วยครับ ”

ผอ.โรงเรียนบ้านบางดิบ “ กราบเรียนผู้นำศาสนาของหมู่บ้านบางดิบ หัวหน้าส่วนพฤษภาคม และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่เข้าร่วม ทางเราก็จะชี้แจงทางโรงเรียนที่เข้าร่วมกับทีมวิจัยหลักสูตรท้องถิ่น ของเราก็มีที่ไปที่ไปว่าการจะพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้การปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่ 2 ก็เป็นปี พ.ศ. 2552-2561 ก็เป็นปีแห่งการปฏิรูปการศึกษาอีกรอบหนึ่งก็โดยจะเน้นให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียน 70% และนอกห้องเรียน 30% โครงการนี้ก็จะเป็นโครงการอันดีที่ทางโรงเรียนได้มาเข้าร่วมก็คิดว่าเป็นตัวเล็กของ ทีมวิจัย คุณสมพงษ์ ประสารการ เราก็ได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจากสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยเราจะ นำมาบูรณาการกับทุกวิชา ก็จะมี 6 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ค่ะ

1. มารูจักกล้วยไม้กันเถอะ
2. กล้วยไม้มาจากไหน
3. ประเภทของกล้วยไม้
4. การเลี้ยงกล้วยไม้ง่ายนิดเดียว
5. กล้วยไม้สวยรวยสตางค์
6. กล้วยไม้คีนคีน

ดิฉันก็คิดว่าการศึกษาได้ลงภาคสนาม ภาคปฏิบัติ ถือว่าเป็นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ ที่มีผลและเกิดขึ้นถาวร เพราะเป็นแหล่งที่อยู่ของเขา เป็นรากฐานชีวิตของเขา เขาต้องเรียนรู้ต้องบ่มเพาะกันเพราะฉะนั้นเราผู้ใหญ่ทุกคน ครูทุกคน และดิฉันในฐานะตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการก็คิดว่าเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องบ่มเพาะเด็กเหล่านี้ ให้เป็นต้นไม้ที่แข็งแรงและพัฒนาชุมชนของเราต่อไปค่ะ ขอขอบคุณค่ะ ”

หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ออกมาชี้แจงผลงานการวิจัยที่ได้ลงพื้นที่ไปสำรวจชนิดกล้วยไม้ต่อที่ประชุม เริ่มต้นด้วยทีมวิจัยท่านแรก นางสาวชวารีย์ เนื้ออ่อน

นางสาวชวารีย์ เนื้ออ่อน นักวิจัย “ ก็ขอสวัสดิ์ทุกท่านที่เข้าร่วมเวทีนำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ ดิฉัน นางสาว ชวารีย์ เนื้ออ่อน จะมานำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ป่าชายเลนจากการที่ดิฉันและทีมวิจัยได้ไปสำรวจกล้วยไม้ท้องถิ่นป่าชายเลน ก็พบกล้วยไม้จำนวน 18 ชนิดดังต่อไปนี้ค่ะ

ลำดับ	ชนิด	ที่อยู่อาศัย	การใช้ประโยชน์	อื่นๆ
1.	สิงโตรวงข้าว	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
2.	สิงโตเคราแดง	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
3.	เอื้องหมาก	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
4.	เอื้องสายขน	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
5.	ก้างปลา	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
6.	ริบบิ้นเล็ก	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
7.	กะเรกะร่อน	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	
8.	ม้าวัง	อยู่บนพื้นทราย	ไม้ประดับ	เป็นสมุนไพร
9.	เอื้องหนดแมว	อยู่บนต้นไม้ใหญ่	ไม้ประดับ	เป็นสมุนไพร
10.	คันเบ็ด	อาศัยอยู่บนต้นไม้	ไม้ประดับ	
11.	กัทหางช้าง	อาศัยอยู่บนต้นไม้	ไม้ประดับ	
12.	ช้างงาเดียว	อยู่บนต้นลำพู	ไม้ประดับ	
13.	ชิงเวหา	อยู่บนต้นลำพู	ไม้ประดับ	

ลำดับ	ชนิด	ที่อยู่อาศัย	การใช้ประโยชน์	อื่นๆ
14.	สิงโตกลีบม้วน	อยู่บนต้นไม้	ไม้ประดับ	
15.	สรแดง	อยู่บนต้นไม้	ไม้ประดับ	
16.	สิงโตปากนกแก้ว	อยู่บนต้นสะเม	ไม้ประดับ	
17.	สิงโตใบพัด	อาศัยอยู่บนต้นเปง , บูน, สะเม, ลำพู	ไม้ประดับ	

ต่อมา นักวิจัยท่านที่สอง นายสุริยา ประสงค์ผล “ สวัสดิ์กรับ ผมนาย สุริยา ประสงค์ผล ก็จะมานำเสนอข้อมูลการสำรวจกล้วยไม้ป่าต้นน้ำ จากการสำรวจพบว่ากล้วยไม้ที่อาศัยอยู่ในป่าต้นน้ำมี 15 ชนิด ดังนี้ครับ

ลำดับ	ชนิด	การใช้ประโยชน์	ที่อยู่อาศัย	อื่นๆ
1.	กล้วยไม้ดิน	ไม้ประดับ	บนหน้าดิน	
2.	ต้นตะขาบไม้เลื้อย	ไม้ประดับ	อยู่บนต้นไม้และ พาคิน	
3.	เฟิร์นหิน	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
4.	มัจฉา	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	เป็นสมุนไพร
5.	เอื้องคำ	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	เป็นสมุนไพร
6.	ไก่แดง	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
7.	แปรงสีฟัน	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
8.	จิงเวหา	ไม้ประดับ	ชอกหิน, ต้นไม้	เป็นสมุนไพร
9.	ลานเท	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
10.	เอื้องสายครั้ง	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
11.	ก้างปลาเขา	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
12.	เอื้องพร้าว	ไม้ประดับ	อยู่บนหน้าดิน	
13.	เอื้องแบน	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
14.	เข็มเหลือง	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	
15.	ใบลาย	ไม้ประดับ	ต้นไม้ใหญ่	

และนอกจากนี้ยังมีกล้วยไม้อีกหลายชนิดที่ทางทีมสำรวจพบแต่ไม่รู้ชื่อซึ่งก็จะทำการสำรวจต่อไปขอบคุณ
ครับ ” และต่อไปเป็นการนำเสนอข้อมูลผลการสำรวจชนิดกล้วยไม้ระดับครัวเรือน วังจะนำเสนอโดย
นักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบ ที่ได้ลงไปสำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือนร่วมกับทางทีมวิจัย ขอเชิญครับ

เด็กหญิงกาญจนา เขียวสด นักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบ “ สวัสดิ์คะหนูชื่อ เด็กหญิงกาญจนา
เขียวสด จากการที่พวกเราได้ลงกลุ่มเป็น 6 กลุ่มเพื่อไปสำรวจกล้วยไม้ที่มีการเพาะเลี้ยงเป็นจำนวนมาก
ปรากฏว่ากล้วยไม้ส่วนมากจะนำเอามาจากป่าซึ่งจะนำมาขยายพันธุ์กันเองโดยกล้วยไม้ที่พบเป็นจำนวนมาก
คือ ว่านหางช้าง หางสิงห์ แปรงสีพื้น หางกระรอก เอื้องคำ เอื้องสาย หม้อข้าวหม้อแกงลิง ซึ่งจาก
การสำรวจครั้งนี้ทำให้เราพบว่าชุมชนบ้านบางดิบ มีพันธุ์กล้วยไม้มากมาย มีแหล่งที่อยู่อาศัย 2 ประเภท
คือ บนพื้นดินและบนต้นไม้ กล้วยไม้เป็นสิ่งหายากมากหนูจึงอยากให้คุณๆท่านช่วยกันดูแลรักษาไว้ให้อยู่
กับเราไปนานๆ เพื่อให้ลูกหลานรุ่นต่อไปได้เห็นได้เรียนรู้ขอบคุณค่ะ ” หลังจากที ด.ญ. กาญจนา เขียว
สด ได้นำเสนอข้อมูลเสร็จก็พักรับประทานอาหารว่างหลังจากรับประทานอาหารว่างเราก็ได้ร่วมเวทีเสวนา
โดยมี จ๊ะสว (คุณฝาลิหะ ผดุงชาติ) ทีมวิจัยเครือข่ายบ้านบางกล้วยนอก เป็นพิธีกรดำเนินรายการต่อ

นางฝาลิหะ ผดุงชาติ นักวิจัยบ้านบางกล้วยนอก / พิธีกรรับเชิญ “ สวัสดิ์คะ ดิฉัน นาง ฝาลิหะ
ผดุงชาติ วันนี้รู้สึกดีใจมากที่ได้มาเรียนรู้การทำงานของทีมนักวิจัยบ้านบางดิบ ดิฉันขอแนะนำทีมผู้เข้าร่วม
เสวนาก่อนนะคะ ครับสวัสดิ์ครับ ผม พงศักดิ์ บัญชาญ ทีมวิจัยไม้ดอกไม้ประดับบ้านบางแคะ ผมนาย
คมไพโร นิลรัตน์ ทีมวิจัยไม้ดอกไม้ประดับบ้านบางแคะ กระผมนายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้า
โครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้บ้านบางดิบ วันนี้ในเวทีเสวนาเราก็จะมีการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ของกันและกันในเรื่องของภูมิปัญญาต่างๆที่หลายๆท่านก็ได้มีประสบการณ์กันมากก็ขอเชิญ คุณ
พงศักดิ์ บัญชาญ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานได้เรียนรู้กันค่ะเชิญค่ะ

คุณพงศักดิ์ บัญชาญ นักวิจัยบ้านบางแคะ “ ทางกลุ่มของพวกเราทีมวิจัยไม้ดอกไม้ประดับบ้าน
บางแคะเริ่มแรกที่คิดเลี้ยงกล้วยไม้ก็เริ่มมาจากการที่ความชอบส่วนตัวก่อน พอมาเริ่มเลี้ยงก็ได้สังเกตเห็นถึง
ความสำคัญของพวกไม้ดอกไม้ประดับว่า มีคุณค่าเหมือนกล้วยไม้เราก็เปรียบเหมือนอัญมณี เราเห็นความ
สวยงามพอเราแลเห็นถึงความสวยงามเราจะทำยังไงไม่ให้หมดไปจากป่า แรกๆที่เราเริ่มเลี้ยงกล้วยไม้เราก็
เหมือนเป็นนกกล้า เพราะเราไม่รู้เก็บมาแล้วก็เลี้ยงรอดบ้าง ตายบ้าง บางทีเก็บมาก็ตายหมด เราก็รู้สึกเสียดย
ก็เลยคิดรวมกลุ่มกันศึกษาวิธีการเจริญเติบโต การขยายพันธุ์ ว่าเป็นยังไง ตอนนั้นก็ได้ขยายพันธุ์เองบางชนิด
เราก็ได้จำหน่ายบ้างแล้วและต่อมาเราก็ได้รู้จักกับคุณ สุภกิจ นาคตาขุน ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
จังหวัดพังงา เขาก็ได้แนะนำว่าสนใจมาทำงานวิจัยไหมหลังจากเราได้ทำงานวิจัยเราก็ได้รู้จักการพัฒนา
แบบยั่งยืนทำให้เราได้สร้างรายได้จาก ของที่มีอยู่ในป่าก็ไม่สูญหายไปครับ ขอขอบคุณครับ ”

นายคมไพโร นิลรัตน์ นักวิจัยบ้านบางแคะ / วิทยากรรับเชิญ “ ผมนายคมไพโร นิลรัตน์ เป็นทีม
วิจัยบ้านบางแคะครับ ถ้าจะให้พูดถึงการทำงานของทีมนักวิจัยของเราละครับ แรกๆมันก็เหมือนที่น้องเค้า

บอกเริ่มจากความชอบส่วนตัว ต่อมาก็เก็บมาเลี้ยง และศึกษามองหาแนวทางการขยายพันธุ์ หลังจากการที่พวกเราได้ทำงานวิจัยเราก็ได้คิดมากขึ้น เพราะว่าเมื่อก่อนเราแค่เก็บมาเลี้ยงเพื่อความสวยงามถ้าเรายังทำแบบนั้นก็เรื่อยๆกล้วยไม้ที่มีค่าของบ้านเราก็จะสูญหายไปหมดถ้าว่าพูดถึงทีมวิจัยบ้านบางดิบ ผมก็แนะนำว่าน่าจะศึกษาวิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้จากกล้วยไม้ที่เราพบกันเองนะครับหนึ่งก็จะดูวิธีการขยายพันธุ์แบบธรรมชาติเหมือนพันธุ์ไม้จำพวกสกุลหวายมันจะขยายพันธุ์เองโดยธรรมชาติกล้วยไม้นี้สามารถแตกตะเกียงออกมาเองได้นั่นคือส่วนที่เราจะนำมาขยายพันธุ์เองได้โดยที่เราจะได้ไม่ต้องไปรบกวนธรรมชาติ เพราะฉะนั้นเราจะหาแนวทางยังงี้ให้กล้วยไม้นี้ยังคงอยู่เราก็จะต้องเก็บมาเพื่อที่จะขยายพันธุ์เพื่อที่มันจะได้อยู่คู่กับท้องถิ่นของเราตลอดไปจากที่ทางทีมวิจัยของเราได้สำรวจก็ได้จำแนกออกเป็นหลายประเภทก็มีประเภทที่แตกกอมีลำลูก กล้วยไม้แตกขยายออกไปเรื่อยและก็มีอีกชนิดหนึ่งก็คือที่เจริญทางยอดจำพวกเอื้องกุหลาบ ไอยเรศ มันไม่สามารถแตกกอได้ก็จริงแต่เราก็สามารถนำมาขยายพันธุ์ได้จากที่เราเลี้ยง 1 ต้น ก็กลายเป็น 2 ต้น เราก็จะได้ขยายพันธุ์ไปได้เรื่อยๆ ขอบคุณครับ

นายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ สวัสดิ์ครับ ผม นายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางดิบ ถ้าถามว่าการทำงานวิจัยมันมีอุปสรรคอะไรบ้างเกิดอะไรบ้างมันก็มีอุปสรรคตั้งแต่เริ่มทำมาตั้งแต่เริ่มมีงานวิจัยเข้ามาในหมู่บ้าน โครงการแรกก็เพิ่มปริมาณปลูก ผมก็มีส่วนร่วมผมก็ได้เรียนรู้มาเรื่อยผมก็ได้รู้ว่าจริงๆแล้วงานวิจัยไม่ใช่ทำได้เฉพาะนักวิชาการแต่ชาวบ้านไม่เข้าใจมันจะตั้งคำถามต่างๆที่ยังไม่ได้เริ่มทำงานเลย ผมก็อยากให้ชาวบ้านลองทำดูก่อนแล้วถ้าเกิดเราทำไม่ได้ก็ค่อยว่ากันการทำงานทุกอย่างมันก็ต้องมีอุปสรรคเป็นธรรมดา ทรัพยากรของบ้านเราถ้าเราไม่ดูแลแล้วใครจะดูแลผมก็เลยคิดว่าเราทำงานร่วมกับโรงเรียนเด็กนักเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักสิ่งที่อยู่ในบ้านเกิดเรารู้จักห่วงแหนก็จะทำให้ทรัพยากรในท้องถิ่นของเราอยู่กับเราไปนานๆครับขอบคุณครับ ” หลังจากนั้นก็เชิญ ผอ. โรงเรียนบ้านบางดิบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัย

ผอ. โรงเรียนบ้านบางดิบ “ ก็ขอสวัสดิ์พี่น้องที่เข้าร่วมประชุมนะค่ะ ของส่วนใหญ่ที่มันมีอยู่มากเรามักจะไม่ให้ความสำคัญ ไม่ว่าอะไรก็ตามที่อยู่กับเรา แต่ถ้าวันหนึ่งวันใดที่มันจากเราไปแล้วเราก็จะเห็นคุณค่ามันขึ้นมาเราจะมาเห็นค่าของมันในวันที่สายแล้วพวกเราจะอยากให้ถึงวันนั้นหรือเปล่า ในยามที่เรามีทรัพยากรอยู่เราก็ควรที่จะหวงแหนไว้แล้วลูกหลานของเราที่อยู่ตรงนี้เป็นที่ทำมาหากินของเรา เป็นระบบนิเวศของเรา ถ้ามันยังคงอยู่อะไรมันก็จะยังคงอยู่ต่อไปให้เราได้ทำมาหากินเราอย่าไปหวังกับระบบเศรษฐกิจเราอย่าไปหวังกับมันเพราะมันจะอยู่กับเราไม่นานค่ะขอบคุณค่ะ ” หลังจากนั้นก็เป็นการพูดคุยให้ความรู้เล่าประสบการณ์ของเกษตรกรทางเลือก

เจ้าหน้าที่ เกษตรทางเลือก “ ก็ขอสวัสดิ์พี่น้องทุกคนนะค่ะ ดิฉันก็เป็นตัวแทนของจังหวัดระนองทำงานอยู่จังหวัดระนองค่ะ ถ้าพูดถึงการทำงานก็จะทำงานร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด แต่ละชุมชนก็จะมีต้นทุนของตัวเองต้นทุนที่ว่านี้ส่วนหนึ่งก็คือคนในชุมชนจากมุมมองที่ได้มานั่งฟังการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็จะ

ถึงเห็นว่าชุมชนแต่ละชุมชนก็จะมีปัญหาในเรื่องการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมต่างๆมันจะเริ่มมาจากจุดสนใจแล้วเราก็เริ่มสนใจเราก็จะขยับเข้ามาใกล้ๆเพื่อนที่สนใจเหมือนเรามันก็จะทำให้เราเมื่อใจรักงานของเราก็จะขับเคลื่อนงานของเราให้เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้นบางคนก็ท่อนะทำงานกันอยู่แค่2-3คนแต่มันก็ไม่แปลกเพราะในทุกที่ทั่วประเทศไทยก็จะประสบปัญหาแบบเดียวกันแต่เราก็ต้องมีหลักที่มั่นคงเพื่อที่จะได้ขับเคลื่อนงานได้และในหมู่บ้านบางคียบเองก็มีต้นทุนเยอะเหมือนกันเช่น ว่านหางช้าง หรือ กล้วยไม้ เราก็ต้องยกระดับความรู้เพื่อที่จะได้เกิดความหวงแหนอนุรักษ์อนุรักษ์ในที่นี้ไม่ใช่ที่เราจะใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้วเราจะอนุรักษ์ยังไงให้เกิดประโยชน์ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันเราก็ต้องใส่ใจในการทำงานก็ขอฝากไว้แค่นี้ นะคะขอบคุณค่ะ ” หลังจากนั้นหัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ ก็ได้พูดคุยเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมเวที

นาย ธาณินทร์ ธิยาพันธุ์ หัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ สวัสดิ์ครับผมก็ดีใจนะครับที่ได้เข้าร่วมเวทีนี้รู้สึกดีใจมากๆที่ทางกลุ่มกล้วยไม้ได้แสวงหาจุดร่วมและจัดตั้งเป็นคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้ ท้องถิ่นนะครับและก็สร้างกลไกการเรียนรู้และก็มีการศึกษาสถานะของพืชของกล้วยไม้ว่าในปัจจุบันว่ามีมากมีน้อยหรือว่ามันจะสูญพันธุ์เราจะได้หาวิธีป้องกัน ณ ตรงนี้สวนพฤกษศาสตร์ ก็มีบทบาทส่วนหนึ่งที่จะมาร่วมได้ช่วยอนุรักษ์ช่วยเพาะขยายพันธุ์ได้และการใช้ประโยชน์ต่อไปนะครับผมก็ขอแนะนำตัวเองนะ ครับ ผมนาย ธาณินทร์ ธิยาพันธุ์ รักษาการเป็นหัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ สวนพฤกษศาสตร์เกาะระมีภารกิจหลักในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชหรือว่าสร้างแหล่งเรียนรู้ของภาคใต้สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ สาขาของภาคใต้เพราะมันมีหลายสาขาของพืชที่กระจายพันธุ์ในประเทศไทยทั้งหมด เพื่อที่จะสร้างฐานข้อมูลสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของพืชให้ยั่งยืนและเป็นที่ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับพืชกับประชาชนหรือประชาชนทั้งหมดครับซึ่งภารกิจก็ได้ไปสอดคล้องกับกลุ่มกล้วยไม้ที่จะสร้างกลไกการเรียนรู้ซึ่งผมก็ดีใจนะครับที่มีแนวร่วมครับขอบคุณครับ ” หลังจากนั้นก็เป็นทีมงานของสวนพฤกษศาสตร์ที่จะมาเสนอแนวคิดให้กับทีมวิจัย

คุณ วันทนี นุ้ยจันทร์ เจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ สวัสดิ์ค่ะพี่น้องผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านปกติแล้วก็เป็นคนคุยไม่เก่งแต่ก็อยากเสนอบางส่วนการเลี้ยงกล้วยไม้นี้มันเกิดจากความชอบถ้าพูดถึงการเลี้ยงเราก็ต้องบอกว่าต้องรู้จักมันให้แท้จริงเราต้องศึกษาสถานภาพของมันสภาพการเป็นอยู่การขยายพันธุ์มันถึงจะอยู่กับเรานานๆแต่ถ้าเราแค่ปลูกไม่ได้สนใจไม่ได้เอาใจใส่อะไรมันก็จะอยู่กับเราได้ไม่นานและก็จะไม่มีประโยชน์อะไรก็อยากเสนอว่าจะต้องศึกษาทางสวนพฤกษศาสตร์เกาะระ บางคนคิดว่าปลูกแล้วจะขยายพันธุ์ยังงั้นแรกเราก็ต้องศึกษาก่อนแล้วเราก็อาศัยว่าเราอยู่กับมันทุกวันเห็นทุกวันเราจะได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงการเป็นอยู่ของมันและถ้าเกิดว่ามันใกล้จะสูญพันธุ์จริงๆเราก็ต้องอาศัยหลักวิทยาศาสตร์มาช่วย อย่างเช่นอาจจะเป็น ปักชำ แยกหน่อ เทคโนโลยีชาวบ้านเพราะกล้วยไม้พื้นบ้านถ้าเราใช้สารเคมีมันจะโตช้าหรืออาจจะกลายพันธุ์ไปเลยแต่ถ้าเราจะทำเพื่ออนุรักษ์เราก็จะอิงธรรมชาติให้มากที่สุดที่เห็นจากกล้วยไม้บ้านเราจะมีศักยภาพมากกล้วยไม้ที่นิยมเลี้ยงจะเป็นพวกรองเท้านารี คือเราไม่รู้จักวิธีเลี้ยงทางเราก็อยากมีส่วนร่วมถ้าจะมีความรู้เราก็ให้เราเป็นส่วนหนึ่งนะคะขอบคุณคะนี่ก็เป็นเวทีเสวนาที่พวกเราได้มา

เรียนรู้ได้มาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ชุมชนบ้านบางดิบจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและก็เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่เข้ามาทำงานมีส่วนร่วมกันสร้างพลังหนุนเสริม ขอคุณค่ะ ” จากนั้นเป็นการพูดคุยของภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่เข้าร่วมเวทีและร่วมพูดคุยกับเรา คุณยายคลาด จากบ้านบางกล้วยนอก

คุณยายคลาด จากบ้านบางกล้วยนอก ภูมิปัญญาชาวบ้าน “ ก็ขอสวัสดิ ยายก็ถูกลูกหลานลากตัวมา บอกว่าแก่แล้วจะทำอะไรได้ ก็ไม่ยอม ต้องมาให้ได้ วันนี้ก็ไม่มีอะไรมาก ยายก็ขออวยพรให้โรงเรียนบ้านบางดิบ เจริญรุ่งเรือง รู้สึกประทับใจ ผอ. โรงเรียน ที่ดูยังหนุ่ม (ยังดูสาว ไม่แก่) ขออวยพรให้เจ้าหน้าที่โครงการ คนทำงานทุกคนจงประสบผลสำเร็จในการทำงานในทุกๆเรื่อง สำเร็จไปได้ด้วยดีทุกประการ และวันนี้ คุณยายคลาด ก็มี กลอนสด มาฝากพวกเราทุกคน ดังนี้

“ ประนมหัตถ์มัสการแล้วจิ้นเหนือเศียร	ต่างประทีปโกสุมประทุมเทียน
จึงประเทียน ประนมบาท พระศาสนา	ที่เป็นมุ้งมุลีศรีทวีป
ดังประทีปส่องทั่วทิศฐาน	ตายก็ได้ลวงลับดับไปกัณยานา
ลุ่มหาห้วงนิพพาน เหนือ สำนายมรณ	ไหว้พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า
ทุกคำเข้าร่วมกันรำลึก คุณเฝ้า ช่วยกันเร่งฝึกฝน	ท่านที่มีธรรมนำสุขมาสู่คน
เพราะตัวของตนมีธรรมประจำใจ	ไหว้พระสงฆ์ผู้ทรงศีล นะ พระชินศรี
ไม่รำลึก ไม่มัวหมอง เพราะจิตของท่านผ่องใส	ทั้งสามองค์คือพระในรัตนไตร
เราชาวไทยทั้งหลายได้ชื่นชม	ที่เป็นหวง เหนือ กิเลสประเทศ
ผู้วิเศษก็ยังมากมาย เหนือ เราอย่าได้ทัฬห	ผู้ที่เป็นคนชั่วนั้น จิตใจยังโสมม
อย่ามาชมเขาว่าดี ลูกระนะ สิ่งที่ไม่งาม ”	
ขอขอบคุณคุณยายคลาด ที่ฝากคำกลอน ข้อคิดดีๆ ให้กับพวกเราทุกคน	

ต่อจากนั้น คุณอำนาจ นาวารักษ์ ทีมวิจัยบ้านเกาะนก / ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกาะนก ก็ได้ออกมาพูดคุยร่วมกัน

คุณอำนาจ นาวารักษ์ ทีมวิจัยบ้านเกาะนก / ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกาะนก “ สวัสดิ์ครับ ผมนายอำนาจ นาวารักษ์ ทีมวิจัยบ้านเกาะนก และก็เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านเกาะนกด้วยครับ จากที่ได้นั่งฟังทีมวิจัยแล้วก็ท่านหลายๆคนที่ออกมาเสนอความคิดเห็น พูดคุยร่วมกัน สำหรับตัวผมก็เห็นด้วยนะครับที่ว่า การทำงานทุกอย่างก็มีประโยชน์กับตัวเราเอง บ้านเราเอง มันไม่ใช่เรื่องง่ายที่เราจะมายืนตรงจุดนี้ได้ ทางบ้านผม บ้านเกาะนก ก็มีการทำงานวิจัยเช่นเดียวกัน แต่เป็นประเด็นเกี่ยวกับที่ดิน โครงการที่ทำก็ยังดำเนินการอยู่ กระทั่งตอนกระแท่น แต่เราก็ต้องทำ ต้องสู้ เพื่อให้งานของเราบรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อให้ คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ตรงจุดนี้ต่อไป ผมเมื่อก่อนก็ไม่ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านนะครับ แต่พอได้มาทำงานวิจัย ก็ได้เป็นผู้ใหญ่ ก็มองว่างานวิจัยมีส่วนทำให้ประสบผลสำเร็จตรงจุดนี้ และอยากจะฝากไว้ให้ทุกคนคิด นะครับว่า บ้านเรา

ถ้าเราไม่ช่วยกันดูแล แล้วใครจะมาช่วยดูแลเรา ขอขอบคุณครับ ” จากนั้นเจ้าหน้าที่จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ก็ได้ออกมาเสนอแนวคิดร่วมกัน

เจ้าหน้าที่จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย “ สวัสดิ์คะ หลังจากที่ได้อ่านมาทำงาน เรียนรู้ ในหมู่บ้านบางดิบ ตอนนี้ก็เป็นเวลา 5 เดือน แล้วคะ คือว่าได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนนี้ค่อนข้างเยอะเหมือนกันคะ ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม รู้สึกชื่นชม และได้เห็นถึงการอนุรักษ์ รับรู้ถึงความชอบ ของคนที่ทำงานเกี่ยวกับกล้วยไม้ วานหางช้าง ในการเพาะเลี้ยง ก็อยากให้ชุมชนช่วยอนุรักษ์ตรงส่วนนี้อะไว้ เพราะต่อไปถ้าเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์ เราอาจจะไม่ได้เห็นกล้วยไม้ท้องถิ่น และกล้วยไม้วานหางช้างชู่อ ออกดอกสวยสะพรั่งเช่นนี้แล้วก็ได้ ขอขอบคุณคะ ”

หลังจากนั้นก็พักรับประทานอาหารเที่ยงหลังจากรับประทานอาหารเที่ยงประมาณ 1 ชั่วโมง ก็เริ่มเข้าสู่เวทีวิเคราะห์ข้อมูลชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับกล้วยไม้ท้องถิ่นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านกล้วยไม้ โดยเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ

คุณวันที นัยจันทร์ เจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ ก็ขอสวัสดิ์อีกครั้งนะคะ ขอแนะนำตัวเองก่อนอีกครั้ง ชื่อ วันที นัยจันทร์ เป็นเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ วันนี้ก็เป็นโอกาสดีที่ได้ทำความรู้จักท้องถิ่นมากขึ้น และในวันนี้จะมาพูดในเรื่องของกล้วยไม้นะคะ ไม่ว่าจะเป็นกล้วยไม้ประจำถิ่นหรือกล้วยไม้ที่ควรอนุรักษ์เรามาพูดถึงวานหางช้างก่อนซึ่งถือได้ว่าเป็นกล้วยไม้ที่มีศักยภาพของที่นี่ ก็ถือว่าวานหางช้างเป็นกล้วยไม้ที่พบเห็นง่ายในภาคใต้ แต่มันจะมีหลายลักษณะแล้วแต่ที่อยู่อาศัยถิ่นกำเนิดนะคะกล้วยไม้บางชนิดเวลาถูกน้ำมาก ๆ มันก็อาจจะทำให้ชันน้ำมากทำให้ลำต้นเน่าได้ ถ้าถามว่าการปลูกวานหางช้างเราปลูกในตะกร้ากับทอซีเมนต์ อันไหนดีกว่าเราก็ต้องมองในเรื่องของวัสดุที่ใช้ในการเพาะปลูกถ้าจะให้ดีจริงๆเราก็จะต้องถามคนที่คลุกคลีกับมันนะคะเราก็ขออธิบายนิดหนึ่งคะว่าทางสวนพฤกษศาสตร์ของเราจะอธิบายให้ได้แค่เป็นมุมกว้างแต่ถ้าจะเจาะจงเป็นแต่ละชนิดมันก็ไม่ได้ จากการที่เราได้ดูผลงานของคุณ สมพงษ์ เขาก็ได้ทำเป็นกระบวนการดี หาสิ่งที่ดีที่สุดมาใช้เป็นวัสดุเพาะปลูกที่หาได้ในท้องถิ่นมาใช้แต่ถ้าเป็นเชิงวิชาการเราก็บอกได้แค่กว้างๆคะการเลี้ยงกล้วยไม้เราต้องอาศัยการสังเกต การเอาใจใส่เป็นอย่างดีคะ ใครมีปัญหาข้อสงสัยอยากสอบถามได้นะคะ ”

ช่วงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน / ถามมา ตอบไป

คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ ในช่วงฤดูฝนกล้วยไม้จะเป็นเชื้อรา มีวิธีการแก้ไขอย่างไรบ้าง ?

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ มียาที่เป็นสารเคมี ใช้ฉีดป้องกันได้ แต่กล้วยพวกนี้จะไวต่อสารเคมี ก็ไม่ขอแนะนำให้ใช้คะ นอกจากนี้ก็ต้องใช้วิธีการสังเกต และภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าช่วยนะคะ ดังนั้นถ้าจะให้ได้ดีคำตอบที่ถูกต้องโดยตรงก็ต้องถามจากผู้ที่ทำการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้จะดีกว่าคะ เพราะคำตอบทางวิชาการ บางครั้งก็นำมาใช้ไม่ได้ผลคะ ”

คุณดลก่อเสริม ผดุงชาติ หัวหน้าโครงการสามวงล้อบ้านบางกล้วยนอก “ ระหว่างท่อซีเมนต์ กับ ตะกร้า ปลูกว่านหางช้าง วัสดุชนิดไหนดีกว่ากันในการนำมาปลูกว่านหางช้าง ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ .ใช้วัสดุแบบกลางๆ เช่น ขุยมะพร้าวสับ ใบไม้แห้ง เลียนแบบธรรมชาติ แต่ถ้าจะให้เข้าใจ และแน่นอนที่สุดต้องถามจากผู้ที่ทำการเพาะเลี้ยงค่ะ เพราะต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะตัวบุคคล ถ้าคำตอบในทางวิชาการจะพูดได้ในวงกว้างกว่าค่ะ ดังนั้นต้องถามคุณสมพงษ์ จะดีกว่าค่ะ ”

คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ วัสดุปลูก กี่อย่างๆ ไม่มีอะไรมาก ใช้วัสดุเหลือใช้จากครัวเรือน เช่น ถ่าน มูลสัตว์ (จี้วัว) ที่ใช้รองกันตะกร้า กากมะพร้าว เศษไม้แห้ง ส่วนวัสดุที่ใช้ ตะกร้า กับ ท่อปูนซีเมนต์ จะแตกต่างกันคนละแบบ อย่างตะกร้า จะปลูกได้ดีในหน้าฝน รากไม่เน่า เพราะสามารถระบายน้ำออกได้ แต่ท่อปูนซีเมนต์ จะใช้ปลูกได้ดีในหน้าแล้ง เก็บความชุ่มชื้นได้ แต่ถ้าหน้าฝนจะทำให้รากเน่าเพราะมีความชื้นเยอะ ดิคนละแบบ แล้วแต่ฤดู และลักษณะของภาชนะที่ใช้ปลูก ”

คุณดลก่อเสริม ผดุงชาติ หัวหน้าโครงการสามวงล้อบ้านบางกล้วยนอก “ สังเกตการเจริญเติบโตได้อย่างไร ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ วิธีการดูแลรักษากล้วยไม้ อย่างที่บอกว่า ถ้าดูแลดีก็ช้า ไม่ดูแลเลยก็ตาย ต้องสังเกตและเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา ”

เจ้าหน้าที่เกษตรทางเลือก “ อะไรก็แรงดังคุณใจให้สวนพฤกษศาสตร์เกาะระเข้ามีส่วนร่วมกับการทำงานของทีมวิจัยบ้านบางดิบ ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ จริงๆก็อยากเข้าร่วมงานกับทุกๆ โครงการที่ทำงานร่วมกันอยู่ แต่ต้องขอชี้แจงก่อนเลยว่า จริงๆแล้วสวนพฤกษศาสตร์ของเราเคยมีการขอจัดตั้งที่กระบรีมาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ไม่สำเร็จ แต่สาเหตุที่เรามาเลือก เกาะระ เพราะว่ามันมีความเหมาะสมและมีความหลากหลายทางชีวภาพมาก เหมาะแก่การศึกษาด้านพืช จึงลงความเห็นกันว่าที่นี่มีความเหมาะสมที่สุด ”

นายสุริยา ประสงค์ผล นักวิจัยบ้านบางดิบ “ ปุ๋ยเคมีที่ใช้ป้องกันรากเน่ามีอะไรบ้าง ”

คำตอบจากเจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ “ จริงๆแล้วปุ๋ยที่ใช้สำหรับป้องกันรากเน่ามีอยู่หลายอย่างด้วยกัน แต่ที่อยากแนะนำ แนะนำให้เป็นน้ำหมักชีวภาพจะดีกว่า ปุ๋ยชีวภาพเป็นปุ๋ยหมักธรรมชาติจะดีกว่าปุ๋ยเคมี ”

หลังจากนั้นจะเป็นช่วงวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบางดิบ โดยนักวิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม เริ่มต้นด้วย

คุณคมไพโร นิลรัตน์ นักวิจัยจากบ้านบางแะ “ สำหรับการดำเนินงานของทีมวิจัยของผม จะทำเกี่ยวกับเรื่องไม้ดอกไม้ประดับทั่วไป แต่สำหรับของหวาสันทำเกี่ยวกับการอนุรักษ์กล้วยไม้โดยตรง สำหรับ

การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นผมมองว่ามองปัญหาให้ตรงจุดไปเลยว่าต้องการแบบไหน ตัวไหนต้องการอนุรักษ์ ตัวไหนต้องการขยายพันธุ์ ไปศึกษาให้ตรงจุด ตรงประเด็น ให้ตรงตัวกล้วยไม้ชนิดนั้นๆ แล้วถอดออกมาเป็นบทเรียน ให้ชาวบ้านหรือทีมวิจัยทำความเข้าใจกันง่ายขึ้น ยกตัวอย่างการทำงานของทีมนักวิจัยของผม เราจะแยกทำเป็นสองลักษณะ คือ กล้วยไม้อิงอาศัย กับกล้วยไม้ดิน ยกตัวอย่างเช่น กล้วยไม้ว่านหางช้าง ก็เป็นกล้วยอิงอาศัย ดังนั้นวัสดุที่ใช้ปลูกก็จะใช้วัสดุแบบโปร่ง กากมะพร้าว และที่บอกว่าถ้าใช้กากมะพร้าว รong กันวัสดุปลูกจะทำให้รากเน่า ผมคิดว่าบางทีความฝาดของกากมะพร้าวจะเป็นตัวไปทำลายรากของกล้วยไม้ แต่จุลินทรีย์บางตัวก็มีประโยชน์กับกล้วยไม้แต่ที่คิดที่สุดที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นคือ รากกล้วยไม้เฟินข้าหลวง ที่มีจุลินทรีย์ที่สามารถเลี้ยงรากกล้วยไม้ได้ดี แต่ปัจจัยหลักๆของการเลี้ยงกล้วยไม้ ส่วนใหญ่จะเลือกเลี้ยงกล้วยไม้ในโรงเรือน เพราะกล้วยไม้ต้องการแสงที่เหมาะสม น้ำก็ต้องสมบูรณ์ ส่วนเรื่องปุ๋ย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลายวิธี โดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี อย่างเช่น น้ำส้มควันไม้ ที่เคยได้ยินมา ไม่ทราบว่าจะยังใช้ได้อยู่อีกไหม และสำหรับคำตอบของคำถามนี้คงต้องขอความอนุเคราะห์จากหว่าสัน แล้วละครับ ในฐานะของผู้มีประสบการณ์ ”

คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ “ น้ำส้มควันไม้ เป็นตัวยับยั้ง ปลวก เชื้อรา บางตัวไม่ให้กินกล้วยไม้ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปฉีดในแปลงผักได้ด้วย ป้องกันปลวก เชื้อรา และเพลี้ยไฟ ไรแดงในหน้าร้อน เพราะสัตว์บางตัวแพ้กลิ่นควันไม้ และหลักหนีไป ”

ต่อจากนั้น จะสาวพิธีกรเวทีได้กล่าวสรุปและขอบคุณผู้เข้าร่วมเสวนาทุกท่าน ต่อมา พี่จ๊อบ ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา ได้ออกมากล่าวสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดของการประชุม

คุณสุกิจ นาคตาขุน ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา “ สำหรับการทำงานวิจัยของบ้านบางเนาะทำเกี่ยวกับกล้วยไม้แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับท้องถิ่นทั่วไป น้อยกว่าบ้านบางดิบ ที่ทำเกี่ยวกับกล้วยไม้โดยตรง ส่วนคล่องนาคาทำประเด็นเกี่ยวกับพลับพลึงธาร ถ้าพูดถึงพลับพลึงธารต้องนึกถึงระนอง พันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทำให้ต้องกลับมาคิดว่า ทำไมคนที่เข้ามาศึกษาเรื่องกล้วยไม้ว่านหางช้าง ต้องมาศึกษา มาเยี่ยมชม ที่บ้านบางดิบ เพราะสิ่งที่เค้าเหล่านั้นต้องการศึกษา คือ ความรู้ วิธีการทำ วิธีการพัฒนาความรู้ด้วยจิตความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อลดการแย่งชิงจากชนนมหาชาติ และในปัจจุบัน การวิจัยเรื่องพืชท้องถิ่นเราจะพึ่งทางวิชาการไม่ได้ เราต้องพึ่งพาความรู้เครือข่ายอื่นร่วมด้วย แต่การวิจัยเรื่องว่านหางช้าง ประสบความสำเร็จเกินคาดเพราะว่า เกิดจากคนท้องถิ่นสร้าง มีวิธีการดำเนินงานที่เห็นได้ชัดเจน ดังนั้นเราต้องช่วยกันปกป้อง ถ้าเราทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งได้ ก็จะทำให้ประเทศมีภูมิคุ้มกันและสามารถผ่านปัญหาและอุปสรรคอื่นๆต่อไปได้ง่าย และในตอนนี้ทางนายกรัฐมนตรีได้เห็นความสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นว่า เป็นงานที่มีลักษณะคือ เป็นงานที่สามารถร่วมพูดคุยปัญหาร่วมกันได้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัวตั้ง แต่ตอนนี้เราต้องช่วยกันให้ท้องถิ่นดูแลตัวเอง กำหนดทิศทางความเป็นอยู่ของตัวเองให้ได้ คนท้องถิ่นต้องช่วยกันดูแลเพื่อรับมือกับ

สถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกสิ่งทุกอย่างเอาแน่เอานอนไม่ได้ เหตุการณ์ต่างๆยังไม่นิ่ง ทำให้เขาเห็นว่าเรามีอำนาจต่อรองกับเขาได้ ”

หลังจากนั้นจะสาวกล่าวสรุปใจความสั้นๆ ว่า “ งานวิจัยเป็นงานที่สร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตอนนี้การประชุมก็ถือว่าล่วงเลยเวลาพอสมควรแล้วและคิดว่าทุกท่านคงจะเข้าใจเนื้อหาของการจัดประชุมในครั้งนี้กันนะค่ะ สำหรับการประชุมในวันนี้คงต้องจบลงด้วยคำกล่าวปิดเวทีของท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางดิบนะค่ะ สำหรับดิฉันหวังว่าเราคงจะได้เจอกันอีกในโอกาสต่อไปนะค่ะ และในโอกาสนี้ขอเรียนเชิญท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางดิบกล่าวปิดเวทีค่ะ เชิญค่ะ ”

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางดิบ “ ขอบขอบคุณทุกท่านนะค่ะที่ทำให้งานในวันนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทุกท่านค่ะ คนเราต้องอยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คนเราไม่ว่าจะเรียนจบอะไร สถาบันไหน เรียนเก่งอย่างไร ก็ไม่สำคัญเท่ากับรากฐานที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกที่แท้จริงของแต่ละคนไปได้ ชาวบ้านที่เรามองว่าไม่ได้เรียนหนังสือ (ไม่ได้ว่านะค่ะ) เรียนบ้างไม่เรียนบ้าง แต่หากเขามีรากฐานชีวิตที่ดี ทำให้ได้ข้อคิดในวันนี้ว่า การศึกษาไม่สำคัญเท่ากับรากฐานการดำรงชีวิตของคนเราได้ ถ้าเรามีหลักการดำเนินชีวิตที่มั่นคง ถูกต้อง ก็สามารถทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตลอดไป วันนี้ก็ขอให้ปิดเวทีการประชุมไว้เพียงเท่านี้ เพราะเราได้ดำเนินการมาจนบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุมแล้ว ขอให้ทุกท่านเดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพค่ะ ขอบคุณค่ะ ”

กิจกรรมที่ 14 เวทีแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการการมีส่วนร่วม

ระหว่างชุมชนและนักวิชาการ

วันที่ 6 กันยายน 2554

สถานที่ บ้านนักวิจัยบ้านบางเนาะ

เนื้อหาเวทีประชุม

เวลา08.30 เราก็ได้ออกเดินทางเราใช้รถปิ๊กอัพในการเดินทางระหว่างการเดินทางอากาศค่อนข้างร้อนมากเวลาประมาณ 10.00 น. เราก็ได้เดินทางถึงที่หมายจากนั้นเราก็ได้แนะนำตัวกับทีมวิจัยบ้านบางเนาะ พร้อมทั้งชี้แจงจุดประสงค์ในการมาทำกิจกรรมจากนั้นหัวหน้าโครงการแนวทางการเพาะขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นเศรษฐกิจชุมชน จากนั้นเราก็ได้ทำกิจกรรมโดยการลงไปที่ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 โดย คุณคมไพร นิรัตน์ (โกล้าน) พันธุ์ไม้ที่

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 มีดังนี้

1.รองเท้านารีเหลืองกระบี่ (อาศัยอยู่บนภูเขาหินปูนต้องเลี้ยงกว่า 6 ปีถึงจะออกดอก)

2.พญาไร้ใบ

3.กุหลาบกระบี่

4.เขากวางอ่อน

5.ออรอบีเนีย (ไม่พบชื่อภาษาไทย)

6.มังกรทอง

7.กล้วยไม้ดินใบหมาก

- 8.กล้วยไม้ดินพวงพิศมร (พบที่ภูเขาหินปูน)
- 9.เอื้องมัจฉานู
- 10.ไลพาติสกอสซ่า (เป็นสกุลของมัน ยังไม่มีชื่อภาษาไทย)
- 11.สิงโตถิ่นใต้
- 12.แก้วภูเขา (ไม้ยืนต้น)
- 13.เอื้องสายลังกาวิ
- 14.กวักอัมรินทร์ (พบที่ด้านพระยาพิพิธที่
เดียวในโลก)
- 15.ว่านน้าทอง
- 16.มังกรดำ (กล้วยไม้ดิน)
- 17.รองเท้านารีชาวพังงา (พบที่พังงาที่เดียวในโลก คุณคมไพร นิลรัตน์ เป็นคนค้นพบเป็นคนแรก
และเป็นกล้วยไม้รองเท้านารีที่มีขนาดเล็กที่สุดในโลก)
- 18.รองเท้านารีเหลืองตรัง (ปีครึ่งกว่าจะออกดอก)

ไม้ดอกหอม(ไม้ยืนต้น)

- 1.ป่านน้ช้าง
- 2.สาวสะอู้ง
- 3.ต้นเลื้อย
- 4.จำปูน
- 5.แจกันทอง (เพาะเมล็ด)

หลังจากที่เราทำความรู้จักกับกล้วยไม้ในศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เสร็จคุณคมไพร นิลรัตน์ก็ได้ให้ความรู้
เกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์รองเท้านารีดังนี้

วิธีการปลูกรองเท้านารี

วัสดุที่ใช้ในการปลูก

- กระถาง
- หินปูนจากภูเขา
- โฟม
- อิฐมอญ
- ถ่าน

วิธีการปลูก

หักโฟมใส่ในกระถางทำให้รับรองน้ำได้ดีสามารถใช้อินทรีย์วัตถุได้แต่อย่าเยอะมากไปเอาดินไม้มาล้าง
น้ำให้สะอาดและนำมาแช่น้ำปูนใสอีกครั้งแล้วใส่อิฐมอญเข้าไปรดน้ำวันละครึ่งตอนเช้าสถานที่ไว้ไม่ควร
ให้โดนแดดมากควรมุงหลังคาด้วยผ้าซาเลน 60 % เหลืองกระบี่ขยายพันธุ์แบบสปอร์ ต้องเลี้ยงเป็นเวลา 6
ปีกว่าจะออกดอกแต่ถ้าเป็นวิธีการแยกหน่อ 1 หรือ 2 ปีก็จะออกดอก

การขยายพันธุ์แบบผ่ากอ

เทกล้วยไม้ออกจากกระถางแกะโฟมออกให้หมดถ้าจะให้ดีต้องเอาไปแช่น้ำให้น้ำโฟมออกก่อน
วิธีการแช่น้ำคือจิบระหว่างโคนต้นแช่น้ำมันจะได้ล้างรากเน่าด้วยต้องเลี้ยงกว่า 2 ปี จะขยายพันธุ์
ได้ นับต้นอ่อนสุดเข้าไปในกอต้องบิออกห้ามใช้มีดตัด อย่างน้อยต้อง 2-3 หน่อผ่าได้ทุกชนิดการขยายพันธุ์
เบื้องต้นจะขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว ผ่าเสร็จแล้วก็เอาไปปลูก

วิธีการให้ปุ๋ย

- 1.ห้ามให้ปุ๋ยเคมีทุกชนิด

2. ใ้ปู้ยชีวภาพได้บางชนิด

3. ใ้ปู้ยเฉพาะที่ใ้ปลูกดอกไม้

2. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเฟิร์น ใ้ข้อมูลโดย คุณอุเทน สุขปาน (โกโป้ง)

พันธุ์ไม้ของศูนย์การเรียนรู้ที่1 เรื่องเฟิร์นมีดังนี้

1.หางสิงห์ (เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย)

2.ช่อนางคลี่ (มี2ชนิดแบบแคะกับแบบ

ธรรมดาใกล้จะสูญพันธุ์)

3.โห่หยาเกลียวสวาท

4.ตอดิเห่

5.จุกูหิณี

6.เข็มแสด

7.พญาจักรทัน

8.เอื้องฝิ่งพังงา

9.แววมยุรา (ดอกสีเหลือง เกสรสีดำ)

10.เอื้องสายน้ำผึ้ง

11.สิงโตรมแดง

12.โห่หย่าการ์ตูน (ขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ

ดอกสีขาวดอกมีกลิ่นหอม)

13.เอื้องดาวเรือง

14.มหาหงส์ทอง

15.หมูกลิ้ง

16.กุหลาบกระเป๋ापิด

17.เลื้อยแผ่น้อย

18.ไอยเรศ

การขยายพันธุ์ของกล้วยไม้ชนิดเฟิร์น

-เอาตะเกียบไปหุ้มกับก้ามมะพร้าวแล้วนำไปปลูก

อุปกรณ์ที่ใช้

-ข้าวห่อสีดำ

-ก้ามมะพร้าว

-ไม้ผุ

-กล้วยไม้จำพวกเฟิร์นชอบความชื้น

วิธีการฝากอ

-เอามีดผ่าแล้วปลูกได้เลย

หลังจากที่เราได้เรียนรู้พันธุ์กล้วยไม้ได้ 2 ศูนย์การเรียนรู้ก็เป็นเวลาเที่ยงพอดีเราก็ได้ออกไปรับประทานอาหารเที่ยงกันที่ปั้ม ปตท. (ราชพฤกษ์)หลังจากรับประทานอาหารเที่ยงเสร็จเราก็ได้กลับมาทำกิจกรรมกันต่อ

3. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 ไม้ดอกหอม

ใ้ข้อมูลโดยคุณอุเทน สุขปาน (โกโป้ง)และคุณคมไพร นิลรัตน์(โกล้าน)

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 ชื่อศูนย์การเรียนรู้คือไม้ดอกหอมแต่ในศูนย์มีไม้ดอกหอมชนิดเดียวคือมะลิดำเนื่องจากที่ทางทีมวิจัยบ้านบางเนาะเพิ่งได้เริ่มดำเนินการก็เลยยังไม่ได้ข้อมูลเท่าที่ควรส่วนมากจะเป็นกล้วยไม้ทั่วไปเช่น

1.เขากวางอ่อน

2.พุดนางชี

3.ไก่แดง

4.รองเท้านารีเหลืองกระบี่ ปะหลัด (ปะหลัดคือชื่อของกล้วยไม้

ที่เจ้าของตั้งขึ้นเอง)

5.เฟิร์นข้าหลวง

6.รองเท้านารี เหลืองตรง

วิธีการเพาะขยายพันธุ์และวิธีการดูแลรักษาไม่ได้ข้อมูลเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้อยู่ในระยะแรกของการดำเนินการ

หลังจากนั้นเราก็ได้เดินทางกลับไปยังศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมต่อเมื่อเราเดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 ทางทีมวิจัยบ้านบางคืบโดย น.ส ชุวารีย์ เนื้ออ่อนก็ได้ตามหัวหน้าโครงการแนวทางการขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านบางคืบว่าทางทีมบางคืบมีแนวทางการอนุรักษ์อย่างไรบ้างหัวหน้าโครงการก็ได้บอกว่า ทางทีมวิจัยบ้านบางคืบของเราได้พยายามศึกษาวิธีการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้เพื่อที่ทางทีมวิจัยจะได้เผยแพร่ให้กับคนที่สนใจเพื่อที่จะได้ลดปริมาณการเอาออกจากป่า เพราะเรื่องของกล้วยไม้ชุมชนยังมองไม่เห็นค่าเท่าที่ควรจึงทำให้เกิดการทำลายโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา ทางทีมวิจัยก็ได้ถามต่อว่าจะมีวิธีการไหนบ้างที่จะห้ามไม่ให้คนเอาจากป่า (โกล้าน) ก็ได้บอกว่าทางทีมวิจัยบ้านบางคืบได้จัดการเรื่องนี้โดยการประสานกับผู้ใหญ่บ้าน อบต. เพื่อที่จะได้ประชาสัมพันธ์ร่วมกัน ทางทีมวิจัยก็ได้ถาม คุณคมไพร นิลรัตน์ กล่าวต่อว่า ถ้าเกิดคนนอกพื้นที่เข้ามาเอาไปจะมีวิธีการจัดการอย่างไรบ้าง คุณคมไพร ก็ได้ตอบว่าจะต้องมีการจับอย่างจริงจังก็จะทำให้ผู้ที่เข้ามาไม่กล้าเข้ามาอีก การอนุรักษ์ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นอะไรเราต้องเริ่มจากคนในกลุ่มก่อน จากนั้นทางทีมวิจัยได้ถามต่อถึงแนวทางการตลาด

แนวทางการตลาดของที่บ้านบางคืบเราจะมีตลาดเดิมที่เราใช้ลงกล้วยไม้ เราต้องชะงัก เราต้องการเดินเรื่องการขยายพันธุ์ก่อนและเรายังมีตลาดไม้ดอกไม้ประดับ ไม่ว่าจะเป็นตลาดกล้วยไม้ หรือตลาดไม้ดอกไม้ประดับ เราจะขายได้แบบไม่อื่น ส่งไปเท่าไรก็ไม่พอ ส่วนมากตลาดที่ยั่งยืนจะเป็นไม้ดอกไม้ประดับเพราะว่าจะเพาะขยายพันธุ์ได้ง่าย เปอร์เซ็นที่จะรอดในการเพาะขยายพันธุ์มีมาก ส่วนกล้วยไม้ขยายพันธุ์ได้ยากไม่พอต่อความต้องการของตลาดและกล้วยไม้ประเภทเฟิร์นก็จะขยายพันธุ์ได้ง่ายและขายง่ายอีกด้วย

หลังจากที่เราได้สอบถามและเก็บบันทึกข้อมูลเสร็จเราก็ได้พูดคุยกันด้วยเรื่องทั่วไป หลังจากนั้นเราก็ได้มอบของที่ระลึกให้แก่ทีมวิจัยบ้านบางคืบและก็ได้ถ่ายรูปร่วมกันจากนั้นก็ได้อ่านปิดเวที หลังจากนั้นเราก็เดินทางกลับบ้านกันโดยสวัสดิภาพ

กิจกรรมที่ 16 ศึกษาฐานแหล่งเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้/พันธุ์พืชและแนวทางการอนุรักษ์

วันที่ 20 ตุลาคม 2554

สถานที่ ม.1 ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ฯ)

29/5 ม.2 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ. กระบี่ (ชมรมกล้วยไม้กระบี่)

เนื้อหากิจกรรมศึกษาฐาน

เดินทางถึงศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่เวลา 10.30 น. วิทยากรแนะนำสถานที่และแนะนำตัว วิทยากรหลังจากนั้นก็ได้นำพื้นที่ศึกษาแปลงสมุนไพรซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 1,279 ไร่ทำวิจัยเกี่ยวกับยางพาราและ

วิจัยเกี่ยวกับพืชสมุนไพรมีเนื้อที่ 60 ไร่มีสมุนไพรกว่า1,000ชนิดซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการสร้างสวนสมุนไพรคือสร้างเพื่อถวายนายหลวงและเป็นตัวแทน14จังหวัดของทางภาคใต้และมีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้

หลังจากที่วิทยากรได้แนะนำถึงสถานที่และวิทยากรเสร็จเราก็ได้ลงพื้นที่เรียนรู้ศึกษาที่แปลงสมุนไพรดังนี้

จากการที่ได้ลงพื้นที่แปลงสมุนไพรทำให้ทราบว่าธาตุในร่างกายของคนเรามีสมุนไพรในแต่ละธาตุอยู่ดังนี้สมุนไพรประจำธาตุคินคือพริกขี้หนู,ธาตุน้ำคือ ใบชะพลู,ธาตุลมคือ เถาสะท้าน,ธาตุไฟคือ เห็ดตะบูรเพลิง จิงแห้ง และการใช้พืชสมุนไพรต้องดูอายุพืช อายุคน สัดส่วนของพืช รสของสมุนไพรชนิดของพืชสมุนไพรและวิธีการใช้มีดังนี้

1.หญ้าพองลม,ช่วยขับปัสสาวะ	2.ว่านน้ำ,แก้ลมหรือขับลม
3.บัวหลวง,แก้หลอดเลือด	4.ส้มเสี้ยว,ใช้ใบช่วยพอกเลือดได้
5.ไข่เน่า,เป็นยาบำรุงกำลัง	6.สมอพิเศษ,แก้อาการไอและริดสีดวง
7.กระทือบ้าน,แก้ปวดท้อง	8.ปรังป่า,แก้หอบหืด ใช้หัว
9.อุตุพิศ,เป็นยาระบาย	10.ประคู้ส้ม,ใช้แกนเป็นยาแก้ไข้ช้ำ
11.ดินเบ็ด,แก้ไข้หวัด	12.สัตบัน,แก้เถาตาน
13.ลูกจันทร์,รสร้อนช่วยขับลม	14.ราก 30 ,บำรุงกำลัง
15.กระดาดดำ,แก้เถาตานในท้อง	16.ตาลดำ,ช่วยขับพยาธิ
17.ว่านนางครวญ,แก้การตายด้าน	18.ตะค้ำนพริก,ทุกส่วนเป็นยา ประจะธาตุคิน
19.พญาไร้ใบ,ใช้ยางของมันแก้เป็นตุค	20.หมากพลู,ใช้ใบแก้อาการร้อนในแก้ไข้
	อีสุกอีใส
21.หัวไพร,แก้ฟกช้ำ และขับเลือดสตรี	22.นมแมว,แก้ไข้ชนิดและใช้บำรุงน้ำมัน
23.รงทอง,เป็นยาระบาย	24.นุ่น,แก้ฝี
25.ไม้หอม,บำรุงหัวใจ	26.ผักกลาดหัวแหวน,แก้ปวดฟัน
27.ทุ้งฟ้า,ใช้ยาเป็นยาบำรุงกำลัง	28. อุตุพิศขับเสมหะ
29.ตะขบ,เนื้อไม้แก้ตาล ขาง	

หลังจากเราที่เราลงพื้นที่เรียนรู้พืชสมุนไพรการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรเสร็จเราก็ได้พักรับประทานอาหารหลังจากรับประทานอาหารเที่ยงเสร็จเรียบร้อยแล้วช่วงบ่ายเราก็กลับมาศึกษาดูงานโครงการอนุรักษ์พืชกล้วยไม้รองเท้านารีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกระบี่หลักการและเหตุผลของการที่ได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นมาหลักการและเหตุผลที่ได้จัดทำโครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ขึ้นมาเนื่องจากการที่ได้มีการบุกรุกทำลายป่าไม้เพื่อบุกเบิกที่ทำกินตลอดจนการเร่งรัดดำเนินการบางโครงการเช่นตัดถนน ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่า โดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นทำให้กล้วยไม้ต่างๆที่มีอยู่รวมทั้งกล้วยไม้รองเท้านารีที่พบในจังหวัดกระบี่ที่มีหลายชนิดจากอดีตที่

ผ่านมา พบว่าเกษตรกรและผู้มีอาชีพเก็บพันธุ์พืชต่างๆจากป่ามาขายได้ลอบเก็บกล้วยไม้รองเท้านารีในพื้นที่จังหวัดกระบี่ออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมากซึ่งคาดว่าในอนาคตถ้าไม้ช่วยกันปลูกจิตสำนึกช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีของกระบี่ไว้โอกาสที่จะสูญพันธุ์ก็จะมีขึ้นได้และวัตถุประสงค์ที่ได้จัดทำโครงการนี้ก็เพื่อเป็นการอนุรักษ์อนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีของกระบี่ไม่ให้สูญพันธุ์และเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไปเกิดความหวงแหนทรัพยากรพันธุ์พืชของชาติและเพื่อรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีและเป้าหมายที่ได้จัดทำโครงการนี้เพื่อรวบรวมรักษาพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีที่พบในภาคใต้ในประเทศไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีเหลือกระบี่ปีละ 2,000 กระถางและปลูกคืนป่ากล้วยไม้รองเท้านารีเหลือกระบี่ปีละ 1,500 กระถางและเพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานของนักเรียนนักศึกษา และประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับกล้วยไม้รองเท้านารี

สถานที่ดำเนินการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่สำนักเขตวิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่เขตที่ 7 กรมวิชาการเกษตรระยะเวลาของการดำเนินการเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นไปวิธีการดำเนินงานคือ

1.การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีในสภาพโรงเรือนได้ดำเนินการรวบรวม และอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีที่พบได้ 10 ชนิดคือ

●รองเท้านารีเหลือกระบี่	●รองเท้านารีเหลือเลย
●รองเท้านารีเหลือตรง	●รองเท้านารีเหลือปราจีน
●รองเท้านารีขาวสตูล	●รองเท้านารีเหลืออุดร
●รองเท้านารีคางคกใต้	●รองเท้านารีอินทนนท์
●รองเท้านารีอินทนนท์ลาว	●รองเท้านารีเหลือพังงา

2.การขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีเหลือกระบี่โดยวิธีการแยกหน่อปัจจุบันทางโครงการ สามารถทำการเพาะขยายพันธุ์รองเท้านารีเหลือกระบี่ปีละ 2,000 กระถาง

3.การปลูกคืนป่ากล้วยไม้รองเท้านารีเหลือกระบี่

4.มอบให้ส่วนราชการต่างๆไปขยายพันธุ์

5.ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักถึงคุณค่าของกล้วยไม้รองเท้านารีและช่วยกันอนุรักษ์

หลังจากที่เราได้รู้ถึงที่มาของโครงการวิทยากรก็ได้แนะนำและให้ทำความรู้จักกับกล้วยไม้รองเท้านารี กล้วยไม้รองเท้านารีสกุล *paphiopedilum* มีชื่อสามัญว่า lady's หรือ venus's slip เนื่องจากลักษณะดอกที่มีกลีบงอแงเป็นกระเป๋าลำยรองเท้าแตะของผู้หญิงเป็นกล้วยไม้ที่มีการเจริญเติบโตในธรรมชาติ ทั้งแบบที่ขึ้นตามแอ่งผาและซอกหินที่มีใบไม้หุบบังมิด บางชนิดขึ้นอยู่ในดินร่วนบางชนิดขึ้นอยู่ในหิน พวกนี้เป็นจำพวกรากดินและจำพวกกิ่งรากดิน เช่นรองเท้านารีเหลือกระบี่ และพวกที่ขึ้นตามคาคบไม้ และเปลือกไม้ พวกนี้เป็นพวกรากอากาศ ได้แก่รองเท้านารีเมืองกาญจน์และรองเท้านารีอินทนนท์

ดังนั้นการเพาะเลี้ยง กล้วยไม้ร่อนเท่านั้นแต่ละชนิดจึงต้องคำนึงถึงถิ่นกำเนิด และการเจริญเติบโตตามธรรมชาติร่วมพิจารณาในการปลูกเลี้ยงด้วย

กล้วยไม้ร่อนเท่านั้นของไทยซึ่งเป็นพันธุ์แท้ทั้งหมด 17 ชนิด คือ

- 1.ร่อนเท่านั้นคางคกคองแดง
- 2.ร่อนเท่านั้นม่วงสงขลาหรือร่อนเท่านั้นคางคกได้
- 3.ร่อนเท่านั้นฝ้ายหอย
- 4.ร่อนเท่านั้นคางคกหรือร่อนเท่านั้นไทยแลนด์
- 5.ร่อนเท่านั้นเหลืองปราจีนหรือร่อนเท่านั้นเหลืองกาญจน์
- 6.ร่อนเท่านั้นเหลืองกระบี่
- 7.ร่อนเท่านั้นขาวชุมพร
- 8.ร่อนเท่านั้นเหลืองตรังหรือร่อนเท่านั้นเหลืองพังงา
- 9.ร่อนเท่านั้นคอดอยตุง
- 10.ร่อนเท่านั้นเหลืองเลย
- 11.ร่อนเท่านั้นอินชิกเน่
- 12.ร่อนเท่านั้นขาวสตูล
- 13.ร่อนเท่านั้นเมืองกาญจน์หรือร่อนเท่านั้นเชียงดาว
- 14.ร่อนเท่านั้นปีกแมลงปอหรือร่อนเท่านั้นสุขกุล
- 15.ร่อนเท่านั้นอินทนนท์
- 16.ร่อนเท่านั้นช่องอ่างทอง
- 17.ร่อนเท่านั้นเกาะช้าง

การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ร่อนเท่านั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นมีความจำเป็นที่จะต้องปรับสภาพการปลูกเลี้ยงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของกล้วยไม้ร่อนเท่านั้น จึงต้องคำนึงถึงโรงเรือน เครื่องปลูก แสงแดด ความชื้น อุณหภูมิ ภาชนะเพาะปลูก ต้องมีความเหมาะสม จึงจะสามารถเพาะเลี้ยงให้เจริญเติบโตได้อย่างสมบูรณ์และออกดอกได้สามารถปลูกลงแปลงได้ แต่นิยมปลูกในกระถางดินเผาหรือกระถางพลาสติกมากกว่าปลูกกล้วยไม้ร่อนเท่านั้นต้องการความชื้นสูงแต่ไม่ชอบแฉะ

1.เครื่องปลูก สำหรับกล้วยไม้ร่อนเท่านั้นสามารถใช้ส่วนในการปลูกได้หลากหลายขึ้นอยู่กับความสะดวกและวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เจริญเติบโตได้บนดินควรใช้เครื่องปลูกที่เก็บความชื้นได้ดี มีส่วนผสมของดิน และวัสดุอื่น ที่ทำให้ดินโปร่งเช่น ดินผสมใบไม้ผสมขี้เถ้าหรือผสมเปลือกถั่วลิสงก็ได้ แต่ที่สำคัญคือควรรองก้นกระถางด้วยวัสดุที่จะช่วยระบายน้ำ โดยใส่ลงก่อนจะใส่ส่วนผสมของเครื่องปลูกประมาณ 2 ใน 3 ส่วนของกระถาง เช่น หักโฟมเป็นชิ้น อิฐมอยทุบหือหินเกล็ดก็ได้ (แต่จะทำให้กระถางหนักไม่เหมาะแก่การเคลื่อนย้าย) ขนาดให้เหมาะสมกับขนาดของกระถางหรือขนาดของต้นไม้ ถ้า

เป็นไม้เล็กควรวีกระถางเล็กและวัสดุรองก้นก็ควรเล็กตามไปด้วย ส่วนพวกที่เป็นรากอากาศเครื่องปลูกหรือภาชนะปลูกควรโปร่งน้ำไหลผ่านได้สะดวกแต่เก็บความชื้นได้ดี

2.โรงเรือน เราสามารถสร้างโรงเรือนเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีได้โดยง่าย ตามความต้องการและงบประมาณที่มีอยู่ทั้งเรื่องขนาดโรงเรือนและรูปแบบ โดยข้อสำคัญที่สำคัญคือแสงแดดส่องถึงประมาณ 30 % ฝนควรมุงด้วยพลาสติกใสเพื่อกันการกระแทกของเม็ดฝนที่จะทำให้กล้วยไม้ช้ำได้โดยสูงจากพื้นดินประมาณ 4 เมตรโดยรอบๆควรมีวัสดุที่สามารถกันลมได้ไม่ควรวางกระถางกล้วยไม้รองเท้านารีลงบนพื้นดินโดยตรง ควรมีวัสดุอื่นรองขึ้นอยู่กับสะดวก อาจจะก่ออิฐบล็อก ทำชั้นวางหลายระดับลดหลั่นกันได้ และพื้นโรงเรือนไม่ควรมีวัชพืช อาจปูด้วยทรายหยาบหนา 10 ซม. ควรมีทางเดินเพื่อความสะดวกในการดูแลรักษากล้วยไม้ได้

3.การปลูก เตรียมกระถาง วัสดุรองก้นกระถาง แลเครื่องปลูก เริ่มจากหาเศษกระถางแตกมาอุดรองก้นกระถาง ใส่วัสดุรองก้นกระถางประมาณ 2 ใน 3 ส่วนของกระถาง ใส่เครื่องปลูกที่ผสมคลุกเคล้ากันดีแล้วตามลงไปพอประมาณ เมื่อวางกล้วยไม้ลงแล้วให้บริเวณโคนต้นกล้วยไม้สูงจากกระถางและเครื่องปลูกเล็กน้อย ซึ่งจะช่วยให้กล้วยไม้แตกหน่อได้ดีและไม่เกิดโรคเน่าได้ง่าย นำต้นกล้วยไม้ลงบนเครื่องปลูกแล้วใส่เครื่องปลูกกลบรากโดยรอบ จากนั้นโรยหินเกร็ดทับเพื่อป้องกันดินกระเด็นเวลารดน้ำ

โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ

- 1.โรคเน่า** มักเกิดกับกล้วยไม้ที่ได้รับน้ำมาก เครื่องปลูกและมีการระบายน้ำไม่ดี ใบจะเน่าและทั่วทั้งต้นควรพ่นยาเพื่อป้องกันโดยใช้โนมิลคิวอัตรา 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตรฉีดทุกๆ 7 วันในช่วงฤดูฝน
- 2.โรคใบจุด** ลักษณะอาการ แผลเป็นรูปยาริกคล้ายกระสวย มีดุ่มนูนสีน้ำตาลดำ เมื่อลูบดูจะรู้สึกซากมือป้องกันโดยรวบรวบใบที่เป็นโรค ไปเผาทำลายหรือพ่นยาประเภทคาร์เบนดาซิม
- 3.เพลี้ยไฟ** ทำลายโดยการดูดน้ำเลี้ยงจากส่วนที่อ่อนๆมักพบ เพลี้ยไฟเข้าทำลายกล้วยไม้ในฤดูร้อนและฤดูฝน ในระยะที่ดอกตูมและดอกบาน ป้องกันโดยการพ่นอะบาเม็กติก อัตรา 10 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

การดูแลรักษา

- 1.การให้น้ำ** ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ปกติควรให้น้ำวันละ 1 ครั้ง ในตอนเช้า แต่ถ้าเครื่องปลูกยังชุ่มอยู่ควรงดให้น้ำ
- 2.การให้ปุ๋ย** นิยมใช้ปุ๋ยเม็ดละลายช้าสูตรเสมอ เช่น 14-14-14 ผสมวิตามิน บี 1 ด้วยก็ได้ อัตรา 5 กรัมต่อกระถาง ทุก 3 เดือน (แล้วแต่น้ำหนักของกระถาง) ถ้าใกล้ถึงระยะที่ออกดอกควรให้ปุ๋ยที่มีปริมาณฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูงเพื่อกระตุ้นให้เกิดดอก หลังจากออกดอกแล้วจึงให้ปุ๋ยไนโตรเจนสูงแทนเพื่อบำรุงต้นให้แตกหน่อใหม่ขึ้น
- 3.การฉีดยา** ให้ใช้เท่าที่จำเป็น เมื่อพบการระบาดของโรคหรือแมลงเท่านั้น แต่ไม่ควรผสมยาแบบเข้มข้น เพราะจะทำให้กล้วยไม้ชะงักการเติบโตได้

4.การเปลี่ยนเครื่องปลูกและกระถาง เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับ กล้วยไม้รองเท้านารี โดยเฉพาะต้นที่มีพุ่มแน่น เครื่องปลูกเสื่อมคุณภาพ ทำให้การระบายน้ำไม่ดี ต้นจะเติบโตไม่เต็มที่ดังนั้นควรเปลี่ยนเครื่องปลูกทุกปี ไม่ควรเปลี่ยนในช่วงฤดูออกดอกเพราะจะทำให้ต้นไม่ออกดอกได้ และเปลี่ยนกระถางให้ใหญ่ขึ้น โดยดูขนาดให้เหมาะสมกับขนาดต้น ไม่ควรใหญ่มากเกินไปและนำไปไว้ที่ที่แสงรำไรจนกว่าต้นแข็งแรง จึงนำกลับไปเลี้ยงในสภาพปกติได้หรือหากต้องขยายพันธุ์ก็สามารถนำต้นที่มีพุ่มแน่นแล้วมาแยกหน่อได้ โดยเฉพาะเหลือกระบี่สามารถขยายพันธุ์ได้ง่าย โดยนำกล้วยไม้ออกจากกระถางเขย่าเครื่องปลูกออก โดยใช้มือแยกหน่อออกจากแต่ต้องมีหน่อเก่าติดมาด้วย ให้กอหนึ่งมี 2-3 หน่อ แล้วปลูกในกระถาง ตามวิธีที่ได้อธิบายมาแล้วก่อนหน้านี้

หลังจากที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้รองเท้านารีแล้วจากนั้นก็เป็นการสรุปแลกเปลี่ยนชุดความรู้โดยเริ่มจากการแนะนำตัวหัวหน้าโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อการจัดการอนุรักษ์กล้วยไม้ท้องถิ่น โดยคณะกรรมการกลุ่มกล้วยไม้บ้านบางดิบและได้แนะนำโครงการผมก็ขอท้าวความถึงบ้านบางดิบนะครับแรกเริ่มบ้านบางดิบทำงานวิจัยปูดำในป่าโกงกางต่อมาก็เป็นการเลี้ยงกล้วยไม้วานหางช้างด้วยเทคโนโลยีชาวบ้านหลังจากที่โครงการว่านหางช้างสำเร็จได้ผลเกินคาดก็ได้เริ่มทำงานวิจัยต่อซึ่งก็เป็นโครงการที่ต่อยอดจากว่านหางช้างซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ก็คือโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นครับวันนี้ก็ได้มาศึกษาดูงานที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยที่ผมกำลังทำอยู่ครับผมก็โครงการวิจัยแต่ละโครงการของผมก็มีจุดประสงค์เดียวกันคือเพื่อที่จะดูแลรักษาไม่ให้มันสูญหายไปจากระบบนิเวศครับหลังจากนั้นก็เป็นการแลกเปลี่ยนเรื่องของการคืนกล้วยไม้สู่ป่า

ก็ในเรื่องของการคืนกล้วยไม้สู่ป่าในแต่ละปีทางศูนย์วิจัยจะคืนกล้วยไม้รองเท้านารีปีละ 1,500 กระถาง แต่การคืนแต่ละครั้งก็ไม่ประสบผลสำเร็จยิ่งคืนก็ยิ่งหมดไปเพราะทุกครั้งทีไปคืนก็จะมีคนไปเก็บออกมา คุณสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ก็เลยแลกเปลี่ยนว่าการที่เราจะคืนกล้วยไม้ได้ก่อนอื่นเราต้องสร้างจิตสำนึกให้กับคนในท้องถิ่นเราต้องปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อที่จะได้ช่วยกันอนุรักษ์และรู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นของตัวเองถ้าเราปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ได้ก็จะเป็นผลดีมากในการคืนกล้วยไม้สู่ป่านอกจากคนในชุมชนจะช่วยกันดูแลรักษาแล้วยังช่วยไม่ให้คนนอกพื้นที่เข้ามาเอสาออกไปอีกด้วยหลังจากแลกเปลี่ยนแล้วเราก็ได้มอบของที่ระลึกและถ่ายรูปหมู่ร่วมกัน

หลังจากนั้นเราก็ได้ออกเดินทางไปสู่บ้านอ่าวน้ำ ตำบลแหลมสัก จังหวัดกระบี่ ชมรมกล้วยไม้แหลมสัก เป็นหมู่บ้านที่มีกล้วยไม้อยู่ทุกบ้านทุกครัวเรือนจะมีการเลี้ยงกล้วยไม้คนในหมู่บ้านจะทำอาชีพประมงและเลี้ยงกล้วยไม้ไปด้วยเป็นรายได้เสริมเขาจะเก็บกล้วยไม้มาจากป่าเพื่อที่จะขยายพันธุ์และเมื่อเขาขยายพันธุ์ได้มากเขาก็จะขายการเลี้ยงกล้วยไม้ของเขาเป็นการเลี้ยงด้วยความรักและกล้วยไม้ของเขาทุกต้นมีค่ามากถ้าเขาขายกล้วยไม้หนึ่งต้นเขาจะสร้างบ้านได้หนึ่งหลังซึ่งกล้วยไม้แต่ละชนิดส่วนมากจะเป็นของจังหวัดพังงาซึ่งคนจังหวัดพังงาเองก็ไม่ได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นของตัวเองรองเท้านารี

ของเขากระดางละเป็นหมื่นบางกระดางเป็นแสนก็มีและเขาก็ได้ไปแจ้งกล้วยไม้ระดับประเทศและก็ได้ที่หนึ่งด้วยนั่นก็เป็นเพราะว่าเขาตั้งใจจริงแล้วเขารู้คุณค่าของกล้วยไม้หลังจากที่เราดูได้กล้วยไม้เสร็จแล้ว ก็เป็นการมอบของที่ระลึกและถ่ายรูปร่วมกันและเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

กิจกรรมที่ 18 เวทีคืนกล้วยไม้สู่ถิ่น....บ้านบางดิบ

วันที่ 22 ธันวาคม 2554

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้านบางดิบ (มัสยิด)

เนื้อหาเวทีประชุม

จากการที่ได้จัดกิจกรรมคืนกล้วยไม้สู่ถิ่นบรรยากาศในช่วงเช้าเวลา 09.30 น. เราก็ได้เริ่มการลงทะเบียนบรรยากาศในการลงทะเบียนก็เป็นไปด้วยดีอากาศไม่ร้อนชาวบ้านและนักเรียนก็ได้ทยอยกันเดินทางมาลงทะเบียนเครือข่ายและองค์กรต่างๆก็ได้เดินทางมาเป็นระยะๆจุดลงทะเบียนก็มีเยาวชนรับผิดชอบการลงทะเบียนและแจกเอกสารประกอบเวทีโดย น.ส ลีลาฯ ระวีงาน น.ส ลักษิกา พิษชน

หลังจากที่นักเรียนและชาวบ้านเครือข่ายนักวิจัยและองค์กรหน่วยงานต่างๆได้ลงทะเบียนและรับเอกสารประกอบเวทีเรียบร้อยแล้วก็ได้ทยอยกันเข้าไปในอาคารอเนกประสงค์ซึ่งทางทีมวิจัยก็ได้จัดเตรียมไว้เรียบร้อยแล้วจากนั้นผู้ใหญ่ ประชา คาวจิตร ก็ได้กล่าวสวัสดิ์ผู้เข้าร่วมเวที

ก็ขอสวัสดิ์พี่น้องหมู่ที่ 6 บ้านบางดิบ หรือว่าเครือข่ายนักวิจัยของคลองนางย่อนก็ดีมาจากพื้นที่อื่นๆก็ดี ขอเชิญมานั่งแถวหน้าอีกสักครู่พักนายอำเภอก็คงจะมาถึงถ้าเกิดว่ามีแต่เด็กนักเรียนมันก็จะเป็นการไม่เหมาะสมก็อยากเรียนให้พี่น้องที่มาเข้าร่วมเวทีเชิญมานั่งข้างหน้านะครับ

หลังจากที่ผู้ใหญ่บ้านกล่าวจบก็ได้มอบเวทีให้กับพิธีกรดำเนินรายการโดย นางสาวซาปี๊ะ วันตา “ พี่อยากทราบว่าวันนี้มีนักเรียนเข้าร่วมเวทีทั้งหมดกี่ห้องคะอนุบาลมาหรือเปล่าคะ ไม่มานะคะน้องเค้ายังเด็กไปวันนี้มีน้องๆเข้าร่วมเวทีตั้งแต่ป.1 -ป.6นะคะวันนี้อาจจะมีการผู้ปกครองของน้องๆเข้าร่วมกิจกรรมด้วยถ้าเกิดวันนี้พี่ถามอะไรก็ขอให้น้องๆตอบด้วยนะคะไม่ต้องอายไม่ต้องเงินนะคะวันนี้ถ้าเกิดพี่ถามอะไรน้องๆก็ต้องตอบให้ได้ถ้าเกิดตอบไม่ได้ก็มีเสียงกระซิบจากอาจารย์ว่าถ้าเด็กไม่ตอบก็จะไม่ให้คะแนนแต่ถ้าเกิดตอบได้ไม่ว่าจะเป็น 1 คะแนน 2 คะแนนอาจจะได้ถึงเกรด 3 เกรด 4 ก็ได้จะมีผลต่อภาคเรียนของน้องๆด้วยนะคะระหว่างที่เรารอท่านนายอำเภอเดินทางมาพี่ก็จะเปิดวิดิทัศน์การทำงานของทีมวิจัยกล้วยไม้บ้านบางดิบว่าทำงานกันเป็นอย่างไรกันบ้าง

หลังจากที่ได้เปิดวิดิทัศน์ภาพกิจกรรมการดำเนินงานให้นักเรียน ครู ชาวบ้าน เครือข่ายนักวิจัยและผู้เข้าร่วมเวทีได้ชมก็จะมีภาพกิจกรรมการประชุมทีมวิจัยร่วมกับพี่เลี้ยงการประชุมทีมวิจัยร่วมกับคณะครูโรงเรียนบ้านบางดิบภาพกิจกรรมลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือนร่วมกับนักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบและกิจกรรมลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ป่าต้นน้ำกิจกรรมลงพื้นที่สำรวจกล้วยไม้ป่าชายเลนกิจกรรมศึกษาดูงาน กิจกรรมแลกเปลี่ยนชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นกับทีมวิจัยบ้านบางเนาะ เป็นต้น

ก็หลังจากที่พี่เปิดวิดิทัศน์ให้น้องๆดูแล้วนะคะพี่ก็จะถามว่าทีมวิจัยบ้านบางดิบของเราได้ทำกิจกรรมอะไรบ้างนะคะไหนเมื่อกี้ใครได้ดูบ้างยกมือขึ้นหน่อยคะถ้าไม่มีใครยกพี่จะสุ่มถามแล้วกันนะคะใครจะตอบ

ได้บ้างเอ่ยพี่ถามคนนี้ดีกว่ามีคนจะตอบคำถามแล้วปรบมือให้เพื่อนหน่อยคะหนูชื่ออะไรคะ ชื่อเด็กหญิง อารยา หลีหลังคะ พี่จะถามว่าทีมวิจัยกล้วยไม้บ้านบางคืบได้ทำกิจกรรมอะไรบ้างคะตอบได้เลยคะ กิจกรรมสำรวจกล้วยไม้คะ เราไปถามคนอื่นก่อนคะหนูชื่ออะไรคะ ชื่อ เด็กหญิงพิมพ์ลัดดา เนื้ออ่อน ทีมวิจัยได้ทำกิจกรรมอะไรบ้างคะ กิจกรรมแลกเปลี่ยนชุดความรู้กับทีมวิจัยบ้านบางแะคะใครได้ดูอีก บ้างคะถ้อย่างนั้นถามตรงนี้ดีกว่าคะยังไม่ได้อ่านเลยไม่รู้ละจ้

หลังจากที่พิธีกรดำเนินรายการได้ถามคำถามกับเด็กนักเรียนแล้วก็ได้ชี้แจงหมายกำหนดการให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้ฟังก็จะมีการเปิดเวทีโดยนายอำเภอคุระบุรีนายอำเภอคนใหม่ของเรานะคะ นาย มานิต เพียรทอง และกล่าวชี้แจงเวทีโดยหัวหน้าโครงการของเรา คุณ สมพงษ์ ประสารการ และก็เป็น การนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนในเรื่องของการสำรวจกล้วยไม้ ระดับครัวเรือน , ป่าต้นน้ำ และกีฬาชายเลนโย นักเรียนโรงเรียนบ้านบางคืบไม่ทราบทางอาจารย์ได้จัดเตรียมเด็กที่จะนำเสนอข้อมูลหรือยังคะถ้าเกิดว่า ยังก็ช่วยเตรียมด้วยนะคะและข้อมูลการจัดการแปลงเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบโดยหัวหน้าโครงการและข้อมูลชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบและบ้านบางแะและบทเรียนการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่และชมรมกล้วยไม้กระบี่และบทเรียนการทำงานวิจัยโดย คุณอุทิศ เนื้ออ่อน และก็มี การแลกเปลี่ยนซักถามใครมีข้อสงสัยอะไรก็เชิญแลกเปลี่ยนซักถามได้นะคะหลังจากนั้นก็จะเป็นการพักรับประทานอาหารเที่ยงเสร็จประมาณบ่ายโมงก็จะเป็นการวิเคราะห์แนวทางการสนับสนุน แนวทางการขับเคลื่อนและบทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการอนุรักษ์กล้วยไม้บ้านบางคืบ โดย คุณ สุขกิจ นาคตาขุน หัวหน้าศูนย์วิจัยและประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาเป็นผู้ดำเนิน รายการในช่วงของการแลกเปลี่ยนก็จะมีผู้เข้าร่วมดังนี้ เจ้าหน้าที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะระ อบต. บางวัน ครูโรงเรียนบ้านบางคืบ ผู้ใหญ่ ประชา คาวิจิตร เจ้าหน้าที่ป่าชายเลนที่ 17 เจ้าหน้าที่สถาบัน สิ่งแวดล้อมไทย เครือข่ายนักวิจัยจังหวัดพังงา และระนอง และมีการกล่าวสรุปแนวทางการขับเคลื่อน การอนุรักษ์และการจัดการกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางคืบและเดี่ยวเราจะมีสถานที่ที่เราจะเอากล้วยไม้ไปคืนไว้ ที่ กุโบว์ (สุสาน) เพราะกล้วยไม้ของเรายังอยู่แน่เพราะจะไม่มีใครกล้าไปขโมยแน่ก็รายละเอียดของ กำหนดการในวันนี้ก็มีเท่านี้คะพี่ก็ได้อ่านหมายกำหนดการหมดแล้วนะคะเดี่ยวเราจะให้นักเรียนออกมา เล่าให้ฟังว่าได้ลงไปสำรวจกล้วยไม้พบกล้วยไม้อะไรบ้าง

จากที่พวกหนูได้ลงไปสำรวจกล้วยไม้ร่วมกับพวกพี่ก็พบกล้วยไม้ที่มากที่สุดคือ เอื้องคำ และว่าน หางช้าง หางกระรอก กระเระระร่อน เหลืองกระบี่ ลานเท และก้างปลาคะ รองเท่านั้นริด้วยคะ ก็ขอ เสียงปรบมือให้กับตัวแทนนักเรียนด้วยคะ เราจะไมถามผู้อาวุโสทั้งหลายแหละจะถามน้องๆนักเรียนนะคะว่า คำว่ารองเท่านั้นริมันเป็นศัพท์ภาษากลางนะคะ ถ้าเป็นศัพท์ทางใต้เขาจะเรียกว่าอะไรมีใครรู้บ้างคะ รองเท่า ภาษาดูว่ายังงัยคะ เกือกกรับ แล้วนาริละคะ ผู้หญิงกรับ ถ้อย่างนั้นก็แปลว่าเกือกผู้หญิงสิคะ รองเท่า นาริมีหลายชนิดนะคะจากการที่พี่ได้อ่านเอกสารประกอบเวทีมีทั้งรองเท่านั้นริอะไรบ้างคะพี่จำไม่ได้แล้ว เยอะเกินไปแต่ถ้าไปเจอก็คือเอามาเลยนะคะเดี่ยวเราจะถามคำถามต่อใครตอบได้มีรางวัลด้วยคะพี่จะถามว่า น้องรู้จักทีมวิจัยหรือเปล่านั้นคะ ไม่รู้จักครับแล้วหนูรู้จักคนที่ทำวิจัยหรือเปล่านั้นคะ รู้จักครับ หวาเอียด (คุณ

อุทิศ เนื้ออ่อน)ปรบมือให้เพื่อนด้วยค่ะเดี๋ยวที่จะถามคำถามต่อใครตอบได้พี่มีรางวัลให้ใครรู้จักว่านหางช้าง บ้างว่านหางช้างมีอีกชื่อหนึ่งว่าอะไร หนูชื่ออะไรค่ะ ด.ญ ภัชญา คุ่มบัวค่ะ ว่านหางช้างมีชื่อเรียกอีกอย่างคือเพชรหึงค่ะถูกหรือเปล่าค่ะ บังเอิญ ถูกครับ วันนี้ฉันนักเรียนตอบคำถามอะไรครูจะให้คะแนนเป็นพิเศษนะค่ะเดี๋ยวเราจะถามอะไรอีกดีค่ะ เดี่ยวเราจะเตรียมความพร้อมโดยการปรบมือนะค่ะเดี๋ยวถ้าใครปรบมือไม่พร้อมเพื่อนเราจะให้ออกมาข้างหน้าเวทีนะค่ะเดี๋ยวพี่มีอะไรจะให้เล่นพร้อมกันหรือยังค่ะ พร้อมแล้วค่ะ พร้อมแล้วครับ ปรบมือหนึ่งครั้งได้มาแล้วนะค่ะหนึ่งคน ปรบมือหนึ่งครั้ง ได้อีกหนึ่งคน ปรบมือสองครั้ง คราวนี้ได้ มา 6 คนนะค่ะ เราก็ได้เพื่อนๆมาเต็มไม้อูทั้งหมด 8 คนนะค่ะเรามาแนะนำตัวกันก่อน ชื่อ ด.ญ มี มี ชื่อ ด.ญ ฟารา ค่ะ ก็ตอนนี้รู้สึกว่าท่านนายอำเภอจะเดินทางมาถึงแล้วให้น้องๆไปนั่งที่ให้เรียบร้อยก่อนนะค่ะ

ก็สำหรับวันนี้ก็เป็นเวที ของโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้บ้านบางติบค่ะก็ได้เวลาอันสมควรแล้วก็ขอเชิญกล่าวรายงานโดยผู้ใหญ่นายบางติบ คุณประชา คาวิจิตร และกล่าวเปิดเวทีโดยท่านนายอำเภอของเรานะค่ะท่านมานิต เพียรทอง นะค่ะก็ขอเชิญผู้ใหญ่นาย ประชา คาวิจิตร เลยค่ะ

นายประชา คาวิจิตร ผู้ใหญ่นายบางติบ

“ ครับเรียนท่านนายอำเภอคุณบุรี ท่าน มานิต เพียรทอง และคณะและที่มนักวิจัยจังหวัดพังงา และระนองผมในตัวแทนผู้นำชุมชนและในนามผู้เข้าร่วมเวทีกันกล้วยไม้สู่ถิ่นบ้านบางติบด้วยโครงการความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นเพื่อการจัดการ การอนุรักษ์โดยคณะกลุ่มกล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนงานวิจัย ส.ก.ว ฝ่ายวิจัยเพื่อถิ่น การศึกษากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของกล้วยไม้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชั้นตอนนับตั้งแต่โครงการระยะที่ 1 คือ โครงการศึกษาวิจัยปลูกกับระบบนิเวศป่าชายเลน แบบยั่งยืนและโครงการที่2คือโครงการว่านหางช้างหรือที่เรียกกันว่าเพชรหึงโดยเทคโนโลยีชาวบ้านและโครงการที่3คือการวิจัยความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นบ้านบางติบซึ่งกระบวนการนี้ได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้วจึงได้มีเวทีวันนี้เพื่อจะเก็บข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยที่ผ่านมาให้กับทีมวิจัยด้วยกันและทีมที่มาจากระนองและผู้ร่วมการศึกษาวิจัยช่วงแรกก็คือเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนบ้านบางติบซึ่งถือว่าโครงการศึกษาชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมากมายและลดการหากกล้วยไม้เพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่าซึ่งอันนี้ก็คือเป็นจุดประสงค์หนึ่งซึ่งได้ทำโครงการศึกษาวิจัยกล้วยไม้ซึ่งเวทีวันนี้ก็สรุปเพื่อที่จะเก็บข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อที่จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งในวันนี้ผมในนามผู้ใหญ่นายบางติบก็ขอขอบคุณท่านนายอำเภอ นายมานิต เพียรทอง ที่ท่านได้สละเวลาของท่านเข้ามาเปิดโครงการและพบปะกับพี่น้องบ้านบางติบในโอกาสนี้ผมก็ขอเรียนเชิญนายอำเภอได้กล่าวเปิดโครงการและให้โอวาทแก่ผู้ที่เข้าร่วมเวทีประชุมทั้งโครงการศึกษาวิจัยกล้วยไม้ของจังหวัดพังงาและเครือข่ายนักวิจัยของจังหวัดระนองด้วยครับขอเชิญครับท่าน ”

นายมานิต เพียรทอง นายอำเภอคูระบุรี

“ก็ขอสวัสดิ์ผู้ใหญ่ประชาคา วิจิตร และชาวบ้านบ้านบางคืบและคณะครูโรงเรียนบ้านบางคืบและศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาและจังหวัดระนองและนักวิจัยผู้ร่วมทำการวิจัยและนักเรียนโรงเรียนบ้านบางคืบทุกคนนะครับก็ต้องขอขอบคุณผู้ใหญ่บ้านและทางทีมงานที่ได้เชิญผมมาในวันนี้ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา ชุมชนบ้านบาง ผมก็ยินดีที่ได้มาร่วมงานก็ได้อ่านประวัติการทำงานแล้วก็ขอชื่นชมครับขอชื่นชมที่ท่านคิดเรื่องนี้ขึ้นมาว่าทางช้างก็ถือว่าเป็นกล้วยไม้ที่นิยมชมชอบสำหรับผู้ที่เลี้ยงกล้วยไม้ผมก็อยู่พังงามา 20 ปี ก็เพิ่งรู้ว่าทางช้างเขาวิจัยกันที่บ้านบางคืบผมเองก็ได้นั่งๆที่เขาไปหามาจากป่าอาเมาผากข้างเหมือนกันก็ได้เอาไปฝากผู้หลักผู้ใหญ่ข้างเหมือนกันก็เข้าใจว่าทางช้างมันอยู่ที่ไม้ใหญ่พื้นที่สูงลักษณะความเป็นอยู่ของเขาวันนี้เรามาทำงานวิจัยแล้วก็ได้ทำการเพาะเลี้ยงกันเองมันก็เป็นการลดอย่างที่ท่านผู้ใหญ่ว่ามันเป็นการดูแลทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมไปด้วยในตัวนะครับและที่สำคัญ ที่สุดที่ผมของชื่นชมก็คือว่าท่านนำเด็กนักเรียนเข้ามาร่วมการปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับเยาวชนมันเป็นเรื่องที่ดีงามมากลูกหลานของพวกเราจะได้เข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติอย่างลึกซึ้งนะครับมันเป็นการปลูกฝังความรู้ศึกความห่วงหาพันที่จะมีต่อสมบัติอันล้ำค่าของท้องถิ่นตรงนี้ต้องชื่นชมท่านทีมงานทั้งหมดที่ได้คิดเรื่องนี้ขึ้นมาและดำเนินการมาในหลายสิ่งหลายอย่างทราบมาว่าท่าน ประชา คา วิจิตรก็ได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่นของปีที่แล้ว ก็มาจากผลงานที่ท่านได้ทำร่วมกับชุมชนกับทางพื้นที่ที่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญของพื้นที่บ้านเราที่มีป่าชายเลนและวันนี้ท่านก็ลึกลงมาในเรื่องของกล้วยไม้ท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น ว่านทางช้าง ทางกระรอก สิ่งใดเป็นต้นสิ่งที่หายากทั้งนั้นผมก็ความรู้ๆไปๆไม่ได้รู้ซึ่งเรื่องกล้วยไม้หรือแม้แต่ก็ชอบดู ชอบถามแต่เรื่องความรู้เหมือนพวกท่านเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงผมไม่รู้เรื่องเลยชอบเรื่องความสวยงามแต่ไม่ได้รู้ความเป็นมาอะไรต่างๆมากมายนะครับก็อดที่จะชื่นชมไม่ได้กับความติดตามและการทำงานของทีมงานบ้านบางคืบซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องหลายท่านซึ่งก็มีของจังหวัดระนองเป็นการเชื่อมโยงต่อการทำงานซึ่งกันและกันเป็นเครือข่ายกลุ่มท้องถิ่นก็จะเน้นการทำงานเครือข่ายเป็นส่วนใหญ่และวันนี้ต้องบอกว่าบ้านเมืองจะก้าวไปข้างหน้าก็ต้องรักษาสิ่งที่ดีงามความเจริญทางด้านหลายสิ่งหลายอย่างได้ก็ต้องเน้นกลุ่มท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญมากต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้านเอาไว้ ซึ่งนับวันมันจะสูญหายไปเรื่อยๆนะครับในหลายสิ่งหลายอย่างมันมีหลายประเภทมีหลายกรณีที่มีอยู่หมู่บ้านคูเมืองมันถูกลืมเลือนไปวันนี้บ้านบางคืบได้เอาสิ่งที่ผมเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีเป็นเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติท่านทำได้หลายสิ่งหลายอย่าง ลูกหลานของพวกเราที่จะเติบโตขึ้นมาในอนาคตก็จะได้มีความรักห่วงหาพันต่อท้องถิ่นบ้านเกิดของตัวเองยังมีโครงการอีกหลายโครงการที่เขาได้เริ่มคิดและจัดทำไว้ในพื้นที่ที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนของพวกเราได้ก็น่าจะทำให้ลูกหลานของเราเติบโตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพพวกเราถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ถ่ายทอดความรู้ที่ดีให้ลูกหลานของเรานะครับนอกจากความรู้ทางวิชาการอีกทั้งครูอาจารย์ได้สอนแล้วนะครับและผู้นำชุมชนก็ได้ดึงเรื่องดีๆเข้ามาให้ลูกหลานของเราด้วยก็จะเป็นการเพิ่มคุณค่าและเพิ่มศักยภาพของเราซึ่งผมมั่นใจเหลือเกินว่าเด็กบ้านบางคืบจะเติบโตขึ้นไปอย่างมีคุณภาพเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคตบ้านบางคืบน่าจะ

พัฒนาไปได้ไกลกว่านี้ผมเชื่อในทีมงานของท่านครับท่านผู้ใหญ่และน่าจะได้รับรางวัลอีกหลายในการมุ่งมั่นในการทำงานและตั้งใจจริงในการพัฒนาท้องถิ่นผมแม้จะเพิ่งเคยมาทำงานที่นี่ก็ตามแต่ผมก็ชอบที่จะทำงานกับกลุ่มหลายๆกลุ่มที่มีความรักต่อบ้านของตัวเองตอนผมอยู่ที่โน้นผมก็ได้ทำโหนด ตอนผมอยู่ที่บ้านขุน จังหวัดอุดรธานี คำว่าโหนดถือว่าเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์เป็นนิทานปรัมปราเป็นความเชื่อ ดังนั้นผมจึงบอกกับพี่น้องบ้านโหนดว่าหากหลายสิ่งหลายอย่างนั้นตั้งอยู่บนความเชื่อท่านต้องสร้างความเชื่อนั้นให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องมิฉะนั้นแล้วผ่านไปความเชื่อก็จะลดน้อยลง คำโหนดก็จะถูกลืมเลือนหลายท่านอาจจะเคยได้ยินคำว่าคำโหนดเป็นอะไรมันก็ต้องศึกษาไปเรื่อยๆอย่างที่ท่านศึกษาวานทางช้างนั้นแหละครับคำโหนดเป็นไม้หรือเป็นปาล์มชนิดหนึ่งซึ่งผสมกันระหว่าง มะพร้าว ปาล์ม ต้นตาล มาเป็นต้นโหนดไม้3 อย่างมารวมกันกลายเป็นต้นโหนดและถ้าเป็นป่าดึกดำบรรพ์ตามนิยายปรัมปราเขาจะบอกว่าเส้นทางระหว่างเมืองมนุษย์และเมืองบาดาลมีอยู่3 จุด 3 แห่งที่เมืองบาดาลสามารถติดต่อกับเมืองมนุษย์ได้อยู่ในประเทศลาว 2 จุด และประเทศไทย 1 จุด คืออยู่ที่คำโหนดก็เป็นนิยายปรัมปราจะครับถ้าเกิดใครเคยไปดูบั้งไฟพญานาคที่ อำเภอกมพิไส จังหวัด หนองคาย พญานาคก็ไปจากที่นี่แหละครับผมเคยบอกคนหนองคายว่าอย่าทำให้คนอุดรธานีโกรธนะครับถ้าโกรธวันไหนเราจะปิดประตูพญานาคก็จะขึ้นมาไม่ได้หนองคายที่เคยมีรายได้หลังไหลเข้าไปปีละหลายสิบล้านบาทประจวบนั้นจะโดนปิดพญานาคจะออกมาเล่นผ่านไม่ได้แล้วเพราะทุกอย่างมันก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อผมก็ได้เอามาเล่าให้ทุกคนฟังว่ามีคนไปท่องเที่ยวคำโหนดเยอะมากผมก็เลยเชิญให้ทาง ททท. ไปอบรมมัคคุเทศน์น้อยให้กับนักเรียนเยาวชน รวมถึงชาวบ้านที่อยู่คำโหนดเพื่อให้มีความรู้เรื่องของความรู้พื้นถิ่นของตัวเองจะได้บอกเล่ากับนักท่องเที่ยวที่ไปคำโหนดได้นั้นก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะรักษาคำโหนดไว้ผมก็คิดจะทำ คำโหนดขึ้นถึ้นอย่างที่ท่านทำนี้แหละความจริงแล้วต้องเอาไปเพาะนะครับแต่ไม่มีใครกล้าเอาต้นคำโหนดออกจากป่าเขาเขาเชื่อว่าเจ้าปู่สินสุคนที่ดูแลอยู่ท่านมีความศักดิ์สิทธิ์มากเพราะฉะนั้นถ้าจะเอาต้นกล้าของต้นคำโหนดมาเพาะต้องขออนุญาตก่อนผมก็ได้คุยกับทีมงานว่าจะทำต้นคำโหนดถึ้นเอามาเพาะแล้วเอาไปปลูกเพิ่มเติมในพื้นที่แห่งนั้นจากปัจจุบันต้นคำโหนดเสื่อมโทรมมากก็วิจัยหลายเรื่องครับเคยเชิญนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่ามันเกิดเพราะอะไรเพราะน้ำเค็มหรือเปล่าเพราะที่นั่นจะมีน้ำเค็มเยอะมากตามแหล่งน้ำจะมีนาเกลือจะทำให้เกิดผลกระทบในลำคอหรือไม่เพาะว่าป่าคำโหนดจะมีแหล่งน้ำล้อมรอบอยู่เราต้องวิจัยเป็นท้องถิ่นกันก็เป็นที่มาว่าจะทำคำโหนดขึ้นถึ้นมาเห็นท่านทำโครงการนี้ก็ขอชื่นชมครับในหลายสิ่งหลายอย่างที่เราได้คิดได้ทำเพื่อบ้านเกิดของตัวเองและท้องถิ่นที่เราพักอาศัยอยู่มันเป็นเรื่องที่ดีงามจะได้ปลูกฝังให้ลูกหลานของเราซึ่งต้องเรียนว่าต้องคิดเรื่องดีๆให้กับเด็กๆเด็กๆพวกนี้มีปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เสียหายซึ่งจะดึงลูกหลานของเราไปสู่สิ่งที่ดีงามคนที่ใกล้ชิดติดอยู่กับพื้นที่ก็คือผู้ใหญ่บ้านผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำทางธรรมชาติร่วมไปถึงเยาวชนรุ่นพี่ที่อยู่ในหมู่บ้านร่วมกันคิดร่วมกันทำสิ่งดีๆให้กับลูกหลานๆจะทำให้พวกเขามีความรู้เป็นเรื่องที่สำคัญกับท้องถิ่นและได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ไม่ใช้เวลาไปกับเรื่องที่เสียหายเหมือนที่หลายถิ่นหลานที่เกิดขึ้นเพราะในเรื่องของเหล่านี้ก็จะอนุญาตฝากว่าในสิ่งที่ผู้ใหญ่บ้านและทีมงานได้ทำให้ท่านร่วมกันช่วยรักษาส่งเหล่านี้เอาไว้รวมถึงคณะครูให้ปลูกฝังเด็กให้เติบโตตามมาตรฐานของเขาให้ได้อย่าให้แก่หลงทางไปในทางที่เสียหาย

เพราะในปัจจุบันนี้มีมากที่จะหลงทางไปในทางที่ผิดผมก็ต้องขอบขอบคุณที่ได้รับเกียรติมาเป็นประธานในการเปิดเวทีนี้กันด้วยไม่ว่าผู้ใดก็ต้องขอบขอบคุณอีกครั้งสำหรับทุกท่านที่เกี่ยวข้องสำหรับท่านที่มาจากระนองท่านจะอยู่ต่อหรือเปล่าครับอยู่ต่อใช่ไหมครับอีกก็วันถึงจะจบครับจบวันนี้เลยหรือครับสำหรับท่านที่มาจากระนองเดินทางกลับก็ขอให้เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพนะครับถ้าหากจะมีอะไรให้ทางอำเภอกระบุรีช่วยก็บอกได้นะครับผมและทีมงานก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือก็ได้เวลาอันเป็นสมควรแล้วผมก็ขอเปิดเวทีนี้กันด้วยไม่ว่าผู้ใด ฅ บัดนี้ครับ สวัสดิ์ครับ ”

จากนั้นพิธีกรเวที คุณชาปี๊ยะ วันตา ก็ได้ดำเนินการเวทีต่อไป

ก็ขอเสียงปรบมือให้กับท่านนายอำเภออีกครั้งอีกครั้งนะคะก็ในฐานะตัวแทนในที่ประชุมที่นี้ก็จะก็ใกล้ปีใหม่แล้วก็ขออนุญาตอวยพรในกับท่านนายอำเภอนะคะปีใหม่นี้ก็ขอให้ท่านนายอำเภอมีความสุขภาพพยานมายที่สมบูรณ์แข็งแรงก็ขอให้เป็ชวัญใจที่รักของประชาชนทุกคนต่อไปคะขอบคุณคะ ก็ลำดับต่อไปนะคะเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาก็ขอเชิญ คุณสมพงษ์ ประสารการ ออกมาชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดเวทีในวันนี้ขอเชิญคะ

นายสมพงษ์ ประสารการ หัวหน้าโครงการ

ครับสวัสดิ์ครับผมก็ขอสวัสดิ์ทุกท่านที่เข้าร่วมเวทีนี้ครับผมก็ถืออนุญาตพูดได้นะครับ ที่จริงแล้วผมก็เริ่มทำงานวิจัยมาก็ 3 โครงการแล้วโครงการแรกก็โครงการวิจัยปุ๋ยเพื่อเพิ่มปริมาณและพื้นที่ปลูกโกโก้โครงการที่ 2 ก็คือโครงการวิจัยว่านหางจิ้งจอกที่ต่อออกมาจากโครงการแรกว่านหางจิ้งจอกที่เริ่มต้นมาจกปี 2549 การดำเนินการก็ใช้เวลา 2 ปี โครงการที่3ก็คือโครงการวิจัยความหลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีของวันนี้ก็คือชี้แจงก็เพื่อให้ได้รู้ว่าการดำเนินการมาตั้งปีแล้วไม่ว่าจะเป็นการสำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ไม่ว่าจะเป็นระดับครัวเรือน ป่าต้นน้ำหรือว่าป่าชายเลนก็จะให้สมาชิกในทีมชี้แจงการทำงานและข้อมูลที่ได้มาและผมก็จะชี้แจงรายละเอียดอีกทีหนึ่ง

ก็ขอเสียงปรบมือให้กับหัวหน้าคะ พี่ก็ขอให้น้องๆฉบับนี้ที่ด้วยนะค่ะเดี๋ยวถ้าพี่ถามอะไรก็ช่วยตอบให้ได้นะค่ะเพราะถ้าได้ฟังลุงป้าน้าอาเขาพูดแล้วก็ต้องจดด้วยนะค่ะถ้าไม่อย่างนั้นก็จะเสียเวลาเปล่าต่อไปก็จะเป็นช่วงนำเสนอผลงานวิจัยต่อชุมชนนะค่ะการสำรวจกล้วยไม้ระดับครัวเรือนโดยนักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบค่ะถาทางโรงเรียนยังไม่พร้อมจั้นเดี๋ยวลให้สมาชิกทีมวิจัยเป็นคนนำเสนอก่อนนะค่ะก็ขอเชิญน้องๆ ชูวารี๊เยื้ออ่อน เป็นคนนำเสนอข้อมูลก่อนก็แล้วกันคะเชิญคะ

นางสาวชูวารี๊เยื้ออ่อน นักวิจัย

“ สวัสดิ์คะ ชื่อ ชูวารี๊เยื้ออ่อน เป็นทีมวิจัยกล้วยไม้บ้านบางดิบคะก็จากการที่ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ป่าต้นน้ำก็พบชนิดพันธุ์กล้วยไม้ทั้งหมด 15 ชนิดดังนี้

1.กล้วยไม้ดิน	2.ต้นตะขาบไม้เลื้อย
3.มัจฉา	4.เอื้องคำ
5.ไก่อแดง	6.แปรงสีฟัน
7.ลานเท(ขาวมะลิ)	8.ชิงเวหา

9.เอื้องสายครั้ง	10.ก้างปลาเขา
11.เอื้องแบน	12.เข็มเหลื่อง
13.ใบลาย	14.เอื้องผึ้ง
15.เอื้องสาย	

และจากการที่ได้ไปสำรวจป่าชายเลนก็พบกล้วยไม้ที่ยังมีอยู่ก็ 17 ชนิด ดังนี้

1.สิงโตรงข้าว	2.สิงโตเคราแดง
3.เอื้องหมาก	4.เอื้องสายชน
5.ก้างปลา	6.ริบปิ่นเล็ก
7.กระเรกระร่อน	8.ม้าวิ่ง
9.เอื้องหนวดแมว	10.คันเบ็ด
11.ว่านหางช้าง	12.ช้างงาเดียว
13.ชิงเวหา	14.เอื้องขนม่วง
15.สิงโตกลีบม้า	16.สรแดง
17.สิงโตปากนกแก้ว	

ก็จากการที่ทีมวิจัยได้ไปสำรวจกันทั้งป่าต้นน้ำและป่าชายเลนก็มีทั้งหมด 33 ชนิดจะขอบคุณค่ะ ต่อไปขอเชิญพี่จิมค่ะ ”

นางสาวกาญจนา สุขเกื้อ พี่เลี้ยงนักวิจัย

“ ก็ขอแนะนำตัวก่อนนะคะชื่อ พี่จิมค่ะ กาญจนา สุขเกื้อ เป็นพี่เลี้ยงนักวิจัย ที่จริงแล้วกล้วยไม้ที่เราไปสำรวจมาทั้งป่าต้นน้ำและป่าชายเลนก็เป็นชนิดที่ซ้ำๆกันค่ะเมื่อก่อนอาจจะมีเยอะแต่ตอนที่เราไปสำรวจมันอาจจะสูญพันธุ์ไปแล้วหรืออาจจะออกจากป่าแล้วไม่ได้คืนที่เหลื้อมันก็เลยมีอยู่แค่นี้กล้วยไม้หลักๆแล้วก็มีว่านหางช้างที่เป็นตัวหลักที่สร้างชื่อให้กับบ้านบางดิบเป็นกล้วยไม้ที่พบทั้งป่าชายเลนและป่าต้นน้ำเป็นกล้วยไม้ประเภทอิงอาศัยออกดอกช่วงเดือน เมษายน-พฤษภาคม จะออกดอกเป็นช่อซึ่งทางบ้านบางดิบก็ได้ทำวิจัยให้มันออกดอกนอกฤดูกาลซึ่งปกติแล้วใช้เวลานานกว่าจะออกดอกแต่บ้านบางดิบใช้เวลาแค่ 2 ปีก็ออกดอก และก็เอื้องสายน้ำผึ้งอันนี้ก็พบตอนที่ลงพื้นที่สำรวจป่าเขาเขาจะออกดอกเป็นสีม่วงอมส้ม ก็จะออกดอกช่วงเดือน ธันวาคม- มกราคม และดอกบัวผุดซึ่งก็เป็นความโชคดีของทางทีมวิจัยที่ได้เจอดอกบัวผุดด้วยกำลังบานเลยคะบนบริเวณป่าต้นน้ำ พบบนภูเขาสูงออกดอกประมาณเดือน ธันวาคม-มกราคม ทางกบเผือก ทางกระรอกเผือก เอื้องหงอนไก่ เป็นกล้วยไม้อิงอาศัยพบได้บริเวณป่าชายเลนและป่าต้นน้ำออกดอกช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายนที่จริงแล้วกล้วยไม้มันก็มีมากกว่านี้แต่เราสำรวจพบแค่นี้ก็อยากให้ทุกคนนะคะในวันนี้เราก็มีกิจกรรมคืนกล้วยไม้สู่ถิ่นบ้านบางดิบเอากล้วยไม้ที่เราได้ขยายพันธุ์ไว้มากินสู่ป่าเพื่อที่จะได้อนุรักษ์ไว้ขอบคุณค่ะ ”

กล้วยไม้ที่สำรวจพบในป่าชายเลนมี18ชนิดป่าต้นน้ำอีก15ชนิดใครมีอะไรสงสัยจะถามหรือเปล่านั้นกล้วยไม้ที่พบมาจากป่าสามารถขยายพันธุ์ได้ไหมคะใครมีอะไรสงสัยถามเลยคะเครือข่ายแลกเปลี่ยนได้นะคะคุณดุสิตมีอะไรจะถามหรือเปล่านั้นตอบได้นะคะขอเชิญด้านหน้าเลยคะ

นายดุสิต บู่ทอง เครือข่ายนักวิจัยปลูกไฟด้านพระยาพิพิธ

“ ครับผมดุสิต บู่ทอง เป็นนักวิจัยไม้ไฟจังหวัดพังงาครับผมจะขอเสนอแนะเรื่องข้อมูลโดยจะเพราะเรื่องข้อมูลการใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้้นะครับส่วนหนึ่งผมก็เห็นว่าเราได้เก็บข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นผมอยากให้ข้อมูลเจาะลึกกว่านี้นะครับกลุ่มที่เขาทำมาแล้วจะได้นำเอาข้อมูลตัวนี้ไปขายในเชิงแพทย์นะครับถ้าเรามองไปที่มหาลย์ที่เขาทำกล้วยไม้ หรือว่าเรื่องสมุนไพรเพื่อสุขภาพที่เป็นความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้เอามาเผยแพร่ทางเว็บไซต์ทางหนังสือมันก็มีหลายชนิดที่บ้านเราก็มียู่แต่ในวันนี้การรวบรวมข้อมูลมันยังแคบไปอยากจะให้ขยายกว้างกว่านี้ซักชนิดหนึ่งผมก็ขอฝากท่านนี้ครับ ”

ก็ขอขอบคุณ คุณดุสิตนะคะทางเราก็จะปรับปรุงตามที่ท่านแนะนำต่อไปก็ขอเชิญบังอรินเลยคะ ครับผมชื่อสุริยา ประสงค์ผล เป็นทีมวิจัยกล้วยไม้บ้านบางคืบก็จะมานำเสนอกล้วยไม้ที่ได้ทำมาครับ 1.ช้างกระและหางช้างครับกล้วยไม้ตระกูลช้างเป็นกล้วยไม้ที่มีรากอากาศขนาดใหญ่ต้องปลูกไว้ในกระถางที่มีขนาดใหญ่และมีลักษณะโปร่งวิธีการปลูกควรนำรากไปแช่น้ำเพราะจะทำให้ง่ายต่อการตัดแต่งรากไว้ในกระถาง วัสดุที่ใช้ปลูกได้แก่ เศษไม้ ถ่าน กาบมะพร้าว ในการเลี้ยงควรมีการล้างใบบ้างด้วยน้ำแรงดันสูงเพื่อจะให้คราบตะกอนหลุดออกเพื่อที่ยอดจะได้แตกออกมาวิธีที่จะเลี้ยงกล้วยไม้ตระกูลช้างไม่ให้เป็นโรคคือนำปูนแดงมาผสมกับน้ำตั้งไว้ให้น้ำใส่น้ำที่ได้ไปรดบนยอดของใบจนถึงกาบใบและลำต้นจะช่วยฆ่าเชื้อราฤดูที่ออกดอกจะออกช่วงเดือน สิงหาคม-มกราคม ระยะเวลาออกดอกประมาณ 3-4 สัปดาห์ 2.อ้วนวลจันทร์ ตามบ้านจะเรียกว่ากาลานเทล่าต้นคล้ายลูกน้ำเต้าใบเรียวยาวออกดอกเป็นช่อมีกลีบดอกสีขาวบ้างสีแดงบ้างเป็นบางดอกวัสดุที่ใช้ปลูกได้แก่ดิน ถ่าน กาบมะพร้าว เศษไม้ผู้นำมาใส่กระถางโรคที่พบได้แก่โรคใบไหม้ รา ซึ่งทำให้ต้นเน่าวิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้ทำได้ 2 วิธีคือ การแยกหน่อ การเพาะสปอร์ซึ่งผมก็มีวิธีการขยายพันธุ์แบบเพาะสปอร์ครับ

1. วิธีการขยายพันธุ์แบบเพาะสปอร์

วัสดุที่ใช้ มี เมล็ดของกล้วยไม้ที่เราจะขยายพันธุ์(หางกระรอกเผือก) กุ้งพลาสติก กระถางเฟิร์น เศษไม้ผุ

เริ่มจากการที่เอาหนัวยามาดไว้ที่กุ้งพลาสติกหลังจากนั้นก็เอาน้ำใส่ในถุงที่เราผูกไว้หลังจากนั้นก็เอา เศษไม้ผุใส่ในกระถางจนเกือบเต็มหลังจากนั้นก็เอาเฟิร์นมาใส่ไว้ข้างบนพรมน้ำนิดหน่อยเพื่อจะเก็บความชื้นได้ดีหลังจากนั้นก็เอาสปอร์มาใส่ได้เลยครับ , ผมขอถามนิดหนึ่งว่าเรารู้ได้ไงว่าฝักไหนที่เอามาขยายพันธุ์ได้แล้ว,เราก็ดูจากสีของมันนะครับจากฝักสีเหลืองมาเป็นสีน้ำตาล,แล้วตัวอย่างที่ได้ทำมามีบ้างไหมครับมีก็เปอร์เซ็นต์ที่รอด,ก็ประมาณร้อยละ60ครับสำหรับหางกระรอก หลังจากนั้นก็ในถุงที่เราได้เตรียมไว้แล้ว เราก็ใส่กระถางอีกใบมาคว่ำไว้แล้วเอากระถางที่เราใส่กล้วยไม้เพื่อเพาะขยายพันธุ์ใส่ลงไป

แล้วเป่าลมเพื่อให้อากาศเข้าไปจากนั้นก็ผูกหนังยางไว้ก็เป็นอันเรียบร้อยครับใช้เวลา3-4 เดือนกว่าจะแตกหน่อออกมา

วิธีที่2 การขยายพันธุ์แบบแยกหน่อ เราจะสาธิตวิธีการขยายพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีกันครับ

วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ดินผสมถ่าน เศษไม้ผุ โฟม นำโฟมลงในกระถางเพื่อให้รากได้กินอากาศทางดินด้วย แล้วก็ใส่เศษไม้ ผุลงไปเป็นชั้นที่ 2 แล้วก็ใส่ดินเป็นชั้นที่ 3 ไม่ต้องเยอะมากและก็ทำการแบ่งต้นกล้าที่เราจะเพาะจะใช้วิธีการจิกเพราะถ้าใช้มีดตัดจะทำให้ส่วนอื่นเสียหายไปด้วยจากนั้นก็ให้เอาต้นรองเท้านารีลงไปลงในกระถางไม่ต้องตัดรากเพราะถ้าตัดรากโอกาสรอดจะมีน้อยจากนั้นก็ให้นำดินใส่ไปอีกรอบเพื่อปิดรากไม่ต้องใส่ดินมากออกมานิดหน่อยก็เสร็จแล้วครับ วิธีการรักษา ควรให้อยู่ในที่ร่มโดนแดดประมาณ 20% เพราะรากกล้วยไม้ที่ไม่ชอบแดดถ้าโดนแดดมากจะทำให้ใบเหลืองไม่สวยเป็นโรคง่ายด้วยครับ โรคที่เจอในรองเท้านารีก็จะมีโรคใบจุดและโรคเน่าถ้าเป็นโรคแล้วจะแก้ไขยากถ้าใช้สารเคมีก็อาจจะช่วยได้บ้างหรือถ้าไม่อย่างนั้นคือส่วนที่เป็นโรคให้ตัดทิ้งใครมีอะไรจะถามไหมครับ, กล้วยไม้ที่ขยายพันธุ์แบบสปอร์เก็บรักษายังไงครับ,เก็บไว้ในที่ร่มอย่าให้โดนแดดมากและกล้วยไม้ที่ได้ทดลองขยายพันธุ์แบบสปอร์ไปแล้วก็มี 4-5 ชนิดเช่นไก่แดง หางกระรอก กระเรกระรอน ลานเท ผมก็ขอเสนอข้อมูลเท่านี้ครับ

พี่ก็จะสุ่มถามนักเรียนว่าเมื่อกี้ที่บังหรินได้เสนอไปใครมีข้อสงสัยอะไรบ้าง ออกมาเลยละ ชื่ออะไรละ ชื่อเด็กหญิงพิมพ์ลัดดา เนื้ออ่อนมีอะไรสงสัยจะถามไม่ละ ,ทำไมต้องใส่โฟมเยอะๆละ,เพราะจะทำให้รากหายใจได้สะดวกและโฟมมีน้ำหนักค่อนข้างเบาต่อการเคลื่อนย้าย ละเข้าใจแล้วละ พี่ขอตัวแทนผู้ชายอีกหนึ่งคน เมื่อกี้บังหรินสาธิตการปลูกกล้วยไม้อะไรละ หางกระรอกเผือกครับเก่งมากละแล้วเขาใช้อะไรในการขยายพันธุ์ เมล็ดครับเมื่อกี้น้องได้ฟังบังหรินอธิบายหรือเปล่าละ ฟังครับ ถ้าอย่างนั้นช่วยเล่าให้เพื่อนๆฟังหน่อย ยากไปนะละถ้าอย่างนั้นพี่ถามก็ได้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้มีอะไรบ้างละ กระจกครับ หนังยาง ใส่น้ำในถุงด้วยครับกระถาง ,กระถางลูกแรกทำยังไงละ ,กระถางลูกแรกคว่ำไว้ครับ,ในกระถางมีอะไรบ้างละ ,มีดินครับ เศษไม้ผุ เฝิร์นแล้วเขาเอาส่วนไหนมาเพาะละเมล็ดข้างในครับ แล้วก็เสร็จครับ,ปรบมือให้เพื่อนๆด้วยละ ก็หลังจากที่เราแนะนำเสนอการเพาะขยายพันธุ์กล้วยไม้บ้านบางดืบแล้วนะละต่อไปก็จะเป็นการนำเสนอข้อมูลชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นที่หัวหน้าโครงการจะเป็นคนนำเสนอเองนะละก็ให้ท่านหัวหน้าเอาเก้าอี้มาได้นะละบรรยายกาศจะได้เป็นกันเองนะละนอกจากชุดความรู้กล้วยไม้ท้องถิ่นแล้วยังมีบทเรียนการศึกษาดูงานด้วยนะละเชิญละ

ก็ขอสวัสดิ์อีกครั้งนะครับผมก็ได้ไปจัดเวทีแลกเปลี่ยนที่บ้านบางแนะและก็ได้ไปตามกล้วยไม้กลับมาคืนผมก็จะเล่าให้ฟังว่าจะนำกล้วยไม้มาคืนเพราะอะไรผมก็ไปจัดเวทีเขาเรียกว่าเวทีสัญจรกับชุมชนบ้านบางแนะกับทีมน้องล้าน คุณ คมไพโร นิลรัตน์ ก็เป็นเวทีแลกเปลี่ยนการเพาะกล้วยไม้ การขยายพันธุ์การดูแลรักษา ซึ่งของเขาก็มีย 3 ฐานการเรียนรู้ ฐานที่หนึ่งก็คือกล้วยไม้ทั่วไป ฐานที่ 2 คือ เฝิร์น ฐานที่ 3 ก็เป็นไม้ดอกหอมทางบ้านบางแนะเขามีความชำนาญมากก็ใกล้เคียงกับที่บังหริน (สุริยา ประสงค์ ผล) ได้สาธิตให้ดูไปแล้ว รองเท้านารีของเขาก็เป็นรองเท้านารีเหลืองกระบี่ ขาวพังงา คางกบ ฝ่าหอย

กล้วยไม้ของเขาเป็นกล้วยไม้ที่แพงแต่บ้านเราก็แพงแต่ถูกดึงกลับไปหมดแล้วเขาเรียกว่าถูกฉวยครึ่งส่วน เรื่องของบทเรียนการศึกษาดูงานก็ได้พานักเรียนโรงเรียนบ้านบางดิบไป 5-6 คน เขาวชน และทีมวิจัย และการไปศึกษาดูงานก็เป็นการนำกล้วยไม้กลับสู่บ้านเราเหมือนกันสถานที่แรกที่ดูงานก็คือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ที่นั่นเราก็ดูงานในเรื่องของสมุนไพรมะเขือเทศในศูนย์เรียนรู้เขามีพื้นที่ที่เป็นสมุนไพรมะเขือเทศ 60 ไร่ ล้วนๆทุกอย่างที่เราไม่รู้จักเป็นสมุนไพรมะเขือเทศทุกอย่างแม้กระทั่งต้นไทรที่บินมาเกาะคล้ายๆต้นปาล์ม อาจารย์ที่ศูนย์เขาบอกว่าแก้โรคไล่เลื้อนผมก็ขอยอมรับว่ายังไม่ได้ทำเอกสารในตรงนั้นแต่ในอนาคตจะพยายามเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในบ้านเราทรัพยากรในบ้านเราจะให้เกิดประโยชน์ตรงนั้นให้ได้ส่วนหนึ่ง ส่วนพฤกษศาสตร์มาอยู่ใกล้เราแล้วเรามีโอกาสทุกอย่างแต่ ณ ตอนนี้เรายังไม่ได้หยิบโอกาสนั้นมาและ วันนี้เราก็จะมีการคืนกล้วยไม้กลับสู่ถิ่นนะครับผมก็ถือว่าทั้งเด็กนักเรียนและเขาวชนก็ได้มีส่วนร่วมในการคืนกล้วยไม้จะได้ช่วยสร้างจิตสำนึกให้กับรุ่นก่อนนั้นได้เลยที่มาในวันนี้เด็กส่วนหนึ่งอาจจะไม่อยากมาถูกบังคับให้มาและคนในหมู่บ้านเราส่วนใหญ่จะเลี้ยงแต่พืชเชิงเดี่ยวงานวิจัยผมถือว่าเป็นระบบของป่า เหมือนกันแม้แต่มนุษย์ก็ต้องอยู่ในระบบนิเวศมันก็ต้องมีหลายๆอย่างถ้ามีอย่างเดียวนั้นก็ไม่ใช่ระบบนิเวศ บ้านเราปลูกแต่อย่างกับปาล์มทำให้อากาศไม่สดใสมะเขือเทศกล้วยไม้จะช่วยพุงอากาศและจะทำให้ระบบนิเวศดีขึ้นถ้าพูดไปมันฟังเหมือนจะเป็นเรื่องไกลตัว เรามาพูดเรื่องดูงานกันต่อจากที่ได้เห็นมาแล้วถ้าเราปลูกหมดทุกอย่างเราก็คงจะไม่ต้องไปหาหมอกันแล้ว ถ้าเกิดว่าเราเป็นผี เราเอาแก้วหมอลิงมากินก็หายและสารพันธุโรคที่เราเป็นถ้าเรารู้จักศึกษาค้นคว้าแต่เพียงเราไม่ดูเพียงแค่เราไปศึกษาดูงานแบบปลูกจิตสำนึกให้ฟื้นขึ้นมา นอกจากมีแปลงสมุนไพรมะเขือเทศยังมีแปลงเพาะขยายพันธุ์รองเท้านารีเพื่อที่จะคืนกล้วยไม้สู่ธรรมชาติ พบเราถามเจ้าหน้าที่เรื่องการคืนกล้วยไม้เขาค้นยังไม่เขาบอกว่าคืนปีละ 1500 กระดาษพอคืนสู่ป่ามันก็ไหลกลับมาเหมือนการจับนกใส่กรงแล้วปล่อยมันก็กลับมาหากองถ้าหากเรายังไม่ได้ปลูกจิตสำนึกพื้นฐานให้กัน เขาวชนหรือคนในชุมชนเราก็จะคืนกล้วยไม้สู่ธรรมชาติไม่ได้แต่เขาก็กังขวยคืบทุกปีแต่ยังคืนเท่าไรก็ยิ่งหมดไปเท่านั้นเขากล่าวว่าเหตุผลอะไรที่เขาคืนไม่ได้ผมก็บอกว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าเขายังไม่ได้สร้างจิตสำนึกให้กับเขาวชนให้คนในท้องถิ่นเขาจะได้หวงแหนหรือไม่เขาเพียงแต่รักแต่ไม่ได้รู้ว่าถ้าไม่มีระบบนิเวศแล้วชีวิตของเขาจะเป็นอย่างไรและก็ได้ไปอีกจุดหนึ่งก็ได้ไปชมไปเที่ยวชมรมกล้วยไม้จังหวัดกระบี่ ด. อ่าวน้ำเป็นอะไรที่น่าทึ่งมากเขาไม่มีสวนเลยที่เขาอยู่เป็นป่าโกงกางล้อมรอบที่ที่เขาอยู่ประมาณหนึ่งไร่ถ้าเลื่อนไปสักนิดเดียวก็จะไม่มีที่อยู่แล้วตรงบริเวณที่ติดกับป่าชายเลนเขาเว้นไว้หนึ่งวันเพื่อทำฟาร์มกล้วยไม้เขาจะศึกษากล้วยไม้จริงๆเขาจะเดินตามทางธรรมชาติถ้าถามเขาว่ากล้วยไม้มาจากไหนเขาจะบอกว่ามาจากบ้านบางดิบนั่นแหละได้มาจากพื้นที่จังหวัดพังงากล้วยไม้แต่ละต้นของเขามีกาแพงกล้วยไม้เขาขายแค่ต้นเดียวแยกบ้านได้หนึ่งหลังเขารู้คุณค่าของมันจริงๆเขาได้ศึกษาจนได้ไปแข่งได้รางวัลที่หนึ่งของระดับชาติ เหลืองกระบี่ของเขาก็คือต่อเมื่อเขาจะยกบ้านเท่านั้นสิ่งใดของเขาน้อยเดียวเขาขายได้ราคา 1,500 บาทถ้าถามว่าเขาได้มาจากไหนก็บางดิบอีกนั่นแหละแต่คนบางดิบเองไม่รู้หรือว่าทรัพยากรของบ้านเราถูกเขาเอาไปหมดแล้วมันก็น่าเหมือนกับปลิงปลิงในนอติศบ้านบางดิบมีปลิงปลิงมากที่สุดแต่ในอดีตคนในหมู่บ้านบางดิบก็เอาไปขายคนระนองมากเหมือนกันจนตอนนี้เหลือแต่ตำนานเขาเรียกว่าคลองหญ้าซึ่งเป็น

เพราะคนในชุมชนไม่รู้ค่าของทรัพยากรจริงที่มียังที่ผมทำมาในตอนนั้นก็เหลือ4คนแล้วแต่เรายังสู้เพราะต่อไปทรัพยากรรุ่นหลังของเราจะได้รู้จักคุณค่าของทรัพยากรพอผมมองไปเห็นจุดจุดนี้พอย้อนกลับไปดูที่กระบี่สิ่งใดมีเป็นร้อยละชนิดสิ่งใดมีคุณค่าเหมือนกันทุกชนิดแต่ที่มีชื่อเสียงที่สุดก็สิ่งใดอาจารย์เต็มถ้าถามว่าในบ้านของเรามีไหมก็มีแต่เพราะเราไม่รู้ค่าและไม่รู้ว่าอาจารย์เต็มมีลักษณะแบบไหนที่เขาเอาไปขายหัว50 บาทหัวเล็กๆแต่ที่บ้านบางดิบมันมีดอกใหญ่เป็นหัวคล้ายๆหัวข้าวหม้อแกงลิงราคาประมาณ 1,000 กว่าบาทต่อมาก็เขากวางอ่อนอดีตเคยมีและล่าสุดที่หมดไปก็ทางกระรอกภายในเวลา 2 ปีหมดไปเลยผมก็เลยจะคืนกล้วยไม้สู่ถิ่นเพื่อจะได้มีจิตสำนึกไม่ใช่ว่ากล้วยไม้ไปฝังในดิน ไปผูกกับต้นไม้ก็ถือว่าคืนแล้วก็ช่วยกันอนุรักษ์ช่วยกันดูแลรักษาที่ผมได้ตั้งเยาวชนเข้ามา ทางโรงเรียนเข้ามาเพื่อให้สืบเนื่องความคิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ถ้าไม่สร้างจิตสำนึกในสภาพภาคหน้าผมว่าก็เหลือไม่กี่คนในหมู่บ้านบางดิบถึงตอนนั้นก็ยับยั้งไม่ได้แล้วแม้กระทั่งไม้ในธรรมชาติไม้ในป่าชายเลนเข้ามา ไม้ตะบูนดำเมื่อก่อนมีมากแต่ตอนนี้ไม่มีแล้วเหลือแต่ไม้โกงกาง ไม้ตะแม ตะบูนขาวเพราะฉะนั้นเราต้องมีการคืนเพื่อที่จะได้ดูแลรักษาผมก็ขอพูดเท่านี้ก่อนครับเวลาที่ล่วงเลยมากแล้วก็ขอเชิญร่วมกันรับประทานอาหารเที่ยงได้เลยครับเชิญครับเก็บถั่มเลยครับใครมีอะไรจะแลกเปลี่ยนหรือเปล่าครับ,ผมก็อยากจะแลกเปลี่ยนนิดหน่อยที่จริงแล้วรุ่นเราไม่ใช่รุ่นที่จะทำอะไรทำอะไรได้ตามใจแล้วก็คงต้องฝากความหวังไว้กับคนรุ่นหลังเราเคยคิดว่าทำอะไรได้บ้างหรือเปล่าพอมาดูที่บ้านบางดิบแล้วยังมีเวลาผมอยากจะทำโครงการเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกให้สังคมถ้าหากว่ามองแล้วบ้านบางดิบมีตัวอย่างดีๆให้ดูหลายเรื่องเราสามารถจัดการตัวเองได้ในเรื่องของทรัพยากรและมีฐานทุนที่ดีซึ่งคุณ สมพงษ์ อาจจะไม่ได้เคยในที่นี้ในเรื่องของความเชื่อมักจะมีการสืบทอดไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอะไรที่ได้รับการขับเคลื่อนแบบนี้บางครั้งความหวังกับความเป็นจริงก็ไม่ได้เดินกอดคอไปด้วยกัน ถ้าหากว่าความหวัง ความฝัน และความจริง มันเดินกอดคอไปด้วยกันได้ก็จะดีสิ่งใดงามมันก็จะเกิดขึ้นในสังคมอาจจะมากกว่าซื้อกล้วยไม้ที่เอ่ยถึงในวันนี้ก็ได้ครับผมขอพูดเท่านี้ครับ น้องๆบนหัวกันแล้วนะจะถ้าอย่างนั้นก็จัดแถวให้เป็นระเบียบต่อแถวรับประทานอาหารกันได้เลยละ

หลังจากที่รับประทานอาหารเที่ยงเสร็จเรียบร้อยแล้วพิธีกรดำเนินรายการก็ได้เตรียมความพร้อมนักเรียนโดยการถามคำถามก็ได้ข่าว มาว่าโรงเรียนบ้านบางดิบมีนักเรียนต่างชาติเรียนอยู่ด้วยก็คือนักเรียนประเทศพม่าจะกันที่ขอลาถามนักเรียนพม่าคิดว่าอะไรจะให้น้องบอกชื่อกล้วยไม้เป็นภาษาพม่าจะคำว่ากล้วยไม้ภาษาพม่าว่ายังไงคะ (ปะ)คะแล้วถ้าจะให้ให้น้องบอกชื่อเวทิละคะ (เยอะเยอะปะ) คะเพื่อนๆมีอะไรถามอีกไหมคะที่จะเปิดโอกาส ให้ถามคะ แนะนำตัวเป็นภาษาพม่าให้พี่ฟังหน่อยได้ไหมคะ ได้คะ มีใครพูดได้อีกหรือเปล่าคะ มีเพื่อนๆแนะนำว่าน้อง พิมลัดดา มีความสามารถในการเล่านิทานภาษาอังกฤษเพื่อนๆอยากฟังไหมคะถ้าอยากฟังปรบมือหนึ่งครั้งพร้อมๆ กันนะคะ เพื่อนๆปรบมือแล้วขอเชิญน้อง พิมลัดดาได้เลยคะ มีเพื่อนๆเสนอแนะว่าให้ทำท่าด้วย แล้วเพื่อนจะไหวหรือเปล่าเดี๋ยวเราจะให้น้องพิมลัดดา หาทีมงานเพราะเราทำงานแบบมีส่วนร่วมเพราะฉะนั้นเราจะต้องร่วมด้วยช่วยกัน น้องพิมลัดดา อยากให้ใครมาช่วยชี้ได้เลยคะ 3 คนนะคะ อ้าวเริ่มกันได้เลยคะ ตั้งใจดูเพื่อนหน่อยนะคะ

“The lion and mouse Once upon a time, a lion was sleeping in his den. There was a naughty little mouse who ran into the den. It ran up his tail and onto his back and up his mane and danced and jumped on the lion's head and sat on its paw. The lion woke up. It was very angry. It grabbed the mouse in his paw. How dare you wake me up! Don't you know that I am king of the beasts? Anyone who disturbs my rest deserves to die. I'll kill you for this!” Roared the lion. The mouse was very scared. It said, “Please don't eat me. Please let me go. I did not mean to wake you up. It was a mistake. I was only playing. If you let me go, maybe one day I will be able to help you.” When the lion heard this, it laughed. It thought it was a great joke. But you have made me laugh and put me in a good mood. I shall let you go. And the lion opened his claws and let the little mouse go free. Oh thank you, my king, squeaked the mouse and ran out of the den as fast as he could. A few days later the lion was caught in a hunter's snare. Struggle as he might, he couldn't break free and he came even more entangled in the net of ropes. He let out a roar of anger that shook the forest. Every animal heard it including the direction of the lion's roar and soon found the lion trapped in the hunter's snare. He lay still, trying to speak. The mouse found him there in a jiffy. And with the further delay, then the mouse bit a small hole in the trap. I did not believe that you could be of use to me, little mouse, but today you saved my life, said the lion humbly. It was my turn to help you, sire, answered the mouse. It thanked the mouse for good heart. There said the mouse.”

ขอเสียงปรบมือให้เพื่อนหน่วยกะ เก่งมากเลยเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านบางคืบ เดี่ยวพี่พาไปทัวร์ต่างประเทศเอาที่ใกล้ๆเลยประเทศพม่าค่ะ ล่วงเลยแล้วนะเดี๋ยวลำดับต่อไปเป็นเรื่องของวงเสนาแนวทางการสนับสนุนการขับเคลื่อนและบทบาทผู้ที่มีภารกิจข้องการอนุรักษ์และการจัดการกล้วยไม้บ้านบางคืบ ในส่วนนี้ก็จะมีส่วนดำเนินการโดย คุณสุขกิจ นาคตาขุน ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาของเราเนะคะจะมีผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนตัวแทนสวนพฤกษศาสตร์ เกาะระตัวแทนโรงเรียนบ้านบางคืบ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 คุณประชา กาวิจิตร อ.ประดิษฐ์ จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและก็เครือข่ายนักวิจัยจังหวัดพังงาและระนอง บางซอย บางเนะ โตนกลอยและก็ของบางคืบนะคะเดี๋ยวขอเชิญทุกท่านด้านหน้าเลยคะ ครับสวัสดิ์ครับปีนี้ปีอะไรนะครับ ปี 54 ปีต่อไปคือปี 55 ปี 56 อีก 4 ปีก็จะเป็นปี 58 ในอีก 4 ปีข้างหน้าเราสามารถเดินทางไปได้ทุกประเทศในประชาคมอาเซียนด้วยกันโดยไม่ต้องทำใบอนุญาตในอีก 4 ปีเราจะไป ลาว มาเลเซีย บรูไนร์ ไปสิงคโปร์ ได้แบบเสรี นี่ก็ข้อที่หนึ่งที่ผมจะบอกนะครับ ข้อที่ 2 คือ เราสามารถขายสินค้าการเกษตรระหว่างประเทศโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตไม่ต้องจ่ายภาษี ถ้าถามว่ามันเกี่ยวอะไรกับน้องๆเพราะน้องๆยังเรียนหนังสืออยู่ถ้าเกิดเราพูดภาษาเขาไม่ได้ฟังภาษาเขาไม่ได้เราก็จะเสียเปรียบเราจะทำการค้ากับเขาไม่ได้เราก็ไปเที่ยวประเทศเขาไม่ได้ถ้าเราพูดภาษาเขาไม่ได้เราก็ไปมาเลเซียไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาไหนก็แล้วแต่มันก็มีความสำคัญเหมือนกันไม่ใช่แค่ภาษาไทยภาษาอะไรก็แล้วแต่ที่เราใช้สื่อสารกันได้มันก็มีความสำคัญเหมือนกันหมดและประเทศพม่าเป็นประเทศที่ประเทศไทยกลัวที่สุด เรื่องอหิวาต์ของเขาก็ดีกว่าของประเทศไทยการท่องเที่ยวเกาะเขาก็สวยกว่าของไทย และก็เรื่องกล้วยไม้

ประเทศไทยสงวนไว้ว่าถ้าประเทศอื่นนำเข้าก็ต้องเสียภาษีและกักกักด้วยครับ แต่อย่างพารานี้เสรีนะครับ
น้องๆกลับไปบอกที่บ้านได้เลยนะครับว่าทางพาราบ้านเราซื้อกิโละร้อยแล้วไม่ขายที่ลาวที่พม่าเขาขายกิโ
ละ50บาทนะครับนี่ก็ทำให้เห็นแล้วว่าทำไมเด็กบ้านบางดิบถึงมีเด็กพมามาเรียนด้วยเพราะบ้านบางดิบอยู่
แนวชายแดนติดกับพม่าเพราะฉะนั้นภาษาเป็นเรื่องสำคัญถ้าถามว่าเรื่องกล้วยไม้มันเกี่ยวอะไรกับเด็กมัน
เกี่ยวกับบทเรียนหรือว่าวิชาอะไรมันเป็นพื้นฐานสำหรับการใช้ชีวิตอีก4ปีข้างหน้าถ้าตอนนี้น้องเรียนอยู่ ป.
6อีก4ปีข้างหน้าน้องก็จะเรียนอยู่ ม.4และม.4ก็โตพอที่จะผจญภัยในหลายๆเรื่องเพราะฉะนั้นทำไมประเทศ
ไทยจึงให้ความสำคัญกับกล้วยไม้เป็นเรื่องอันดับต้นๆเป็นเศรษฐกิจหลักของประเทศอย่างเช่นตอนน้ำท่วม
ส่วนมากนักข่าวจะเน้นไปทำข่าวเรื่องแปลงกล้วยไม้ที่ถูกน้ำท่วมตามเพราะประเทศไทยเป็นประเทศ ที่
ส่งออกกล้วยไม้เป็นอันดับต้นๆของโลก 1.ส่งออกกล้วยไม้ระดับโลก 2.ประเทศไทยมีผู้เชี่ยวชาญด้าน
กล้วยไม้เป็นอันดับต้นของโลก 3.ประเทศไทยเก่งในเรื่องของการพัฒนาสายพันธุ์กล้วยไม้ก็สามารถสร้าง
กล้วยไม้ใหม่ได้ถือว่ามีความสำคัญมากอยากถามว่าที่น้องๆได้เห็นที่มวิจัยทำไปนั้นมันเป็นพื้นฐานที่จะ
ให้น้องๆไว้ใช้คิดทำอย่างอื่นต่อไปวันข้างหน้าเหมือนกับว่าถ้าเกิดเราอ่าน ก.ไก่ไม่ออกก็ผสมคำไม่ได้ถ้าเกิด
เราอ่าน A B C ไม่ได้เราก็ผสมคำไม่ได้นี่ก็เป็นพื้นฐานนะครับพื้นฐานจะทำให้เราเก่งขึ้น เราจะเห็นว่าบ้าน
บางดิบเริ่มทำกล้วยไม้มาแต่ช่วงทางช่วงนี้แล้วก็มีมาถึง โครงการนี้ก็จะเน้นนักเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญถ้า
คนไทยคิดว่ายังกับป่าละมู้นั้นเป็นเศรษฐกิจหลักของประเทศก็คิดผิดนะครับเพราะพืชที่เป็นเศรษฐกิจหลัก
ของประเทศคือกล้วยไม้เพราะฉะนั้นอยากถามสวนพฤกษศาสตร์ว่าจะทำยังไงให้คนบ้านเราเห็นกล้วยไม้
แล้วอยากได้เห็นแล้วไม่สวยแต่ทำไมพอเห็นในตลาดสวยอยากเอามาปลูกแล้วกล้วยไม้ที่บ้านเราปล่อยทิ้ง
เคยเห็นคนตาสิงโตไม่ครับปกติแล้วบ้านบางดิบคนตาสิงโตมีเยอะมากถ้าชาวบ้านเห็นเขาจะไม่เอามาปล่อย
ทิ้งแต่พอเห็นฟ้าแลดที่เขาตั้งขายตามตลาดนัดที่ดอกมันยาวๆสวยๆก็จะซื้อมาเลี้ยงใช้ไหมกระถางหนึ่งก็
ประมาณ150บาทรู้ไหมว่าคนตาสิงโตเขาขายอยู่ต้นละ1,500บาทเขาส่งออกนะครับแต่คนบ้านเรามอง
ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ไร้ค่าแต่เอาของที่มีมาเป็นของมีค่าของบ้านเราและอยากทราบว่าสวนพฤกษศาสตร์
จะทำยังไงให้กล้วยไม้บ้านเรามีความสำคัญและมีประโยชน์

สวัสดิ์ทุกท่านครับผมก็เป็นตัวแทนจากสวนพฤกษศาสตร์เกาะระจังหวัดพังงาถ้าพูดถึงกล้วยไม้มันก็
ขึ้นอยู่กับความชอบของบุคคลและก็เป็นกลไกการตลาดด้วยที่เขาจะทำให้ชนิดไหนเป็นที่สนใจ มีค่า แต่
สำหรับพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นมันจะไม่เหมือนพันธุ์ที่ปรับปรุงใหม่มันจะมีคุณค่าทางธรรมชาติมากกว่าครับ
ช่วยในการวัดความสมบูรณ์ของป่าของธรรมชาติไม่เหมือนกล้วยไม้ที่เขาขายตามท้องตลาดซึ่งมันมีการ
ปรับปรุงพันธุ์มาแล้วซึ่งเราเด็กๆและชุมชนจะต้องมองถึงเรื่องกล้วยไม้ในด้านอื่นด้วยไม่ใช่แค่ความสวยงาม
อย่างเดียว ถ้าเก็บมาจากป่ามันก็คงไม่สวยเท่าที่เขาขายตามท้องตลาดเพราะนักวิทยาศาสตร์เขาได้ปรับปรุง
พันธุ์ไม้ให้สวยงามเพื่อการขาย ควรจะเอากล้วยไม้พันธุ์ดั้งเดิมมากกว่าเพราะมันจะมีฤดูกาลแต่ถ้าไป
ปรับปรุงพันธุ์มันก็จะเสียลักษณะดั้งเดิมของมันถ้าเราพูดถึงเรื่องคุณค่าว่ากล้วยไม้ท้องถิ่นมันมันอยู่ได้ด้วย
ตัวของมันเองด้วยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สวนพฤกษศาสตร์มีอะไรจะเพิ่มเติมในการอนุรักษ์ไหมครับ ก็
กล้วยไม้มันไม่ได้มีแค่ความสวยงามอย่างเดียวมันเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนสังคมได้ เพราะว่า

พันธุ์ในเมืองไทยก็มีหลากหลายสายพันธุ์ที่ทั่วโลกไม่มีก็พวกเราควรที่จะอนุรักษ์และดูแลรักษาให้มันคงอยู่
สามารถที่จะสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยต่อไปได้ครับ ผมอยากถามพี่น้องว่าเมื่อครั้งที่ผมได้บอกไปว่า
ประเทศไทยสงวนการนำเข้ากล้วยไม้ถ้าจะนำเข้า มาขายในประเทศไทยต้องเสียภาษีนั่นก็หมายถึงว่า
กล้วยไม้ของไทยนี้สู้ของลาวไม่ได้ พม่าไม่ได้ การเก็บภาษีคือการกันไม่ให้สินค้าตัวนี้เข้ามาขายในไทยได้
แบบธรรมชาติของลาวของเวียดนามของพม่าของเขาดีกว่าของเรา ถ้าเราจะรักษากล้วยไม้จริงๆ มันก็จะได้
มากกว่าการรักษาเป็นระบบครับก็ขอสวัสดิ์ลูก ๆ นักเรียน ผู้นำชุมชนบ้านบางดิบ ผม สมพงษ์ ประสาร
การ โครงการวิจัยคลองนางยอนก็ดีใจที่เห็นชุมชนหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาทำชุมชนเพียงส่วนหนึ่งของทั่วประเทศ
ที่คิดเรื่องนี้เพราะที่ผมเห็นกล้วยไม้ท้องถิ่นของเรามีโอกาสสูญพันธุ์ค่อนข้างเยอะและหลายชนิดก็สูญพันธุ์
ไปแล้วผมจำได้เมื่อ 20 ปีก่อนเรื่องกล้วยไม้ในป่าใหญ่จะไม่มากเหมือนบ้านเราที่เป็นป่าพุ่มสมัยก่อน
กล้วยไม้ไม่ได้ขึ้นทุกชนิดไม้เช่นเมื่อก่อนจะเห็นไม้หนามที่ไม้สะเมาเป็นสวนมีกล้วยไม้ขึ้นมาซึ่งไม้เหล่านี้จะ
อาศัยอยู่ริมป่าบ้านเราแต่ปรากฏว่าการทำการเกษตรการใช้พื้นที่มากก็โคนไม้กล้วยไม้ก็ว่าไม่รู้หายไปไหน
เมื่อก่อนตอนผมเด็กๆก็ช่วง ธันวาคม มกราคม กุมภาพันธ์ เราก็จะเห็นเอื้องเงิน ออกดอกเต็มไปหมดตามต้นไม้ถึง
คนที่เล่นกล้วยไม้ไม่ได้เล่นจริงจังเหมือนที่สนุกชั่วครูชั่วยาม ทั่วๆว้างๆเอามาเป็นกระสอบไม่ได้เลี้ยง
จริงจังตอนออกดอกก็ดูแลกันดีแต่พอเหลือแต่ใบก็ไม่สนใจแต่ในกรณีทางกระรอกเราจะเห็นว่าช่วงฤดูฝน
ทางกระรอกจะออกดอกคนก็จะชอบตรงนั้นแต่หลังจากออกดอกแล้วไม่สนใจพยายามไปขึ้นเอาบนต้นไม้
สูงๆพอมายังบ้านก็ปล่อยให้ตายผมมาเห็นที่บางดิบทำเรื่องนี้ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีได้ปลูกฝังให้เด็กเพื่อจะไป
บอกพ่อบอกแม่ผมเองโดยส่วนตัวไม่ค่อยเอามาเลี้ยงที่บ้านอยากให้อยู่ในป่ามากกว่า เหมือนที่คุยกันตอน
เข้ามันเลี้ยงไม่ง่ายไม่เหมือนระบบนิเวศที่มันอยู่ตามธรรมชาติเท่าที่ผมสังเกตจากสมัยก่อนเขาไปเก็บมา
จากดินเขาพะหมิมมาเป็นกระสอบผมถามว่ามันเพิ่มขึ้นไหมที่เราเอามาที่บ้านผมว่ามันจะเหลือที่บ้านสักต้น
ไหมผมว่าไม่เหลือแต่ถ้าปล่อยให้อยู่ตามธรรมชาติหรือใกล้เคียงธรรมชาติผมเห็นที่บ้านพ่อผมไม่ได้ไป
สนใจไม่ได้ไปใส่ปุ๋ยแต่แค่ติดสปริงเกอร์ให้มันอยู่ตามต้นไม้มันก็ออกดอกได้ตามฤดูกาลของมันไม่
เหมือนกับที่พยายามเลี้ยงไม่เห็นบ้านใครออกดอกไม่เห็นบ้านใครรอด ผมว่ากล้วยไม้ถ้าไม่รักจริงจังก็ไม่
ควรที่จะเอามาเลี้ยงไม่ควรจะนิยมนุ้ตามเพื่อนที่จริงกล้วยไม้มันเป็นไม้ที่อาศัยเพื่อนถึงเราเอามาเลี้ยงบางที
ต้นไม้ที่เราใช้สารเคมีมันไม่ชอบเพราะมันจะอาศัยอยู่ตามธรรมชาติแล้วตามระบบนิเวศที่มันอยู่เดี๋ยวนี้ถ้าไป
หาว่าในทางช้างในธรรมชาติผมว่าเดินสองวันก็ไม่เจอแต่ถ้าสมัยก่อนจะมีอยู่ทั่วไปแต่ผลกระทบสมัยก่อนที่มี
การสัมปทานป่านั่นแหละไม้ต้นไหนใหญ่เขาตัดต้นนั้นกล้วยไม้ว่าในทางช้างมันจะอาศัยที่ต้นไม้ใหญ่ถ้าเป็น
ส่วนหนึ่งที่ทำให้สูญพันธุ์ไป ตอนนั้นว่าในทางช้างยังไม่เป็นที่รู้จัก ผมมาเห็นบ้านบางดิบทำแบบจริงจังผมก็
ดีใจถ้าทำได้ต่อไปผมก็เชื่อว่าในทางช้างจะไม่สูญพันธุ์ถ้าเลี้ยงเป็นเชิงธุรกิจด้านความสวยงามถ้าดูแลไม่
ดีก็ไม่ใช่ไรแต่ถ้าเลี้ยงชั่วครูชั่วยามเดียวก็ทิ้งปล่อยให้ตายไปเองคนบ้านเราถ้ามีญาติพี่น้องที่มาจากอื่นเห็น
กล้วยไม้ไม่ได้จะต้องขอทุกครั้งที่มาเขาบอกว่าชอบจะเอาไปเลี้ยงแต่ถ้าเป็นผมจะไม่เอาเลยเพราะผมอยาก
เห็นมันอยู่ในป่ามากกว่าสำหรับวันนี้เวทีคืนกล้วยไม้สู่ถิ่นผมถือว่าเป็นเรื่องดีสำหรับวันนี้ผมก็ขอพูดแต่
ครับก็ขอขอบคุณพี่แดงนะครับน้องๆครับ ใครอยากเห็นร่องเท้าบาริบ้างครับหรือเปล่าครับมีคนปลูก

รองเท่านั้นปลูกไม่มากปลูกไม่กี่ต้นหรือแม้แต่เขาสามารถสร้างบ้านได้หนึ่งหลังแล้วเราก็เก็บข้อมูลว่ารองทำนาที่เขปลูกมันเป็นยังอยู่ยังงั้นมันโตยังงั้นแล้วรองทำนาของเขาแตกต่างจากคนอื่นยังงั้นเขาขายแกล่ความต่างถามบ้านโดนกลอยว่าบ้านโดนกลอยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเดิมแล้วเขาทอผ้าแต่เขามีการท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วยความเป็นธรรมชาติของบ้านโดนกลอยอยากให้คนเข้าไปเที่ยว ก็เลยอยากถามบ้านโดนกลอยว่าการอนุรักษ์กล้วยไม้ของบ้านโดนกลอยเป็นยังงั้น

ก็สวัสดิ์คะนักเรียนโรงเรียนบ้านบางคืบทุกคนและเครือข่ายที่เข้าร่วมทุกท่านก็ชื่อ กาญจนา ดาวเรือง มาจากบ้านโดนกลอยคะที่ชุมชนก็จะมีกลุ่มท่องเที่ยว อยู่จะซื้อกลุ่มชมรมนิคมไพรก็จะเป็นการพานักท่องเที่ยวทัศนียภาพซึ่งมันเป็นเส้นทางเดินป่าซึ่งเราก็ยังไม่ได้ลงลึกถึงขนาดการสำรวจชนิดพันธุ์กล้วยไม้ หรือต้นไม้จะคะแต่ก็จะเป็นท่านนายอำเภอทำเคยไปสำรวจแล้วท่านก็ออกเขตนะคะถ้าพานักท่องเที่ยวจะพาไปได้แค่ไหนเพราะถ้าเกินที่ท่านกำหนดท่านจะถือว่าจะไปทำลายสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ และไปทำลายที่อยู่ของมันเพราะว่าถ้าชาวบ้านเข้าไปมากจะทำให้สัตว์ป่าสูญหายไปแล้วก็ในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุ์ไม้จริงๆก็มีนะคะแต่ถ้าให้ตัวเองรู้จักจริงๆก็คงไม่รู้จักเท่าไหร่นะคะแต่ที่รู้จักบ้างก็จะเป็นรองเท่านั้นที่นั่นก็มีนะคะก็จะมีพวกช่างช้างก็จะมีชาวบ้านเขาเก็บมาจากป่ามาเลี้ยงที่บ้านถ้าจำไม่ผิดเมื่อ4ปีที่แล้วเคยไปขอของน้องที่ช่างบ้านมาเลี้ยงเขาจะให้มาหนึ่งก็มี2ต้นเลี้ยงมาที่4ปีแล้วแตกหน่อมาแค่3-4หน่อแต่ของคนอื่นเขาแตกมาเป็น10หน่อของเขาพุ่มจะใหญ่มากออกดอกสวยมากเพราะเขาเป็นคนที่รักกล้วยไม้จริงๆด้วยคะเขาจะเลี้ยงดูอย่างดีที่บ้านของฉันทก็เปลี่ยนที่เลี้ยงมา3-4ที่แล้วนะคะคิดว่าบางทีแดนมันแรงไปหรือว่าที่ร่มไปมันก็ทำตามแล้วนะคะก็ยังเหมือนเดิมเมื่อก่อนเคยถามหัวหน้าโครงการนะคะว่าเพราะอะไรท่านก็เคยบอกหัวหน้าโครงการว่าเอาอิฐรองก่อนก็ทำตามแล้วนะคะก็ยังเหมือนเดิมแต่ในหมู่บ้านก็จะมีกล้วยไม้ชนิดหนึ่งที่เขาบ้านเอามาขายพันธุ์คือค้างคาวดำและก็มีอีกตัวหนึ่งคือค้างคาวขาวจะตัวนี้จะหายากมากตอนนี้ทางชมรมก็จะมีการขยายพันธุ์ของค้างคาวดำเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเราก็จะพาไปดูตรงนี้ด้วยแล้วก็ส่วนมากพอทำแล้วก็จะมีและก็จะมีการเอาไปขายในกรุงเทพแต่ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่ามันเป็นไม้ยืนต้นหรือว่ากล้วยไม้แล้วก็มียาสมุนไพรที่เขาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเขาจะให้ความรู้ในเรื่องของพันธุ์ไม้และวิธีการเพาะขยายพันธุ์คือทางชมรมเขาจะประสานงานไปหลายหน่วยงานและก็คิดว่าบ้านบางคืบที่ได้ทำตรงนี้ก็ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมและทำให้เด็กเยาวชนมีความรู้สึกรักคิดว่าวันต่อไปข้างหน้าถ้าเราไม่ปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับเด็กมันก็จะสูญหายไป ยกตัวอย่างบอนสีนะบ้านเราจะมีเยอะแต่ที่ในเมืองเขาจะเอาปลูกลงกระถางทำให้มีรายได้ไปอีกอย่างหนึ่งสำหรับชุมชนเมืองแต่สำหรับชุมชนบ้านป่าอย่างเราจะไม่เห็นคุณค่าหรือบางคนอาจจะคิดว่ามันอยู่ตามธรรมชาติก็สวยดีและคิดกันคิดว่าโครงการนี้ควรทำต่อไปเพราะมันเป็นการสืบทอดด้วยเป็นการอนุรักษ์และก็เป็นการปลูกจิตสำนึกและก็เป็นการปลูกฝังภูมิปัญญาที่มาจากขยายพันธุ์ต่างๆซึ่งทำให้เด็กได้เรียนรู้และต่อไปคิดว่าเด็กรุ่นนี้จะช่วยสืบทอดภูมิปัญญาให้กับน้องๆก็จะขอพูดเท่านี้คะขอบคุณคะ ก็ขอขอบคุณ คุณ กาญจนา นะครับ จากการที่พี่คิดได้ทำเรื่องไม้ไผ่ตั้งแต่ปี2543-2544นะครับแต่ตอนนี้เขาจัดงานไม้ไผ่ทั่วประเทศว่าไม้ไผ่ใครใหญ่กว่ากันรู้ไหมว่าประเทศไทยไม้ไผ่อะไรใหญ่ที่สุด ไม้ไผ่อะไรที่หน่อกินอร่อยที่สุดอันนี้ก็เล่าที่มาของพี่คิดนะ

ครับแล้วก็เรื่องไม้ไผ่ที่ดูเป็นเรื่องธรรมดาแต่ที่จริงแล้วไม้ไผ่เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระดับโลกนะครับมันก็เหมือนกับกล้วยไม้บ้านเราที่บางต้นดูเหมือนไม่มีประโยชน์บางต้นก็ไม่สวยไม่รู้จะปลูกทำไมขายไม่ได้ไม่มีใครซื้อขายก็ไม่ได้เอาไว้มันเปลืองที่เลยอยากถามพี่คุณคิดว่ากล้วยไม้มีความสำคัญยังไงแล้วถ้าเราจะอนุรักษ์ต้องทำยังไง

ครับก็ขอสวัสดิ์อีกครั้งผู้ที่เข้าร่วมเวทีทุกท่านลูกๆหลานๆนักเรียนที่มีใจใฝ่รู้ความจริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้มันมีความหมายและความสมบูรณ์ในตัวมันอยู่แล้วอยู่ที่ว่ามันจะอยู่ถูกเวลาหรือไม่คนเราถ้าเคยอยู่ถูกที่ถูกเวลาและรู้จักบริหารจัดการให้มันถูกต้องสังคมจะนำอยู่ทุกสิ่งทุกอย่างมันก็จะมีชีวิตถ้าเรามองให้เหมือนตัวเราก็คงจะทำให้ไม่กระทบต่อสิ่งรอบข้างปัญหาที่มันเกิดขึ้นกล้วยไม้ที่มันสูญหายไปบางคนที่ชอบเพราะดอกมันสวยหรือว่าเลี้ยงตามคนอื่นหรือว่าราคาแพงถามว่ามันจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเรามองแบบนี้เราไม่ได้มองข้อมูลรายปีแจกปกคิจะเห็นแฉ่งกว้างแต่คนเราเมื่อขยับไปอีกระดับหนึ่งมันจะขยับไปเห็นวงที่กว้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นวิถีคิดซึ่งคุณค่าก็ดีเชิงมูลค่าก็ดีและอีกหลายๆวิถีคิดแต่ละทำยังไงให้มันสมดุลกันไม่ใช่ว่าเรามองแต่ในเชิงมูลค่าจนทำให้ทรัพยากรทยอยลงวันนี้อาจจะแค่ระยะเวลาหนึ่งมันอยู่ในมือของชุมชนซึ่งมองว่าเราพอที่จะดูแลบริหารจัดการกันได้นับว่ายังดีที่ยังมีเอกลักษณ์ดีๆของท้องถิ่น เพราะว่าพืชบางชนิดไม่ได้อยู่ได้ทุกที่มันก็เหมือนกับคนเรานั้นแหละวันหนึ่งเราอยู่ในที่สบายๆแต่เกิดเขาให้ไปอยู่ในทะเลทรายมันก็ต้องดิ้นรนชวนขวายให้ตัวเองอยู่รอดให้ได้แต่ในเรื่องของการปรับตัวยังงี้ให้อยู่ในระบบนิเวศได้ ณ วันนี้เราถูกเชิงเศรษฐกิจมันคุกคามเรามองเห็นยางไซ้ไหมปาล์มไหมที่เป็นเรื่องสำคัญแต่ว่าวันนี้เราให้ความสำคัญในส่วนนี้เกินไปเคยดูบ้างไหมว่าในส่วนอื่นมันกระทบเราหรือเปล่าแต่ถ้าวันหนึ่งเรามองเห็นว่าสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงกับมันได้ถามว่าวันนี้การศึกษาการอนุรักษ์พืชพื้นถิ่นหรือว่ากล้วยไม้ก็ว่ามันเป็นเรื่องที่ดีแต่เราต้องหาการจับคู่ถ้าเรามองในเรื่องของการพัฒนามันเป็นการจับคู่ทางสังคมทำยังไงให้การจับคู่ของเราถูกหรือเปล่าคำว่าถูกเรามองในเรื่องของคุณค่าหรือมูลค่าถ้าเรามองในเรื่องของคุณค่าก็ถือว่าเรามองถูกเรื่องพัฒนาการเรียนรู้แบบพื้นฐานอยู่แต่ถ้าเรามองในเรื่องการอนุรักษ์อย่างจริงจังจะเป็นไปได้หรือเปล่าเพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่อิสระเสียเหลือเกินการจับคู่ในเชิงอิสระแบบนี้มันตอบสนองต่อวงจรกลีเสียด่วนใหญ่พอตอบสนองให้เรื่องเศรษฐกิจเราก็ต้องมาดูในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติมันก็เหมือนพ่อแม่อยู่แต่พอให้ตอบสนองในเรื่องการขยายพันธุ์ที่จะได้ขยายไปมากมายถามว่าวันนี้ชุมชนเราได้ตั้งต้นในระดับหนึ่งแล้วถ้าหากว่าเราเตรียมตัวที่จะพัฒนาในทางมูลค่าคือในเชิงปริมาณทรัพยากรที่มีให้ตอบสนองต่อตลาดความสามารถหรือความฉลาดของบุคลากรของชุมชนที่มีในท้องถิ่นของเราที่มีเราต้องเอามาจับคู่กันว่าความสามารถทำได้ไหมมันอาจมีข้อจำกัดทางกฎหมายข้อจำกัดทางทรัพยากรถ้าเราจะจับคู่กันจริงๆเราต้องรวบรวมคนที่มีใจรักเหมือนกันแล้วผมเชื่อว่าจะต้องพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้แน่นอนก็ขอแค่เน้นครับ

ก็สิ่งที่พี่คุณนำเสนอมาทำให้เห็นว่ามันมีข้อแยกอยู่ว่ากล้วยไม้ที่มันอยู่ในป่าและที่อยู่ในตลาดอันนี้มันก็มองได้ 2 ทางมันก็จะมีการถ้าทำตามสวนพฤกษศาสตร์มันก็จะ 2 ทางคือจะเอาเข้าตลาดก็ทำได้จะเอาเข้าป่าก็ทำได้แล้วแต่เราจะทำวิธีไหน วิธีรวมทุนทางสังคมทางผู้ใหญ่ประชาชาติวิจิตรก็เป็นคนที่สร้างชื่อเสียงเรื่องการเลี้ยงปูดำในป่าโกงกางคิดดูนะครับคนบ้านบางดิบทำให้คนต่างประเทศเข้ามาดูปูดำใน

บ้านบางคืบได้ไม่ใช่เรื่องง่ายนะครับอย่าคิดว่าเราเป็นเด็กนักเรียนเราทำอะไรไม่ได้นะครับเราจะทำอะไรไม่ได้ก็ต่อเมื่อเราไม่ทำเท่านั้นผู้ใหญ่ประจำแกใช้วิธีลองผิดลองถูกจนเลี้ยงปูดำมาได้มีประเทอะไรบ้างนะครับที่มาคูลิงโกโปร อินโดนีเซียผมก็อยากถามผู้ใหญ่วันนี้บ้านบางคืบขยับมาทำเรื่องกล้วยไม้มา 2 ปี แล้วนะครับถ้าเราไปเห็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่กระบี่ถ้าเราขับรถไปทุกบ้านเลยนะเขาจะเลี้ยงกล้วยไม้เลี้ยงต้นไม้เขาก็เลี้ยงไปเรื่อยๆขายพันธุ์ไปเรื่อยๆขายพวกที่ต้องการจัดบ้านจัดริสอร์ทรับเขาขายไม้แพงแตรองเท้านาฬิกาต้นไม้กับบ้านหนึ่งหลังแต่เขาไม่ได้ขายจากบ้านะครับเมื่อ 5 ปีที่แล้วเขาไปหาจากป่าแล้วเขาก็ขายพันธุ์ขายเวลาเขาออกเรือไปหาปลาลูกของเขาจะไปไหนไม่ได้นะครับต้องเฝ้าบ้านต้องคอยรดน้ำใส่ปุ๋ยคอกหญ้าอะไรนะครับเขาเป็นแบบนี้ทั้งหมู่บ้านนะครับหมู่บ้านของเขาทำอาชีพประมงนะครับเขาจะเลี้ยงกล้วยไม้ทั้งหมู่บ้านแล้วแต่ว่าใครชอบแบบไหนเราอยากลองถามผู้ใหญ่ประจำว่าหมู่บ้านบางคืบทำเรื่องกล้วยไม้จะทำไฉนบ้าง

ก็ขอสวัสดิ์หัวหน้าศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงาและระนองตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกพื้นที่ทำงานทั้งจังหวัดพังงาและระนองตลอดจนนักวิจัยที่ทำงานทั้งพื้นที่จังหวัดพังงาและระนองคณะครูนักเรียนวันนี้ผมถือว่าเป็นวันที่สำคัญที่สุดของบ้านบางคืบเพราะที่จริงแล้ววันนี้กับพรุ่งนี้ผมต้องไปประชุมที่กรุงเทพฯ ของศูนย์อนุรักษ์แต่วันนี้คิดว่าหัวหน้าโครงการได้ไปบอกว่าไม่ไปไม่ได้หรือเปล่าผมก็เลยจำเป็นต้องหยุดไม่ไปประชุมที่คุณสุกกิจได้เปิดประเด็นเรื่องการจัดการกล้วยไม้ว่าอนาคตข้างหน้าชุมชนจะต้องทำอย่างไรในเรื่องนี้ผมก็กลัวครับในเรื่องนี้วันนี้ผมก็ไม่ใช่นักวิจัยแต่ใส่เสื้อนักวิจัยแต่ไม่ใช่ นักวิจัยตอนนี้ผมก็สวมบทบาทผู้นำชุมชนและก็ต้องมองผ่านทรัพยากรในหมู่บ้านว่าตอนนี้ที่เราได้มาทำ 3 โครงการอย่างที่ผมได้เรียนท่านนายอำเภอในช่วงเช้าว่าช่วงแรกเราได้ทำการวิจัยปูดำช่วงที่ 2 ก็วิจัยว่านางช้างช่วงที่ 3 เราก็ได้วิจัยความหลากหลายของกล้วยไม้สิ่งที่นักวิจัยบ้านบางคืบได้ทำสะท้อนให้เห็นว่าเราได้สร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนอันดับที่ 2 เราได้สร้างนักวิจัยให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านอันดับที่ 3 เราได้อนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้ที่กำลังจะสูญพันธุ์จากบ้านบางคืบ 3-4 ประเด็นนี้ผมก็ว่ามันคุ้มค่ามากในช่วงเช้าผมก็เห็นนักวิจัยชุดนี้ได้มาทำการสาธิตในเรื่องของการขยายพันธุ์ด้วยซึ่งในเรื่องนี้เมื่อก่อนชาวบ้านหลายคนไม่ได้ดำเนินการถึงเรื่องนี้หลายคนบอกว่าเป็นเรื่องไร้สาระและเขาไม่รู้เลยว่าความไร้สาระนี้จะช่วยเหลือชีวิตของคนคิดไกลคนที่จะทำวิจัยได้เขาไม่ได้คิดแคว้นพรุ่งนี้แต่เขาคิดย้อนไปว่าจะทำอย่างไรให้พืชพันธุ์ธรรมชาติคงอยู่ต่อไป คู่กับบ้านบางคืบตลอดไป อันนี้คือข้อคิดหนึ่งว่ามันควรจะดำเนินต่อ การทำงานไม่จำเป็นว่าจะต้องเห็นด้วยกับเราเดี๋ยวนักวิจัยหรือทีมงานจะท้อ เมื่อก่อนบ้านบางคืบมีกล้วยไม้มากไม่ว่าจะมองทางไหนเช่นทางกระรอกที่บ่อทุ่ง สุมชน ใครๆก็รู้ว่าที่ สุมชนนี้จะให้เอารถบึ่งก็อปไปชนก็ไม่หมดแต่ตอนนี้พี่น้องเชื่อไหมว่าที่บ่อทุ่งสุมชนนี้ได้หมดแล้วเพราะเราไม่คำนึงถึงว่าเมื่อมันหมดแล้วมันจะอยู่ตามธรรมชาติของมันเราก็เอาจนกระทั่งหมดไม่เหลือแล้ววันนี้ก็ยังมียกขนิດหนึ่งทางที่มิวิจัยบอกว่ากล้วยไม้ที่เราจะกินสุป้านี้เราจะไปคืนที่ศูนย์เรียนรู้ผมก็ว่าจะให้คืนที่มัสยิดได้ไหมเพราะเราจะเห็นอยู่ตลอดแต่ถ้าจะไปคืนที่ศูนย์เรียนรู้บางวันเราก็ไม่ได้ลงไปบางทีเราไปคืนวันนี้พรุ่งนี้ก็หายไปแล้วเพราะเราไม่อยากจะอนุรักษ์ตรงนั้นเราอยากจะเอามาเป็นกรรมสิทธิ์ของตัวเองอันนี้ก็เรื่องหนึ่งที่ยากจะฝากทางที่มิวิจัยไว้ ต่อไปบ้านบางคืบควร

จะพัฒนาหรือควรที่จะมาคิดว่ากลัวไม้ทั้งทางที่ดีที่สุดจะทำอย่างไรให้มันอยู่ในระบบนิเวศของมันเพราะเมื่อ
ที่ผมได้ฟังคุณคิดพูดก็พูดว่ากลัวไม้ทั้งทางที่ดีที่สุดควรที่อยู่ในระบบนิเวศไม่ใช่ผมพูดแบบนี้เดี่ยวพี่น้องที่ทำ
วิจัยจะเข้าใจเอามาเลี้ยงไม่ได้ไม่ใช่แบบนั้นแต่ให้มันอยู่คู่กับระบบนิเวศในส่วนที่เราเอามาเลี้ยงก็เพื่อที่จะ
ศึกษาวิธีการขยายพันธุ์บางที่เราไปเที่ยวงานนะครับก็จะนำกลัวไม้มาขายก็จะซื้อมาเหมือนกันแต่ผลการ
สรุปแล้วมันก็สู้กลัวไม้บ้านเราไม่ได้บางทีก็เอามาจากฝ่ายพม่ามั่งเขมรมั่งพอเอามาเลี้ยงมันไม่เหมาะสมกับ
อากาศบ้านเราก็คงจะฝากว่าบ้านบางดิเบดเราต่อไปจะทำเรื่องกลัวไม้สุป่าและที่สำคัญที่สุดที่เราจะกิน
กลัวไม้สุป่าได้เราก็จะต้องปลูกฝังในเรื่องของจิตสำนึกก่อนถ้าเราไม่ปลูกฝังจิตได้สำนึกสิ่งนี้เราทำไม่ได้ถ้า
คนแต่ละคนเอาแต่คิดจะเอามาเป็นสมบัติของตัวเองโดยที่ไม่คิดว่าของนี้มันอยู่ในป่าและมันสามารถขยาย
พันธุ์ได้ยกตัวอย่างว่าอยากจะให้เอว่นทางช้างมาไว้สักคันตรงนี้ต่อไปมันจะขยายพันธุ์ไปได้ลูกของมันก็
หลุดลอยไปขึ้นไปติดต้นไม้ต้นอื่นมันก็สามารถขยายพันธุ์ไปได้ระบบนิเวศต่างๆที่เกิดขึ้นเราอย่าไปทำลาย
มันนะครับผมก็ฝากไว้แค่นี้ครับก็ขอขอบคุณผู้ใหญ่ประชาชนน้องๆเคยรู้ไหมครับว่าอาคารเรียนของโรงเรียน
บ้านบางดิเบดที่เราได้มาเพราะอะไรเพราะว่าเพราะว่าเขาเข้ามาดูเรื่องปูดำเขาก็ถามผู้ใหญ่ว่าอยากได้อะไรบ้าง
นั่นแหละครับคือที่มาของโรงเรียนไม่ใช่ว่าเลี้ยงปูดำแล้วจะได้ปูดำนะครับผู้ใหญ่เลี้ยงปูดำได้โรงเรียนก็
เหมือนที่ พี่ที่กระบีบอกว่าแกล้งรองแท่นาริแกล่ได้ดี เศรษฐีต่างๆของกรุงเทพต้องขับรถมาหาแกล่เพื่อจะคุย
เรื่องรองแท่นาริจากที่ถนนทางเข้าหมู่บ้านกว้างแค่ 2 เมตร กลายเป็นกว้างมากกว่าเดิมอีกน้องๆครับที่บ้าน
บอกน้องๆว่าต้องเรียนหนังสือให้มากๆใช่ไหมครับต้องเรียนสูงๆให้ถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ใช่ไหม
ครับ ถึงจะทำวิจัยได้แค่เรียน ป.6 เรา ก็เบื่อแล้วแต่ทำไมคนในหมู่บ้านบางดิเบดที่เดินไปเดินมาขับรถไป
ขับรถมาถึงทำวิจัยได้ก็จากการที่ได้ทำงานวิจัยปูดำก็ต่อมาที่เรื่องว่นทางช้างก็ได้ทำให้บ้านบางดิเบดได้รับการ
สนับสนุนจากทางรัฐบาล องค์กรเอกชน หรือมูลนิธิ ทำให้เราได้รับประโยชน์หลายอย่างไม่ว่าจะเป็น
น้ำประปาโรงเรียนแต่ถ้าเกิดบ้านบางดิเบดไม่ทำเรื่องว่นทางช้างเรื่องปูดำถามว่าใครจะเข้ามาแต่พอบอกว่าปู
ดำตัวเล็กๆว่นทางช้างแค่นี้ก็พอเขาก็เข้ามาไม่ใช่เขาช่วยเหลือแค่คนที่ทำวิจัยแต่เขาช่วยคนทั้งหมู่บ้านถาม
ว่าเขาสร้างโรงเรียนนักวิจัยได้เรียนหรือเปล่าก็ไม่แต่ลูกหลานของนักวิจัยที่ได้เรียนเด็กในหมู่บ้านที่ได้เรียน
ถามว่าคุณสมพงษ์จะทำอย่างไรต่อจากการที่ได้ความรู้ไประดับหนึ่งแล้วคุณสมพงษ์จะทำอย่างไรต่อหลังจากที่
โครงการขยายขยายมาได้ถึงขนาดนี้แล้ว

ก็ขอส่วนตัวอีกครั้งหนึ่งนะครับก็อย่างที่คุณสุขกิจพูดนะครับว่างานวิจัยจะต้องจบปริญญาตรีหรือต้อง
เรียนจบสูงๆหรือถ้าในความรู้สึกผมเมื่อก่อนผมก็คิดอย่างนั้นครับเพราะเราไม่เข้าใจโจทย์ของงานวิจัยทำ
เพื่ออะไรมันเกิดคำถามวิจัยจากที่ผมได้สัมผัสงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นบางครั้งบางเรื่องพื้นฐานมันไม่ได้อยู่ที่
การศึกษามันอยู่ที่ว่าเราจะทำความเข้าใจอย่างไรโจทย์งานวิจัยคืองานวิเคราะห์ที่มีวิธีคิดงานคือคนงานคือของที่
สัมผัสสิ่งที่เราทำผมรู้ก็คืออย่างนั้นกระบวนการงานวิจัยเริ่มต้นเราต้องตั้งโจทย์อะไรสักอย่างจากการที่ได้ทำปู
ดำ ว่นทางช้างหรือว่าความหลากหลายของกลัวไม้ ถ้าเกิดว่าเราไม่มีโจทย์เราก็หาคำตอบไม่ได้เมื่อเราตั้ง
โจทย์แล้วเราต้องหาคำตอบว่าคำตอบจะนำไปสู่ทางสำเร็จได้แค่ไหนมันเรียนรู้ได้แค่ไหนมันก็มีอยู่เรื่องหนึ่ง
ความจริงแล้วงานวิจัยที่ผมทำมาความรู้ผมแค่ ป.4 คนจบแค่ ป.4 อย่างผมยังทำได้ งานที่ขับเคลื่อนคือความ

หลากหลายของชนิดพันธุ์กล้วยไม้ท้องถิ่นผมก็คิดกับทีมวิจัยทั้งหมด ว่าเราจะฟื้นฟูในรูปแบบการดูแลรักษา เพราะสิ่งแวดล้อมกับปากท้องมันก็คู่กัน ส่วนไหนที่เป็นเศรษฐกิจผมก็จะเดินไปในรูปแบบเศรษฐกิจส่วนไหนเป็นการฟื้นฟูผมก็จะเดินในแนวทางการอนุรักษ์ส่วนไหนที่เป็นเรื่องของสมุนไพรผมก็จะเดินในเรื่องของสมุนไพรผมก็ได้ปรึกษากับสวนพฤกษศาสตร์ว่าจะขอป้ายชื่อต้นไม้ที่ผมจะขอไปขายเล่นที่จะดูแลกับผู้ใหญ่ ผมจะติดป้ายชื่อว่าส่วนไหนใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพรบ้างหรือว่าส่วนไหนเป็นเรื่องของความสวยงามจะให้เยาวชนรุ่นหลังช่วยเชื่อมโยงความรู้สึกที่ผมได้ทำนั่นคือความหวังของผมครับผมก็ขอพูดแค่นี้ครับ ขอเชิญสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยต่อเลยครับ

ก็ขอสวัสดิ์น้องๆทุกคนนะค่ะและกราบสวัสดิ์ผู้ใหญ่ทุกท่านตัวเองก็ยังเป็นน้องใหม่อยู่ยังไม่ค่อยรู้ที่มาที่ไปแต่วันนี้ก็ตั้งใจที่ได้เห็นน้องๆเยาวชนรุ่นใหม่ลุกขึ้นมาอนุรักษ์ทรัพยากรร่วมกับที่บ้าน ก่อนอื่นที่อยากจะถามน้องๆว่ารู้จักไคโนเสาร์หรือเปล่าค่ะอยากเห็นไข่ไหมค่ะพี่อยากบอกว่ากล้วยไม้มันก็คล้ายๆกันนะค่ะหนูอาจจะไม่เข้าใจว่าทำไมต้องอนุรักษ์กล้วยไม้ไว้ในวันนี้มันมีผลได้ผลเสียกับชีวิตของลูกๆทำไมต้องมานั่งฟังสิ่งเหล่านี้ถ้ากล้วยไม้สูญพันธุ์ลูกๆจะยังอยู่ได้ไหมอยู่ได้ค่ะมันก็เหมือนไคโนเสาร์ที่สูญพันธุ์ไปแล้วลูกๆยังอยู่ได้แต่ถามว่าอยากเห็นมันไหมก็อยากเห็นไข่ไหมค่ะและอีกอย่างที่เราเห็นในวันนี้จะคล้ายไม้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่โรงเรียนลูกๆเคยได้ยินไหมค่ะคำว่าระบบนิเวศแล้วลูกๆรู้ไหมถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบนิเวศหายไปมันจะมีผลกระทบกับลูกๆไหมถ้าพูดถึงตอนนี้มูลค่ามหาศาลของกล้วยไม้ที่ลูกๆได้ยินคือ 1.เพื่อความสวยงาม 2.เป็นยารักษาโรค และนอกจากนี้กล้วยไม้ยังช่วยรักษาระบบนิเวศที่รักษาชีวิตมนุษย์คนสัตว์ธรรมชาติให้อยู่กันได้อย่างสมดุลถ้าคนสัตว์ธรรมชาติอยู่อย่างไม่สมดุลหนูรู้ไหมว่าจะเกิดอะไรขึ้นหนูเคยเห็นน้ำท่วมไหมมีภัยธรรมชาติหลายอย่างเกิดขึ้นใกล้ตัวเราเป็นเพราะการรักษา ระบบนิเวศไม่สมดุลเพราะฉะนั้นวันนี้จะเราอาจจะอนุรักษ์กล้วยไม้และไม่ได้กล้วยไม้แต่ได้ระบบนิเวศที่สมดุลมาแทนก็ขอพูดเท่านี้ค่ะขอบคุณค่ะก็ขอขอบคุณสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยนะค่ะครับมีท่านไหนอยากเพิ่มเติมไหมครับนักเรียนมีอะไรอยากจะถามเพิ่มเติมไหมครับไม่มีแปลว่าเข้าใจกันหมดแล้วไข่ไหมครับเด็กสมัยนี้ก็แปลกนะค่ะครับ ป.6 เขาออกไปเรียนเรื่องกล้วยอย่างเดียวเลยก็เหมือนสวนพฤกษศาสตร์เขาเรียน ป.6 ม.1 ม.2 ม.3 แล้วก็เดินเข้ามาหาคุยต่อพอเขาจะเรียนเรื่องกล้วยไม้เขาก็ต้องมาบ้านเราถ้าจะเรียนเรื่องป่าไม้ก็ต้องมาเรียนที่บ้านเราน้องๆอย่าคิดว่าหาเลยมีที่ให้เรียนนะค่ะรับมหาลัยมีแค่ที่จดจำเคยดูโฆษณาแบรนด์ไหมเขาบอกว่าถ้าคุณเรียนด้วยความจดจำใครก็เรียน ได้แต่ถ้าคุณเรียนแบบสร้างสรรค์คุณจะได้รับสิ่งใหม่ๆถ้าเราคิดว่าเราเรียนสูง เพื่อหาเงินมาเลี้ยงพ่อแม่ไม่ว่าน้องจะทำอะไรที่เป็นงานที่ได้เงินน้องๆก็เลี้ยงพ่อแม่ได้ครับผมก็ขอฝากไว้แค่นี้ครับ

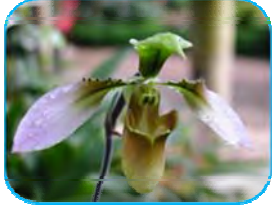
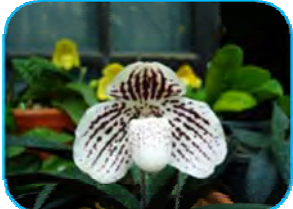
ก็เดี๋ยวจะมีของที่ระลึกมอบให้เล็กๆน้อยๆสำหรับผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนก็ขอเชิญผู้ใหญ่บ้านเป็นคนมอบนะค่ะก็หลังจากที่ผู้ใหญ่ประชุมมอบของที่ระลึกเรียนร้อยแล้วก็ขอเชิญกล่าวปิดเวทีด้วยค่ะ

ครับท้ายสุดของวันนี้เราก็เริ่มกันมาตั้งแต่ตอนเช้านะค่ะครับวันนี้การสู่ถิ่นและการจัดเวทีแต่ละครั้งมันก็ต้องมีข้อผิดพลาดกันบ้างซึ่งมันก็เป็นวิสัยของมนุษย์ก็ขอให้พี่น้องที่เข้าร่วมเข้าใจกันด้วยนะค่ะสำหรับทีมเครือข่ายไม่จะเป็นจังหวัดพังงาก็ดิระนองก็ดีสิ่งไหนที่ไม่ดีในวันนี้ก็ขอให้พี่น้องทิ้งไว้ที่นี้แต่สิ่งดีๆก็ขอให้พี่

น้องนากลับไปที่บ้านก็อยากฝากนักวิจัยว่าการทำงานวิจัยนี้แหละทำให้คนมีความคิดและวันนี้หลังจากที่ผมปิดเวทีแล้วก็อยากจะให้พี่น้องที่เข้าร่วมเวทีช่วยกันปลุกดันไม้ก่ล้วยไม้ที่ริมกำแพงมัสยิดนะครับผมก็ขอปิดเวทีวันนี้ ณ บัดนี้ครับ

ภาคผนวก 3

ชื่อย่อกล้วยไม้รองเท้านารีของไทยพันธุ์แท้ 17 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีไทยพันธุ์แท้	ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีไทยพันธุ์แท้
1	รองเท้านารี คางกบแดง 	2	รองเท้านารี ม่วงสงขลา หรือรองเท้านารีคางกบได้
3	รองเท้านารี ฝ่าหอย 	4	รองเท้านารี คางกบหรือ รองเท้านารี ไทยแลนด์
5	รองเท้านารีเหลืองปราจีน หรือรองเท้านารี เหลืองกาญจน์ 	6	รองเท้านารี เหลืองกระบี่
7	รองเท้านารี ขาวชุมพร 	8	รองเท้านารีเหลืองตรัง หรือรองเท้านารีเหลือง พังงา

ชื่อย่อกล้วยไม้รองเท้านารีของไทยพันธุ์แท้ 17 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีไทยพันธุ์แท้	ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีไทยพันธุ์แท้
9	รองเท้านารีคอดย ตุง 	10	รองเท้านารีเหลืองเลย
11	รองเท้านารี อินชิกเน่ 	12	รองเท้านารีขาวสตูล
13	รองเท้านารี เหลืองกาญจน์ หรือรองเท้านารี เชียงดาว 	14	รองเท้านารีปีกแมลงปอ หรือรองเท้านารีสุขกุล
15	รองเท้านารีอินทนนท์ 	16	รองเท้านารีช่องอ่างทอง

ชื่อย่อกล้วยไม้รองเท้านารีของไทยพันธุ์แท้ 17 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีไทยพันธุ์แท้	ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดพันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีไทยพันธุ์แท้
17	รองเท้านารีเกาะช้าง 		

กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดกล้วยไม้	ประโยชน์ด้านสมุนไพร	หมายเหตุ
1	เอื้องคำ 	ใช้รักษาโรคเบาหวาน	
2	เอื้องสายน้ำผึ้ง 	ใช้รักษาโรคจิตเสียดวงลำไส้	
3	หางกระรอก 	ใช้รักษาโรคเบาหวาน	

กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดกล้วยไม้	ประโยชน์ด้านสมุนไพร	หมายเหตุ
4	กระเช้าสีดา 	ใช้รักษาโรคกระสับ	
5	กล้วยไม้รองเท้านารี 	ใช้รักษาโรคมะเร็ง	
6	ว่านหางจิ้งจอก 	ใบ ใช้เป็นยาระบายอุจจาระ แก้ระดูพิการของสตรี ราก ใช้เหง้าสด แก้อาการเจ็บคอ เนื้อในลำต้น เป็นยาบำรุงธาตุ แก้ระดูพิการของสตรี รักษาโรคต่อมทอลซิลอักเสบ ใช้เป็นชาถ่าย	

กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดกล้วยไม้	ประโยชน์ด้านสมุนไพร	หมายเหตุ
7	ช้างกระ 	ใช้รักษาโรคมะเร็ง	
8	หวายแดง 	ใช้รักษาโรคมะเร็ง โรคเอดส์และโรคเลือดผิดปกติ	
9	เอื้องหนวดแมว	ใช้รักษาโรคไต กระสับ	

กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดกล้วยไม้	ประโยชน์ด้านสมุนไพร	หมายเหตุ
10	นมแมว 	ใช้รักษาโรคมะเร็ง และใช้แก้อาการคัน	
11	กุหลาบหิน 	ใช้แก้ขาล้าง	(เป็นความเชื่อส่วนบุคคล)
12	เอื้องผึ้ง 	ใช้แก้ขาล้าง	(เป็นความเชื่อส่วนบุคคล)

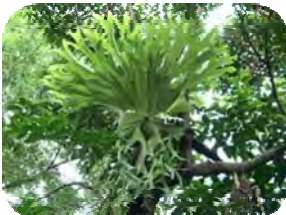
กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดกล้วยไม้	ประโยชน์ด้านสมุนไพร	หมายเหตุ
13	หม้อข้าวหม้อแกงลิง 	ใช้รักษาโรคเบาหวาน	
14	ม้าวิ่ง 	ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง	
15	ลิ้นมังกร 	ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง	

กล้วยไม้ที่เป็นสมุนไพร มี 18 ชนิด

ลำดับที่	ชื่อ/ชนิดกล้วยไม้	ประโยชน์ด้านสมุนไพร	หมายเหตุ
16	ชื่อนางคลี่ 	ใช้รักษาโรคริดสีดวงดำไส้ แก้เส้นเอ็นพิการ	
17	เอื้องมัจฉา 	ใช้รักษาโรคเกี่ยวกับธาตุ	
18	เข็มแสด 	ใช้รักษาโรคงูสวัด	

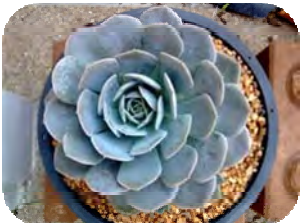
กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 34 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
1	เอื้องคำ 	2	เอื้องสายน้ำผึ้ง
3	เอื้องสาย 	4	หางกระรอก
5	กระเช้าสีดา 	6	ข้าหลวงหลังลาย
7	รองเท้านารี कांगปไต 	8	เอื้องมัจฉา

กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 34 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
9	ว่านหางช้าง 	10	แวนมยุรา
11	หวายแดง 	12	หวายเหลือง
13	กล้านเท 	14	ช้างกระ
15	สร้อยหางสิงห์ 	16	เอื้องแปรงสีฟัน

กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 34 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
17	เอื้องหวดแมว	18	นมแมว
19	เอื้องชะนี 	20	ศรธนู
21	กุหลาบหิน 	22	เอื้องผึ้ง
23	เข็มแสด 	24	กะเกะร่อน

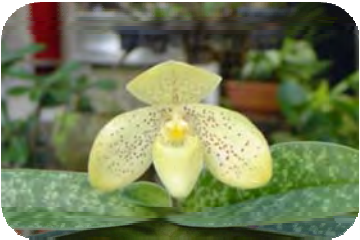
กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 34 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
25	ไก่แดง 	26	หม้อข้าวหม้อแกงลิง
27	เข็มม่วง 	28	สิงโตวางข้าว
29	ตอติเห่ 	30	ม้าวิ่ง
31	สิงโตราชภัฏ 	32	ลิ้นมังกร

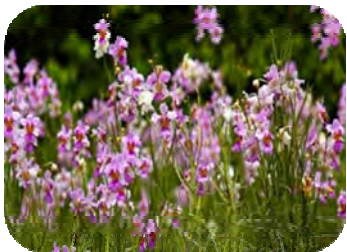
กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 34 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
33	เอื้องกุหลาบกระเป๋าคิด 	34	ซ็องนางคลี่

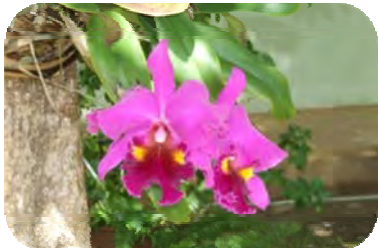
กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่นอกท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 28 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
1	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ 	2	รองเท้านารีเหลืองพังงา
3	รองเท้านารีเหลืองปราจีน 	4	รองเท้านารีสุระกุล
5	เอื้องเงิน 	6	เอื้องริบบิ้น
7	จันผา 	8	แหวหางหนู

กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่นอกท้องถิ่นบ้านบางติบ มี 28 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
9	ว่านหางช้างมาเลย์ 	10	เอื้องสายวิสูตร
11	เอื้องสายตาคราม	12	ช้างแดง
13	ช้างเผือก 	14	สิงโตแดง
15	ช้างประหลาด 	16	โมกพรุ

กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่นอกท้องถิ่นบ้านบางคืบ มี 28 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
17	พญาไร้ใบ 	18	เอื้องเขาแกะ
19	เขากวางอ่อน 	20	ไข่มุกอันดามัน
21	จิงเวหา	22	เตยราชินี
23	แคทรียา 	24	จันผาแดง

กล้วยไม้ที่พบตามครัวเรือน ที่มีอยู่นอกท้องถิ่นบ้านบางคืบ มี 28 ชนิด

ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้	ลำดับที่	ชนิดกล้วยไม้
25	รองเท้านารีอินทนนท์ 	26	นางชุมใบขาว
27	แก้วมังกร	28	เอื้องมรกต